

**INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN
MEDITERRANEAN STUDIES**

IJEMS

REFEREED JOURNAL

**YEAR: 1, ISSUE: 2
(ANTAKYA ÖZEL SAYISI)**

ISSN: 2980-2350

05/08/2023

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 2, 05 AUGUST 2023, ANTAKYA ÖZEL SAYISI

İmtiyaz Sahibi
Cihan Buğra ÇORUH

Editörler
Ercan YÜCEL
Nihat YALDIZ

Kapak Tasarımı
Cihan Buğra ÇORUH

ANTAKYA ÖZEL SAYISI

Mizanpaj, Yazım ve Teknik Editörler

Doç. Dr. Ömer Faruk KADAN
Ferit Bera ÇORUH

© C.B. ÇORUH

ISSN NO: 2980-2350

Yayın Tarihi: 5 Ağustos 2023

Doi No

<https://zenodo.org/badge/DOI/10.5281/zenodo.8190286.svg>

License

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>

İletişim:

+90 552 592 21 61

e – posta:

doguakdenizarastirmaları1@gmail.com

Web Adres:

www.tarihburada.com

Note: All kinds of administrative, academic and legal responsibilities of the articles belong to the article authors.

PURPOSE AND SCOPE

The International Journal of Eastern Mediterranean Studies is a national refereed academic journal published twice a year (July – January). The journal is an academic journal and aims to share qualified research and compilation articles in every field of Social - Cultural Studies and Literature with the scientific world.

The special purpose of the International Journal of Eastern Mediterranean Studies is to highlight the articles related to the completed master's and doctoral studies in the field of History, unlike other journals published in our country.

Its general purpose is to promote newly completed master's and doctoral studies and to organize science interviews that will enable them to highlight priority information that will enable them to participate in the scientific life, and to publish these conversations on the website www.tarihburada.com.

In this respect, the International Journal of Eastern Mediterranean Studies will break new ground.

Our journal is a digital publication and is out of print.

EDITORIAL BOARD	
Abay Kabakbayevich DUİSENBAYEV	Kazakistan
Abdulqodir TOSHQULOV	Özbekistan
Adem ÇALIŞKAN	Türkiye
Ahmet Haşimi	Türkiye
Ali TOPÇUK	Azerbaycan
Arpad HORNYAK	Macaristan
Ateş AHMETLİ	Almanya
Aynur KHUZHAKHMETOV	Başkurdistan
Ayşe ZAMACI	Türkiye
Bahar Bahriddinovna TÖRAYEVA	Özbekistan
Bekezhan A. AKHAN	Kazakistan
Ercan YÜCEL	Türkiye
Evangelia BALTA	Yunanistan
Galip SAYILOV	Azerbaycan
Gulnoz KHALIYEVA	Özbekistan
Gülniz SATTAROVA	Özbekistan
Gülşen EMİNOVA	Azerbaycan
Haydar ÇORUH	Türkiye
Hüseyin BEYOĞLU	Irak
Igor Viktorovich TURİTSYN	Rusya
İlhami YURDAKUL	Türkiye
Kakajan JANBEKOV	Türkmenistan
Mehmet Yaşar ERTAŞ	Türkiye
Metin Ziya KÖSE	Türkiye
Moslem SARBAST	Macaristan
Muhtar MIROV	Kazakistan
Murat ULUSKAN	Türkiye
Naile HÜSEYNOVA	Azerbaycan
Necat KEVSEROĞLU	Irak
Nihat YALDIZ	Türkiye
Nübar HAKİMOVA	Azerbaycan
Obidjon SOFIYEV	Özbekistan
Oktaj HASANİ	Kosova
Radık GALİULLİN	Tataristan
Rahimmammet KÜRENOV	Türkmenistan
Redzeb SKRİJELJ	Serbia
Roza Zh. KURMANKULOVA	Kazakistan
Sanobar TO'LAGANAOVA	Özbekistan
Selim BEZERAJ	Kosova
Seyfeddin RZASOY	Azerbaycan
Svetlana Petrovna ANZOROVA	Rusya
Ülkü ÇALIŞKAN	Türkiye
WANG XU	Çin

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 2, 05 AUGUST 2023, ANTAKYA ÖZEL SAYISI

CONTENTS

THE ACTIONS OF OTTOMAN STATE TO OPEN THE PORT OF TEKİRDAĞ TO INTERNATIONAL TRADE (1840-1920)	HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.
<i>Haydar ÇORUH</i>	<i>Hata! Yer işareti tanımlanmamış.</i>
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE PASİFİK DEMİR YOLUNUN İNŞASI VE KAMUOYUNUN TEPKİSİ	31
<i>İlhan GÜLTEKİN</i>	31
<i>Timur PARA</i>	31
<i>Ahmet DELEN</i>	31
<i>Sami GÜLLER</i>	31
<i>Fatma ŞEKERDAĞ GÜLLER</i>	31
AMERİKAN YERLİ EDEBİYAT VE TARİH YAZARI ROBERT M. UTLEY HAYATI VE ESERLERİ	69
<i>Mustafa BAYTAROĞLU</i>	69
<i>Alpaslan ERSİN</i>	69
<i>Mahmut DALKILIÇ</i>	69
<i>Ramazan ASLAN</i>	69
<i>Süleyman NOKAY</i>	69
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNİN KURULUŞ AŞAMASINDA BİRLİĞE KATILIMLAR	91
<i>Bayram ŞAHİN</i>	91
<i>Ercan ÖZŞAHİN</i>	91
<i>Sevgi ÖZŞAHİN</i>	91
<i>Nevcihan Şule YILDIZ</i>	91
<i>Mustafa SİLLE</i>	91
XIX. YÜZYILIN BAŞLARINDA KADAR ANTAKYA'DA MİSYONERLİK FAALİYETLERİ	115
<i>Abdullah YILDIZ</i>	115
<i>Mustafa TURAN</i>	115
<i>Yasemin ÇETİN</i>	115
<i>Mehmet Ali AKAN</i>	115
<i>Şükrü ÇETİN</i>	115
XIX. YÜZYIL İKTİSATÇILARININ EKONOMİK DOKTRİNLERİ VE METODLARI	133
<i>Tacettin DUMAN</i>	133
<i>Ozan İPEK</i>	133
<i>Mehtap TUZCU</i>	133
<i>Muhammet ARIK</i>	133
<i>Ozan Oğuz KIR</i>	133
XIX. YÜZYILDA LAKOTA KIZILDERİLİLERİNİN KÜLTÜREL YAPISI	152
<i>Osman UYANIK</i>	152
<i>Göksu EROĞLU</i>	152
<i>Seval DOĞDU</i>	152
<i>Oya GÜRKAN</i>	152
<i>Seyfettin KAYA</i>	152
AKDENİZ'DE İTALYAN SÖMÜRGE İMPARATORLUĞUNUN OLUŞTURULMA ÇABALARI	169
<i>Seyda Gül SÖNMEZ</i>	169
<i>Mehmet YILDIRIM</i>	169
<i>Emel ERDEĞER</i>	169
<i>Mehmet ASLAN</i>	169
<i>Zöhrre Canan GÜNASLAN</i>	169
MUAMMER ÜRGEN'İN HATAY VALİLİĞİ	181
<i>Gamze MÜLHİM</i>	181
<i>Ali ÖĞÜT</i>	181
<i>Ertay DİNCER</i>	181
<i>Gündoğan ERDEM</i>	181
<i>Arife DEPREM</i>	181
RUSYA'NIN DEĞİŞEN AKDENİZ POLİTİKASI VE OSMANLI DEVLETİNE YÖNELİK YENİ PLANLARI	201
<i>Nurullah TEKATAŞ</i>	201
<i>Sibel DOĞRUER</i>	201
<i>Fatma ŞAHİN</i>	201
<i>Murat KAÇIRAN</i>	201
<i>Gökhan KIN</i>	201
<i>Kamil KAYA</i>	201

SAYIDA GÖREV ALAN HAKEMLER

Ahmet ÇAPARLAR

Esra AKSOY

Hasan ATEŞ

İbrahim KURT

Kadriye KARA

Mehmet AÇAR

Metin Ziya KÖSE

Nihat YALDIZ

Ömer Faruk KADAN

Sultan KARAOĞLAN

Murat ŞENGEZER

Mahmut Cihangir GİRİŞKEN

DERGİNİN TARANDIĞI İNDEKLER

Bu dergideki Makaleler Avrupa Birliği İndeksi

OpenAIRE

<https://zenodo.org/record/8190171>

ve Index Copernicus tarafından indekslenmektedir.

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

ICI World of Journals ICI Journals Master List ICI World of Papers

Sorting

Search Results

 Journal title: International Journal of Eastern Mediterranean Studies
ISSN: 2980-2350
GICID: n/d
Country / Language: TR / n/d
Publisher: n/d
Deposited publications: 0 > Full text: 0% | Abstract: 0% | Keywords: 0% | References: 0%

Indexed in

Publication date:
August 5, 2023

DOI:
DOI [10.5281/zenodo.8190286](https://doi.org/10.5281/zenodo.8190286)

Keyword(s):
Türkiye, Akdeniz, Antakya, Hatay, Osmanlı, Amerika, Yerli, Beyaz

Related identifiers:
Published in
<https://www.tarihburada.com/> (Journal article)

Communities:
Uluslararası Doğu Akdeniz Araştırmaları Dergisi

License (for files):
 Creative Commons Attribution 4.0 International

Bu Makale Dergiden Çekilmiştir. (10 Ağustos 2023)

Yazar Adı Kaldırılmıştır..

Research Paper

Article Submission Date

01. 06. 2023

Article Acceptance Date

15. 07. 2023

Citation Information

Chicago:, "The Actions Of Ottoman State To Open The Port Of Tekirdag To International Trade (1840-1920)", *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, 2023, pp. 8-30.

Apa:, "The Actions Of Ottoman State To Open The Port Of Tekirdag To International Trade (1840-1920)", *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, pp. 8-30.

Özet

1840'lı yıllardan itibaren Osmanlı Devleti, Edirne Meriç Nehri ve Enez Limanı'nın ıslahı ve uluslararası ticarete kazandırılması için bir dizi faaliyet yürütmüştür. Bu çalışmaların esin kaynağı 28 Mehmet Çelebi'nin Paris elçiliği sırasında kaleme aldığı Paris Elçilik Raporu'dur (Sefaretname). Osmanlı Devleti, akarsu ve göllerinin sadece askeri amaçlarla kullanılmasına öncelik verirken, bu tarihten sonra akarsu ve göllerin uluslararası ticaret yollarına da bağlanabileceği gerçeğiyle karşı karşıya kalmıştır. Ancak Osmanlı Devleti bu konuda gerekli adımları uzun süre atamadı. Bunun sebepleri arasında Osmanlı mühendislerinin Fransa gibi Avrupa ülkelerinde gelişen nehir teknolojilerine ve mühendislik bilgisine sahip olmamasıydı. Bu sebeple Sultan Abdülmecid, yabancı uzmanlardan yararlanmak istemiştir. Fransa'dan davet ettiği uzmanlardan Mösyö Borel, bir süre Meriç ve kolları üzerinde çalışmasına rağmen, bu nehri ıslah etmek yerine Rumeli ticaret yollarının yeni kurulan rıhtım, iskele ve limanlara yeni kanallar açılarak bağlanmasının daha karlı ve pratik olacağını belirtmiştir. Bu açıklamasında Tekirdağı (Tekfurdağı) Limanı'na da büyük önem verdi. O zamanlar çok küçük bir liman olan Tekirdağ limanı büyütülüp genişletilirse Rumeli'de üretilecek tüm mal ve emtiayı Akdeniz'e ve İstanbul'a ulaştırmanın en kısa yol olacağını vurguladı. Nitekim Mösyö Borel'in açıklaması incelendiğinde, önerilen yollar ve açılacak kanallar yapılırsa Tekirdağı limanının çok yoğun ve kapsamlı bir liman olabileceği anlaşılmaktadır. Osmanlı Devleti'nin Tanzimat'tan sonra başlattığı yenileme çalışmaları arasında akarsu ıslah çalışmalarından söz edilmemekle birlikte, Osmanlı Devleti'nin ulusal ve uluslararası ticaret yolları kurmaya büyük bir istek ve arzusu olduğu son araştırmalarla ortaya konmuştur.

Bu makalede Osmanlı Devleti'nin 1840-1920 yılları arasında Tekirdağ limanını kurup genişleterek Rumeli ve Balkanlar'ın en işlek limanı haline getirme çabalarının eserleri ve sonuçları orijinal belgeler kullanılarak vurgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Islah, Liman, Osmanlı, Tekfurdağı.

Introduction

Parallel to the developments in the world, but with a little delay, in the 1840s, the Ottoman Empire, which started to establish relations with Europe in the field of engineering, in order to improve national and international trade by arranging rivers, ports and lakes, began to invite experts from France.

The industrialization movement, which gained momentum in Europe since the 1750s, completed the railway and highway (road) connections after the sea roads so that the produced products could be flowed and delivered to new markets, and started to work to connect the rivers with these roads. The engineering know-how spreading rapidly in the European continent gained great momentum with the improvement of sea, land, rail and river routes and the construction of new ones in the hands of countries such as England, Germany, France, the Netherlands and Denmark. It ensured that trade routes were connected to the ports(Çoruh, 2022: 1-2).

Although they were leading the engineering studies in Europe, the Germans and the French were going through a very aggressive period and eventually these activities turned into a kind of race, and the works of the engineers of these two countries came to the fore. Among these engineers, French engineers made a big difference to the engineers of other countries, especially in activities such as river improvement, road construction and port establishment. Among the French engineers, the works of Louis Fargue, which formulated the behavior of the rivers, turned into special methods that were heard all over the world, and his works were taught in engineering schools all over Europe (Hager, 2003: s. 227; Fargue, 1908: 9 vd)¹.

During in the Selim III and Mahmud II period, The Ottoman Empire, which had established very close relations with France during the Mahmud period, invited many military experts as well as engineers from this country. Almost all of these experts and engineers were appointed to almost every level of the state, receiving the great honor and courtesy of the sultans.

In the 1840s, when the Ottoman Empire declared the Tanzimat Edict, they wanted to use this period as a gateway to many activities for the reconstruction and development of the country, establishing friendly relations with foreign states and improving relations in every subject that required the country's interests. In this context, the Ottoman sultans, who played a major role in the development of trade in Europe and were affected by the canals and eklüz that Mehmed Çelebi spoke about, gave great importance to making the rivers in their lands

¹ Unlike the Germans, the French achieved great success in the field of river reclamation and hydraulic modelling. In the second half of the 19th century, engineers such as Andre Baumgarten (1808-1859) and Henry Bazin (1829-1917) on open channel flow on the Garonne River, Benoit Fourneyron (1802-1867) in the development of hydraulic turbines, Jean-Victor Poncelet (1788-1867) He worked on the weir flow. Joseph Aimé Lesbros (1790-1860) conducted experiments on the opening of weirs and estuaries at the University of Metz. Ferdinand Reech (1805-1880) also developed a new method called "Froude", a kind of scaling law in naval architecture. These experiences were later developed by Paul Francois Du Boys (1847-1924) and Louis Fargue (1827-1910), creating the laws that laid the foundation for river engineering.

usable for agriculture, industry and military purposes like France (Çoruh, 2022: 4-5). The Ottoman Empire, which Sultan II. Mahmud tried to rebuild, was working hard to rise as both a European and an eastern state under the shrewd administration of his son, Sultan Abdülmecid Han. Sultan Abdülmecid Han, during a trip to the vicinity of Edirne to examine the situation of his country, discovered that the Meriç, Tunca and Arda rivers overflowed, that the agricultural lands from Edirne to the Enez Port were flooded, and that the Enez Port became unusable and was completely filled with alluvium. He saw the river and ordered both the cleaning of the river and the re-operation of the Port of Enez (Çoruh, 2022: 12).

The Early Stages of the Idea of Establishing a Port on Mount Tekfur

While the Ottoman Empire's thoughts about the Enez Harbor and the Meriç River were in this direction, on the one hand, the rivers overflowed, consuming the material resources of both the people and the country, on the other hand, the alluviums carried by the overflowing rivers made the Enez Harbor unusable. In both cases, the Ottoman engineers were making reconnaissance after reconnaissance in order to stop this as soon as possible that the country suffered great losses. The state, which wanted to heal the wounds of the flood that occurred in 1842, had to make all the reforms made until that time when faced with a new flood on February 25, 1844. The issue that made all these rehabilitation works difficult was due to the fact that the Meriç bed from Plovdiv to Enez was extremely useless and suitable for flood disasters. This not only made the improvement of Meriç difficult, but also prevented the use of Enez Port. The only solution for Enez Port, which fell out of use, was to open a new river bed from Enez to Tekfur Mountain (Tekirdağ) Pier and to turn the direction of trade here. For this purpose, a commission was established that included Miralay Rıfat Bey, one of the zabits of the Erkan-ı Harbiye, and Seyyid Mustafa Efendi, is Kolağası, and Fehmi Bey, one of his Ebniye-i hassa caliphs(Çoruh, 2022: 46-47). The exploration and inspection of the river bed up to When the delegation returned to Edirne with the notebooks and mandates it had prepared, it had completed the first phase of the exploration. The second phase involved the exploration of the new riverbed to be extended to Mount Tekfur, which would ensure the continuation of trade (BOA, A. MKT. , nr. 39/49, 11 Rebi'ül-ahir 1262/8 Nisan 1846). However, for this stage, the work could not be started immediately, since the Ottoman engineers did not have any data on a previously constructed canal. The delegation first decided to gather information to benefit from similar discoveries and to examine the possibilities within which

such a channel could be built, and a preparatory period was needed within the framework of this information.

Maturation of Tekfur Mountain Port Idea

For a long time, Sultan Abdülmecid Han had tried to rehabilitate this river with his own engineers, but he had to turn his face to Europe because of the inability to move a barley length. After a consultation with the Chief Architect Ağa, he stated that in order to carry out the improvement of the Meriç River and the Enez Port, the work of Turkish engineers has not yet come to fruition, and that an engineer who understands the business urgently needs to be found. An engineer was found and said that he should be invited by signing an agreement. Despite the sultan's insistence on this issue, not much could be done to bring in engineers until the 1845's. For this reason, the sultan appointed Barutçubaşı Hacı Ohannes, who was in London, to find an engineerz (BOA, İ. M. M. , nr. 83/2375, 1 Zi'l-kade 1259/23 Kasım 1843). Ohannes Efendi, in order to fulfill this duty he received from the sultan, made some contacts in France and reached Engineer Monsieur Borel (Povarl), whose name would later be involved in the construction of the Suez Canal (Uygur, 2018: 700). Monsieur Borel, being contemporary with Louis Fargue, graduated from the Ecole des Ponts et Chaussées in Paris after completing basic education like him at the Ecole Polytechnique (Heager, 2003: 228; Montel, 1995: 221).

Ohannes Efendi was able to bring him to Istanbul by signing an agreement with Monsieur Borel. Upon this commitment, Monsieur Borel agreed to go to Istanbul on June 24, 1847 and started his preparations. However, he postponed the departure date to 27 June, three days later, since the tools to be used in river cleaning, which were previously tendered to him by the Ottoman State, had not yet been supplied. Monsieur Borel's arrival in Istanbul extended until July 4, 1847 (Çoruh, 2022: 106).

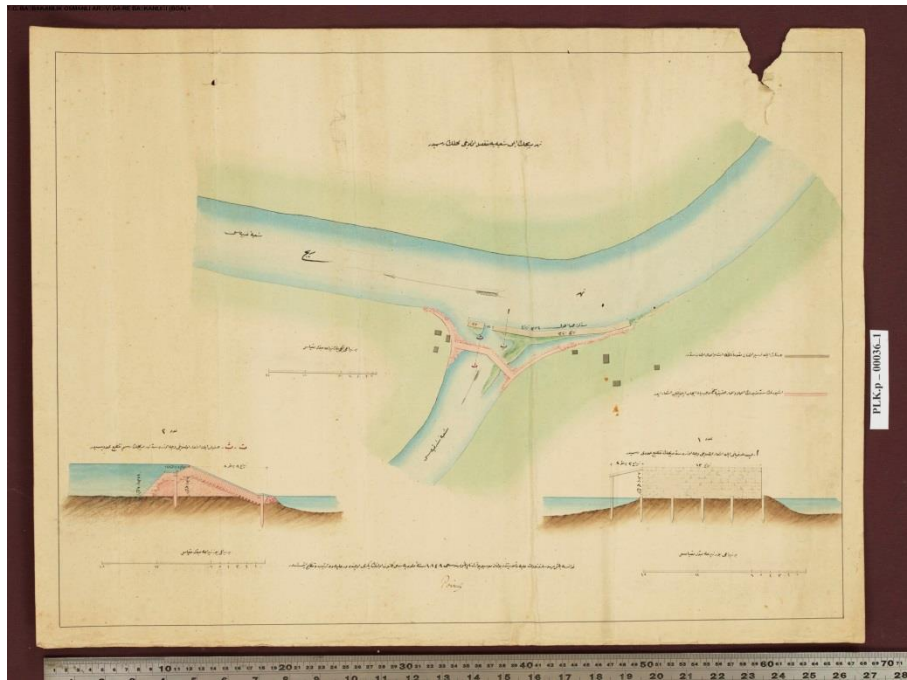
As soon as Monsieur Borel finally arrived in Istanbul on August 4, 1847, he began to explore the Meriç and Enez Ports. Engineer Borel, the factors that caused the river to overflow as a result of the discoveries about the Meriç River and Enez Harbor:

1. The repair of Dağdevirenzade Dam, which was destroyed by floods although it was built before, was done incorrectly,
2. The dams built to carry water to the mills built on the river and the remains of them have not been cleaned,

3. The alluvium, which has been piled up on the river bottom for a long time, has not been cleaned,

It is listed as.

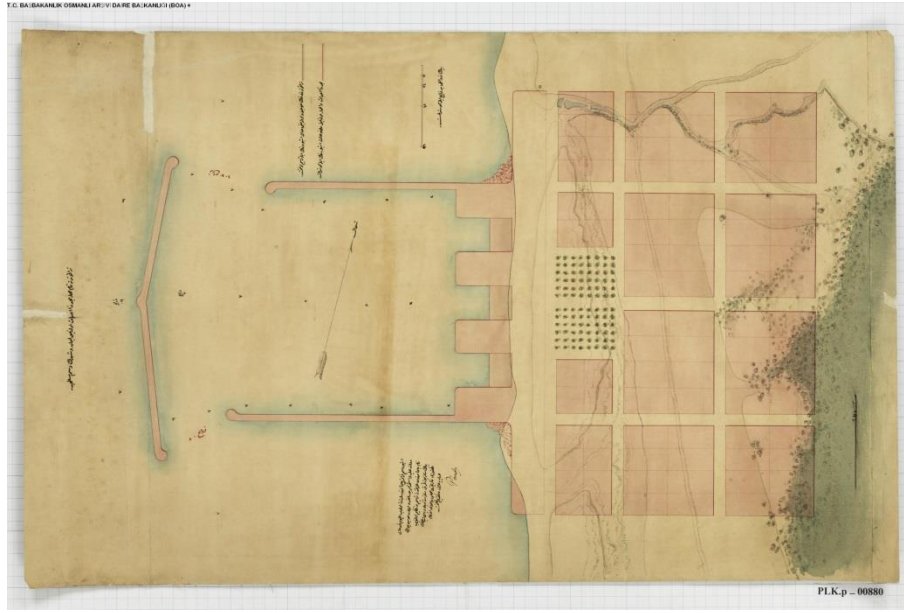
Engineer Borel emphasized that the first measure that could be taken would be to breathe new life into the flow of the river by ensuring that the Dağdevirenzade dam, which hinders the ongoing trade on the river and seems to be one of the main sources of floods, is rebuilt and lowered (bk. Sketch 1).

Sketch 1: Dağdevirenzâde Bend Drawn by Engineer Borel (Povarl)

Source: BOA, PLK. p. , no. 36/1/1 (23 Kanunievvel 1848).

He stated that a second remedy is to leave the Enez Port as it is, to open a new port in the place called Trakondine and to establish a new city by moving the city of Enez here (Çoruh, 2022: 135). For this purpose, he prepared a sketch of the port and showed the establishment of the city on this sketch (see Map 2).

Sketch 2: Trakondine Harbor Drawn by Engineer Borel

Source: BOA, PLK. p. no. 880 (February 9, 1848).

Although Engineer Borel had made discoveries about the Meriç River and Enez Harbor for a long time, he decided that there would be no result from this work due to reasons such as the boat trade carried out on the river, the destroyed Dağdevirenzade Dam, the mills operating in the river and their foundations accumulated on the river bottom. Engineer Borel emphasized that the most important thing to do is to leave the Enez Port as it is, to establish a new port in the place called Trakondine and to establish a new city by moving the city of Enez here (Çoruh 2022: 135). For this purpose, he prepared a sketch of the port and showed the establishment of the city on this sketch (see Sketch 2).

Monsieur Borel, on the one hand, was trying to fulfill the demands of the Ottoman Empire, and on the other hand, to make the region an international port. While doing this, he was both conscious of his duty and determined to do a job that could bring new markets to his country, France. Because at this stage, the Ottoman Empire had neither the desire to do business with a country other than France, nor an opportunity recognized by the international conjuncture. Being aware of this, Borel was preparing his projects.

Monsieur Borel was convinced that if he could ensure that the improvement of the Meriç River was set aside, there must be a sequence of work to be done. For this reason, he went to a rating and ranked the works according to their importance. While giving priority to Tekfur Mountain Port, it placed Trakondine Port in second place. Monsieur Borel tried to

strengthen his thesis by stating that the Tekfur Mountain Port would not be sufficient to manage the trade in the region, a second port would definitely be needed, and for this, a new port should be established in a place called İbrice (bk. Sketch 3).

Sketch 3: İbrice Harbor Drawn by Engineer Borel (Povarl)

Source: BOA, PLK. p. , no. 879 (February 9, 1848).

Monsieur Borel was convinced that if the improvement of the Meriç River was to be set aside, there must be a sequence of work to be done. For this reason, he went to a rating and ranked the works according to their importance. While giving priority to Tekfur Mountain Port, it placed Trakondine Port in second place and İbrice Port in third place (Çoruh, 2022: 135). The engineer recommended that the construction of all three of these ports be started as of this year. However, he requested that the construction of the roads to and from the Tekfur Mountain Port should be started immediately. Monsieur Borel pointed out that after the completion of this stage, it would be the turn of the Trakondine and İbrice ports and the new cities to be established there. According to him, the knowledge and experience gained by following this order could be used in other ports and cities to be established (Çoruh, 2022: 137). However, the most important and most difficult issue here was the issue of finding entrepreneurs who would invest in these construction activities, and the success level of the work to be revealed in this order would also encourage the entrepreneurs who would like to invest in these areas (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 3, 24 Rebi'ül-ahir 1264/30 Mart 1848).

Trakondine Port and the Reasons for Abandoning the Project

Among the main reasons for the Ottoman Empire's thought of re-operating the Enez Port, located at the mouth of the Meriç River, was the idea of making the transit route of the goods to be sent from Rumeli to Europe and from Europe to Rumeli safer. For this reason, Monsieur Borel was brought from France as a person who understands business and he was appointed to this job.

Engineer Borel, on the other hand, believed that the discoveries he had made and the cleaning of the port, which had been initiated by Turkish engineers before but could not get a result despite great expense, would be in vain. For this reason, he requested that the cleaning of the Enez Port be abandoned and recommended that a new port be built on the empty beach called Trakondine (Zakontiya), which is close to the port. The main reason for abandoning the Enez port was that the European merchant ships that came to the port could not unload their goods because the port was full of alluvium, and they were transported to the land by boats by lowering them to a place called Trakondine, which was an empty land at that time, which was an hour away from here. For this reason, he gave up on cleaning the Enez Port because he believed that the construction of a new port in the said place and the arrangement of the road between the city and this new port would meet the needs of the merchants.

Engineer Borel's determination was quite appropriate. Because the Enez Port was 3 km inland from the coast due to the floods that occurred, and this prevented large-tonnage ships from docking at the port (Çoruh, 2022: 135). For this reason, trade was disrupted and the trader started to look for a safer point instead of Enez Port, and even a large part of them had to change their routes by disembarking their goods to Gallipoli. This caused both a loss of time and a large amount of money, which was mostly affected by the boatman tradesmen who were transporting in the Meriç River. The engineer Borel was also looking for a new solution that would satisfy both the merchants and the boatmen, and he thought that it would be more appropriate to establish a new port in the place called Trakondine.

Monsieur Borel pointed out that this new port should be built directly on the coast and its capacity should be sufficient to accommodate at least 300 ships. He stated that after the construction of the port, its surroundings should be secured with embankments. This consolidation work had to be done with the embankment to be built by hammering some pine tree logs of the sandy area where the port is located. Monsieur Borel wanted many roads to be

built in order to facilitate access to Rumelia and Istanbul from both the port and the port, and for this, the old road, which is 1 hour from Trakondine to Enez, must be modernized (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 3, 24 Rebi'ül-ahir 1264/30 Mart 1848). Monsieur Borel also pointed out that the highways and bridges on this road should also be repaired, and in this context, the Labi Bridge on the old road needs repair. Monsieur Borel pointed out that the coast must be rejuvenated after the construction of the new port and roads, and showed how the port and the city that is planned to be built right behind it should be, with his own sketch, as can be seen on Sketch 2. Monsieur Borel also prepared a report stating that a total of 14380 kiseki kuruş was needed for the construction of the Trakondine Port and other activities (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 3, 24 Rebi'ül-ahir 1264/30 Mart 1848).

The engineer Borel, who prepared the book on the roads, bridges and passages in and around Trakondine Port, recommended that the construction of the port be started next year. Monsieur Borel estimated that a total of 2480 kise kuruş could be spent on the materials, tools and work sheds to be used in the establishment of the port and the city.

Despite all these calculations and need, Engineer Borel decided to expand the Tekfur Mountain Pier, which he believed to be an unsafe place in Trakondine, and to be more suitable for commerce and living on ships, to build a port and build a new and detached port from there to Edirne. He believed that the construction of a road would provide more benefits than the cleaning of the Enez Port (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 2, 24 Rebi'ül-ahir 1264/30 Mart 1848).

Monsieur Borel also gave some information about the construction costs of the İbrice Port, which is in the last stage of the sequence he had planned for the works to be done. He stated that the İbrice Port, which is 8 hours from Trakondine and 6 hours from Keşan and can take up to 80 ships, should also be cleaned, on the other hand, the 6-hour road from İbrice Port to Keşan is in need of repair. According to the engineer, he stated that two years is enough for the cleaning of the İbrice Port, that the materials to be used in the cleaning of the port should be supplied in the first year, and that starting the cleaning work in the second year would make it possible to complete the work. It has been revealed that a total of 1200 kiseki kuruş will be needed for this port to be operational and for the construction of the roads that need to be transported to the port (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 3, 24 Rebi'ül-ahir 1264/30 Mart 1848).

The Ottoman Empire, as a result of the consultations made in line with the information given by the engineer, came to the conclusion that it was not possible to clean the Enez Port. He started to look more favorably on the idea that it would be better to spend the money to be spent either to build a new port in the place called Trakondine or to build a new port on the Tekfur Mountain Pier and to feed it with additional ways (Çoruh, 2022: 130). It required money and time. Although this made the river improvement project seem impossible to achieve, it was obvious that the benefits to be gained from this waterway would be much greater than other projects if it were realized.

The Ottoman Empire adopted the idea of constructing the Tekfur Mountain Port, which would bring less expense, with the guidance of the engineer, and adopted the idea of connecting the port to Rumeli and Istanbul by newly built roads. However, the state had some reservations about the opening of these roads and making the port operable, based on previous experiences. At the beginning of these reservations, an attempt was made to operate a ferry at Tekfur Mountain Port in the past, but this attempt could not yield any results, and even the cost of the ferry that was put into operation could not be deducted (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 2, 24 Rebi'ül-ahir 1264/30 Mart 1848).

The Ottoman Empire was convinced that it would take a long time to bring the difficulties and problems in these projects into a form that could compensate for the investments to be made. For this reason, it has ignored the great benefits that these investments can bring to the country in the future. The fact that the information given by Engineer Borel about port and road constructions sometimes contradicted the expectations of state officials has also contributed greatly to this (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 2, 24 Rebi'ül-ahir 1264/30 Mart 1848).

The biggest handicap of the Ottoman Empire is that when the projects planned to be done are evaluated, the issues that were previously considered as possible are either postponed or completely discarded after a short time. This contrast has been experienced many times, especially in the issue of the roads that will connect the Tekfur Mountain Port to Rumeli and Istanbul (Çoruh, 2022: 140). The Ottoman State was completely convinced that the construction of these roads would provide great benefits to the country during the examination of the discovery notebooks. However, when the work was put into practice, it took an oppositional stance on the construction of the roads in question. This opposition

feature came to the agenda regarding the arrangement of the roads on the Tekfur Mountain side and it was believed that the construction of these roads would not provide any benefit in terms of the country's interests.

Monsieur Borel argued that it would be more correct to keep the Meriç River in its current form, that it would not be possible to rehabilitate despite the great expenses to be incurred, and that it would not be right for the Ottoman treasury, which was already in an extremely difficult situation, to be put under a greater burden. For this reason, in 1844, in accordance with the decision made by the Ottoman engineers as a result of the discoveries on the river, he decided that a canal should be opened from the Meriç River to the Tekfurdağı Pier and a new port was established instead of the pier and the direction of the trade on the Meriç River would be diverted to this port. Borel drew up a report on this subject and the port project he wanted to be established, and submitted it to the Majlis-i Vala (see Map 2).

This report of Monsieur Borel was examined, but it was very disappointing that he did not do anything about turning the Meriç River and Enez Port into a national and international commercial waterway, and he put forward other projects as if he could. However, the Ottoman Engineers were able to think of this last point he said in the 1840s, but the main expectation was not put into practice due to the Meriç River. Despite this, great efforts were made to clean the river and the harbor at great expense. For this reason, it was not digested that Monsieur Borel chose the short route in the improvement business and headed for the ports to be built in the places called Trakondine or Tekfurdagi instead of dealing with the river and the port.

He examined in detail the report prepared by the Ottoman State dignitary Monsieur Borel about the port and the river. This report created both admiration and astonishment among the Ottoman dignitaries. The reason for this was not such a report from Borel, but a report that would prevent the floods by rehabilitating the Meriç River and create a national and international waterway, enabling the soldiers to be dispatched to Rumelia to create a new transportation network faster and more comfortably. However, this report created a great surprise in terms of presenting what was not expected, like “the mountain gave birth to a mouse”.

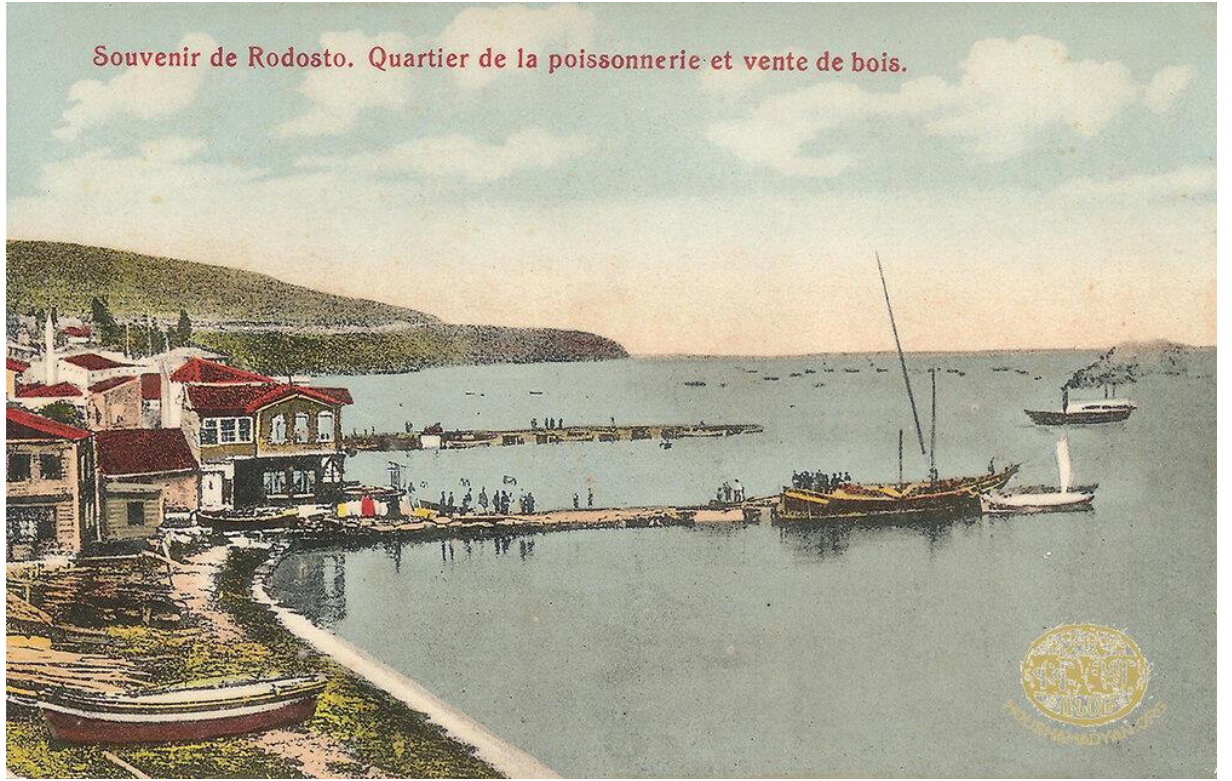
Monsieur Borel was dismissed on the grounds that he could not meet the expectations, and was sent to his country with his salary and subsistence. However, Sultan

Abdülmecid did not give up on the improvement of the Meri River or the cleaning of the Enez Port.

According to the contract signed with Monsieur Borel, Turkish engineers were provided to accompany these expeditions during the reconnaissance and inspections. In this way, engineers Miralay Rifat Bey and Mirliva Bekir Pasha, who have been working with traditional methods since the beginning of the improvement business, had the opportunity to closely examine and learn about river rehabilitation methods and scientific methods in Europe during the explorations and investigations they participated in. Sultan Abdülmecid decided to continue the improvement work in order to use this experience and knowledge on site, and to bring in new entrepreneurs and experts, and to continue working to finish the improvement work together with Turkish engineers. However, by following the recommendations of the Ottoman dignitaries, the project of transforming Rumelia into a large commercial center with the ports, highways, canals and rails mentioned in Engineer Borel's report continued, and he was convinced that the construction of a new port in Tekfurdagi would be of great benefit(oruh, 2022: 156 vd).

Conversion of Tekfur Mountain Pier into a Port

Since Tekfurdagi pier is located close to Edirne, the trade volume was growing day by day. For this reason, the opening of a road passing through Tekfurdagi and allowing access from Istanbul to Edirne would make it possible to trade with all of Rumelia. For this reason, it was a candidate to become a port place with a rapidly rising value (oruh, 2022: 130). However, the pier was only 167000 krs away from Edirne, and approximately 12992 coins were needed for the land on which the port was planned to be built, to be completely filled with soil, for the excavation to be removed from here and the pier to be built (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 4, s. 1-2, 7 Cemaziye'l-evvel 1264/11 Nisan 1848).

Picture 1. Tekfur Mountain Pier (19th Century)

Source: <https://www.houshamadyan.org/tur/haritalar/edirne-vilayeti/tekirdag-sancagi/egitimi-ve-spor/okullar.html>

The Ottoman Empire was looking for alternative ways for the port to be built in Tekfurdagi to be a trade center that could be reached not only through Istanbul, but also through Edirne, Ergene, Enez and Gallipoli. For this purpose, it has decided to repair the Veli Bridge on this river so that a second alternative road can be provided over the Ergene River. It was determined that approximately 3308 coins were needed for the reconstruction of the dilapidated bridge as well as the repair of other bridges and waterways. Approximately 16000 kise of coins were needed for the construction of the highway roads to reach the port. This road was divided into two as between Edirne and Köh-Tekfur and between Köh-Tekfur and Istanbul (Çoruh, 2022: 130 vd).

Considering that the port can be reached from the sea by ship, the Ottoman State considered it sufficient to complete the first part of the road at the first stage. For this, first the road from Edirne to Bender-Tekfur Mountain would be reconstructed, and then from Bender to Istanbul, and then the road would reach Silivri-Çorlu-Lüleburgaz and from there to Edirne over Istanbul (Çoruh, 2022: 130). The places on the old road, which is shorter than the new

one, consisted of very fertile areas. In this way, the trees that will be needed in the construction of the pier would be cut from here in a manner that would make this road more advantageous than the other (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 4, s. 1-2, 7 Cemaziye'l-evvel 1264/11 Nisan 1848).

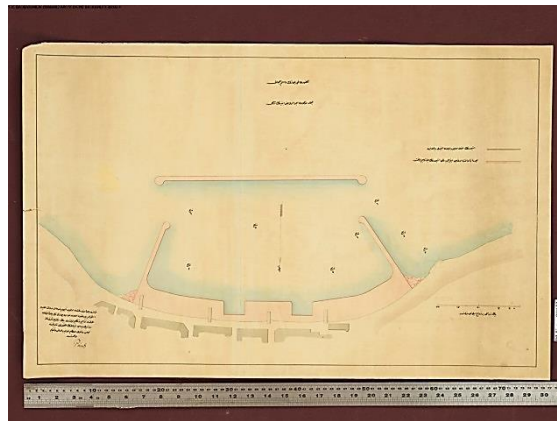
The priority of this road, which would pass through Silivri-Çorlu-Lüleburgaz and reach Edirne, that is, the part going from Edirne to Köh, would ensure that the new road is preferred to the old road, as it would make it possible to open a zone closer to the Marmara Sea from Edirne. If built, the Tekfur Mountain Port would be the closest center of the Marmara Sea to Edirne and would provide great convenience in attracting the Rumelian trade to the Marmara (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 4, s. 1-2, 7 Cemaziye'l-evvel 1264/11 Nisan 1848). This port would also offer a new route for regional trade as well as for those traveling from Edirne to Köh-Tekfur. It would be a great relief for the Ottoman treasury that the expenses that would arise if the road was built would be covered from the road revenues(BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 4, s. 1-2, 7 Cemaziye'l-evvel 1264/11 Nisan 1848).

If a straight road was built from Dimetoka to Uzun Bridge between the Meriç River and Ergene water, this road would bring the city to Ergene Water. Again, by going against the current of Ergene Stream and reaching the neighborhood where Çeke Stream merges with Ergene Stream, it would be possible to reach the railway that would reach the Köh-Tekfur region by passing under the Tekfur Mountain mountain range in the Mikyas-Istuva direction. The necessary expenses for the construction of this road could also be met from the money that would be spent on the improvement of the Meriç River and Enez Port. Since the demand for the Köh-Tekfur region would increase day by day, it would be a big mistake to give up on the Köh-Tekfur road that would connect Istanbul to Edirne (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 4, s. 1-2, 7 Cemaziye'l-evvel 1264/11 Nisan 1848).

If the road between Edirne and Tekfur Mountain was opened, the distance between Tekfur Mountain and Istanbul, which constitutes the remaining part, could be delayed a little. Because it was easier to reach here by ferry from the sea compared to the land. It would also be possible for the ferries operating to Thessaloniki to stay in this port for a while. It would be possible to send a private ferry or have a ship ready to go from Istanbul to this port and from there to Istanbul, thanks to these accomodated ships.

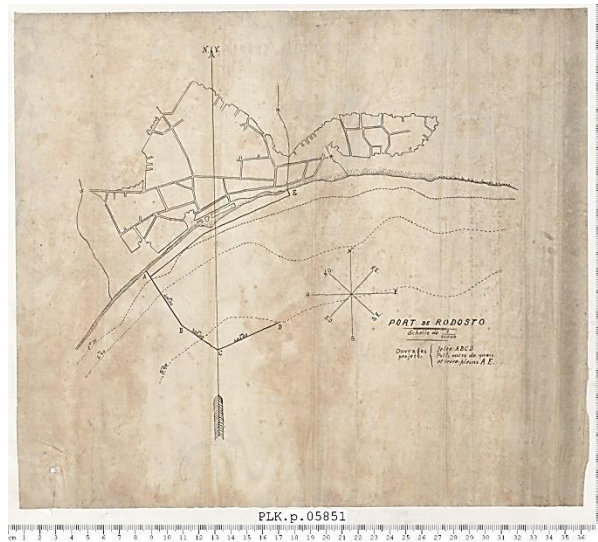
Apart from the essential needs of the Rumelian merchants, the craft of the Köh-

Tekfur region was the biggest factor that enabled the ships to decide to anchor in this port due to the catching wind. Likewise, the proximity of this port to Istanbul would be an important factor for the merchant to bring his goods to this port. Compared to the others, this port would have sufficient opportunities in terms of security. If a barrier was built on each side of the port, it would also strengthen the defense against attacks from the sea. In order to prevent the port from being affected by external threats, a barrier had to be built on the opposite side (see Sketch 4).

Sketch 4: The Port of Mount Tekfur, Drawn by Monsieur Borel.

Source: BOA, PLK. p. , no. 32.

Plan 1: The Plan of Port of Mount Tekfur, Drawn by Monsieur Borel

Source: BOA, PLK. p. , nr. 5851.

The length of these three walls was 993 zira, and it was planned to cost approximately 8316 kise from 6. 5 kuruş for each zira. In order for the goods and commodities produced in the region to be loaded onto the ships, it was necessary to build a few more piers on the shore, as well as a breakwater. A total of 11996 coins were needed for all this construction activity(BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 4, s. 1-2, 7 Cemaziye'l-evvel 1264/11 Nisan 1848).

Monsieur Borel recommended the establishment of a Municipal Ministry, as in European states, in order to meet this zoning and allocation and to avoid disruptions (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 4, s. 1-2, 7 Cemaziye'l-evvel 1264/11 Nisan 1848). The Ottoman Empire would fulfill this recommendation of Monsieur Borel by establishing the Ministry of Public Works in a short time.

Thanks to this supervision, the Ottoman Empire would first be able to create the necessary budgets for the development activities and finalize the projects more easily. Otherwise, the money in Enez Harbor and Meriç River would be wasted. Thanks to the establishment of the Ministry, an independent budget would be provided that would ensure that a specific budget was created each year for the expenditures to be made on the development activities and that the expenditures would be made from there(BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 4, s. 1-2, 7 Cemaziye'l-evvel 1264/11 Nisan 1848).

Monsieur Borel, in the petition he submitted to the Majlis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye, states all the existing capacities of the Ottoman countries; It has tried to reveal how an advanced network should be created that directs its routes, ports and valuable investment areas to Istanbul (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 4, s. 1-2, 7 Cemaziye'l-evvel 1264/11 Nisan 1848). According to that; If these projects are not realized, all investment moves and development projects to be started will never reach their goals due to the lack of roads and ports. In fact, all laws and regulations enacted to make these moves will not have any effect (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 4, s. 1-2, 7 Cemaziye'l-evvel 1264/11 Nisan 1848). Monsieur Borel divided the zoning and settlement projects to be carried out to develop the Ottoman Empire into two, giving importance to art in the first stage and taking urgent steps on this path, and giving importance to development moves in the second stage, for which ports, new cities, roads and canals should be opened. pointed out (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 4, s. 1-2, 7 Cemaziye'l-evvel 1264/11 Nisan 1848).

The engineer made some suggestions by preparing long lists about the zoning activities at this last stage. For example, he mentioned the necessity of an expenditure item of approximately 4757 kise coin for the zoning activities that he collected in five items: Enez Port, Meriç River, İbrice Port, Tekfur Mountain Port and Edirne Road (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 4, s. 1-2, 7 Cemaziye'l-evvel 1264/11 Nisan 1848).

One of these projects of the Engineer, the improvement of the road from Istanbul to Edirne and regulating the traffic between the two cities, did not receive the necessary support from the Ottoman dignitaries. It was agreed that instead of this road, a new road should be built from Tekfurdagi to Edirne, which takes 22 hours and is 167000 zira long. Monsieur Borel stated that an allocation of approximately 14000 kise kurus is required for this road (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 3, 24 Rebi'ül-ahir 1264/30 Mart 1848).

Engineer Monsieur Borel stated that the Tekfurdagi Port to be built should extend to the skirts of Tekfurdağı in order to be wide enough to accommodate approximately 300 ships. He also stated that 11996 kise kurus were needed for the construction of the port (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 3, 24 Rebi'ül-ahir 1264/30 Mart 1848).

The Ottoman Empire, taking into account the information given by the engineer, came to the conclusion that it was not possible to clean the Enez Port. He started to take a closer look at the idea that the money to be spent here would be better spent on the construction of the Tekfurdagi Port and feeding it in additional ways. On the other hand, it was obvious that if the Meriç River was discovered and cleaned, the benefits to be obtained from this waterway would be much greater than other projects. However, in line with the ideas put forward by the engineer, the idea of construction of Tekfurdagi Port was adopted. For this reason, it has been decided to open the Rumeli and Istanbul roads that will reach here, as well as the port. However, the commission had some reservations about the opening of this road and making the port operable. At the beginning of these reservations, an attempt was made to operate a ferry at Tekfurdagi Port in the past, but this attempt did not yield any results, and even the cost of the ferry could not be recovered (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 2, 24 Rebi'ül-ahir 1264/30 Mart 1848).

The Ottoman Empire must have been convinced that it would take a long time for the difficulties and problems in the projects in question to be able to compensate for the investments to be made, and it ignored the great benefits that these investments could provide

to the country in the future. The fact that the information given by the engineer about the aforementioned port and road constructions sometimes contradicted the expectations of the state, constituted a separate reason for this postponement (BOA, İ. M. M. , nr. 84/2408, lef 2, 24 Rebi'ül-ahir 1264/30 Mart 1848). The most important handicap of the state here is that the issues that were given prior consent while evaluating the projects are either postponed or completely discarded after a while. This inconsistency was also experienced in the issue of Tekfurdagi Port and the roads connecting this port to Rumeli and Istanbul. While examining the notebooks of the discoveries made by the state engineer, he expressed very positive opinions about the roads in question, but seemed convinced of the great benefits that the construction of these roads would bring to the country. However, when it comes to implementation, it has not been avoided to take an oppositional attitude about the construction of the roads in question.

Although the report submitted by Engineer Borel to the Majlis-i Vala was not taken into account by the Ottoman statesmen, this report will in fact be copied to a large extent in all the development activities that will be planned to be put forward over the next century. The engineer tried to explain the fact that Tekfurdagi port could have a say in international and national trade, with the importance to be given to roads, canals and railways with completed connections to Thrace, Istanbul and Rumelia. He wanted to draw attention to a few important points in this regard:

Tekfurdagi-Muratlı Road

As a result of his investigations, Engineer Borel wanted to connect Tekfurdagi to Istanbul and Edirne via Muratlı. He stated that this road is approximately 22 kilometers and that there is some repair and construction activities to be carried out on 11 kilometers of the road, and an agreement was reached to pay 611567 kuruş to the contractor Minhailidi Efendi in 1893 for this. If the construction of this road was started, it was decided that the first payment would be made in December 1893. As the engineer pointed out, it was decided to build the road and connect it to the port. However, since there was no money in the state's coffers, 61200 kuruş, which was taken as a guarantee during the tender phase, was returned to the contractor as the first installment(BOA, BEO, nr. 469/35159/4, 3 Nisan 1310/15 Nisan 1894).

The difference and advantage of the Tekfurdağı-Muratlı road construction project

from other projects was that the materials required for the construction were supplied in advance. Despite this, the inability to make the due payments delayed the contractor's start of construction.

Tekfurdagi-Corlu Road

Engineer Borel considered it necessary to build the Tekfurdagi-Corlu road, which is 24 km away from the second road, which could have an important place in the Ottoman trade. This road would connect Tekfurdagi Port to the inner parts of Thrace and was a candidate to be one of the busiest roads of the time. This road would greatly facilitate access to the port. For this reason, state studies were initiated by Çorlu. However, the swampy port near the city was threatening access. The Ministry of Public Works had decided to rehabilitate this place. After the discovery made for the road that was decided to be turned into a highway, it was estimated that the improvement cost would reach approximately 180000 kuruş (BOA, BEO, nr. 469/35159/5, 3 Nisan 1310/15 Nisan 1894).

The purpose of starting the road construction in Çorlu, whose tender has just been completed, was to both gain usage habits and ensure the flow of revenues from the road route to the treasury.

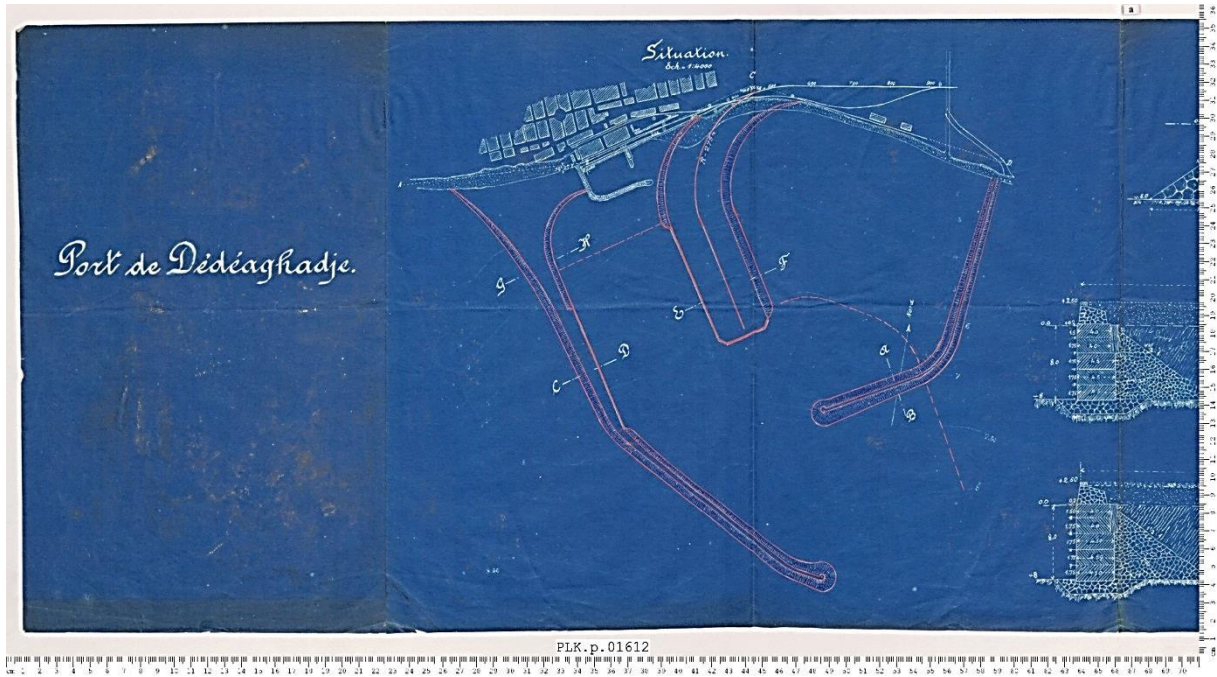
All the port, road, canal and city construction activities explained above have come to the fore as the reflections of the report submitted by Monsieur Borel to the Parliament in 1847. Since the 1890s, the Ottoman Empire took this report back on its agenda and pressed the button for the establishment of several new ports, and a new port was built in Trakondine, especially due to the inability of the Enez Port to be operational, but the fact that this place was unsafe in terms of bandits and winds, 1844 It is seen that he worked hard to implement the Tekfurdagi port project, which was put forward by Ottoman engineers in 1847 and on which Monsieur Borel worked a lot to be built in 1847.

When Monsieur Borel brought this issue to the agenda in the Assembly-i Vala, he said that the biggest obstacle in front of this job was undoubtedly finding entrepreneurs to do the job. In the intervening time, the activities carried out in the region ensured that many entrepreneurs, both domestic and foreign, were convinced that there could be a job. For this reason, one of the first applications for the construction of Tekfurdagi Port was made by

Ebuziye Tevfik Asaf Bey on October 25, 1893. Tevfikbey thought that if a simendüfer line was built between Foamlu locality and Tekfurdağı, it would be possible to have trade and transportation opportunities on a line stretching from Edirne to Kırkkilise. This request was also voiced in the Parliament and after the decision to make the necessary arrangements regarding the issue, the contract and specification to be made with the tax collector Tevfik Bey were presented to the Parliament (BOA, BEO, nr. 300/22473; BOA, BEO, nr. 4050/303982).

Despite Tevfik Bey's request, no result could be obtained, and a second application was made with the signature of Attorney Cornet and his associates living in Agobiyan inn in Galata. From this application, due to the construction of Tekfurdağı port, the construction of a railroad line from Tekfurdağı to Dedeğaç (Devletlu Ağaç) passing through Maalkara and Kırkkilise and the construction of a roadway stretching from Maalkara to Gallipoli came to the fore. For this reason, it is understood that the Lawyer Cornet requested a concession for the construction of the Şümendüfer line and the road in 1887. However, on April 27, 1907, the government renewed this tender and started to receive applications for the construction of a new line from Tekfurdağı to Muratlı, from Babaeski to Kırkkilise in order to support the port (BOA, MV. , nr. 116/12). Korneti, who submitted a new petition on April 29, 1907, to give him the Şümendüfer line, for which the government was tendered, this time, other than the construction of a perfect port and pier in Tekfurdağı, in order to facilitate the dispatch of the soldiers that the Ottoman State would transfer to the Balkans, if the concession was given to him, transportation between Tekfurdağı and Kırkkilise. He claimed that he could set up a lift line to do this (BOA, BEO, 3069/230157/3).

The Ottoman Empire had been thinking for a long time whether there was a need for a port on Mount Tekfur. In order to enable this port to be built, the tender for the railroad and roadway roads in the region was brought to the agenda and an entrepreneur was sought to carry out this. However, in the applications made in this regard, the fact that the entrepreneurs focused on the construction of a railway and highway, where they could trade rather than the construction of a port, prompted the government to conduct a serious research on this issue. With a decision taken on May 23, 1911, it was stated that the port of Mount Tekfur was not more important than the other important piers on the shores of the Ottoman Empire, on the contrary, it would bring a great burden to the treasury if it was built, whereas the construction of a port in Dedeaghadje was more valuable in this respect (see Sketch 5).

Sketch 5: Port of Dedeaghadje

Source: BOA, PLK. p. , nr. 1612/0/1.

Although the government considered the Tekfurdagi port unnecessary, it did not completely disregard it. Because despite the weather opposition here, when it comes to soldiers to be sent to the Balkans, considering that ferries can dock at this port even if it is a few days a year, especially because it is one of the requirements of the Ministry of War, at least the construction of two iron piers filled with stones from the coast to the sea should be taken into account by the supervision. It was requested that the scientific examinations required for this would be sufficient to meet their needs as soon as possible (BOA, MV. , 151/43).

While the Ottoman Empire considered it sufficient to have only an iron pier in Tekfurdagi, it was warm to the construction of a new port in Ereğli on the Black Sea coast. However, he wanted the construction of this port to be done in accordance with the specifications prepared for Tekfurdagi port (BOA, MV. , 152/42).

Conclusion

For a long time, the Ottoman Empire had been making efforts to rehabilitate the Meriç River and reopen the Enez Port to trade. This effort, which was started in the 1840s,

was almost shelved with a report prepared by Monsieur Borel, who was brought from France between 1847-1848. Thereupon, the Ottoman Empire switched from the issue of cleaning and rehabilitating the Meriç River and Enez Port to a new method, such as the operation of these two waterways and their transformation into an international trade route through businesses. Thanks to this method, it was seen that the state announced specifications and regulations for the regulation and operation of the river by private entrepreneurs for a long time. However, Engineer Borel brought up an issue brought up by Turkish engineers in 1844, to give up the cleaning of the Meriç and Enez ports, to open a new port to be built in Tekfurdagi instead of the Enez port, which cannot be cleaned thanks to this canal, to be opened to international trade. Although the Ottoman Empire did not take kindly to this idea at first, it seems that as time went on, in line with the demands of the merchant group trading on the Meriç River and the European merchants who exchanged goods with them, it approached the idea of opening a new port in Tekfurdagi instead of Enez. However, this time, the bad situation of the treasury came into play and this situation hinders port construction activities. For this reason, the government first brought to the agenda the construction of a shipyard and roadway between Edirne-Istanbul and Tekfurdagi, and stipulated the establishment of a port in Tekfurdagi for the entrepreneur who will receive this tender. However, despite the applications made to this tender, which was launched in 1887, those who aspire to the railway and highway consciously held back from the issue of building a port in Tekfurdagi.

The Ottoman State decided that this port could not be built despite the concession conditions, and with a new decree issued in 1911, it decided to build Tekfurdagi not a commercial port, but only two iron piers that would meet the needs of the Navy for the dispatch of soldiers and ammunition.

However, as can be seen above, despite all the opposing winds, despite the perfect map of how a port should be built in Tekfurdagi, the Ottoman government will push aside Monsieur Borel's port offer and, in return for all the benefits to be gained in the future, will ensure that the ferries dock by using the state of the treasury as an excuse. It was observed that he preferred to build a pier.

References

Presidency Archives

BOA, A. MKT. , nr. 39/49, 11 Rebi'ül-ahir 1262/8 Nisan 1846.

BOA, İ. M. M. , nr. 83/2375, 84/2408.

BOA, BEO, nr. 300/22473, 3069/230157/3, 469/35159, 4050/303982.

BOA, MV. , nr. 116/12, 151/43, 152/42.

Review Works

Çoruh, H. (2022). Osmanlı Devleti'nde Nehir Islah Çalışmaları: Meriç Nehri Islahı (1840-1915). TTK yay. , Ankara.

Fargue, L. (1908). *La Form Edu Lit Des Rivieres A Fond Mobile*, Paris.

Hager, W. H. (2003). Fargue, Founder of Experimental River Engineering. *Journal of Hydraulic Research*. Vol. 41/3, 227-233.

Jorga, N. (2009). *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi (1774-1912)*. Vol. 5, Trns. Nilüfer Epçeli, İstanbul.

Montel, N. (1995). Alexandre Lavalley, Profession: Ingénieur Civil. *Histoire, Économie Et Société*, Vol. 14/2, 215-228.

Uygur, F. (2018). Süveyş Kanalı Projesinde İstanbul'da Cereyan Eden Diplomatik Mücadeleler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Year: 22, İs: 3, 699-720.

**AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE PASİFİK DEMİR YOLUNUN İNŞASI VE
KAMUOYUNUN TEPKİSİ**

* İlhan GÜLTEKİN
** Timur PARA
*** Ahmet DELEN
**** Sami GÜLLER
***** Fatma ŞEKERDAĞ GÜLLER

Research Paper

Article Submission Date

07. 06. 2023

Article Acceptance Date

16. 07. 2023

Citation Information

Chicago: İlhan Gültekin, Timur Para, Ahmet Delen, Sami Güller, Fatma Şekerdağ Güller, “Amerika Birleşik Devletlerinde Pasifik Demir Yolunun İnşası Ve Kamuoyunun Tepkisi”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, 2023, pp. 31-67.

Apa Gültekin, İ., Para, T., Delen, A., Güller, S., Şekerdağ Güller, F. (2023), “Amerika Birleşik Devletlerinde Pasifik Demir Yolunun İnşası Ve Kamuoyunun Tepkisi”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, pp. 31-67.

Özet

1830'da Amerika Birleşik Devletleri'nde buharlı lokomotifin devreye konulmasının büyük faydası olmuştur. Buharlı lokomotif, o tarihe kadar yürütülen çalışmalarda kullanılan ilkel malzemelerin yerini alınca ileri görüşlü insanlar Atlantik'ten Pasifik'e uzanan bir yol yapımı meselesini demiryolu fikrine dönüştürmüşlerdi. . Yüzyılın ortalarında, bir demiryolu ağı Doğu ve Ortabatı üzerinden Mississippi Nehri'ne kadar yayıldıktan sonra, bu ağı Batı Kıyısı'na bağlamanın mümkün olup olmadığı üzerinde kamu oyu uzun bir zaman tartıştı. Yolu savunanlar, onun hem gerekliliğini hem de ulusa getireceği acil faydaları gördüler. Ancak kamuoyunun büyük bir kısmı bu konuda henüz iyimser olmadığından Pasifik Demiryolunun hiçbir zaman gerçekleşmeyecek bir ütopya olduğunu düşündüler. Kırk yıl boyunca bu konuda yapılan tartışmalar durmaksızın devam etti. Nihayet 10 Mayıs 1869'da Amerika'nın doğusundan batısına uzanan bir demir yolu yapılabileceği Pasifik Demiryolu şirketi tarafından bütün Amerikan Kamuoyuna gösterilmiş oldu.

Bu makalede Pasifik Demiryolu'nun yapım süreci ve üzerinde yapılan tartışmalar üzerinde durulacak olup, demiryolunun Amerika Birleşik Devletleri'ne iktisaden kazandırdığı büyük değişim tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Amerika, Demiryolu, Pacific, Kızılderili.

Abstract

The introduction of the steam locomotive in the United States in 1830 was of great benefit. When the steam locomotive replaced the primitive materials used in the works carried out to that date, forward-thinking people turned the idea of a railroad from the Atlantic to the Pacific. In the middle of the century, after a railroad network spread through the East and Midwest to the Mississippi River, The public debate for a long time debated whether it was possible to connect this network to the West Coast. Advocates of the road saw both its necessity and the immediate benefits it would bring to the nation. However, as the majority of the public was not

* Müdür, Kaşibeyaz Ortaokulu, ilhangletk@gmail.com, Orcid: 0009-0000-8659-7589

** Müdür, Defne Bahçeköy ilkokulu, timurpara@hotmail.com, Orcid: 0009-0006-2117-7771

*** Müdür, Sarıt İlkokulu, delen27ahmet@gmail.com, Orcid: 0009-0000-3745-0062

**** Müdür, Nuriye Zekeriya Kına Ortaokulu, samiguller312723@gmail.com, Orcid: 0009-0007-1074-8900

***** 8900Müdür Yardımcısı, Nuriye Zekeriya Kına Ortaokulu, fatmasekerdag@gmail.com, Orcid: 0009-0007-8856-7894

optimistic about this yet, they thought that the Pacific Railroad was a utopia that could never be realized.

For forty years, the discussions on this subject continued without stopping. Finally, on May 10, 1869, it was shown to the entire American public by the Pacific Railroad company that a railroad could be built from east to west of America.

In this article, the construction process of the Pacific Railway and the discussions on it will be emphasized, and the great economic change that the railway brought to the United States will be discussed.

Keywords: America, Railroad, Pacific, Native American.

Giriş

1850'de ABD Temsilciler Meclisi'nin Yollar ve Kanallar Komitesi, Pasifik'e giden bir demiryolunun inşa edilmesi için büyük bir kamuoyu oluşturmayı başarmıştı. Komite, böyle bir yolun "Doğu ile Batı arasındaki ticari, sosyal ve siyasi ilişkileri pekiştireceğini" ve bu yolun "Avrupa ve Asya ticareti için adeta bir otoyola" dönüşeceğini söyledi².

Pasifik Demiryolunun savunucuları, argümanlarını esas olarak onun ticari önemine dayandırmışlardır. 1846'da Oregon sorununun çözülmesi, 1848'de Kaliforniya'da altının keşfi ve 1850'de Kaliforniya'nın eyalet statüsüne kabul edilmesi, Pasifik Kıyısı'nın nüfusunu artırmıştır. Bu sebeple de ticaret neredeyse tamamen Horn Burnu çevresinde veya Panama Kıstağı boyunca uzun, yavaş bir yolculuğa çıkmış gibiydi. Bu açıdan bakıldığında ticaret, hem doğu hem de batıda, kıta boyunca demiryoluyla hızla ilerleyen büyük ve kazançlı bir ticaret ağına dönüşmüştür³. Daha da önemlisi, girişimciler Pasifik Demiryolunun Avrupa ve Asya arasında yapılmakta olan gemi ticaretinin bundan sonraki rotasını gemiden demiryoluna çevireceğini ifade etmekteydiler. Pasifik Demiryolları'nın yöneticisi Sidney Dillon demiryolundan bahsederken "Gerçek amaç noktası" nın "Çin, Japonya ve Asya ticareti olduğunu" ileri sürmüştür.

Bu yolun yapımında ticari saik başından sonuna kadar baskın olmaya devam etti, ancak daha büyük etkiye sahip olan başka hususlar da vardı. Kongre ve ulusal kanun koyucuların hükümet destekli reformlara karşı köklü muhalefetin bastırılmasına da öncülük etti.

Amerika Birleşik Devletleri bu projeye hem maddi hem de manevi olarak büyük destek verdi. Çünkü demiryolu, Amerikan Kızılderililerinin nihai boyun eğdirilmesini de hızlandıracaktı. Aynı zamanda, Birleşik Devletler'e posta ve hükümet malzemelerinin taşınması için harcanan zamanı ve masrafı da büyük ölçüde azaltacaktı. İç Savaşın patlak vermesiyle, Kaliforniya ile birlik arasında giderek eriyen siyasi bağlar bu eyaletin ayrılma

² Robert M. Utley and Andrew Ketterson, *Golden Spike*, National Park Service Historical Handbook Series, Washington, D.C.: G.P.O., 1969, s. 1.

³ Utley-Ketterson, *Golden Spike*, s. 1. Arjang A. Assad, "Modelling Of Rail Networks: Toward A Routing/Makeup Model", *Transportation Res. Part B* 14 (1-2), 1980, pp. 108.

tehdidini güdeme getirmişti. Amerika Birleşik Devletleri bu ayrılma tehdidini bir şekilde pasifize ederek, birliği güçlendirilmesi gerekiyordu. Savaş, Pasifik Kıyısının savunmasız durumunu da dramatize etmekteydi ki, hızlı kıtalararası ulaşım, her iki sorunun da çözümünde büyük kolaylık sağlayabilirdi⁴.

Pasifik Demiryolu Fikrinin İlk Ortaya Çıkışı

1832 gibi erken bir tarihte, İngiliz mühendis George Stephenson'un İngiltere'deki buharlı lokomotifinin başarılı bir şekilde çalıştırmasından yedi yıl sonra, *Ann Arbor, Mich.*, *The Emigrant* adlı bir gazete, Pasifik'e giden bir demiryolu için ilk çağrışı yaptı. Daha önce, 1819'da, Virginia'dan John Mills, Atlantik ve Pasifik Okyanuslarını "buharla çalışan bir araba sistemi" ile bağlamayı önermişti. Fikir yayıldı ve 1836'da Dubuque, Iowa'nın inşaat mühendisi John Plumbe, böyle bir projeyi tartışmak için halka açık bir toplantı düzenledi ki, bu toplantı önümüzdeki 25 yıl içinde ulus genelinde yapılacak sayısız toplantının ilki olmuştu⁵.

1840'ların on yılı boyunca, John C. Fremont'un geniş çapta duyurulan batı keşifleri ve Meksika Savaşı'nın heyecan verici olayları, dikkatleri Batı'ya odakladı ve kıtalararası bir demiryolu fikrinin popülerleşmesine yardımcı oldu. Aynı derecede etkili olan bir diğer kişi ise Pasifik'e giden bir demiryolu takıntısı olan Çin ticaretinde aktif bir New Yorklu tüccar Asa Whitney'in tanıtım faaliyetleri olmuştur. Asa Whitney bu konuda bir çok makale yazdı, sürekli ders verdi ve görüşlerini günün önde gelen tanınmış şahsiyetlerine açıkladı. Bu yol için ilk kesin planı tasarladı ve ülke genelinde 16 Eyalet yasama meclisinin ve birçok kamu sözleşmesi ve ticaret kurulunun onayıyla Kongre'nin önüne getirilmesini sağladı⁶.

Kongre planını onaylamasa da, Whitney Pasifik Demiryolunu günün en büyük kamu sorunlarından biri haline getirmişti. 1850'ler boyunca, Doğu'nun büyük şehirlerinde çok sayıda demiryolu kongresi düzenlendi. Bunlardan biri San Francisco'da toplandı. Önde gelen devlet adamları-John C. Calhoun, Jefferson Davis, Stephen A. Douglas ve diğerleri bu konferansta projeye olan desteklerini açıkladılar. Hem Cumhuriyetçi hem de Demokrat Partiler, Pasifik Demiryolunu platformlarına yazdılar, ancak Demokratlar, Federal'in reformlarına katılma konusuna şüpheyle yaklaştıkları için hükümet yardımını anayasaya

⁴ Utley-Ketterson, Golden Spike, s. 1.

⁵ Cynthia Barnhart, H. Jin, Pamela H. Vance, "Railway Blocking: A Network Design Application", *Oper. Res.* 48(2), 2000, p. 10.

⁶ Utley-Ketterson, Golden Spike, s. 2.

uygun hale getirdiler. Proje öyle bir coşku uyandırdı ki, Güney Karolina Senatörü Andrew P. Butler şikayet etmek için harekete geçti: "Nil'in bir tanrı olduğu söylendi. Bence bu Pasifik demiryolu projesi tanrılaştırma konusu olmaya her şeyden daha yakın. Senato'da hiç duymadım. Herkes bu büyük yola tapınmak için gayretini göstermeye çalışıyor" dedi.

Politikacılar Pasifik Demiryolunun gerekliliği ve Federal yardım olmadan inşaatmenin imkânsızlığı konusunda hemfikirdiler, ancak her yıl Kongre'de bu amaçla çıkarılan bir çok yasa da vardı⁷.

Milletvekillerin tamamı yolun bir ucunu ele geçirmeye uğraşmaktaydı. Bu sebeple de doğuya ulaşacak güzergâh üzerinde bir anlaşmaya varılabilecek güç görünmekteydi, çünkü ucu ele geçirenler muazzam bir siyasi ve ekonomik faydalar elde edecekti. Kongre üyelerinin çıkar çatışmaları bu yönde olsa da, ülke genelindeki olası rotaların karşılaştırmalı değerleri hakkında neredeyse hiçbir şey bilmiyorlardı. Bunu düzeltmek için, 1853'te Ordunun Topografya Mühendisleri Birliği'ne "Mississippi Nehri'nden Pasifik Okyanusu'na bir demiryolu için en pratik ve ekonomik rotayı belirlemeleri" için sipariş verildi ve bolca da para ayrıldı⁸.

1853 ile 1855 yılları arasında Mühendisler iki kuzey ve iki güney rotasını incelediler. Daha sonra Güney Pasifik'in inşa ettiği 32d paraleli en ucuzu olmasına rağmen, dört demiryolu güzergahından herhangi birine bir demiryolu inşa edilebileceğini de keşfetmiş oldular. Kuzey rotaları Güneyliler için ne kadar sakıncalıysa, bu rota da Kuzeyliler için politik olarak sakıncalıydı. Pasifik Demiryolu Araştırmaları bu nedenle sorunu çözemedi; başlıca sorunlardan biri Batı Amerika'nın bilgisine muazzam ölçüde katkıda bulunan güzelce resmedilmiş bir dizi cilt oldu. İlk kıtalararası demiryolu nihayet inşa edilmesine karar verildiğinde, bu dört güzergâhtan hiçbiri takip edilmedi⁹.

Pasifik demiryolu güzergâhlarından herhangi biri üzerinde anlaşmaya varılamaması, milletvekilleri arasındaki anlaşmazlığın yalnızca bir yönüydü. Yüzyılın ortalarına gelindiğinde, Kuzey ve Güney halkları bölgesel görüşlerine daha sıkı tutunmaya başlamışlardı. Bu sebeple Amerikan siyasetinin en önemli özelliklerinden biri olan uzlaşmacı yönü, anlamsız bir kelime haline geldi. Böyle bir atmosferde hiç şüphesiz ki bir Pasifik demiryolu inşası için asla bir umut ışığı görünmüyordu. Aslında birliğin eskisi gibi devam

⁷ Utley-Ketterson, Golden Spike, s. 3.

⁸ Bodin, Lawrence D., Bruce L. Golden, Allan D. Schuster, William Romig, "A Model For The Blocking Of Trains", *Transportation Res. Part B* 14(1-2), 1980, p. 115.

⁹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s. 3.

etmesi için çok az umut vardı. Kesin olan tek şey, önceki günden daha sert tartışmaların yaşanmaya başlandığı ve bundan sonra tartışmanın dozunun mutlak surette artacağıydı¹⁰.

Central Pasific Örgütü

Savaştan hemen önceki yıllarda Kongre üyeleri tartışırken, bu tartışmaların temelinde bir avuç Kaliforniyalı rol almıştır. Sacramento Valley Demiryolunun bir mühendisi olan Theodore D. Judah, kıtalararası bir demiryolu inşası fikrini takıntılı bir şekilde savunmaya devam etmekteydi. Kendisinden önceki Whitney gibi, Judah da hem Washington'da hem de kendi eyaletinde politikacılar, tüccarlar ve finansörler üzerinden büyük bir lobi faaliyeti yürütmekteydi. Buna rağmen çok az ilerleme kaydederek 1860 yazında zorlu Sierra Nevada boyunca bir hat yeri bulmak için sahaya çıkmıştır. Donner Geçidi'nin fizibilitesini gösteren ön verilerle geri dönmeye muvaffak olan Yahuda, proje için para toplamaya başladı. Ancak bu çabası San Francisco halkı tarafından pek benimsenmedi ve oldukça soğuk karşılandı. Yahuda San Francisco'da umduğunu bulamayınca Sacramento'ya döndü¹¹.

Burada Yahuda, coşkularına rağmen mütevazı servete sahip dört tüccarla tanıştı. Leland Stanford, Collis P. Huntington, Mark Hopkins ve Charles Crocker. Bu tüccarları kıtalararası bir demiryolunun inşa edilebileceğine ve inşaatçılarının zengin ve ünlü olacağına ikna etmişti. Yahuda'nın fikri oldukça cazip olmasına rağmen, tüccarların ilgisini daha acil avantajlar sağlayacak projeler çekiyordu. Yahuda, bu tüccarların beklentilerini karşılamak amacıyla, projenin ucunu bira daha doğuya çevirdi ve bu sayede elde ettiği 1861 Federal yardım vaadi, projeyi her zamankinden daha parlak görünür kılmakla kalmadı, aynı zamanda projeyi Sierra'nın doğu yamacında filizlenen Nevada maden kasabalarına doğru yönelterek, demiryoluna muazzam karlar garanti eden yeni bir görünüm de sağladı. Yahuda'nın bu yeni atılımını cazip bulan bu dört tüccar California Central Pacific Railroad Company'yi 28 Haziran 1861'de kurdular. Yahuda, Central Pasific'in başmühendisi olarak yaz için tekrar dağlara giderek Ekim 1861'de haritalar, profiller ve planlarla dolu bir evrak çantasıyla bir kez daha Washington'a doğru yola çıkmıştır.¹²

¹⁰ Michael Gorman, *An Application Of Genetic And Tabu Searches To The Freight Railroad Operating Plan*. *Ann. Oper. Res.* 78 1998, 51-69.

¹¹ Utley-Ketterson, *Golden Spike*, s. 5.

¹² Utley-Ketterson, *Golden Spike*, s. 4.

1862 Demiryolu Yasası

1861-62 kışında Yahuda, Pasifik Demiryollarına yardım edecek yasalar çıkarmak için yorulmadan çalıştı. Missouri Nehri'nin batısını inşa etmeyi uman bir grup doğulu girişimci de onunla birlikte aynı çabayı sarfetti. Yolun yalnızca askeri yararlarına değil, aynı zamanda Pasifik Kıyısını Birliğe bağlama gerekliliğine de ikna olan Başkan Lincoln, kampanyayı güçlü bir şekilde destekledi. Bir güney rotasının kabul edilme ihtimali ve kuzey rotasına karşı çıkacak hiçbir Güneyli olmadığından, Senatörler ve Temsilciler kabul edilebilir bir yasa tasarısının şartları üzerinde anlaşmaya varmakta çok az zorluk yaşadılar. Mayıs ve Haziran 1862'de böyle bir yasa tasarısı Kongre'den başarıyla geçti ve 1 Temmuz'da Başkan tarafından imzalandı. 1862 Demiryolu Yasası, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nin desteğini kıtalararası demiryolunun arkasına attı. İkinci Birleşik Devletler Bankası'ndan bu yana Ulusal Hükümet tarafından kiralanan ilk şirket olan Union Pacific Demiryoluna, Missouri Nehri'nden batıya doğru Kaliforniya sınırına veya Central Pasific ile buluşana kadar bir yol inşa etme yetkisi verdi. (Kongre boylamı sabitledi ve Başkan, Omaha'yı son nokta olarak belirledi.) Kanun aynı zamanda Kaliforniya'dan zaten bir tüzüğü olan Central Pasific'e daha doğuya ilerlemesi ve Union Pacific ile bağlantı kurması için yetki verdi¹³.

Devlet yardımı, arazi hibeleri ve sübvansiyonlar şeklini aldı. Yolun, kamu malı boyunca 400 fitlik bir geçiş hakkı ve ayrıca her bir mil için 10 arazi bölümü olacaktı. Bunlar, parkurun her iki tarafında her 10 kişiden beşi veya 20 mil genişliğindeki bir kemerdeki arazinin yarısı olan alternatif bölümlerdi. Dahası, tamamlanan her bir mil için şirketler, demiryolu üzerindeki ilk ipoteği oluşturacak olan yüzde 6'lık, 30 yıllık ABD tahvilleri, vade sonunda geri ödenecek anapara ve faiz alacaklardı. Tahvil sübvansiyonu, Rockies'in doğusunda ve Sierras'ın batısında 16. 000 \$, dağ sıraları arasında 32. 000 \$ ve dağlarda 48. 000 \$ olarak belirlendi¹⁴.

Union Pacific Organizasyonu

1862 Yasası ayrıca, Union Pacific Demiryolu ve Telgraf Şirketi'nin Komiserler Kurulu'nu oluşturmak üzere 25'i yeter sayı oluşturan 163 kişiyi atadı. Bu adamlar şirketin geçici bir organizasyonunu yapacaklardı. Union Pacific sermaye stoğuna 2 milyon dolar taahhüt edildiğinde ve bu miktarın yüzde 10'u ABD hazinesine nakit olarak ödendiğinde, geçici görevliler yerini kalıcı görevlilere bırakacaktı. Komiserlerden oluşan bir yeter sayı, 2

¹³ Utley-Ketterson, Golden Spike, s. 5-6.

¹⁴ Utley-Ketterson, Golden Spike, s. 6.

Eylül 1862'de Chicago'da toplandı ve geçici görevlileri seçti. Bir yıl içinde gerekli stok taahhüt edildi ve yüzde 10 nakit olarak hazineye ödendi. Ekim 1863'te hissedarlar kalıcı bir organizasyon oluşturmak için bir araya geldi¹⁵. Bu toplantıda yöneticilerini ve görevlilerini seçtiler. Bunlar arasında: Tümgeneral John A. Dix, Devlet Başkanı; Thomas C. Durant, başkan yardımcısı; Henry V. Zavallı, sekreter; ve sayman John J. Cisco. General Dix hiçbir zaman göreve gelmedi ve 1869'a kadar Başkan Yardımcısı Durant, Union Pacific'in işlerini yönetti¹⁶.

1864 Demiryolu Yasası

Etkileyici törenler - 6 yıl sonra son çivinin kullanıldığı törenlerden daha etkileyici - iki demiryolunu hizmete açtı. Central Pasifik, 8 Ocak 1863'te Sacramento'da, Union Pacific 2 Aralık 1863'te Omaha'da temel attı. Her iki yol da fazla ilerleme kaydetmedi. Savaş, malzemelerin fiyatını yükseltti ve emeği son derece kıt hale getirdi. Sermaye kaydedilemezdi, çünkü savaşın refahı, ilk temettüsü çok ileride olan bir demiryolundan daha iyi yatırım fırsatları sağlıyordu. Kaliforniya'da Central Pasific, komutasındaki her silahla savaşan sahne, gemi, nakliye ve telgraf şirketlerinden oluşan güçlü bir ittifakın kendisine şiddetle karşı çıktığını gördü¹⁷.

Bununla birlikte, Kaliforniya'nın Cumhuriyet savaşı valisi olarak Leland Stanford, şirketine bir miktar devlet mali yardımı getirmeyi başardı. Bununla ve kişisel güvenliklerini ödünç alarak dört ortak, Şubat 1864'e kadar raylarını Sacramento'nun 18 mil doğusuna itti. Ancak Union Pacific, 1865 baharına kadar ilk rayını bile döşemedi. Buna rağmen daha fazla hükümet yardımı için oldukça geçerli nedenlerle tekrar Kongre'ye döndü. Sonuç, 1864 tarihli Demiryolu Yasasıydı. 2 Temmuz 1864'te Başkan tarafından imzalanan bu kanun, ana kanunla demiryoluna sağlanan kaynakları ikiye katladı. Geçiş hakkını 400'den 200 fit'e düşürmesine rağmen, 1864 Yasası arazi hibesini ikiye katladı. Şirketler artık mil başına 20 arazi parçası alacaklardı - yolun her iki tarafında 10 alternatif bölüm oluşturulmuştu. Daha acil bir fayda olarak da hükümet, devlet sübvansiyonu tahvilleri aldıkları için şirketlere kendi yüzde 6'lık, 30 yıllık tahvillerinden eşit miktarlarda ihraç etme yetkisi vererek demiryolu üzerindeki ilk hacizinden vazgeçti. Şirket tahvilleri artık yol üzerindeki ilk ipoteği, ABD tahvilleri yolda ikinci ipoteği oluşturacaktı. Bu büyük tavizlere ek olarak yasa, Hükümet düzenlemelerine

¹⁵ Utley-Ketterson, Golden Spike, s. 6.

¹⁶ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.7.

¹⁷ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.7.

uyumu eskisinden çok daha kolay hale getiren bir dizi küçük serbestlik içeriyordu¹⁸.

Kanun, Central Pasific'i Kaliforniya-Nevada sınırının 150 mil doğusunda inşa etmemekle sınırladı. Collis P. Huntington daha sonra bu hüküm hakkında şunları yazdı: "150 mil faturaya girmemeliydi; ancak Bay Union Pacific'e onu gördüğümde, onu istediğim anda çıkaracağımı söyledim. " Bunu yaptıktan 2 yıl sonra büyük demiryolu yarışı için başlangıç silahını ateşledi¹⁹.

1864 Yasası, Amerika Birleşik Devletleri'ni "kendi sübvansiyonunun tamamı için şirketin tahvillerinin neredeyse tam bir destekçisi" yaptı ve şimdi her ikisi de Union Pacific (U. P) ve Central Pacific (C. P) tamamlanan yolun her bir mili için verilen sübvansiyon miktarının iki katını alabilir hale gelmiş oldu. Temmuz 1865'te Stanford, "Mali sorun çözüldü," diye sevinmişti. Ona göre "ve sonuç, çalışmayı en üst düzeye çıkarmak için bol miktarda mali araç" bulmak mümkün olduğu şeklinde yorumlanmıştı. İç Savaşın sona ermesi, bol finansmana, bol miktarda emek ve malzeme ekledi. İki şirket, 4 yıldan az sürecek olan 10 yıllık bir iş için güçlerini seferber ettiler²⁰.

Pasifik Demiryolunun İnşa Edilmesi

Pasifik Demiryolu o kadar uzun yıllar tartışma, tartışma ve hitabet konusu olmuştu ki, inşaat fiilen başladıktan sonra, ulus çapında en yoğun ilgi ve merakı uyandırdı. 1865'te çok az insan kıta boyunca birden fazla demiryolu olacağını hayal etmişti. Neredeyse herkesin kabul ettiği masraf, diğer yolları yasaklayacaktı. Bu nedenle ülkenin her yerindeki gazeteler yolun ilerleyişini sonsuz ayrıntıyla takip etti ve yol geniş terimlerle dünyanın sekizinci harikası ve "modern Amerika'nın büyük eseri" olarak tanımlandı. 1865'ten 1869'a kadar Pasifik Demiryolu, diğer birkaç olayda olduğu gibi ulusal bilince hakim oldu²¹.

İnşaatçılar

Pasifik Demiryolunu inşa eden adamlar, 19. yüzyılın en dinamik, zeki ve becerikli adamları arasında tanımlanmıştır. Her şirketteki kilit figürler, farklı yetenekler gerektiren, farklı işler içeren ve farklı mizaçları çeken yönetim ve inşaat alanlarında bilgili insanlardan oluşmaktaydılar. Bazen birlikte, bazen karşıt olarak çalışarak Pasifik Demiryolunu hem finans

¹⁸ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.8.

¹⁹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.8.

²⁰ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.8.

²¹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.11.

hem de mühendislik alanında neredeyse aşılmaz engellere rağmen tamamlamaya zorlandılar. İki şirketin yönetimini, kurumsal finans ve yönetim konusunda yetenekli kişiler oluşturuyordu. Bu insanların kullandığı yöntemler, çağdaşlarının çoğu tarafından iş dünyasında kullanılan 1860'lardaki yöntemlerdi. Ancak bu yöntemler - bugünün standartlarına göre tamamen etik olmayan ve hatta kınanan yöntemler- olarak ifade edilebilir²². Çünkü bu yöntemleri kullanarak söz konusu demiryolunu inşa eden bu adamların gerçekten büyük başarısı, değişen değer yargıları göz önüne alındığında sonraki bir neslin yargısıyla lekelenmiştir. Aslında, 1870'lerin başlarında ülkeyi kasıp kavuran (vahşi batı gibi) bu tür yöntemlere karşı tepkinin ilk kurbanları da bu insanlar olmuştur.²³

Daha önceden kararlaştırılan ve birleşmeleri sağlanan bu Büyük Dörtlü, Central Pasifik'i yönetme görevini üstlenmişlerdi. Leland Stanford başkan olarak görev yaptı. Özellikle de eyalet üzerinden gelen yerel siyasi etkilere ve manipülasyon gerektiren tüm konulara kaygısız kalamadı. Başkan yardımcısı Collis P. Huntington, genel merkez olarak New York'u kullandı. Ekipman ve malzeme alımı için müzakerelerde bulundu, doğulu ve Avrupalı kapitalistlerden yatırım talep etti ve şirketin merkezi olarak Washington'u karargâh haline getirmişti. Sayman Mark Hopkins - sessiz, titiz ve açık fikirli - gösterişli Stanford ve Huntington'ı dengeleyecek bir kişilikti. Arkadaşları üzerinde büyük bir etkiye sahipti ve genellikle zor sorunların çözümünü sağlayacak kişi olmayı hep başarıştı. Güçlü ve enerjik Charles Crocker, yönetimin sessiz bir ortağıydı ve asıl ününü yolun inşasını denetleyen saha görevlisi olarak kazanmıştır²⁴.

Union Pacific yönetiminde baskın olan kişilerden biri Thomas C. Durant, diğeri ise Oakes Ames idi. Durant, demiryolu başkan yardımcısıydı ve 1867'ye kadar, yolu inşa eden inşaat şirketi Credit Mobilier of America'nın da başkanıydı. Yorulmak bilmeyen enerjisi ve tüyler ürpertici öfkesi olan bir adam olarak birlikte çalıştığı hemen herkesi düşman edinmişti²⁵. Yine de yönetim düzeyinde, Union Pacific'in tamamlanmasından herkesten çok o sorumluydu. Bostonlu kürek imalatçısı ve Massachusetts'li Kongre üyesi Ames, mali krizin en kötü olduğu durumlarda da şirketin yardımına koştu. Sonunda kişisel iflasla sonuçlansa da, geniş kaynaklarıyla inşaatın devam etmesini sağlayan kişilerin başında gelmekteydi²⁶.

Durant ve Ames arasındaki sert bir tartışma, Union Pacific yönetimine büyük yük

²² Utley-Ketterson, Golden Spike, s.12.

²³ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.12.

²⁴ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.12.

²⁵ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.12.

²⁶ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.13.

getirmiştir. Bir spekülâtör olan Durant, inşaattan bir servet kazanmak ve ardından yolu terk ederek ayrılmak istemiştir. Yatırımcı Ames, uzun vadeli bir yatırım olarak iyi bir yol inşa etmekle ilgileniyordu. Diğer farklılıklar ve kişilik çatışmasıyla şiddetlenen Durant-Ames kan davası, inşaat dönemi boyunca U. P. 'nin yönetimini etkiledi²⁷.

Diğer önemli kişiler arasında Durant'ın yerine Credit Mobilier'in başkanı olan ve daha sonra Union Pacific'in başkanı olan Sidney Dillon, yönetmen olarak John Duff ve Oakes Ames'in kardeşi ve General Dix'in başkan olarak halefi Oliver Ames'i de hatırlamak gerekmektedir. Bütün bu isimlere bakıldığında her iki demiryolunun da sahada yetenekli adamları vardı. Bunlardan biri olan Charles Crocker dışında kalanlar özellikle mali ve örgütsel sorunlardan büyük ölçüde uzak durdular ve kendilerini tamamen demiryolunun inşasına adadılar. Sonuç olarak, daha sonra şirket yöneticilerinin üzerine düşen kamu kınamasından da kurtuldular²⁸. Central Pasific için Charles Crocker, inşaat şirketinin başkanı olarak adeta bir itici güç olmuştur. Crocker Central Pasific içindeki rolünü şöyle özetledi: "Neden, arabamla o yolda deli bir boğa gibi bir aşağı bir yukarı gider, yanlış bir şey olan yerde durur ve zamana ayak uyduramayan çocuklarla Yaşlı Nick'i büyütürdüm. " Crocker'in sağ kolu, inşaat şefi James H. Strobridge idi. Baş Mühendis Samuel S. Montague (Central Pasifik'in oluşmasında çok etkili olan Judah, 1863'te ölmüştü) araştırmaları Nevada ve Utah üzerinden Green River, Wyo'ya taşıdı ve Sacramento'dan Promontory'ye kadar tüm mühendislik çalışmalarını yönetti. Baş yardımcısı Lewis M. Clement'ti²⁹.

Union Pacific'in yetenekli bir saha görevlisi birliği de vardı. Baş Mühendis Grenville M. Dodge, U. P. Kaliforniya sınırına anketler. Samuel B. Reed, inşaat şefi olarak görev yaptı. John S. ve Dan T. Casement'in ortaklığı, iz sürme ve tesviyenin çoğu için sözleşmeyi elinde tuttu. Bunlar, Omaha'dan Promontory'ye rayları 4 yılda 1. 085 mil taşıyan adamlardı. İnşaat Şirketleri Hem Union Pacific hem de Central Pacific aynı temel mali zorlukla karşılaştı. Devlet tahvilleri, gerekli sermayenin yalnızca yarısını sağlıyordu ve potansiyel olarak muazzam bir değere sahip olan arazi hibeleri, hazır nakit sağlamadı. Bu nedenle inşaat büyük ölçüde özel yatırıma bağlıydı. Ancak yatırımcılara teşvik yoktu. Neredeyse ıssız bir ülkeden geçen bir demiryolunun uzun yıllar kâr getirmesi beklenemezdi. Ve Kongre, demiryolu menkul kıymetlerinin nakit karşılığında satılmasını istedi. Bu nedenle her iki şirket de 19. yüzyıl demiryolu inşaatçılarının gözde bir cihazına başvurdu: Hükümet düzenlemesinden

²⁷ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.13.

²⁸ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.13.

²⁹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.14.

muaf, birbirine bağılı müdürlüğe sahip bir inşaat şirketi. Union Pacific'in inşaat şirketi, Amerika'nın Kredi Mobilier'iydi. 1864'te Durant, Pensilvanya Yasama Meclisi tarafından hemen hemen her türlü işle uğraşmak üzere gevşek bir şekilde yetkilendirilmiş bir şirket olan Pennsylvania Fiscal Agency'yi satın aldı ve adını Credit Mobilier olarak değıştirdi. Bu şirketin yöneticileri ve ana hissedarları, Union Pacific'inkilerle hemen hemen aynıydı. Büyük ölçüde basitleştirilmiş süreç şu şekilde işledi³⁰:

Union Pacific, sahte kişilere inşaat sözleşmeleri verdi ve onlar da onları Credit Mobilier'e atadı. Union Pacific, Credit Mobilier'e, Credit Mobilier'in Union Pacific'ten U. P. daha sonra açık piyasada sattığı hisse senetleri ve tahvillerin ne getireceklerine odaklanmıştı. Bu nedenle de inşaat sözleşmeleri, menkul kıymetler ve cömert karlar elde edebilmek adına Credit Mobilier'in zararını karşılamak için oluşturulmuştu³¹. Bu şekilde, Union Pacific'in yöneticileri ve ana hissedarları, Credit Mobilier'in yöneticileri ve hissedarları olarak karşıt rollerde olmalarına rağmen, raylar ilerledikçe büyük karlar elde ettiler.

Büyük Dörtlü, Central Pasific'i inşa etmek için neredeyse aynı sistemi kullanmıştır. Uygulamada Central Pasific'in yönetimini paylaşmaya devam etmesine rağmen, Crocker müdürlükten istifa etti. Stanford, Hopkins ve Huntington'ın tek hissedar olduğu Charles Crocker and Company inşaat firmasını kurdu. İki şirket arasındaki bağlantı çok açıktı ve 1867'de bu Büyük Dörtlü, Crocker'ın başkanlığında Sözleşme ve Finans Şirketini kurmuştur. Central Pasific adına hareket ederek, bu şirkete California hattından Union Pacific ile kavşağı giden yolun inşası ve ayrıca tüm malzeme, ekipman, demiryolu taşıtları ve binaların tedarik edilmesi için sözleşme verdiler. Demiryolu tarihçisi Robert E. Riegel'in işaret ettiği gibi, Sözleşme ve Finans Şirketi'nin Credit Mobilier'e göre başlıca avantajı; "hesaplarını hiç kimsenin tam olarak çözemediğı bir şekilde sokmasıydı. "³²

Bu tür teknikler sadece demiryolunu rekor sürede bitirmekle kalmadı, aynı zamanda finansörlerini de son derece zengin yaptı. Union Pacific'in inşası yaklaşık 63,5 milyon dolara mal oldu ve bunun yaklaşık yarısı Hükümetin vermiş olduğu kredilerden oluşmaktaydı. En iyi tahminle kazanılan kâr yaklaşık 16,5 milyon dolardı, ancak bu rakamlara rağmen yatırılan sermaye hiçbir zaman 10 milyon doları aşmamıştır. Böylece kârlar yüzde 27'i değil, yüzde 200'den fazla oldu. Central Pasific'in rakamlarına ulaşmak daha zordur, çünkü kitaplarının birçoğı Credit Mobilier'in Kongre soruşturması sırasında "kazara" çıkan bir yangında yok

³⁰ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.14.

³¹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.15.

³² Utley-Ketterson, Golden Spike, s.15.

olmuştur³³. Ancak en iyi otorite, inşaat maliyetinin 36 milyon dolar civarında olduğunu belirtiyor. Bununla beraber şirket 38. 5 milyon dolar değerinde arazi hibeleri ve devlet tahvilleri alırken Stanford, inşaat sözleşmelerinin ödenmesi için Sözleşme ve Finans Şirketine aktarılan Central Pasific hissesindeki 54 milyon doların neredeyse net kârı temsil ettiğini kabul etti. Bununla beraber şirketler arasında kaçınılmaz bir hesaplaşma vardı. Her iki demiryolu da, onlarca yıllık yüksek oranlar ve işletme kayıpları anlamına gelen şişirilmiş sermayelerle işe başladılar. Bu da 1872'deki Credit Mobilier soruşturmasını ortaya çıkardı. Bu soruşturma kapsamında, demiryollarının kamuoyu ve Hükümet ile ilişkilerini yıllarca geren ve düşmanca yasalar üreten kötü bir tanıtıma sebep oldu. Bununla birlikte, hemen hemen tüm demiryolu tarihçileri, Pasifik Demiryolu inşaatçılarının mali korsanlığına üzüldükçe, demiryolunun Hükümet yardımı olmadan ancak çok daha liberal yöntemlerle inşa edilebileceği konusunda hemfikirdirler³⁴.

İnşaat Yöntemleri

Pacific Railroad'ın mali tarihi ne kadar sefil olsa da, iki şirketin saha görevlilerinin haklı olarak gurur duyduğu dramatik inşaat hikâyesiyle fazlasıyla dengeleniyor. 1. 775 millik bir vahşi doğada demiryolunu dört yıldan daha kısa bir sürede tamamlayarak, henüz eş benzeri olmayan bir rekor kırdılar. Her iki şirket de muazzam lojistik sorunlarla uğraştı. Central Pasific, Atlantik Kıyısı'ndan Horn Burnu çevresinden veya Panama Kıstağı üzerinden San Francisco'ya tüm ekipmanı, araçları, demiryolu taşıtlarını, rayları, civataları ve levhaları büyük bir masrafla deniz yoluyla nakletmek zorunda kaldı³⁵. Union Pacific, Chicago ve Northwestern'in Kasım 1867'de Council Bluffs'ta tamamlanmasına kadar, malzemelerini Missouri Nehri vapurları veya vagonlar ile Omaha'ya gönderdi. Central Pasific ve Union Pacific hattı Wyoming'in Kara Tepeleri'ne ve Wasatch Dağları'na ulaşana kadar bu malzemeleri aynı yollarla göndermek zorunda kaldı³⁶.

Tüm malzemeler ve işçi ordusu rayın sonuna kadar trenle iletilmek zorundaydı. Bu durum rayların ilerlediği her mil ile birlikte daha da ağırlaşan bir ulaşım gereksinimi haline geldi. Ve yolun sonunun ötesinde, tesviye ekipleri ve araştırma ekiplerinin vagon treni ile beslenmesi gerekiyordu. İlk yıllarda, işgücü kıtlığı inşaatı geciktirdi. Union Pacific için İç

³³ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.16.

³⁴ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.16.

³⁵ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.16.

³⁶ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.17.

Savaşın sonu bu sorunu çözdü. Birlik ordularının gazileri, çoğu İrlandalı göçmenler, Casement'ın derecelendirme ve iz sürme çetelerine katılmak için Omaha'ya akın etti. Bununla birlikte, uzak Kaliforniya'daki Central Pasific, bu zorlu işgücü havuzundan yararlanamadı. Demiryolu ücretleri, madenlerde daha fazla kazanabilecek ve belki de şans eseri bir servet kazanabilecek erkekleri cezbetmedi. Grevler inşaatçıları rahatsız etti. Bir keresinde, bir grevi kırmak için Crocker bazı Çinli işçileri çağırdı. Mükemmel işçiler oldukları ortaya çıktı ve kısa süre sonra Büyük Dörtlü, askerler için Çin'e gemiler göndermeye başladı. 1865'te 7. 000, 1868'de 11. 000 Çinli sisteme dahil edildi. Onlara "Crocker'ın evcil hayvanları" deniyordu ve onlar için "Mistuh Clockee" kelimesi kullanılıyordu. Stanford daha sonra "Onlar olmadan bu büyük Ulusal otoyolun batı kısmını tamamlamak imkansız olurdu" iddiasında bulundu. Yol yapımı ve tesviyenin finansmanındaki farklılıklara rağmen, işi gerçekleştirmek için temel saha organizasyonu her iki yol için de aynıydı³⁷. Çok önceden, rotayı belirleyerek, araştırma ekipleri sıralandı -mühendisler, çubukçular, bayrakçılar, zincirciler, baltacılar, nakliyeciler, çobanlar ve yerlilerin ülkesinde bir süvari refakatçisi. Ön araştırmaları yürüttüler, ardından gerçek konum araştırmaları yaptılar. Ardından greyderler geldi. Genellikle bir seferde 100 millik eğimi hazırladılar - ovalarda yaklaşık 30 günde. Dağlarda çok daha uzun sürdü ve burada greyderler pistten 200 ila 300 mil önce çalıştı. Köprü, menfez ve sehpa ekipleri genellikle demiryolu sahasından 5 ila 20 mil uzakta çalıştılar. Greyderler toprak işleri için kazma ve kürek, toprak hareketi için el arabası ve atlı veya katırlı vagonlar kullandılar. Patlatma kesikleri ve kaya tünelleri için sıvı nitrogliserinle deneyler yaptılar, ancak çoğunlukla muazzam miktarlarda kara barut kullandılar³⁸.

Sınıflandırıcıların ardından iz sürücü geldi. Bu çalışma aşaması seyirciler arasında büyük ilgi uyandırdı. Doğu'dan gelen bir muhabir, Union Pacific'te bunu şöyle anlatmıştı: Tek bir atın çektiği hafif bir araba, raylarının yüküyle öne doğru dörtlüye geliyor. İki adam rayın ucunu yakalar ve ilerlemeye başlar, çetenin geri kalanı arabadan çıkana kadar ikişer ikişer tutunur. Bir koşuda öne çıkıyorlar. Komut verildiğinde ray dikkatlice sağ tarafı yukarı gelecek şekilde yerine indirilirken aynı işlem vagonun diğer tarafında da devam eder. Her çete için bir raya otuz saniyeden az kaldı ve böylece dakikaya dört ray iniyor³⁹. . . . Araba boşaldığı anda, bir sonraki yüklü arabanın geçmesine izin vermek için pistin kenarına devrilir ve sonra tekrar geri yatırılır; ve öfkeyle araba kullanan genç bir Jehu'nun bindiği, 60 veya 80 fitlik ipin

³⁷ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.17.

³⁸ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.18.

³⁹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.19.

ucunda dörtnala koşan bir at tarafından itilen, uçarak veya başka bir yükü geri döndüğünü görmek bir manzaradır. İlk çetenin hemen arkasında ölçerler, smaçörler ve okçular gelir ve bundan canlı bir zaman çıkarırlar. Bu büyük bir "örs korosu". Üçlü zamanda, başak üç vuruşta. Bir raya 10 çivi, bir mile 400 ray, San Francisco'ya 1. 800 mil vardır—bu kızakların 21. 000. 000 katı sallanır. Modern Amerika'nın büyük eseri tamamlanmadan önce keskin noktalama işaretleriyle 21. 000. 000 kez aşağı inmeleri gerekiyor. Yolun sonunda veya yakınında ana kamp vardı. İnşaat karargahı, işçi ordusunu barındırmak için çadırlar ve cephedeki çalışmaları desteklemek için dönümlerce malzeme ve erzaktan oluşuyordu. Raylar 100 ila 200 mil ilerlerken, kamp yeni bir yere yerleşti. Union Pacific hattındaki her kampın bitişiğinde neredeyse her gece bir çadır kent kuruluyordu⁴⁰.

Bazıları kamptan ayrıldıktan sonra da hayatta kaldı, diğerleri ise doğdukları kadar çabuk öldü. Union Pacific ülke genelinde şu kasabalarda bir iz bıraktı: Fremont, Kearney, North Platte, Julesburg, Sidney, Cheyenne, Laramie, Benton, Green River, Evanston ve Promontory. Bu kasabalar kamp taşınana kadar, eğlence ve sık sık cinayetlerin kükreyen merkezleri haline geldiler⁴¹. Nüfus, esas olarak kumarbazlar, viski satıcıları, fahişeler ve her türden suçludan oluşuyordu. Birlikte İrlandalıları maaşlarının çoğundan kurtardılar. Buna karşılık, Central Pasific, Union Pacific demiryolu hattını karakterize eden "tekerlekli cehennemi" doğurmayı başaramadı. Uysal Çinliler sadece kendi aralarında içki içmez ve kumar oynamazlardı, dolayısıyla kolay para arayan parazitler için zayıf bir malzemeydiler. Ayrıca, Missouri Nehri sınırı, servetini Batı'da aramaya can atan her türden maceracı üretirken, Kaliforniyalılar çoktan batıya gelmişlerdi ve burada kalmaktan memnundular. Üstelik Crocker ve Strobridge, kasabalarına kanun ve düzen getirdiler ve içki ve ahlaksızlığı dikkatlice kontrol altına aldılar⁴².

Central Pasific'in İlerlemesi

Central Pasific, ilk demiryolunu Union Pacific'ten bir yıldan fazla bir süre önce döşemiş olsa da, en zorlu görevini Sierra Nevada'yı geçmekle tamamladı⁴³. Raylar, 4 Haziran 1864'te Sacramento'dan kilometrelerce uzaktaki Newcastle'a ulaştı. Sonraki 4 yıl boyunca, mali, siyasi, topografik ve hava sorunlarının neden olduğu çok sayıda gecikme Sierra'yı

⁴⁰ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.19.

⁴¹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.19.

⁴² Utley-Ketterson, Golden Spike, s.19.

⁴³ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.20.

aşmayı zorlaştırdı. Dağlar, şiddetli hava koşulları karşısında üstesinden gelinmesi gereken muazzam mühendislik engelleri sunuyordu. Derin dolgular, kaya oyukları, yüksek sehpalara, yilankavi eğimler ve masif granitten toplam 6. 213 fitlik 15 tünele ihtiyaç olduğunu ortaya çıkardı⁴⁴.

Pisti kar kaymasından korumak için 37 mil uzunluğunda ahşap kar barınakları ve galeriler inşa edilmesi gerekiyordu. İnşaat Müfettişi Strobridge, bazı zorlukları hatırlatarak şu hususlara temas etti: 1866 ve 1867 kışı ve onu takip eden 1867 ve 1868 kışı boyunca, yukarı Sierra Nevada'da alışılmadık derecede yoğun kar yağışı vardı. Tüneller, üzerlerinde kullanılabilecek kadar büyük bir güçle yola çıkarıldı ve gücün geri kalanı, kar yağışının daha az yoğun olduğu Sierra'nın doğu yamacındaki Truckee Kanyonuna gönderildi. Kış boyunca toplam iş gücü yaklaşık 13. 500 adamdı. Kar o kadar derindi ki, tünel girişlerini açık tutmak imkânsızdı. Bu sebeple tünel girişlerine kadar karın içinden geçitler açmak zorunda kaldık. Kampa girmek için kar tünellerine de ihtiyaç vardı, hatta pek çok durumda kamplar Çığ düşmesi sonucu adamların bir çoğu kar altında kaldı ve bir sonraki yaz karlar eriyene kadar da bulunamadı.

Her yılın baharında, adamlar Truckee'den dağlara geri götürüldü ve tesviye başlamadan önce ortalama üç veya on iki fitlik kar temizlendi. Mevsimin toplam kar yağışı yaklaşık kırk fitti ve kışın ortasındaki sert, yerleşmiş karın derinliği, Summit Valley ve Donner Geçidi'nde on sekiz fitti; ve Cisco'dan Donner Gölü'ne kadar kırk araba, hepsi vagonlara yeniden yüklendi ve çamurlu yollardan Truckee'ye çekildi, muazzam bir maliyetle toplam yirmi sekiz millik bir mesafe⁴⁵.

[Böylece] yol, Sierra Nevadas'ın doğu yamacına zorlandı. Hat, 10 Haziran 1865'te Sacramento'dan 43 mil uzaklıktaki Clipper Gap'e açıldı; 10 Eylül'de Colfax'a 55 mil; Temmuz 1866'da Dutch Flat 68 mil ve 9 Kasım'da Cisco 94 mil. Zirve Tüneli'nde binlerce amele patlatılırken burada yolun sonu kaldı. Tünel 1. 659 fit uzunluğundaydı ve üzerindeki çalışmalar yolun sonunda durduğu yıl boyunca, diğer ekipler doğu yamacında tesviye ve yol döşeme işlerinde çalıştı. Ağustos 1867'de tünelin tamamlanmasından sonra boşluk hızla kapandı ve ilk tren 3 Nisan 1868'de Truckee'ye girdi. Raylar, 10 Haziran 1865'te Sacramento'dan 154 mil uzakta, Nev. , Reno'ya ve 189 mil Wadsworth'a ulaştı. 22 Temmuz'da. Central Pasific, işin en zorlu kısmını geride bırakmıştı. İleride Nevada çölü

⁴⁴ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.21.

⁴⁵ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.22.

uzanıyordu ve koşullar hızlı ilerleme için elverişliydi. Buna rağmen, Union Pacific çok ilerlemişti. Mayıs 1868'de Omaha'nın 837 mil batısındaki Laramie, Wyo. 'ya ulaştı. C. P. 'den 348 mil daha fazla yol döşemişti, ancak ileride Wyoming Black Hills ve Wyoming Basın'ın karşısında Wasatch Dağları uzanıyordu⁴⁶.

Union Pacific'in İlerlemesi

Omaha'dan Platte Valley'e, Wyoming Black Hills'e kadar, Union Pacific rahattı. Platte Nehri'nin düz vadisi birkaç mühendislik problemi sunuyordu. Central Pasific, Sierra'da mücadele ederken, Union Pacific'in derecesi ve rotası istikrarlı ve sorunsuz bir şekilde ilerledi. Union Pacific'in İlerlemesi Omaha'dan Platte Valley'e, Wyoming Black Hills'e kadar, Union Pacific rahattı. Platte Nehri'nin düz vadisi birkaç mühendislik problemi sunuyordu. Central Pasific, Sierra'da mücadele ederken, Union Pacific'in derecesi ve rotası istikrarlı ve sorunsuz bir şekilde ilerledi⁴⁷.

Union Pacific, Nebraska'nın Platte Vadisi'ne kadar eski Oregon Yolu'nu takip etti. Bununla birlikte, Kıta Bölünmesini ünlü Güney Geçidi'nde geçmedi. 1865'te hâlâ üniformalı olan ve düşman Kızılderililere karşı kampanya yürüten General Dodge, tesadüfen ne olduğunu keşfetmişti⁴⁸.

Wyoming Black Hills boyunca pratik bir geçiş olabileceğini düşündüm. Bu geçişin U. P. eksperler Dodge'un şüphelerini doğruladı. Bu nedenle, Union Pacific, Wyoming aracılığıyla Platte ve Sweetwater'ın güneyinde kaldı ve böylece rotayı önemli ölçüde kısalttı. Ancak Union Pacific, Central Pasific'i asla rahatsız etmeyen bir engelle karşılaştı ve Nebraska'da en çirkin haliyle ortaya çıktı. Sioux ve Cheyenne Kızılderilileri, Nevada Paiutes'in çoktan kaybetmiş olduğu bir direnme gücüne ve iradesine sahipti. U. P. ülkelerini işgal ettiğinde, en aptal yerli kısa sürede rayların Kızılderili yaşam tarzı için ne anlama geldiğini anladı. Savaş ekipleri, haritacılar, greyderler ve iz sürücülerini silip süpürdü, ardından takip organize edilemeden ortadan kayboldu⁴⁹.

Yerli bariyerini yok etme görevleri için demiryolunun önemini takdir eden Generaller Grant ve Sherman, Union Pacific hattına büyük kuvvetler yerleştirmek için sınırdaki birlikleri kaldırdılar. Geçiş hakkı boyunca kaleler yükseldi - McPherson, Sedgewick, Morgan, D. A.

⁴⁶ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.22.

⁴⁷ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.22.

⁴⁸ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.23.

⁴⁹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.23.

Russell ve Sanders. Askerler inşaat işçilerini korudu ve sörveyörlerle birlikte sürdü⁵⁰. .

Yolun Sioux ülkesine girdiği Wyoming Havzasında, araştırma ekipleri, küçük süvari refakatçileriyle birlikte, Kızılderili düşmanlığının yükünü taşıyordu. Haziran 1867'de Sioux savaşçıları, Mühendis Yardımcısı Percy T. Browne ve sekiz süvariye saldırdığında bir trajedi meydana geldi⁵¹. Bir tepeye çıkan Browne ve adamları, Browne midesine bir kurşun sıktığında, alacakaranlığa kadar Kızılderilileri uzakta tuttu. Savaşçılar gece geri çekildiler ve askerler Browne'u bir battaniyenin üzerinde Overland Stage Company'nin LaCiede İstasyonu'na 15 mil taşıdılar. Orada öldü⁵².

6 Ağustos 1867'de, demiryolu hattı Wyoming'in çok dışındayken, Kızılderililer Nebr, Plum Creek yakınlarında saldırdı. (bugünkü Lexington). Şef Türkiye Bacak'ın Cheyennes'i demiryoluna indi ve daha sonra Kızılderililerden birinin hatırladığı gibi, "büyük bir sopamız var ve bir gün gün batımından hemen önce onu raylara bağladık ve ne olacağını izlemek ve görmek için oturduk. " İlk olarak, "büyük çubuğa" çarpan ve yolcularını uçuran bir el arabası geldi. Kafa derisi yüzülen ama ölmeyen Thompson adında bir adam dışında Kızılderililer onları öldürdü. (Bir savaşçı kafa derisini düşürdü ve Thompson onu aldı. Daha sonra, yaraları iyileşirken, onu yerine oturtmak için başarısız oldu⁵³. Yıllarca Council Bluffs Halk Kütüphanesi'nde bir kavanoz alkol içinde sergilendi.) ilk başarı, Cheyennes daha sonra bazı rayları kaldırdı. Bir yük treni geldi, raydan çıktı ve yol yatağının yanındaki bir vadide alevler içinde birikti. İlkini takip eden başka bir tren hızla geri döndü ve tehlike bölgesinden geri çekildi. Kızılderililer yük vagonlarına zorla girdiler ve içindekilerle -viski fiçileri, patiska topları, kurdeleler, boneler, çizmeler ve şapkalar- büyük bir parti verdiler. Ertesi gün, tıpkı bir oyuncakçı dükkanında serbest bırakılan çocuklar gibi bir eğlence sefahatine daldılar. Sonunda, tam akıncılar ayrılırken, Binbaşı Frank North'un Pawnee Kızılderili izci taburuyla yüklü bir tren buharla enkaza yaklaştı ve kalkışı hızlandırdı⁵⁴.

Black Hills'de Union Pacific ilk zorlu ülkesiyle karşılaştı ve sübvansiyon tahvillerinden mil başına 48. 000 dolar çekmeye başladı. Burada ayrıca, U. P. içinde başlayan kişisel düşmanlıklar. hiyerarşi 1868 yazında büyük bir krize sebep oldu. Başkan Yardımcısı Durant'ın cephedeki adamı Danışman Mühendis Silas Seymour, Dodge'un kabul ettiği bir konumu değiştirdi ve uzattı. Durant, Seymour'u desteklemek ve muhtemelen Dodge'u istifaya

⁵⁰ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.23.

⁵¹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.23.

⁵² Utley-Ketterson, Golden Spike, s.24.

⁵³ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.24.

⁵⁴ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.24.

zorlamak için batıya geldi. Fort Sanders, Wyo'daki gergin bir konferansta sallantılı bir ateşkese varıldı⁵⁵.

Seymour'un daha fazla müdahalesi olmadan Dodge'un yol çizgisini bulmasına izin verilecek. Konferansta ayrıca, başkanlık kampanyasının bir parçası olarak Batı'yı gezen Ulysses S. Grant, ülkenin bu bölümünde Grant'e eşlik eden Generaller William T. Sherman ve Philip H. Sheridan ve bir dizi daha az kişi de hazır bulundu. sivil ve askeri ileri gelenler. Union Pacific ilerlemesini sürdürdü. 1865'te 100 mil derecelendirip köprü yaptı ve 40 mil yol döşedi. 1866'da 265 millik yolu tamamladı; 1867'de 245 mil; ve 1868'de 350 mil. 1868-69 kışında raylar, U. P. 'nin zirvede ve Weber ve Echo Kanyonlarında olduğu engebeli Wasatch Dağları'na taşındı. C. P. Sierra'da dayanmıştı⁵⁶.

Her iki demiryolunun araştırma ekipleri Büyük Tuz Gölü Havzasına doğru itildi. Mormon Kilisesi'nin güçlü başkanı Brigham Young, rayların Salt Lake City'den gelmesini bekliyordu. Ancak Büyük Tuz Gölü'nün kuzey ucunu çevreleyen bir rota, şehrin batısındaki tehlikeli tuz düzlüklerinden kaçınmanın yanı sıra kesin avantajlara sahipti. Union Pacific, Ogden'de kuzeye dönmeyi ve Utah başkentini atlayarak gölün kuzey kıyısını takip etmeyi seçti. Young öfkeliydi ve U. P. 'nin üzerinde çalıştığı Mormon yardımını kesmekle tehdit etti. saymıştı. Ancak, C. P. kuzey rotasına da yerleşmişti, kararı kabul etti ve kilisenin desteğini hem Union Pacific'e hem de Central Pasific'e attı, bu arada Salt Lake City'yi Ogden'e bağlamak için kendi Utah Merkez Demiryolunu organize etti⁵⁷.

Burun Hareketi

Görünüşe göre Kongre'nin amacı, iki şirketin buluşana kadar inşa etmesi, ardından nerede olursa olsun raylarını birleştirmesi ve Missouri Nehri'nden Pasifik Kıyısına kadar kesintisiz bir hat oluşturmasıydı. Ancak Pasifik Demiryolları mevzuatının evrimindeki her adımda, Kongre, tüzükleri şirketlerin kendi amaçlarına hizmet edecek şekilde yorumlamalarını önlemek için yeterli kesinlikte çerçevelemeyi imkansız buldu. Her iki şirketin de Pacific Railroad'da mümkün olduğunca büyük bir pay inşa etmek ve işletmek istemek için çok ikna edici nedenleri vardı. Ve bu hedefe ulaşmak için çok yüksek bir bedel ödemeye razıydılar⁵⁸.

Büyük Demiryolu Yarışı

⁵⁵ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.24.

⁵⁶ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.25.

⁵⁷ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.25.

⁵⁸ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.27.

Ulusal yasa koyucuların gevşek dili büyük demiryolu yarışını mümkün kılmış olsa da, bu, Kongre salonlarından çok uzaktaki pratik kaygılarla motive edildi. Elbette, yolun her mili, sübvansiyon bonoları ve arazi hibelerinde ödülünü getirdi. Ancak hız için başka zorlayıcı nedenler de vardı. Her şeyden önce, her iki şirket de Ogden ve Salt Lake City'yi hedefliyordu, çünkü bu Mormon şehirlerini ele geçiren demiryolu Büyük Havzanın trafiğini kontrol edecekti. Central Pasific kazanırsa, Büyük Havza'nın ticaretini raylarının üzerinden San Francisco'ya taşıyacaktı; Union Pacific kazanırsa, bu ticaret doğuya Mississippi'ye akacaktı. Bu nedenle, her yarışmacı Ogden'e ulaşmak ve diğerini Büyük Havza'nın dışında tutmak için çabaladı⁵⁹.

Üstelik her şirket, Hükümet kredisi ve kendi menkul kıymetleri üzerinde sürekli artan bir faiz taşıyordu. 1864 Yasası onlara yolu bitirmeleri için 1875'e kadar süre tanısa da, sermayeyi inşaata bağlayan her gün, işletme getirileri olmadan faiz yükünü daha da ağırlaştırdı. Central Pasific, Sierra Nevada üzerindeki hattın inşa edilmesinin pahalı olduğu ve bakımının ve işletilmesinin pahalı olacağı gerçeğiyle karşı karşıya kaldı. Düz ülke Nevada ve Utah'ta telafi edici bir kilometre olmadan, demiryolu kârsız olurdu. Son olarak, Pasifik Demiryoluna odaklanan kamu ilgisinin artması, daha az somut ama daha az güçlü olmayan bir teşvik sağladı. Her iki şirket de en uzun demiryolunu inşa edenin Ulusun gözünde en büyük prestije sahip olacağına ikna olmuştu⁶⁰.

Büyük ölçüde Collis P. Huntington'ın lobi faaliyetleriyle üretilen 1866 Demiryolu Yasası, yarışın önünü açtı. Central Pasific'e "Birlik Pasifik Demiryolları ile buluşup bağlantı kurana kadar, sürekli tamamlanmış bir hatta doğuya doğru yollarını bulma, inşa etme ve devam ettirme" yetkisi vererek 1862 Yasasının hükümlerini geri getirdi. Bu yasa, birleşme noktasının nerede olacağını ve başkandan smaçörlere ve ölçerlere kadar U. P. 'nin adamlarının nerede olacağını belirtmiyordu. ve C. P. bu noktayı rakiplerinin topraklarına mümkün olduğunca ilerletmek için yola çıktı. 1864 ve 1866 yasalarındaki iki hüküm yardımcı oldu. Biri, şirketlerin yolun sonundan 300 mil önce tesviye yapmasına izin verdi. Diğeri, kabul edilebilir dereceyi tamamladıktan sonra, yol döşenmeden önce Hükümet sübvansiyon tahvillerinin üçte ikisini çekmelerine izin verdi. Kongre 1866 Yasasını kabul eder etmez, Baş Mühendis Montague C. P. , Büyük Tuz Gölü'nün kuzeyinde ve Wasatch Dağları'ndaki Ogden'in doğusunda hatları işletmek için ekisperler gönderdi. ⁶¹.

⁵⁹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.27.

⁶⁰ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.28.

⁶¹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.28.

1868 baharında U. P. 'nin bayraklarının yanında çalışıyorlardı. Fort Bridger, Wyo yakınlarındaki anket Bu arada Union Pacific araştırmacıları, Utah ve Nevada üzerinden Kaliforniya sınırına kadar bir hat belirlediler. Belirleyici rekabet yılları olan 1868 ve 1869'da, her iki şirket de tesviye ekiplerini yolun çok ilerisine yerleştirdi; Union Pacific, Humboldt Wells, Nev'e kadar batıdaki bazı greyderleri bile sıçradı⁶².

Haziran 1868'de Leland Stanford, Salt Lake City'de sahne aldı. Sonraki 29 ay boyunca Brigham Young ve diğer önde gelen Mormonlarla C. P. 'nin çizgisini derecelendirmek için sözleşme yaptı. Humboldt Wells civarından Ogden, Utah'a yaklaşık 200 millik bir mesafe. U. P. Echo Summit ile Promontory Summit arasında çalışması için Young'a 2 milyon dolarlık bir derecelendirme sözleşmesi vermişti⁶³.

Böylece Mormon mürettebatı, rekabetten hatırı sayılır bir kâr elde ederek ve belki de Salt Lake City'yi atlatan şirketlerin iflasından bir ölçüde tatmin olarak paralel sınıflarda çalıştılar. Son hesaplamada, Union Pacific ve Central Pacific, hiç kullanılmayan sınıf için yaklaşık 1 milyon dolar harcadı. Ayrıca, U. P. sonunda Mormonlara olan mali yükümlülüğünün yalnızca yarısını karşılayabilen Brigham Young, U. P. 'den 600. 000 \$ aldı. kendi Utah Merkez Demiryolunu donatmak için demiryolu araçları. 1868'in sonunda Union Pacific, Weber Kanyonu'nun ağzına kadar tesviyeyi bitirmişti ve Echo Kanyonu'na raylar düşüyordu. Yolu hâlâ Nevada'nın doğusunda olan Central Pacific, Monument Point ile Ogden arasındaki derecelemede iyi ilerleme kaydetmişti. Her iki şirket de öne geçti. Gider, ikincil bir husustu. Önemli olan önce Ogden'e ulaşmaktı⁶⁴.

Ekim ayında Central Pasific zekice bir oyun oynamıştı ve neredeyse başarıya ulaşmıştı. Anıt Noktasından Echo Sunmmit'e önerilen hattın haritalarını ve profillerini İçişleri Bakanlığı'na sunmuştu. Başından beri Union Pacific'e düşman olan İçişleri Bakanı Orville H. Browning belgeleri kabul etti. Stanford daha sonra Central Pasific hattının Pasifik Demiryolunun gerçek hattı olduğu ve üzerinde sübvansiyon tahvillerinin çıkarılabileceği tek hat olduğu teorisini sürdürdü. Washington'da Huntington, hattın bu kısmı için ödenmesi gereken miktarın üçte ikisi olan 2,4 milyon dolarlık sübvansiyon tahvili avansı için başvuruda bulundu. Union Pacific, elbette, güçlü bir şekilde protesto etti. Dodge ve Ames kardeşler aceleyle Washington'a gittiler ve tüm nüfuzlarını Central Pasific'in hareketini engellemek için kullandılar. Browning geri çekildi ve Ocak 1869'da batıya gitmek ve tartışmalı bölgeden

⁶² Utley-Ketterson, Golden Spike, s.28.

⁶³ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.29.

⁶⁴ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.29.

geçen en iyi rotayı belirlemek için Tümgeneral Gouverneur K. Warren başkanlığındaki özel bir komisyon atadı⁶⁵.

Union Pacific'e dost olan kongre üyeleri, Hazine Bakanı Hugh McCulloch'tan, komisyon soruşturmasının sonuçlarını bildirene kadar tahvilleri ihraç etmeyeceğine dair söz verdi. Ancak, Huntington'ın ikna gücünü hesaba katmada başarısız oldular. Başkan Andrew Johnson'ın yönetimi sona ererken, Hazine Bakanlığı tahvilleri ihraç için hazırladı. 4 Mart 1869'da Ulysses S. Grant Başkan olarak göreve geldiğinde, Huntington'a 1,4 milyon doları devretmişti. Warren Komisyonu Utah'a ulaştığında, Union Pacific'in neredeyse Ogden'a geldiğini ve açıkça yarışı kazandığını gördü. Komiserler bu nedenle araştırmalarını iki demiryolu hattı arasındaki hatla sınırladılar. Ancak sorun, olaylar nedeniyle yeni Başkan ve her iki demiryolunun yetkililerinin bir uzlaşmaya varmanın gerekliliğini takdir ettikleri Washington'da çözülecekti. Dodge ve Union Pacific ile ilgilenen birkaç kişi, 9 Nisan 1869'da Washington'da Huntington ile bir araya geldi. "Central Pasific ile Union Pacific Demiryolu Şirketleri arasındaki mevcut tüm tartışmaları çözmek amacıyla" bir anlaşma hazırladılar. Anlaşma, her iki demiryolunun da Büyük Havza'ya erişimini sağladı ve son nokta Ogden'in batısında, her iki şirket tarafından da üzerinde anlaşmaya varılacak bir noktada olacak. Ancak U. P. , Ogden'den batıya Promontory Summit'e kadar inşa edecek ve orada C. P. ile birleşecekti. Sonra sıra, hattın bu bölümünü Central Pasific'e satmaktı. Ogden yakınlarındaki son noktaya kadar Union Pacific'e ve batı ucundan Central Pasific'e sübvansiyon tahvilleri çıkarılacaktı. Ertesi gün, 10 Nisan, Kongre ortak kararla anlaşmaya onay damgasını vurdu⁶⁶.

Promontory'ye Tırmanmak

Salt Lake City'deki Leland Stanford için, 1868 sona yaklaşırken Union Pacific'in önce Ogden'e ulaşacağı giderek daha açık hale geldi. Şu anda Büyük Dörtlü, Huntington'ın Washington'daki manevralarının rakiplerini mat edeceğini umuyordu. Ancak Bakan Browning'in Ocak 1869'da Warren Komisyonu'nun atanmasıyla doruğa ulaşan kararsızlığı, bu umudu giderek daha da umutsuz hale getirdi. Stanford kararın resme bakarak, "Size Hopkins'e bu düşüncenin kendimi köpek gibi hissettirdiğini söylüyorum," diye yazdı. "Demiryolu düşüncesinden hiç zevk almıyorum. Utanç verici." ⁶⁷

Stanford, yarışmanın kararlaştırılacağı alan olarak dikkatini Wasatch Dağları yerine Ogden'in batısındaki ülkeye çevirmişti. Monument Point'ten Ogden'e giden hattı işgal ederek

⁶⁵ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.29.

⁶⁶ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.30.

⁶⁷ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.30.

ve savunarak, Central Pasific yine de Ogden'e girmeye veya en azından Union Pacific'in Ogden'in batısına ilerlemesini engellemeye yetecek kadar pazarlık gücü kazanabilir. Ogden'in ilk 78 mil batısında hiçbir inşaat sorunu yoktu⁶⁸.

Hat, Bear River Körfezi'nin kuzeyindeki düz bir adaçayı düz süpürgelik çamurluklarını geçti. Ancak Blue Creek ve Monument Point arasında, 35 mil güneyde Büyük Tuz Gölü'ne uzanan ve Promontory Point'te sona eren engebeli bir kara kütlesi olan Promontory Dağları duruyordu. Pratik bir geçit, Promontory Dağları'nı Kuzey Promontory Dağları'ndan ayırdı. Bu geçidin zirvesi, göl seviyesinden yaklaşık 700 fit yükseklikte, 4. 900 fit yükseklikte dairesel bir havzada bulunuyordu. Batıda, çıkış nispeten kolay 16 mil içinde yapılabilir; ancak yokuşun daha ani olduğu doğuda, Blue Creek'ten zirveye 5 millik bir havayolu mesafesi, mile 80 fitlik bir tırmanışla 10 dolambaçlı mil eğimi için tırmanış gerekiyordu. Monument Point ile Blue Creek arasında Central Pacific ve Union Pacific zorlu ülkenin son bölümüne saldırdı. Burada, bir ay önce Washington'da berabere kalarak iptal edilmiş olmasına rağmen, büyük demiryolu yarışının bitiş çizgisine kadar, katıksız ivme ve halkın teşviki onları taşıdı⁶⁹.

Stanford, 9 Kasım 1868'de dikkatini Promontory'ye çevirmişti. En sonunda Central Pasific hattını Monument Point'ten Ogden'e kadar derecelendirmek için Mormon emeği sağlamayı kabul eden ve güçleri tahsis etme sözü veren Brigham Young ile uzun bir konuşma yaptı. U. P. 'yi tercih etmemek ne de C. P. Young'ın desteğiyle, Stanford, Mormon piskoposlarının başkanlık ettiği Benson, Farr ve West firmasıyla bu iş için sözleşme yapmakta hiç zorluk çekmedi. Sözleşme, Mormon çetelerinin hattı C. P. 'nin gözetiminde yola hazırlamasını gerektiriyordu. mühendisler. Union Pacific, Ogden'in batısında çalışmak için Humboldt Wells, Nev. 'den mürettebatını çağırıyordu. Stanford, stratejik noktaları ele geçirmeleri için derhal Promontory'ye bir greyder çetesi gönderdi. Sonra Kasım ortasında oraya kendisi gitti. Stanford, Montague'nin Promontory'de görevlendirdiği Lewis M. Clement ve Danışman Mühendis George Gray ile birlikte, 1867'de Butler Ives tarafından yürütülen ön hattı dikkatle inceledi. Bu hattın katı kireçtaşından geçen 250 metrelik bir tünel gerektirdiğini gördü. . Patlatmak ve dahası, kritik bir zamanda izlemeyi geciktirmek 75. 000 dolara mal olacaktı. Stanford, eksperlerine tünel açmayı önlemek için hizalama pahasına yeni bir hat belirlemelerini emretti. Öyle bile olsa, 10. 000 yarda toprakla (daha sonra "Büyük Dolgu"

⁶⁸ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.31.

⁶⁹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.31.

olarak anılacaktır) bir dolgu gerekli olacaktır ve kaya kesmeleri 1. 500 fiçı kara barut tüketecektir⁷⁰.

Yıl sonuna kadar Central Pasific, Monument Point'ten Ogden'e giden hattın kontrolünü iyice ele geçirmişti. Tüm hatta adamları vardı. Ardışık her 20 milde eğimin yaklaşık üçte ikisi tamamlanmıştı. Bununla birlikte, Promontory'deki patlatma ve doldurma yavaş ilerledi. Müteahhitler pek çok bahane ileri sürdüler, ancak Stanford "onların peşinden Brigham'ı başlattı" ve daha hızlı çalışmaya başladılar. Yine de Stanford, Strobridge ve Çinlilerin nota son rötuşları yapması gerektiğine inanıyordu. Ocak ortasına kadar, Union Pacific'in Ogden'in batısında hala greyderi yoktu, ancak eksperleri Central Pasific eğimine paralel hatlar işletiyordu. Stanford 15 Ocak'ta şundan yakınıyordu: Ogden'den Bear Nehri'ne kadar olan hatlar genellikle 500 fit ile çeyrek mil uzakta. Bir noktada muhtemelen iki yüz fit içindeler. Bear River'dan Promontory'ye U. P. bize yakınlar ve bizi iki kez geçiyorlar, Promontory'de bize çok yakın olacaklar, ancak o kadar çok çizgileri var ki, bazıları bizi geçiyor ve bazıları birkaç metre yakınımdan geçiyor ve hiçbirinde iş yok, söyleyemem tam olarak iki çizginin nasıl olacağını. Hala bir yer için orayı araştırıyorlar. Şubat ayında Union Pacific nihayet mürettebatı Ogden'in batısına yerleştirdi. Mart ayı başlarında, Promontory'nin doğu üssüne kadar eğimi neredeyse tamamlanmıştı. Mart ortasında, Union Pacific ile sözleşmeli olan Sharp and Young'ın Mormon şirketi, Promontory'de patlatmaya başladı⁷¹.

Bunu yapmalarına gerek olmadığı için bilerek yaptılar. " Ancak, "Hattımıza karışmamaları ve şimdilik orada dinlenmeleri için onlara haber vereceğiz" dedi. Bir Salt Lake gazetesine yazılan bir mektup, sahneyi canlı bir şekilde anımsatıyor: Brigham City'nin beş mil batısında, Bear Nehri'nin bu yakasında, kanvas ve tahta gecekondulardan inşa edilmiş yeni Corinne kasabası bulunuyor. şiddetle kovuşturuluyor. . . her iki hat da birbirine yakın ilerliyor ve ara sıra kesişiyor. Her iki şirket de hatların nehri geçtiği yerde iş başında kazık çakıyor. Corinne'in batısında otuz mil uzaklıkta, tasnif kampları güçlü bir ordu görünümü veriyor. Göz alabildiğince uzanan çadırlar, vagonlar ve adamlardan oluşan sürekli bir sıra görülüyor⁷².

Corinne'in yirmi bir mil batısındaki Junction Şehri, bu civardaki yeni şehirlerin en büyüğü ve en canlısı. hatların birleştiği yere yakın vadi Promontory'nin çıkışından bu yana, neredeyse derecelendirme kampları, Benson, Farr ve West'in bir veya iki mil güney batısındaki karargahı ile çevrilidir. Promontory'deki en ağır iş, karargahın birkaç kilometre

⁷⁰ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.32.

⁷¹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.33.

⁷² Utley-Ketterson, Golden Spike, s.33-34.

yakınında. Sharp and Young'ın [Union Pacific] püskürtücüleri, her birkaç dakikada bir gliserin ve tozlarıyla dünyayı sarsıyor, tüm kireçtaşı kaya çıkıntılarını uzun dinlenme yerlerinden kaldırıyor, yüzlerce fit havaya fırlatıyor ve yarım mil boyunca etrafa saçıyor. her yöne. . . Birkaç gün önce Carlisle'ın [Carmichael'ın] iş yerinde dört adam bir çıkıntıdaki büyük bir çatlağı tozla doldurarak bir patlama hazırlıyordu⁷³.

Demir çubuklarla işlemeyi üstlendikleri barutu içine döktükten sonra, kayalara çarpan çubuklar bir patlamaya neden oldu; adamlardan biri iki veya üç yüz fit havaya uçarak vücudundaki her kemiği kırdı, diğer üç adam korkunç bir şekilde yandı ve uçan taşlarla yaralandı. . . . iki demiryolu şirketi arasında hatırı sayılır bir muhalefet var, her iki hat da birbirine o kadar yakın ilerliyor ki, bir yerde U. P. C. P. 'den dört fitlik bir kesit alıyorlar. C. P. 'yi bırakarak derecelerini bitirmek için doldurun. bu şekilde yapılan kesimi doldurmak için. . . . İki şirketin patlayıcıları birbirine çok yakın çalışıyor ve Sharp & Young'ın adamları ilk çalışmaya başladığında C. P. fitillerini ateşlediklerinde onlara hiçbir uyarı vermezdi. Sharp'ın yetenekli ustabaşı Jim Livingston hiçbir şey söylemedi, ancak işe gitti ve bir kaya parçasını nitrogliserinle doldurdu ve C. P. 'ye hiçbir şey söylemedi. "Bırak onu parçalasın. " Patlama müthişti. . . ve C. P. Patlamaya hazır olduklarında her iki tarafın da diğerini bilgilendirmesi gerektiği konusunda Bay Livingston'la görüşmek için aşağı indi. Konu, her iki tarafı da tatmin edecek şekilde hızlı bir şekilde ayarlandı⁷⁴. CP U. P. iyi bir ilerleme kaydettik. Diğer yerlerde U. P. bitti ve C. P. daha yeni başlıyor, bu yüzden "her şeyi" ele alarak hangi şirketin önde olduğunu söylemek zor. . . . Şirketler, Promontory'nin doğu yamacında en ağır işle karşılaştı. Yamaçta yan yana çıkan her bölüğün dereceleri, bir taş atımlık mesafede aşağı iniyordu. Dağın yamacına kıvrılarak tırmandılar, çıkıntılı kireçtaşı mesnetlerini patlattılar ve toprak dolgular ve sehpalara üzerindeki derin vadileri geçtiler. Zirvede, Promontory Summit havzasına girmek için son bir kaya çıkıntısını kırdılar⁷⁵. Havzanın düz zemini boyunca geçen son mil, kazımdan biraz daha fazlasını gerektiriyordu. Gözlemcilerin sürekli ilgisini çeken, Central Pacific'in "Big Fill" ve Union Pacific'in doğu yamacının yarısına kadar derin bir vadiyi geçen "Big Trestle" idi. Central Pacific, Stanford'un 1869 Şubatının başlarında 10. 000 yarda toprak gerektireceğini tahmin ettiği Big Fill üzerinde çalışmaya başladı ve Nisan ortasında bir muhabir olay yerini ziyaret ettiğinde neredeyse bitti: Bu çalışmanın belirgin bir özelliği. . . Messrs. Farr ve West'in dolgusu. . . sözleşme. 170 fit derinliğindeki açık renkli

⁷³ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.34.

⁷⁴ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.34.

⁷⁵ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.35.

kum yüzü içinde, yaklaşık 500 fit uzunluğundaki doğu yamacı, yaklaşık son iki aydır 250 ekip ve 500 erkeğin emeğini kaldırıyor. Bu çalışmada, Cache County'nin sağlam [Mormon] yoemanry'sinin çoğu var. Richmond'dan Sayın William Fisher ve William C. Lewis, mevcut denetçilerdir. Kıymetli dostumuz Piskopos Merrill onlardan önce geldi. Bu uçsuz bucaksız dolgunun her iki tarafında, patlatıcılar en sert siyah kireç kayasında iş başında ve 20 ila 30 fit derinlikte kesikler açıyor. Promontory hattı boyunca bu ve diğer noktalarda hafriyat ve patlatma çalışmalarının birbirine yakınlığı, ilgili herkesin azami özen ve teyakkuzu gerektirmektedir, aksi takdirde ölümcül olmasa da ciddi sonuçlar sık sık meydana gelebilir. Geçenlerde tek bir patlamada üç katır öldü⁷⁶.

Big Trestle, Big Fill'den bile daha fazla ilgi gördü. Union Pacific, Central Pasific'in yaptığı gibi derin geçidi doldurmak için zamana sahip değildi. Union Pacific, bu nedenle, daha sonra yollar birleştikten sonra bir toprak dolgu ile değiştirilebilecek olan geçici bir sehpa ile pislği köprülemeye karar verdi. 28 Mart'ta, Big Fill hala yapım aşamasındayken, Big Trestle'da çalışmaların başlatılmasını emrettiler. Big Fill'in yaklaşık 150 yarda doğusunda ve ona paralel olarak yer alan yolun her iki ucunda da derin kesikler gerekiyordu. Nihayet 5 Mayıs'ta tamamlanan Büyük Trestle, yaklaşık 400 fit uzunluğunda ve 85 fit yüksekliğindeydi. Bir muhabire göre, yazabileceği hiçbir şey "bu yapının dayanıksız karakteri hakkında bir fikir veremez. Çapraz parçalar en beceriksiz bir şekilde birleştirilmiştir. Daha çok inşaat sırasında yapılması gereken" sahte iş "gibi görünmektedir. bu tür işlerin. . . Central Pasific'in yanında, yol olarak kullanılması gereken ince, sağlam bir set var. " Başka bir muhabir, "birkaç fitlik yuvarlak kereste ve yedi inçlik sivri uçların hareket halindeki bir treni desteklemesinin beklendiğini gördüklerinde, demiryolu yolcularının en sağlam kalplerinin sinirlerini sallayacağını" tahmin etti⁷⁷.

Bu sırada raylar istikrarlı ve hızlı bir şekilde öne çıktı. Union Pacific, 8 Mart 1869'da Ogden'e girdi. 15 Mart'ta Kaplıcalar'daydı; 23 Mart'a kadar Willard City'de. 7 Nisan'da ilk tren yeni tamamlanan Bear River köprüsünü geçerek Corinne'e girdi. Aynı zamanda, Central Pasific hala Monument Point'in yaklaşık 15 mil batısındaydı. İki gün sonra, 9 Nisan'da Dodge ve Huntington, Washington'da uzlaşmalarını sağladılar. U. P. derecelendirme ekiplerine 11 Nisan'da Promontory Summit'in batısındaki tüm çalışmaları durdurma emri verildi. Üç gün sonra Stanford, C. P. üzerindeki tüm çalışmaları emretti. Blue Creek'in doğusunda,

⁷⁶ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.35.

⁷⁷ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.35.

Promontory'nin doğu ucunda durdu. Anlaşma, derecelendirme ve izlemede devam eden rekabet için tüm nedenleri ortadan kaldırdı. Ancak rekabet bir alışkanlık haline geldi ve her şirket, kararlaştırılan buluşma yeri olan Promontory Summit'e diğerinden önce ulaşmak için çabaladı. Union Pacific, Ogden yarışını kazanmıştı, ancak Promontory'nin doğu yamacındaki ağır çalışma, Zirve yarışını kazanmasını engelledi. Ve şimdi, ironik bir şekilde, U. P. aslında C. P. için bir yükleniciydi. Çeteleri, Dodge-Huntington anlaşmasına göre Ogden'den Promontory Summit'e giden hattın Central Pasific'e devredileceğini bilerek çalıştı⁷⁸.

Geçen ay

İki tren yolu birbirine yaklaştıkça, Büyük Tuz Gölü'nün kuzeyindeki inşaat kamplarını ve ayrıca gazetelerde ray döşemenin günlük ilerleyişini takip eden ülkenin geri kalanını bir heyecan havası sardı. Central Pasific, müteahhitlerini Nisan ayının ilk haftasında işten çıkardı ve Çinli mürettebatını Promontory'deki tesviyeleri bitirmeye zorladı. Union Pacific, Mormon müteahhitlerinin doğu yamacındaki ağır işi bitirmesine yardım etmek için İrlandalıları cepheye koşturdu. 16 Nisan'a kadar U. P. ve C. P. izler birbirinden sadece 50 mil uzaktaydı. Corinne'den adaçayı ovası boyunca batıya doğru hareket eden Union Pacific, bağlar olmadığı için yavaşladı. Central Pasific, Monument Point'e ulaştı ve göl kıyısından çeyrek mil uzakta, genişleyen bir sınıflandırma kampı kurdu. Çinli işçileri barındıran, toplam 275 çadırdan oluşan üç ayrı kanvas şehirden oluşuyordu. Kıtalararası seyahatte yaklaşan devrimin sürekli hatırlatıcıları vardı. Russell, Majors ve Waddell yük vagonlarının trenleri, inşaat ekiplerini periyodik olarak geçti. Bir zamanlar kıtayı dolaşan Wells Fargo posta arabaları, artık demiryolları arasında hizmet veriyordu. Raylar günde 3 ila 4 mil ileri doğru hareket ettikçe, vagonların koşusu günlük olarak kısalıyordu. Ordu için, Doğu ve Batı arasındaki istasyon değişiklikleri bir zamanlar batı topraklarında birkaç ay süren yorucu yürüyüşler anlamına geliyordu. Nisan 1869'da Presidio of San Francisco'ya giden 12. Piyade, Corinne'de gözaltına alındı ve 2 gün içinde askerlerin kıyıya giden trene bindiği Central Pasific demiryoluna yürüdü⁷⁹.

Nisan ayı sona ererken, iki şirketin yetkilileri rayları birleştiren törenin tarihini 8 Mayıs Cumartesi olarak belirlediler. 27'sinde Union Pacific demiryolu, Zirvenin 10 mil doğusundaki Blue Creek'e yaklaştı. Ancak kaya yarmaları ve üç sehpa, 12 ila 15 günlük bir çalışma daha gerektirdi, ancak Reed 8 Mayıs'a kadar yarıp geçmek için Mormonları ve

⁷⁸ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.38.

⁷⁹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.39.

İrlandalıları gece gündüz çalıştırdı. Püskürtücüler, tamamlanmamış Big Trestle'in %1 mil yukarısındaki Carmichael's Cut'ta parçalanırken, işçiler yamacın batı girişine başka bir sehpa inşa ettiler. Üçüncü bir sehpa Blue Creek'i kapsıyordu. Stanford, Union Pacific 40 demiryoluna gitti ve U. P. 'ye izin vermeyi teklif etti. C. P. 'nin Big Fill boyunca izini sürdürdü, ancak hattı değiştirme yetkisine sahip kimseyi bulamadı. Daha önce, Union Pacific 1 günde 8 millik bir yol döşemişti - Central Pasific'in başaramadığı bir başarı, övünüyorlardı. Crocker bu rekoru kırmaya söz verdi, ancak demiryolları arasındaki mesafe o kadar kısa olana kadar kurnazca bekledi ki U. P. misilleme yapamadı. 27 Nisan'da, Central Pasific Zirveden 16 mil uzakta ve Union Pacific, 9 ile Crocker, 1 günde 10 mil demiryolu döşemek için yola çıktı. Ancak bir iş treni 2 mil tamamlandıktan sonra raydan atladı ve ertesi güne kadar beklemeye karar verdi⁸⁰.

28 Nisan günü sabah 7:15'te, adamlar ve erzak, girişim için dikkatlice toplandı ve Casement, Reed ve diğer U. P. yetkilileri tanık olarak, Crocker başlama işaretini verdi. Bir Çinli amele ordusu tarafından desteklenen sekiz İrlandalı iz sürücü, Union Pacific rekorunu kırmak için aynı anda çalışmaya başladı. San Francisco Akşam Bülteni muhabiri, etkinliği canlı bir şekilde anlattı:

Öndeki dört adamın her biri yüz yirmi beş tonla otuz fit koştu. Diğer dört adamın her biri yüz yirmi tonu kaldırıp rayların ucuna yerleştirdi. Fazladan yürümenin yanı sıra katedilen mesafe on milin üzerindedir. . . . Bu sekiz adam değişmeye razı olmaz ve işleriyle gurur duyarlar. Tüm Central Pasific erkekleri gibi onlar da su içicidir⁸¹.

Sekizin hemen önünde, ön ekiplerin attığı bağları kürekle ve elleriyle konumlandırın üç öncü vardır; bu yapılırken, başka bir taraf rayın her iki ucuna sivri uçlar ve yeni cıvatalar dağıtırken, taraflardan bazıları göstergiyi ayarlar. Bu palet katmanları muhteşem bir güçtür ve makine gibi hareket edinceye kadar yerleştirilmiş ve delinmiştir. . . . İzleyicilerin yanında, gereken tüm çivileri yerine yerleştiren çivi başlatıcılar gelir; sonra rayları toplayan ve ipi kullanan ve ellerinin hareketiyle ray düzelticileri yönlendiren saygıdeğer görünüşlü yaşlı bir beyefendi gelir. Çivi çakıcılardan sonraki adamlar, oldukça büyük bir güç olan cıvata vidalayıcılardır. Arkalarında kürekleri ve levyeleriyle dört yüz güçlü tokmak geliyor. Bağların uçlarını yükselterek veya alçaltarak pisti düzleştirirler ve onları sağlam tutmaya yetecek kadar safrayı kürekle atarlar. Oradan ayrıldıklarında hat, saatte yirmi beş mil hızla giden trenler için

⁸⁰ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.39.

⁸¹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.40.

uygundur. Ray üzerine atılan tüm demir döşendiğinde, el arabaları en uç cepheye koşar ve lokomotif ve demir tren olabildiğince öne yaklaşır; iki mil daha demir atılır ve süreç tekrarlanır⁸².

Hareket eden gücün yanı sıra, aletleri ve su vagonlarını çeken ekipler ve omuzlarına kovalar gerilmiş Çinliler, su ve çay ile adamların arasında hareket ediyor. . . . Sahne en hareketli olanıdır. İlk öncüden son kurcalayıcıya kadar, belki iki mil, saatte bir mil ilerleyen 1.000 kişilik ince bir hat vardır; canlı ve demir yükleriyle bir aşağı bir yukarı koşan demir arabalar; ileri geri dört nala koşan sayılı adamlar. Çok arkada, dört veya beş lokomotifli malzeme trenleri ve bunların su depoları ve arabaları var. . . . Ray döşeyicilere ayak uyduran telgraf yapım ekibiydi, telin çekilmesi, asılması ve yalıtılmasıydı ve ofislerin ve evlerin treni hareketsiz durduğunda, operatörün ofisi ile bağlantı kuruldu ve yolun işi halledildi. . . . 13:30'a kadar parkur 6 saat 15 dakikada 6 mil ilerlemişti. Kalan 4 mil rahatlıkla döşenebilir. CP mürettebat zaferin kazanıldığını biliyordu ve Crocker öğle yemeği için işi durdurdu. Camp Victory adlı site daha sonra Rozel'in istasyonu oldu. Bir saatlik dinlenmenin ardından işçiler göreve döndüler. 19:00'a kadar 10 milden fazla yolu tamamlayarak U. P. 'yi zirveye çıkardılar ve bir lokomotif, U. P gözlemcilerine işin iyi yapıldığını kanıtlamak için tüm mesafeyi 40 dakikada koştu. 28 Nisan, Central Pasific demiryolunu Zirvenin 4 mil yakınına taşıdı. Union Pacific hala Blue Creek'teyken, Eicholtz demir ve bağların Zirveye çekilmesini emretti. 1 Mayıs'ta U. P. Ekipler, çadırların Promontory kasabasının doğuşunu duyurduğu Zirve'de bir yol kenarı koymaya başladı. Aynı gün C. P. raylarını, hattın sonu olan Sacramento'dan 690 mil uzaktaki Summit'e getirdi⁸³.

Mayıs ayının ilk birkaç gününde Promontory'deki nüfus maksimum noktasına ulaştı. CP kamplar Promontory'den Monument Point'e kadar uzanırken, U. P. kamplar Zirve vadisini noktalyordu ve doğu yamacının eteğindeki ovayı karıştırıyordu. Deadfall, Murder Gulch, Last Chance ve Painted Post gibi isimleri taşıyorlardı. Jack Casement'ın karargah treni, Blue Creek köprüsünün bir buçuk mil doğusundaki bir kenarda duruyordu. Tepelerdeki bir kaynağa giden borularla beslenen 68.000 galonluk bir tank, kamplara su sağlamak için bu kenarda inşa edilmişti⁸⁴.

Buradaki Union Pacific kampları, ta Omaha'dan gelen seleflerini karakterize eden kargaşalı yaşamla sarsıldı. San Francisco'dan bir muhabir şunları kaydetti: Union Pacific'in

⁸² Utley-Ketterson, Golden Spike, s.40.

⁸³ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.40-41.

⁸⁴ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.42.

raylarını takip eden başıboş nüfus çalkantılı ve ahlaksız. Son zamanlarda aralarında birkaç atış sıyrığı meydana geldi. Dün gece [27 Nisan] bir viski satıcısı ve bir kumarbaz, "spor"un viski satıcısını vurduğu ve ikincisinin arkadaşlarının kumarbazı vurduğu bir kavga yaşadı. Yollar birleştiğinde bu ayaktakımına ne olacağını kimse bilmiyor, ama artık yeterince hareketliler ve emekçilerin ganimetlerinden paylarına düşeni alıyorlar⁸⁵.

California gazeteleri Union Pacific'in düşük ahlaki tonunu vurgulamaktan zevk alsada, Central Pasific kamplarında da tam bir barış ve sessizlik yoktu. 6 Mayıs'taki Camp Victory'de, rekabeti eski ülkedeki siyasi farklılıklardan kaynaklanan Çinli See Yup ve Yung Wo klanları, bir grubun diğerinden 15 doların üzerinde bir tartışmaya girdi. Anlaşmazlık kızıştı ve kısa süre sonra birkaç yüz işçiyi dahil etti. Bir muhabir, "Belirli bir işaret üzerine," diye bildirdi, "her iki taraf da akla gelebilecek her türlü silahla donanmış olarak içeri girdi. Yarışmacıların safları arasına maçalar tutuldu ve levye, kazıklar, kazmalar ve cehennem makineleri fırlatıldı. " Çatışma patlak verdiğinde, Strobridge ve ustabaşı çatışmayı durdurmak için müdahale etti. Çok sayıdaki kesikler, morluklar ve ağırlı kafaların yanı sıra skor, ölümcül şekilde yaralanan bir Yung Wo savaşçısıydı⁸⁶.

Union Pacific'in İrlandalı greyderleri, Promontory'nin diğer tarafında, Çinli klanlar arasındaki savaşı duydular. Kendileri biraz eğlenmeye karar verdiler. Ertesi gün, bir Çin kampının kurulduğu Promontory'ye bir çete geldi ve "Çinlileri temizleme" niyetlerini açıkladı. Neyse ki, bu kampın sakinleri bir çakıl trende yoktu ve İrlandalılar amaçlarını gerçekleştirilmeden ayrıldılar. Her iki şirket de Promontory'de kalan iş miktarının işgal edebileceğinden daha fazla adamı olduğunu zaten kabul etmişti. Bu nedenle, 3 Mayıs'tan başlayarak, çok sayıda adamı taburcu etmeye ve diğerlerini yolun aceleyle döşenen kısımlarında çalışmalarını için arkaya göndermeye başladılar. Aha California, "Karşıt iki ordu. . . eriyip gidiyor," diye bildiriyordu, "ve her kahverengi yamacı ve her gölgeli vadiyi noktlayan beyaz kamplar. . . parçalanıp terk ediliyor. " Fotoğrafçı Charles R. Savage, Salt Lake City'den yola çıkarken bu ayrılığın devam ettiğini gördü ve günlüğüne şöyle yazdı: "Blue River'da [Creek] geri dönen sözde 'demokratlar' sarhoşluğun her aşamasında arabaların üzerine yığılıyordu. Her çiftlikte veya çadırda satılık viski vardır. Gerçekten insanlar paralarını atlar gibi kazanır ve eşekler gibi harcarlar. "⁸⁷

5 Mayıs'ta Union Pacific nihayet atılımı gerçekleştirdi. Son çivi Büyük Sehpaya girdi

⁸⁵ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.42.

⁸⁶ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.43.

⁸⁷ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.43.

ve raylar korkutucu açıklığa doğru ilerledi. Üzerinden demir yüklü bir tren buharla geçti. O akşam son patlama Carmichael's Cut'ta patladı. 6 Mayıs'ta Carmichael's Cut ile Clark's Cut arasındaki sehpa tamamlandı. Derecelendirme görevlileri her iki kesimden de geçtiler, bir vadinin başının etrafında döndüler ve Zirve havzasında zaten belirlenmiş olan eğimi birleştirmek için son bir kesimden geçtiler. Burada hızlı ray döşeme için raylar ve bağlar düzenlenmişti ve Zirvenin kendisinde 2. 500 fitlik bir yan yol kuruldu⁸⁸.

Central Pacific sabırla bekledi - 8 Mayıs hala rayların birleştirilmesi için tarihi - Union Pacific iz sürücüleri greyderleri yakından takip ederken. 7 Mayıs öğleden sonra geç saatlerde iz sürücü, Zirve'de C. P. 'nin parkur sonuna 2. 500 fit yaklaştı. Burada, daha önce inşa edilen yan yol ile bir anahtarla bağlandılar. Bu yan yolu kullanarak, Union Pacific'in 60 No'lu, Casement gemideyken, Central Pasific demiryolunun karşısında, onun yaklaşık 100 fit güneydoğusunda durdu ve buharı bıraktı. Merkezin "Kasırgası" kendi yolunda durdu. Mühendis, Birliğin lokomotifini keskin bir ıslıkla selamladı. "Atlantik ve Pasifik lokomotiflerinin ilk buluşması gerçekleşti. " Sadece 2. 500 fit kaldı. Ertesi gün, 8 Mayıs, son dramının sahnelenmesi gerekiyordu, ancak Union Pacific programa yetişemedi. Son artış 10 Mayıs'a kadar sürülmedi⁸⁹.

Son Çivi Sürmek

Promontory'de 7 Mayıs günü öğleden sonra boğucuydu ve gökyüzü, inşaatın doruk noktasına ulaşan sahnelerini yakalamaya çalışan fotoğrafçıları rahatsız eden yağmur bulutlarıyla doluydu. Stanford Special, Leland Stanford başkanlığındaki California ve Nevada'dan bir dizi ileri gelenle geldi. Ayrıca rayların birleştirilmesinde kullanılacak törensel süslemeler de gemideydi. San Francisco inşaat patronu David Hewes tarafından sunulan altın bir çivi vardı. Özünde 350 \$ değerinde, üzerine C. P. 'nin isimleri kazınmıştı. Yöneticiler, duruma uygun duygular ve kafada "The Last Spike" yazısı. San Francisco Haber Mektubu tarafından sunulan başka bir altın artışı daha vardı; ABD Komiseri J. W. Haines tarafından Nevada'nın katkısı olarak getirilen bir gümüş çivi; ve Vali APK Safford tarafından Arizona'yı temsil etmek üzere getirilen bir demir, gümüş ve altın çivisi. (Arizonlular bu konuda hiçbir şey bilmiyorlardı. Safford henüz göreve başlamamıştı ve Arizona'ya hiç gitmemişti.) Son olarak, Pacific Union Express Company tarafından sunulan şerit kaplı bir kızak ve West

⁸⁸ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.44.

⁸⁹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.45.

Evans tarafından sunulan cilalı bir defne kravat vardı. Pacific'in kravat yüklenicisi. Jack Casement, Union Pacific'in töreni planlandığı gibi 8 Mayıs'ta düzenleyemeyeceği ve 10 Mayıs'a kadar hazır olmayacağı haberini verdiğinde, Stanford Special'ın şenlik havası gözle görülür şekilde azaldı. Stanford partisi, hafta sonunu geçirme olasılığıyla karşı karşıya kaldı. kasvetli Promontory'de. Daha da kötüsü, yağmur yağmaya başladı. 2 gün devam ederek Promontory Summit'i çamur denizine çevirdi. Stanford, istenmeyen haberi San Francisco'ya telgrafla iletti ama çok geçti. Oradaki vatandaşlar şimdiden kutlamaya başladı. Yılmadan 3 gün kutladılar⁹⁰.

Casement'in gecikmeyle ilgili açıklaması, Doğu'dan ileri gelenleri getiren trenlerin Weber Kanyonu'nda bekletilmiş olmasıydı. Şiddetli yağmurlar yol yatağını yumuşatmış ve bir sehpayı yıkamıştı. Ama başka bir sebep daha vardı. Başkan Yardımcısı Durant, Sidney Dillon ve diğer U. P. 'yi taşıyan özel tren. yetkililer 6 Mayıs'ta Piedmont, Wyo'ya ulaştı. 500 kişilik bir çete, Durant'ın özel arabasının etrafını sararak, ödenmemiş maaş taleplerini haykırdı. Kondüktör treni istasyondan çıkarmaya çalıştığında, adamlar Durant'ın arabasını ayırdı, yan tarafa çevirdi ve tekerlekleri raylara zincirledi. Maaşları gelene kadar burada kalacağını söylediler. Emin olmak için telgrafhaneyi de ele geçirdiler. Durant teslim oldu, para için Boston'daki Oliver Ames'e telgraf çekti ve grevcilere ödeme yaptı. Serbest bırakıldı ve 10 Mayıs'ta Promontory'de olmayı başardı, ancak o gün çektiği şiddetli baş ağrısının kökeni pekala Piedmont'taki deneyime borçlu olabilir. Promontory'de ev sahibi rolünde bırakılan Casement, Stanford partisi gezisine çıkmak için "bol miktarda harmanlama ve şampanya okyanusları" ile dolu bir gezi treni oluşturdu. Tren Cumartesi sabahı Promontory'den ayrıldı. Taylor's Mill'de Union Pacific, Weber Nehri kıyısında "muhteşem bir öğle yemeği" düzenledi. Bir muhabir, "En samimi uyum ve iyi duygu, eğlencelerine damgasını vurdu ve tüm kadeh kaldırmalar yüksek sesle alkışlarla içildi" dedi. Parti buradan Ogden'e gitti, kısa bir mesafe Weber Kanyonu'na gitti ve geceyi Ogden'de geçirdi. Ertesi gün, Pazar, Promontory'ye döndüler, Stanford Special'a bindiler ve yağmur yağması yemeğinin tadını çıkarmak için Monument Point'e geri döndüler⁹¹.

Aynı gün, 9 Mayıs, Casement'ın Promontory'deki çalışanları meşguldü. Yağmur devam ederken, izlerini Central Pasific'inkinden ayıran bir ray uzunluğu bırakarak, son 2. 500 fitlik yolu döşediler. Ayrıca lokomotiflerin dönüşte kullanması için bir Y yerleştirdiler.

⁹⁰ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.45-46.

⁹¹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.46.

Yağmur gece sona erdi ve 10 Mayıs parlak, açık ve biraz soğuk doğdu. Sabah Doğu'dan iki ve Batı'dan iki tren, demiryolu görevlilerini, konukları ve seyircileri taşıyan Promontory'ye ulaştı. İnşaat işçileri ve çeşitli Promontory sakinleri ile birlikte, en iyi tahminlere göre, kalabalık 500 ila 600 kişiydi - tahmin edilen 30. 000'in çok altındaydı. Central Pasific'i temsil edenler arasında Stanford, Strobridge, Montague ve Gray; Union Pacific, Durant, Dillon, Duff, Dodge, Reed ve Casement kardeşler için. Nevada, California, Utah ve Wyoming'den önemli konuklar gelmişti. C. P. 'den Huntington, Hopkins ve Crocker. U. P. 'den Oakes ve Oliver Ames de katılmadı. Brigham Young, Piskopos John Sharp'ı Mormon Kilisesi'ni temsil etmesi için gönderdi. Yaklaşık 15 muhabir duruşmaları takip etti. San Francisco Presidio'suna giden Binbaşı Milton Cogswell komutasındaki 21. Piyade taburu, askeri bir hava vermek için hazırды⁹². Müziği Fort Douglas'tan askeri grup ve Salt Lake City'den 10th Ward Band sağladı. Her iki yolun yetkilileri programın ayrıntıları üzerinde anlaşamamışlardı. Stanford, sivri uçlar ve diğer törensel süslemelerle donatılmış olarak gelmişti, ancak Dodge, Union Pacific'in kendi son sivri uç törenini düzenlemesini istedi. Önceden sadece iki hazırlık yapılmıştı. Konuşmalar Pazar günü Ogden'de yazılmış ve habercilere verilmişti ve telgrafçılar, son dikendeki darbeleri telgrafla bekleyen Ulusa iletmek için bir cihaz tasarlamışlardı. Sıradan bir kızak (gümüş kaplı olan değil) tel ile Union Pacific telgraf hattına bağlanmıştı ve sıradan bir sivri uç da benzer şekilde Central Pasific teline bağlanmıştı. Duruşmanın başlayacağı öğlene beş dakika kala, Stanford ve Durant ortak bir program üzerinde anlaştılar. Kalabalık, yüksek sesle ve kontrol edilemez bir şekilde büyümüşü, bu da töreni engelledi ve çoğu insanın neler olduğunu görmesini imkansız hale getirdi. Bir muhabir, "İşi bir tür çizgiyle çevrelemek için hiçbir düzenleme yapılmadığı için üzgünüz, bu durumda herkes çalışmaya zorlanmadan tanık olabilirdi"⁹³.

Kalabalık işçilerin üzerine o kadar yaklaştı ki, yirmiden az kişi olayı tam olarak görebilmiş, muhabirlerin hiçbiri söylenenlerin tamamını duyamamıştır. " Bu, olayın tarihini saran kafa karışıklığını açıklıyor. Öğle vakti piyadeler rayların batı tarafında sıraya girdiler ve Casement çok az başarı ile kalabalığı herkesin görebileceği şekilde geri çekmeye çalıştı. Mühendis Sam Bradford ile Union Pacific'in 119 No'lu ve Merkez Pacific'in "Jüpiter"i, Mühendis George Booth'la birlikte, buharlaştı ve raylardaki boşlukta karşı karşıya gelecek şekilde durdu. Seyirciler daha iyi bir görüş elde etmek için her iki lokomotifin üzerine

⁹² Utley-Ketterson, Golden Spike, s.46-47.

⁹³ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.47.

üşüştüler. Saat 12:20'de Strobridge ve Reed cilalı defne kravatını taşıdılar. ve yerine yerleştirdi. Tören kazıklarının oturması için uygun yerlere burgu delikleri dikkatlice açılmıştı. Yetkililer ve önde gelen konuklar, rayların doğu tarafında bir yarım daire oluşturmuşlardı⁹⁴.

Sacramento'lu bir iş adamı olan Edgar Mills, tören ustası olarak görev yaptı ve Boston Congregationalist ve New York Evangelist'in muhabiri Pittsfield, Massachusetts'ten Rahip Dr. John Todd'u tanıttı. Atlantik'ten Pasifik'e telgraf operatörleri Promontory'den gelen önemli tıklamalar için telleri temizlerken, Dr. Todd töreni 2 dakikalık bir dua ile açtı. Saat 12:40'ta, önündeki küçük bir masanın üzerindeki bir telgraf anahtarı olan W. N. Shilling, "Dua etmeyi bitirdik. Başak takdim edilmek üzere. " Ardından, Sacramento'dan Dr. W. H. Harkness, uygun açıklamalarla birlikte Durant'a iki altın çiviye takdim etti. Durant onları defne kravatındaki deliklere kaydırıldı ve Dodge yanıt verdi. ABD Komiseri F. A. Tritle ve Vali Safford, Nevada ve Arizona sivri uçlarını sundu ve bu Stanford, hazırlanan deliklere kaydıldı. Pacific Union Express Company'nin Başkanı L. W. Coe, Stanford'a gümüş kızıağı takdim etti; bu daha sonra sembolik olarak değerli sivri uçları "tahrik etmek" için kullanıldı, ancak darbeler, eğer gerçekten verildiyse, sivri uçlarda iz bırakacak kadar keskin değildi⁹⁵.

Sonunda, son kazığın - sıradan bir kızakla sıradan bir bağa çakılan sıradan bir demir kazık - gerçek çakma işlemi geldi. Kablolü kızakları kullanan Stanford ve Durant, kablolü çiviye doğru savruldu. Her ikisi de kalabalığın zevkine göre ıskaladı. Ancak Şilin, tam olarak 12:47'de tellerin üzerinden üç nokta tıkladı ve ülkedeki her büyük şehirde kutlamaları tetikledi. Strobridge ve Reed, kablosuz bir kızakla, Pasifik Demiryolundaki son kazığı fiilen sürme görevini paylaştılar. Tezahüratlar arasında, iki mühendis lokomotiflerinin pilotlarını kavşağın üzerinden ilerletti. Pilotlardaki adamlar el ele tutuştu ve vaftiz olarak defne bağının üzerine bir şişe şampanya kırıldı. Fotoğrafçılar ıslak levhaları açığa çıkarırken demiryolunun baş mühendisleri el sıkıştı. Subaylar ve eşleri, kılıç kabzalarının sivri uçları ile değerli sivri uçlara törensel vuruşlar yaptılar. Central Pasific'in "Jüpiter" i yedeklendi ve Union Pacific'in 119 numaralı uçağı kavşağı geçti. Sonra 119 numara geri çekildi ve "Jüpiter" in kavşağı geçmesine izin verdi, böylece kıtalar arası tren yolculuğunun açılışını simgeliyordu⁹⁶.

Shilling iki telgraf gönderdi: "General USGrant, ABD Başkanı, Washington, D. C. Efendim: Döşenen son rayı ve sürülen son çiviye bildirmekten onur duyuyoruz. Pasifik Demiryolu bitti. " Associated Press'e: Son ray döşendi, son kazık çakıldı, Pasifik demiryolu

⁹⁴ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.50.

⁹⁵ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.51.

⁹⁶ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.52.

tamamlandı. Missouri nehrinin on yüz seksen mil batısında ve Sacramento'nun altı yüz doksan mil doğusunda, Leland Stanford, Thomas C. Durant. " Tören bitti, değerli iğneler ve kravat çıkarıldı. Öyle bile olsa, hatıra avcılarını "son başak" ve "son bağ" için gerekli sayısız değişikliği yaptılar. Central Pasific'in "Jüpiter"i kısa süre sonra Sacramento'ya doğru yola çıktı, ancak Union Pacific'in 119 No'lu aracı akşama kadar kaldı ve bir muhabirin gözlemlediği gibi, "Memurların, Direktörlerin, Pist Müfettişlerinin ve Editörlerin son derece coşkuyla katıldığı bir neşe sahnesi" sundu. Kutlama bittiğinde geç olmuştu⁹⁷.

10 Mayıs 1869'dan Sonra Promontory

Promontory, ihtişamlı saatinin tadını çıkarmıştı ama kasaba hemen ölmedi. İki şirket, Kasım 1869'a kadar Promontory-Ogden bölümü için bir fiyat üzerinde anlaşmadı. Promontory, yaklaşık bir yıl boyunca yolcuların bir demiryolundan diğerine transfer edildiği terminal olarak hizmet etti. Union Pacific trenleri, 9 Mayıs'ta kurulan Y üzerinde dönerken, Central Pasific trenleri, 10 Mayıs'ta raylar birleştirilmeden kısa bir süre önce inşa edilen bir pikap kullandı. ülke genelinde Union Pacific'i takip etmişti. Kenarlıktaki bir dizi yük vagonu, demiryolu çalışanları için ofisler ve yaşam alanları sağlıyordu. Birçoğunun sahte tahta cepheleri olan bir dizi çadır, tek bir toprak caddenin karşısındaki demiryoluna bakıyordu. Oteller, yemek büfeleri, barlar, kumarhaneler, birkaç mağaza ve dükkan ve "kirli güvercinlerin" yuvalarını barındırıyorlardı. Signs, "Red Cloud", "Red Jacket" ve "Blue Run" gibi çok alkollü iksirlerin reklamını yaptı. İçki satışları patladı. Su kıttı. En yakın kaynak 6 mil uzaktaydı ve demiryolları, 30 ila 50 mil uzaktaki kaynaklardan Promontory'ye su dolu uzun tank vagonları çekmek zorunda kaldı. Sacramento Bee muhabirinin bildirdiğine göre, "En az beş cinayet ve numarasız soygunun kahramanı Arkasında Kaya Johnny" de dahil olmak üzere Promontory'ye çok sayıda "zor vaka" indi⁹⁸.

Kumar çadırlarında üç kartlı monte, ten-die, kayış oyunu, şans eseri, fero ve keno gelişti. "Promontory Boys" adlı acımasız kumarbazlardan ve güven adamlarından oluşan bir çete karargah kurdu ve "duştan sonra kurbağaların kamp toplantısında ikiyüzlülerden daha kalındı. " Yöntemleri, yolcuların güvenini kazanmak için Kelton veya Corinne'deki trenlere "kaptan" koymaktı. Promontory'de kaptanlar kurbanlarını kumar çadırlarından birine ve Promontory Boys'un pençelerine götürdü. Promontory'nin "tekerlekli cehennem" boomtown olarak hayatı kısa ama canlıydı. Utah Daily Reporter'ın editörü J. H. Beadle, onun karakterini

⁹⁷ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.52.

⁹⁸ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.52-53.

şöyle yazdığında özetledi: "Teolojik olarak konuşursak, eğer kutsal kitabı harfi harfine yorumlarsak, deniz seviyesinden 4900 fit yükseklikte olması gerekirdi; çünkü kesinlikle öyleydi. , büyüklüğüne göre, yol üzerindeki herhangi bir kasabanın cehennem bölgelerine ahlaki olarak en yakın. " Burnun doğu yamacında yükselen Union Pacific hattındaki sehpa bir endişe kaynağı olmaya devam etti. Mayıs 1869'da bir Hükümet müfettişi olan Isaac N. Morris, hattın bu kısmında Başkan Grant'e rapor verdi ve sehpa dışındaki her şeyi gönülsüzce onayladı⁹⁹. [Promontory'den doğuya doğru] bir buçuk mil boyunca bağlar. . . neredeyse yere serilir, ancak yol daha sonra bazıları nispeten küçük ve bazıları korkunç oranlarda olan ve aralarında neredeyse düz yüzeyli boşluklar bulunan birkaç kum yığımından geçer; oradan kaya kazılarında geçer, biri yaklaşık kırk fit derinliğinde ve çeyrek mil uzunluğunda, Tuz Gölü'ne bakan dağın en ağır gövdesinden geçer; oradan da dağın yamacından tabanına kadar süpürür, rotasında birbirini izleyen kısa virajlar çizer; o kadar keskindir ki, biri diğerinin yakınlığını fark etmeden yükselen ve alçalan tren çarpışır. Kesiklerin genişliğini ölçtüm ve yapı standardına o kadar yakın buldum ki, öyle kabul edilebilirler. Dağın yamacındaki alçalan dönemece ulaşmadan önce, bir sehpa üzerinde iki vadi ya da vadi geçiliyor, tahmin ettiğim kadarıyla biri yakın. . . yaklaşık iki yüz elli fit uzunluğunda ve otuz fit derinliğinde. Yasalarca bilinmeyen, ancak yol çizgisine aşına olan ve çok da uzakta olmayan Blue Creek'in üzerindeki bu sehpa yapıları çok kırılmalı ve tehlikelidir. Bana şirketin amacınının, üzerlerinde sağlam bir yol yatağı olacak şekilde bu vadileri doldurmak olduğu söylendi. Bu ne kadar erken yapılırsa can ve mal güvenliği için o kadar iyidir¹⁰⁰. . . Central Pasific, Promontory'den Ogden yakınlarındaki son noktaya kadar olan hattı devraldıktan sonra, yamaçtaki iki sehpayı ortadan kaldırdı. Şirket bunu görünüşe göre 1870'de büyük demiryolu yarışı sırasında kurulan kendi derecesine ray döşeyerek yaptı. Böylece yeni hat C. P. 'yi takip etti. Promontory'nin doğu tabanına yakın bir yerden, Büyük Trestle'a paralel Büyük Dolgu boyunca, Carmichael's ve Clark's Cuts'ı birbirine bağlayan sehpa paralel başka bir dolgu boyunca ve oradan kuzeye, vadi boyunca Zirve'ye doğru bir tarama yapın¹⁰¹.

1870'in başlarında terminalin Ogden'e taşınmasıyla Promontory'nin şevketli günleri sona erdi. Ancak Central Pasific, Promontory'de bir istasyon, su deposu ve yuvarlak ev inşa etti. Ağır trenleri çeken lokomotifler, doğu yamacına tırmanmak için ek güç gerektiriyordu ve

⁹⁹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.53.

¹⁰⁰ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.53-54.

¹⁰¹ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.54.

şirket, bu amaçla zirvede yardımcı motorlar bulunduruyordu. Kasaba ayrıca bir demiryolu sığır işletmesinin merkezi haline geldi ve şirket, kuzeybatıya yaklaşık 1 mil uzaklıkta "Crocker Malikanesi" ni inşa etti. Sekiz yatak odası ve bir o kadar da banyosuyla kuzey Utah'ın bir vitriniydi. Daha sonra kötüleşti ve yakındaki Howell topluluğuna taşındı. 1902'de Central Pasific'i emen Güney Pasifik Demiryolu, Büyük Tuz Gölü boyunca bir sehpa inşa ederek hattı kısaltmaya karar verdi. 1904'te bittiğinde, Lucin Cutoff, gölün kuzeyinden geçen orijinal hattın yerini aldı, ancak Promontory hattı, kötü hava kesintiyi tehdit ettiğinde ara sıra kullanılmaya devam etti. Sonunda, 1942'de şirket, Lucin ve Corinne arasındaki rayları parçaladı ve hurda demiri savaşa katkıda bulundu. Karşılıklı iki motorla yapılan törenlerin ortasında, işçiler göreve Promontory'deki 'son çivi'yi' çekerek başladılar¹⁰².

Sonuç

Pacific Railroad, bir istisna dışında, savunucularının beklentilerini doğruladı ve ABD Hükümetinin katılımını haklı çıkardı. Politik olarak, 1862 Demiryolu Yasası Kaliforniya'daki sadık unsuru güçlendirdi ve şüphesiz (eğer sigorta gerekiyorsa) Pasifik Kıyısının İç Savaş sırasında Amerika Birleşik Devletleri'ne olan bağlılığının devam etmesini sağladı. Askeri olarak, demiryolu (daha doğrusu 1869 ile 1884 arasında gelişen demiryolu ağı), Kızılderilileri fethetmenin anahtarı ve Pasifik kıyısındaki kıyı savunmasını önemli ölçüde iyileştirmenin yollarını sağladı. Ayrıca, Devlet malzemeleri ve posta için daha hızlı ve daha ucuz ulaşım sağladı. Ticari olarak, Doğu ile Batı arasında geniş ve karlı bir ticaretin gelişmesine izin verdi. Pasifik Demiryolunu destekleyenler, yalnızca Asya ile büyük bir ticaretin kendinden emin güvencesiyle - temel güdü - hayal kırıklığına uğradılar. Kasım 1869'da, Altın Çivi töreninden 6 ay sonra, ilk gemi yeni tamamlanan Süveyş Kanalı'ndan geçerek bu umudu yok etti¹⁰³.

Bu çağdaş anlamın yanı sıra, Pasifik Demiryolunu projelendirenlerin ancak belli belirsiz algıladıkları daha büyük ve daha derin bir anlam vardı. Union Pacific ve Central Pacific, kıta sınırının sonunu hızlandırdı. Yazarların zaman zaman genelleştirdiği gibi, sınırı yok etmediler. Tarihçi Frederick L. Paxson, "Ovalar boyunca uzanan dar bir şeritten," dedi, "Kızılderililer bir yana diğer yana itilmişti ve tek bir yol dağları aşmıştı, ancak kuzey ve güneydeki büyük alanlara dokunulmamıştı. sınır daha yeni başlamıştı. " Yine de, "Sınır tarihinde Union Pacific Demiryolu, sonun başlangıcını işaret ediyor. " Son, diğer kıtalararası

¹⁰² Utley-Ketterson, Golden Spike, s.54.

¹⁰³ Utley-Ketterson, Golden Spike, s.57.

demiryollarının 1882-84'te tamamlanmasından sonra ve ardından hepsinin toplu etkisinin bir sonucu olarak geldi. Ancak Central Pasific ve Birlik Pasifik, sona ulaşılan süreci oluşturdu¹⁰⁴. Bu sürecin iki aşaması vardı. İlk olarak, demiryolu Yerli bariyerini aştı ve geçiş hakkının her iki yanında yavaş yavaş onu yedi. Ardından göçü, yerleşimi ve sanayi ve tarımın gelişmesini getirdi. Sınır kaçınılmaz olarak ortadan kayboldu. Ovaların ve dağların yerleşimi, yalnızca "Büyük Amerikan Çölü" arasında köprü kurmak ve Asya ticaretinden yararlanmak isteyen ilk Pasifik Demiryolunu inşa edenler tarafından tamamen öngörülmemişti. Ancak kıtalar arası demiryollarında trafiğin büyük bir kısmını hat boyunca gelen ticaret sağladı ve Asya ticaretini ele geçirememenin yarattığı hayal kırıklığını yumuşattı. Frederick Jackson Turner'ın 1893'te geliştirdiği ünlü sınır tezi, Amerika Birleşik Devletleri'nin Ortabatı ve Uzak Batı sınırları arasındaki temel bir farklılığa ve bu farkta demiryolunun oynadığı belirleyici role dikkat çekti: "Pasifik Demiryolunun ulaştığı sınır, dikdörtgenler halinde incelendi. Birleşik Devletler Ordusu tarafından korunan ve günlük göçmen gemisi tarafından işe alınan, huş kano veya yük atının ulaştığı sınırdan daha hızlı ve farklı bir şekilde ilerledi. Turner'ın önde gelen öğrencisi Paxson, bu düşünceyi bir adım daha ileriye taşıdı: "Kıta sınırını nihayet yok eden çaba, bilinçli, kasıtlı ve ulusal olması bakımından aynı yöndeki önceki tüm hareketlerden farklıydı. " 40 yıllık tartışmalardan sonra, iç gelişmelere Federal yardım ilkesi, 1862 Demiryolu Yasası'nın kabul edilmesiyle nihayet genel kabul gördü. Bu önlem ve daha sonra yasa değişikliği ile Kongre, sınırda gerçekten etkili ilk darbeyi vurdu¹⁰⁵.

Ve ilk kıtalararası demiryolu yapım aşamasındayken, Kongre Kuzey Pasifik, Atlantik ve Pasifik, Teksas ve Pasifik ve Güney Pasifik demiryollarına yardım yasalaştırarak sınırın tamamen çökmesini sağladı. Bu nedenle, ilk kıtalararası demiryolunun en büyük tarihsel önemi, Uzak Batı sınırındaki etkisinde yatmaktadır. Sınırdaki ilk ciddi ve kalıcı gedik açtı ve tüm sınırın yıkılacağı süreci belirledi¹⁰⁶.

Kaynaklar

- Robert M. Utley and Andrew Ketterson, *Golden Spike*, National Park Service Historical Handbook Series, Washington, D.C.: G.P.O., 1969.
- Assad, Arjang A., "Modelling of rail networks: Toward a routing/makeup model", *Transportation Res. Part B* 14 (1-2), 1980, pp. 101-114.
- Barnhart, Cynthia, H. Jin, Pamela H. Vance. "Railway blocking: A network design application", *Oper. Res. Cilt.*: 48(2), 2000, pp. 1-12.
- Bodin, Lawrence D., Bruce L. Golden, Allan D. Schuster, William Romig, "A Model For The Blocking Of Trains", *Transportation Res. Part B* 14(1-2) 1980, pp. 115-120.
- Gorman, Michael, *An Application Of Genetic And Tabu Searches To The Freight Railroad Operating Plan. Ann. Oper. Res.* 78 1998, pp. 51-69.

¹⁰⁴ Utley-Ketterson, *Golden Spike*, s.57.

¹⁰⁵ Utley-Ketterson, *Golden Spike*, s.58.

¹⁰⁶ Utley-Ketterson, *Golden Spike*, s.58.

**AMERİKAN YERLİ EDEBİYAT VE TARİH YAZARI ROBERT M. UTLEY
HAYATI VE ESERLERİ**

*Mustafa BAYTAROĞLU
**Alpaslan ERSİN
***Mahmut DALKILIÇ
****Ramazan ASLAN
*****Süleyman NOKAY

Research Paper

Article Submission Date

08. 06. 2023

Article Acceptance Date

17. 07. 2023

Citation Information

Chicago: Mustafa Baytaroğlu, Alpaslan Ersin, Mahmut Dalkılıç, Ramazan Aslan, Süleyman Nokay, “Amerikan Yerli Edebiyat Ve Tarih Yazarı Robert M. Utley Hayatı Ve Eserleri”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, 2023, pp. 68-89.

Apa Baytaroğlu, M., Ersin, A., Dalkılıç, M., Aslan, R., Nokay, S. (2023), “Amerikan Yerli Edebiyat Ve Tarih Yazarı Robert M. Utley Hayatı Ve Eserleri”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, pp. 68-89.

Özet

Amerika Birleşik Devletlerinde yerli edebiyatı oldukça zayıftır. Bununla beraber Amerika Birleşik Devletlerinde tanınmış birkaç yerli edebiyat yazarı bulunmaktadır. Bunlardan biri olan Robert M. Utley birçok yayın yaparak çeşitli ödüllere aday gösterilmiş veya almıştır. Yaşının ve vücutsal engellerine rağmen son derece başarılı çalışmalar ortaya koyan yazar, Amerikan yazarların bütün unutturma çabalarına rağmen kendi ırkının kahramanlarını tanıtmak ve hayata kazandırmak için büyük çaba sarfetmekte ve bu çabanın ürünlerini de almaktadır.

Bu makalede Robert M. Utley’in birçok eseri hakkında bilgi verilmekte ve gelmiş olduğu yaşamın orlukları anlatılmaya çalışılmaktadır.

Kelime Anahtarı: Utley, Robert, Yerli, Amerika, Kızılderili.

* Müdür Yardımcısı, Esentepe Mehmet Akar ilkokulu, mumekabaytar@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-5699-0942

** Müdür Yardımcısı, Mersin Erdemli İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, alpaslan.1974@hotmail.com, Orcid: 0009-0009-0360-8971

*** Müdür Yardımcısı, Mehmet Tuncay Aykaç İlkokulu, salkim27@gmail.com, Orcid: 0009-0002-5922-073X

**** Müdür, Zeynep Gençten Anaokulu, ramazanaslan0285@gmail.com, Orcid: 0009-0005-2139-455X

***** Müdür, Olcay Külahoğlu, suleymannokay@gmail.com, Orcid: 0009-0001-4385-3770

Astract

Indigenous literature in the United States is rather weak. However, there are several well-known domestic literature writers in the United States. Robert M. Utley, one of them, has been nominated or received for various awards by publishing many publications. The author, who has produced extremely successful works despite his age and physical disabilities, makes great efforts to introduce the heroes of his own race and brings them to life, despite all the efforts of American writers to make them forget, and also takes the products of this effort.

In this article, information about many of Robert M. Utley's works is given and it is tried to explain the life of his life.

Keyword: Utley, Robert, Native, America, Native American.

Giriş

1980'de federal hükümetten emekli olduğumdan beri, kendimi tam zamanlı olarak tarihsel araştırma ve yazmaya, danışmaya ve konuşmaya adadım. Kariyerim boyunca Milli Park Servisi'ndeki görevime ek olarak 22 kitap, 14 broşür, kitaplara 30 giriş veya önsöz, dergilerde ve profesyonel dergilerde 80'den fazla makale ve sayısız kitap eleştirisi yazdım *Sekiz kitap Ayın Kitabı Kulübü*, on *Tarih Kitabı Kulübü*, iki *Kaliteli Karton Kapaklı Kitap Kulübü* ve iki *Askeri Kitap Kulübü'nün* seçimleri olmuştur. National Cowboy and Western Heritage Museum'dan beş Wranglers, Western Writers of America'dan üç Spurs ve Western History Association'ın prestijli Caughey Ödülü dahil olmak üzere çok sayıda ödül kazandılar. Emekli olmadan önce hükümetin değil kendi zamanımda yazdım. Buna karşılık, profesörlerin üniversitenin zamanı hakkında araştırma yapması ve yazması bekleniyor.

Hükümet zamanında yazdığım birkaç yayın: normal görevlerime ek olarak yapmam istenen parklarla ilgili ("tarihi el kitapları" olarak adlandırılan) broşürler. Biri, (o zamanlar) Custer Battlefield Ulusal Anıtı için, bir iç tartışmaya neden oldu. Ulusal Park Servisi yayınları şefi, sanat eserini sağlamak için sanatçı Leonard Baskin ile sözleşme yaptı. Tuhaf bulduğum çizimleri beni tiksindiriyordu, çünkü hem park yayınlarındaki resimlerin gerçekçi olması gerektiğine inanıyorum, hem de savaş alanında çıplak yatan ölü bir Custer tasvirinin Custer ailesindeki arkadaşlarımı kızdıracakı kesindi. İsmimin kaldırılmasını talep ettim ama Park Hizmetleri Müdürü, pes etmem için beni zorladı. Özellikle rahatsız edici çizimin kaldırılması şartıyla yaptım. Öyleydi, boş bir sayfa bırakarak. Benim bilmediğim sonraki baskılarda geri

dönüş yolunu bulduğunu keşfettim. Neyse ki, emekliliğimde yazdığım park tarihi el kitabının sonraki sürümleri daha kabul edilebilir bir biçime geri döndü. Yazmaya o kadar hevesliydim ki, yazmam gerekenden çok önce içine daldım. Üniversite birinci yılımın kışında, Little Bighorn Savaşı'nı ve sonrasını anlattığı iddia edilen bir el yazması hazırladım. Sonraki yaz, savaş alanında, benzer ilgi alanlarına sahip bir Hoosier arkadaşım ile tanıştım. Eve döndükten sonra onu ziyaret ettim ve 500 kopya halinde bir broşür olarak yayınlamam için bana 350 dolar vermeyi kabul etti. 1949 tarihini taşıyor, ben 19 yaşındayken, parkın dışındaki hediyelik eşya dükkanında 75 sente satıldı (çıkar çatışmasından bahsediyoruz!). Seviye amatörliğüne rağmen, sonunda krediyi ödememe yetecek kadar kazandı. Bugün bir kopya istiyorsanız ve kullanılmış kitap kataloğunda bulabilirseniz, 300 \$ veya daha fazla ödemeye hazır olun. İlk gerçek kitabım olmasına rağmen *Custer and the Great Controversy*, yüksek lisans tezimin vasat bir revizyonu olan *The Last Days of the Sioux Nation*'i ilk kitabım olarak adlandırmayı seviyorum. benim doktorum olacaktı Askerlik hizmetinden sonra Indiana Üniversitesi'ne döndüğümde tez. Ulusal Arşivlerdeki araştırmaların çoğunu geceleri yaptım, hala üniformamla Pentagon'dan çıktım. 1963 yılında Yale University Press tarafından yayınlanan kitap, birçok olumlu eleştiri aldı ve bir dizi baskıdan geçti. 1982'de Sioux'lar konusunda ülkenin önde gelen etnolojik uzmanı Raymond DeMallie, kitap hakkında sert bir eleştiri yazdı. Birkaç yıl boyunca bunu öğrenmedim ve sonra reddettim. 2004'te Yale, benim tarafımdan yeni bir önsözle yeni tasarlanmış bir baskı yayınladı. Bu, DeMallie'yi Oturan Boğa biyografim üzerine onunla çalışmamın arka planına karşı yeniden incelemeye yöneltti. Neredeyse her skorda onu haklı çıkardım. Kitabı revize etmek istemedim, bu yüzden önsözde günahlarımı kabul ettim ve okuyucuya yeni yorumları tavsiye ettim. Kendi itirafımı ekledim: başlık bile yanlışti. Wounded Knee, Sioux Nation'ı bitirmedi. Sioux'lar her zaman yaptıklarını yaptılar: uyarlandılar. Nüfusları genişledi ve bugüne kadar canlı bir kültür sürdürüyorlar. Önsözdeki neredeyse hiç görülmemiş bir hata kabulü için birçok iltifat kazandım. Bununla birlikte, kusurlara rağmen, kitap sürükleyici ve başka açılardan doğru bir yayın olmaya devam ediyor ve bundan gurur duyuyorum. Yakın zamana kadar üstlendiğim en zor projenin Oturan Boğa, *Mızrak ve Kalkan: Oturan Boğa'nın Hayatı ve Zamanları'nın biyografisi olduğunu* düşünürdüm. Bir saldırı silahı olan mızrak, onun saldırı yıllarını simgeliyordu; bir savunma aksesuarı olan kalkan, savunma yıllarını simgeliyordu. 1989'da, Raymond DeMallie'nin çalışmasına büyük saygı duymuştum. Bu sadece çalışmamı desteklemekle kalmadı, onun onaylamadığı tek bir cümle bile basında yer almadı. Zordu çünkü Oturan Boğa'nın efsane

katmanlarını soyup gerçek bir insan bulmaya çalıştım. Bu, onun kültürüne alışmayı ve yorumlamayı gerektirdi. onun kültürünün ışığında hareket ediyordum, benim değil. Neyse ki, onunla birlikte at süren aile üyeleri ve savaşçılar hala 1920'lerde ve 1930'larda yaşıyorlar ve onların röportajlarda korunan anıları, kişinin şekillenmesine yardımcı oldu. Henry Holt & Co. kitabı 1993'te yayınladı. Hedefime ulaşmış olmalıyım, çünkü bana en çok telif hakkı kazandıran kitap o oldu. *En son baskı, bir Henry Holt ciltsiz, Sitting Bull: The Life and Times of an American Patriot* başlığı altında yayınlandı. *The Lance and the Shield*'i daha çok seviyorum. Yale University Press tarafından Ekim 2012'de yayınlanan bir Geronimo biyografisi üzerinde çalışırken de aynı zorlukla karşılaştım. Kültürü fazlasıyla belgelenmiştir, ancak Oturan Boğa'nın aksine, kişiyi ellili yaşlarına gelene kadar neredeyse hiçbir kanıt şekillendiremez. Dahası, Oturan Boğa tutarlı bir şekilde kendi kültürünün sınırları içinde yaşadı. Geronimo yapmadı. Geronimo'nun biyografisi artık üstlendiğim en zor proje olma niteliğini taşıyor. Custer ve 7. Süvari'ye takıntılı genç bir adam olarak, bir gün sınır ordusunun kapsamlı bir tarihini yazmak istedim. Fırsat, 1960'ların başlarında, ben daha hazır olmadan önce, Macmillan Dartmouth College'dan Louis Morton'un genel editörlüğünde "Amerika Birleşik Devletleri Savaşları" serisini yarattığında ortaya çıktı. F üzerine cildi yazmam için beni seçti. Meksika Savaşı'ndan 1890'a kadar rontier ordusu. 1865'te kelime sınıırıma ulaştım ve 1865-90'ı kapsayacak ikinci bir cilt yazmam için ısrar ettim. Bu, Lou Morton'un dengesini alt üst ederdi ve o da reddetti. Neyse ki, Macmillan'ın Peter Ritner'ı sözleşmeli birkaç diziye sahipti, ancak hiçbiri bitmeye yakın değildi. Yalnızca Russell Weigley'nin *Birleşik Devletler Ordusu Tarihi* basılmıştı. Seriyi canlı tutmak için Ritner'ın başka bir cilde ihtiyacı vardı, bu yüzden Morton'u reddetti. Böylece konuyla ilgili iki kitabımız var, ilk yılları kapsayan *Frontiersmen in Blue* (1967) ve ikinci yılı kapsayan *Frontier Regulars* (1974¹⁰⁷)'ı tamamladıktan sonra 1984'te *Indian Frontier of the American West*'te yeni bir konu aradım ve onu New Mexico'nun 1876-79 Lincoln County Savaşı'nda buldum. Bu dramatik hikayenin beni büyük bir isim yapacağından emindim. *Lincoln'de Öğlen: Batı Sınırında Şiddet* 1987'de yayınlandı. Benim adıma hiçbir şey yapmadı. Bu yüzden konuya birkaç ay daha araştırma yaptım ve savaşın ana karakterlerinden birinin biyografisini yazdım. *Billy the Kid: Kısa ve Şiddetli Bir Hayat* Söz verdiğim Custer'ın kısa biyografisinin yayınlanmasından bir yıl sonra, 1989'da çıktı. *Billy the Kid, High Noon'un* başaramadığını hemen başardı. Satışları hızla arttı

¹⁰⁷ Hala okunabilir ve yetkili olmaya devam ediyorlar ve bana söylendiğine göre, Carlisle Kışlası PA'daki Ordu Savaş Koleji'nde hala en üst sıralardalar.

ve 20 yılı aşkın bir süre sonra rahatlığını sürdürdü. Bu deneyimden bir ders çıkardım: eğer biri bir konuya yıllarını harcamayı planlıyorsa, Billy the Kid, Oturan Boğa, Custer veya Geronimo gibi evrensel adı bilinen bir konu seçin.

Utley ve Genelkurmay Başkanları 24 Mayıs 1954'te Georgia, Fort Benning'deki Subay Aday Okulundan mezun oldum ve ikinci teğmen piyade olarak görevlendirildim. Adaylara ciddi disiplin uygulayan bir "TAC memuru" olarak OCS'de kaldım. Hoşuma gitmedi, ama söylentiye göre bir kez TAC subayı olan kişi, bir kişi olarak kalıyordu. Bu görevden kurtuluş imkansızdı. Bir Ulusal Park Servisi tarihçisi olan Roy Appleman, Kore'deki bir askeri görevden döndüğünde ve üniversite yazlarımda çalıştığım Custer Battlefield Ulusal Anıtı'ndaki eski müfettişimden hakkımda bilgi aldığımda, şans araya girdi. Bu Edward S. Luce'du. Yarbay Appleman'ı ordunun Askeri Tarih Dairesi Başkanlığı'na transfer edilip edilemeyeceğimi görmeye çağırdı. Bu işe yaramadı ama bir gün Appleman Pentagon'u ziyaret etti ve Genelkurmay Tarih Bölümü'ne uğradı. Bölümün başındaki yaşlı süvari albayına adımlı söyledi. Bu uygun bir zamandı. Bölüm, yaklaşık bir düzine saha sınıfı subaydan oluşuyordu. Binbaşı veya yarbaydan daha yükseğe çıkmak isteyen herhangi bir subay için tarih çıkmaz sokaktı ve tarihte vasat olma eğilimindeydiler. Saha seviyesindeki pozisyonların resmi tarihsel eğitim almış kıdemsiz subaylarla doldurulabileceği düşüncesi kök salmıştı. Ben bu tanıma uyuyorum. Appleman adımlı bastı ve değerlendirmeye alındım. Kritik test, Tarih Bölümü'nün danışmanı olan prestijli İç Savaş tarihçisi Belle Irvin Wiley ile bir araya gelmekti. Fort Benning'den Atlanta'ya gittim, mülakata girdim ve testi geçtim. Eylül 1954'te bir gün OCS komutanı Yarbay Troutman'ın ofisine çağırıldım. Rapor verdikten sonra bana bir dizi emir verdi ve "En iyi dileklerle Teğmen, ama bunu nasıl yaptın?" Belge, "ABD Ordusu Genelkurmay Başkanı Matthew B. Ridgway'in emriyle" Genelkurmay Tarih Bölümü'ne, Genelkurmay Başkanlarına rapor vermem için beni yönlendiren kısa bir emir içeriyordu.

Pentagon'un JCS bölümü sıkı bir şekilde sınırlandırılmış bir alandır. Koridorlarında, 250 general ve amiralle övünen bir organizasyondaki tek teğmen olarak alışılmadık bir gösteri yaptım. Çoğu, beni gördüklerinde el sallayıp gülecek kadar tuhaf olduğunu düşündü. Aynı zamanda, benim gibi getirilen bir hava kuvvetleri binbaşı (bölümü yöneten icra subayı), bir kara yüzbaşı, bir deniz binbaşı, bir donanma teğmeninden (jg) oluşan Tarih Bölümü'nde kıdemsiz subaydım. ve birkaç sivil. Çoğu yetenekli tarihçilerdi ve birçoğundan lisansüstü okulda bana öğretilmesi gereken çok şey öğrendim.

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana, Tarih Bölümü çalışmalarını bu savaşla sınırlamıştı

-bu, herhangi bir bütçe veya personel krizinde yok olma için kesin bir reçeteydi. Ancak mevcut kriz, tüm yaz boyunca Pentagon'u karıştıran Çin Hindi'ndeki Dien Bien Phu'daki Fransız yenilgisiydi. JCS başkanı Amiral Arthur Radford, Amerika Birleşik Devletleri'nin Güneydoğu Asya'daki Komünistleri durdurmada Fransızların rolünü üstlenmesini şiddetle savundu. Radford, Başkan Yardımcısı Nixon'un katılmasına rağmen, Başkan Eisenhower ve Genelkurmay Başkanı Matthew Ridgway'in muhalefeti nedeniyle görevinde başarısız oldu. Buna rağmen ABD, Fransa'nın yükümlülüğünün bir kısmını üstlendi ve Yerli-Çin, JCS için devam eden bir konu haline geldi.

Radford, tarihçilerin geçmişte takılıp kalmak yerine günümüzün sorunlarına bir katkıda bulunup bulunamayacaklarını merak ediyordu. Pentagon masama yerleşir yerleşmez JCS'nin savaş sırasındaki oluşumundan günümüze kadar Çin Hindi fiyaskosunda oynadığı rolün belgelenmiş, kitap uzunluğunda bir çalışmasını istedi. Tüm JCS çok gizli dosyalarına erişimimiz olacaktı; ordu, donanma, hava kuvvetleri ve denizcilik dosyaları; ve Dışişleri Bakanlığı ve Merkezi İstihbarat Teşkilatı'nınkiler- tarihçi için temel kaynakların hazinesi. Radford anında harekete geçmek istedi, ancak bize imkansız görünen dört aylık bir süre için karar verdi. Gece gündüz yoğun, yüksek basınçlı çalışma ve hafta sonları, 1 Şubat 1955'te tamamlanmış bir çalışmada karşılığını verdi.

Amiral Radford çalışmamızı beğendi ve Müşterek Kurmay'daki planlamacılar bizi alkış yağmuruna tuttu. Hepsi stratejik planlamada değerli bir araç ilan etti. Artık İkinci Dünya Savaşı yok. Bugünkü işimizin başındaydık, bütçemiz ve pozisyonlarımız güvendediydi. 1955'ten bu yana, Tarihsel Bölüm bir bölüme dönüştü ve yeni pozisyonlar ve boyutlar aldı, hepsi de tarihi bugünün sorunlarına uygun hale getirmeye adanmış. Çalışmamız çok gizliydi ve bu nedenle halk veya bu sınıflandırmaya sahip olmayan hiç kimse tarafından görülmedi. 1981'de, Vietnam geçmişte kaldı ve çalışmanın gizliliği kaldırıldı ve çevrimiçi olarak halka açıldı¹⁰⁸:

Bu, yüksek lisans derecemi aldıktan sonraki ilk büyük çalışmamdı, ama tabii ki takımın en küçüğüydüm - katılımcıların isimlerini teşekkür bölümüne not edin. Daha önce de belirttiğim gibi, üniversite yıllarımda Custer Battlefield'da çalışan bir genç olarak, Custer Battle hakkında hiç profesyonelce olmayan bir kitapçık yazmışım. Savaş alanının dışındaki hediyelik eşya dükkanı onu 75 sente sattı, mal sahibi her zaman bunun "savaş alanı çocuğu" tarafından yazıldığına işaret etti.

¹⁰⁸ http://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/History/Vietnam/Vietnam_1947-1954.pdf

Robert M. Utley'in Hayatı ve Eserleri

Merhaba arkadaşlar! Robert M. Utley , diğer adıyla The Old Bison'a ulaştınız. Çoğunuzun bu web sitesine erişecek kadar benimle ilgilendiğini varsayıyorum. Muhtemelen beni Batı Amerika'nın çeşitli yönleriyle ilgili birçok kitap ve diğer yayınların yazarı olarak tanıyorsunuzdur.

Öyleyim ama tüm kariyerim boyunca bir tarihçi olarak (artık doksanlarımdayım) iki gelenekten geliyorum: Batı tarihi hakkında yazmaya olan düşkünlüğüm ve Batı'da uzun süreli bir kariyer. Milli Park Servisi logosuTarihinin en kritik dönemlerinden birinde baş tarihçisi olarak görev yaptığım Milli Park Servisi. O zaman bile kitaplar yazdım ve 1980'de federal hükümetten emekli olduğumdan beri kendimi neredeyse tamamen kitap yazmaya adadım. Hala kendimi Milli Park Servisi'nin gururlu bir gazisi olarak görüyorum ve insanları ve faaliyetleriyle güncel kalıyorum. İki gelenek birbirinden ayrı değildi. Bir ayağımı her iki gelenekte, diğerini akademide ve onun çeşitli profesyonel yavrularında tuttum. Ben tüm bu deneyimlerin bir ürünüyüm.

Benim ve bu deneyimlerim hakkında daha fazla bilgi edinmek isteyenler için, 2004 yılında University of Oklahoma Press tarafından yayınlanan Custer and Me: A Historian's Memoir adlı anı kitabıma bakın. halen basılmaktadır ve [www. amazon. com](http://www.amazon.com) adresinde Robert M. Utley altında mevcuttur. Özgeçmişim ve yayınlarımın bir listesi daha az sindirilebilir ancak geniş ayrıntı sağlar. Anı kitabımın kapağı, Custer ve Ben: Bir Tarihçinin Hatırası

Şu anda Scottsdale, Arizona'da bir emekliler topluluğunda karım Melody Webb ile yaşıyorum. Aynı zamanda yayınlanmış bir yazar ve Ulusal Park Servisi'nin gazisidir.

Haziran 2015'te Amerika'nın Batılı Yazarlarının Teksas, Lubbock'taki yıllık toplantısına katıldım. Orada Western Writers of America Onur Listesi'ne alındım. Büyük onur duyuyorum.

23. kitabım 1 Ekim 2020'de çıktı, Son Egemenler, Oturan Boğa ve Özgür Lakotaların Direnişi. 1877-81 arasındaki dört yıl boyunca son özgür Lakotaları ele alıyor, Kuzey-Batı Atlı Polisi ile etkileşime girerek Kanada'ya sığındılar. Açlık onları teslim olmaya itti. Bana old.bison@ymail.com adresinden e-posta gönderebilirsiniz.

Beni arayamazsınız çünkü ileri derecede işitme engelliyim, bunun dışında sağlığım oldukça iyi ve gördüğünüz gibi hala yazıyorum.

Robert M. Utley'in Makaleleri

Utlely, Robert M. "General Grant'in Ünlü Barış Politikası. " Kuzey Dakota Tarihi20 (Temmuz 1953): 121-42.

Utlely, Robert M. "Çağdaş Basında Custer Savaşı. " Kuzey Dakota Tarihi22 (Ocak-Nisan 1955): 75-88.

Utlely, Robert M. "Küçük Bighorn Efsanesi. " Corral Dust(Potomac Westerners) 1 (Haziran 1956): 9-12, 15-16.

Utlely, Robert M. veNorman Maclean. "Edward S. Luce, Komutan General (Emekli), Little Bighorn Departmanı. " Montana the Magazine of Western History6 (Yaz 1956): 51-55.

Utlely, Robert M. "Küçük Bighorn Savaşı. Great Western Indian Fights , Potomac Westerners üyeleri tarafından (New York: Doubleday, 1960; 2. baskı, Lincoln, Neb. : University of Nebraska Press, 1967), 235-54.

Utlely, Robert M. "Fort Union ve Santa Fe Yolu" New Mexico Tarihsel İnceleme 36 (Ocak 1961): 36-48.

Utlely, Robert M. "Navajo Tarihinde Rezervasyon Tüccarı. " El Palacio 68 (Bahar 1961): 5-27.

Utlely, Robert M. "Promontory'ye Atılma. " Utah Historical Quarterly 29 (Nisan 1961): 99-117.

Utlely, Robert M. "Bascom Affair: Bir Yeniden Yapılanma. " Arizona ve Batı 3 (Bahar 1961): 59-68.

Utlely, Robert M. "Geronimo'nun Teslimiyeti. " Arizona 4 (Bahar 1963): 1-9.

Utlely, Robert M. "Eski Fort Bowie'nin Geçmişi ve Geleceği. " Arizona 5 (Kış 1964): 65-60. Dergi - American West, Kış 1965

Utlely, Robert M. "Yüzbaşı John Pope'un New Mexico Sınır Savunması için 1853 Planı. " Arizona ve Batı 5 (Yaz 1963): 49-63.

Utlely, Robert M. "Kit Carson ve Adobe Walls Kampanyası. " American West 2 (Kış 1965): 4-11.

Utlely, Robert M. "Texas'ın Big Bend'indeki Menzilli Sığır Endüstrisi. " Southwestern Historical Quarterly 69 (Nisan 1966): 419-41.

Utlely, Robert M. American West 6 (Ocak 1969): 4-13, 61-62.

Utlely, Robert M. "Arizona Yenildi: Askeri Bir Sınırdaki Yaşam Kalitesine İlişkin İzlenimler ve Düşünceler. " American West 6 (Kasım 1969): 16-21.

Utlely, Robert M. "Custer: Kahraman mı, Kasap mı?" American History Illustrated 5

(Şubat 1971): 4-9, 43-48.

Utley, Robert M. "Ama Custer'ın Günahları İçin. " Western Historical Quarterly 2 (Ekim 1971): 357-62. (WHA başkanlık otobiyografik makalesi.)

Utley, Robert M. "İntihar Dövüşü. " American History Illustrated 6 (Aralık 1971): 41-43.

Utley, Robert M. "Little Bighorn'un Yankıları: Sonsöz, Yirmi Yıl Sonra. " American Heritage 22 (Haziran 1971): 40-44.

Utley, Robert M. "Asker. " American History Illustrated 7 (Haziran 1972): 6-17.

Utley, Robert M. "Yellowstone ve Milli Park Konsepti, 1872-1972. " Daniel Tyler, ed. , Yetmişlerde Batı Amerika Tarihi: Birinci Batı Tarihi Konferansında Sunulan Seçilmiş Makaleler, Colorado Eyalet Üniversitesi, 10-12 Ağustos 1972 (Fort Collins, Colo. , 1972), 7-13.

Utley, Robert M. "General Crook ve Paiutes. " American History Illustrated 8 (Temmuz 1973): 38-42. Frontier Regulars'tan alıntı.

Utley, Robert M. "Zincirlenmiş Bir Köpek: Kızılderililerle Savaşan Ordu. Batı Sınırında Askeri Strateji. " American West 10 (Temmuz 1973): 18-24, 61. Frontier Regulars'tan alıntı.

Utley, Robert M. "Arkeoloji ve Ulusal Kayıt. " Tarihsel Arkeoloji 7 (1973): 63-77.

Utley, Robert M. "Koleksiyoncunun Seçimi: Geride Kalan Gatlings Custer. " American West 11 (Mart 1974): 24-25. Utley, Robert M. "Tarihi Koruma ve Çevre. " Colorado Magazine 51 (Kış 1974): 1-12. Utley, Robert M. "Bol Atların Sınavı. " American Heritage 26 (Aralık 1974): 15-19,

Dergi - American Heritage, Aralık 1974

Utley, Robert M. "Tarihi Koruma ve Çevre. " Indiana University Arts and Science Review 18 (Kış 1975): 11.

Utley, Robert M. "Bir Koruma İdeali. " Tarihsel Koruma 28 (Nisan-Haziran 1976): 40-44.

Utley, Robert M. "Kalıcı Custer Efsanesi. " American History Illustrated 11 (Haziran 1976): 4-9, 42-49. Leonard Dinnerstein ve Kenneth T. Jackson, ed. , American Vistas: 1877 to the Present (3. baskı, New York: Oxford University Press, 1979), 3-16'da yeniden basılmıştır.

Utley, Robert M. "Sınır Ordusu: John Ford mu yoksa Arthur Penn mi?" Kızılderili-

Beyaz İlişkilerinde: Kalıcı Bir Paradoksed. Jane F. Smith ve Robert M. Kvasnicka (Washington, DC: Howard University Press, 1976), 113-45. Kızılderili-Beyaz İlişkiler Tarihi Araştırmalarına İlişkin Ulusal Arşivler Konferansı Makaleleri ve Bildirileri.

Utley, Robert M. "İyi Adamlar ve Kötü: Asker ve Kızılderililerin Değişen İmgeleri. " Süreli Yayın (Terk Edilmiş Askeri Görevler Üzerine Konsey Dergisi) 8 (Güz 1976): 30-41. Custer Battlefield Tarih ve Müze Derneği tarafından bir broşür olarak yeniden basılmıştır, 1978.

Utley, Robert M. ve Barry Mackintosh. "Bir Demokraside Tarihi Koruma: Amerika Birleşik Devletleri'nde Hükümet ile Özel Sektör Arasındaki Ortaklık. " Monumentum (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi Dergisi), 1976: 12-34.

Utley, Robert M. "Custer ile Kampanya. " American West 14 (Ağustos 1977): 4-9, 58-60. Life in Custer's Cavalry'den alıntı.

Utley, Robert M. "Pedagojinin Ötesinde: Okul Dışı Tarih. " Western Historical Quarterly 8 (Ekim 1977): 397-404.

Utley, Robert M. "Bir Western Albümü İçin Portre [John Lorenzo Hubbell]. " American West 15 (Eylül-Ekim 1978): 10.

Utley, Robert M. "Geçmişin Varlığı: Fort Bowie. " American West 16 (Mart-Nisan 1979): 14-15, 55.

Utley, Robert M. "Wounded Knee and Other Dark Images: The West of Dewey Horn Cloud. 16 (Mayıs-Haziran 1979): 5-11. Indian, Soldier ve Settler'dan alıntı.

Utley, Robert M. "Mavi Ceketliler. " American History Illustrated 14 (Ekim 1979): 20-24, 32-34; (Kasım 1979): 32-40.

Utley, Robert M. "Geçmişin Varlığı: Burun Zirvesi. " American West 17 (Mart-Nisan 1980): 34-39.

Utley, Robert M. "Amerika'nın Ulusal Parkları. " American History Illustrated 17 (Mart 1982): 12-20.

Utley, Robert M. "Santa Fe'nin Düşüşü. " American History Illustrated 18 (Eylül 1983): 40-47.

Utley, Robert M. "Değersiz Topraklar Tezi Üzerine Yorum. " Journal of Forest History 27 (Temmuz 1983): 142.

Utley, Robert M. "The Buffalo Soldiers and Victorio. " New Mexico Magazine 62 (Mart 1984): 47-54. Utley, Robert M. "Sioux Ülkesindeki Savaş Evleri: Aşağı Yellowstone'un

Askeri İşgali," *Montana the Magazine of Western History* 35 (Sonbahar 1985): 18-25. Utley, Robert M. "Billy the Kid and the Lincoln County War," *New Mexico Historical Review* 61 (Nisan 1986): 93-120. Utley, Robert M. "Tarihsel Yorum: Custer Battlefield'ı Kazmak Üzerine," *Montana the Magazine of Western History* 36 (Bahar 1986): 80-82. Utley, Robert M.

"Oliver Otis Howard," *New Mexico Historical Review* 62 (Ocak 1987): 55-64.

Utley, Robert M. "Nelson A. Miles", Paul A. Hutton (ed.), *Soldiers West: Biographies from the Military Frontier* (Lincoln: University of Nebraska Press, 1987), 213-27.

Utley, Robert M. "Billy the Kid Kimdi?" *Montana the Magazine of Western History* 37 (Yaz 1987): 2-11. Utley, Robert M. "The Military Frontier on the Northern Plains, 1850-1900", Larry Remele, ed. , *Fort Buford and the Military Frontier on the Northern Plains, 1850-1900* (Bismarck: State Historical Society of North Dakota, 1987): 7-21. Utley, Robert M. "Son Direniş. Magazine - The Quarterly Journal of Military History, Sonbahar 1988

MHQ: *The Quarterly Journal of Military History* 1 (Sonbahar 1988): 114-23.

Sellars, Richard W. ve Melody Webb, "Robert M. Utley ile Ulusal Park Hizmetinde Tarihi Koruma Tarihi Üzerine Bir Röportaj, 1947-1980, 24 Eylül 1985 - 27 Aralık 1985," *Southwest Cultural Resource Center Professional Papers* 26 (1988), 103 sayfa.

Utley, Robert M. "Crook ve Miles: Hindistan Sınırında Dövüş ve Kan Davası. " *MHQ: The Quarterly Journal of Military History* 2 (Sonbahar 1989): 81-91. (Remington resimlerinin renkli portföyü, 92-99.) Robert Cowley, ed. , *Experience of War* (New York: WW Norton & Co. , 1992), 242-52'de basılmıştır.

Utley, Robert M. "Billy the Kid Country," *American Heritage* 42 (Nisan 1991): 65-78. Utley, Robert M. "La Guerre des Sioux dans l'Ouest Americain," Philippe Jacquin, *Terre Indienne: Un Peuple Ecrase, une Culture Retrouvee* (Paris: Autrement, 1991), 46-66. Utley, Robert M. "Geronimo," *MHQ: The Quarterly Journal of Military History* 4 (Kış 1992): 42-51. "Kimin Mabedi? Custer Battlefield için İdeolojik Mücadele. " *Montana the Magazine of Western History* 42 (Kış 1992): 70-74. Utley, Robert M. "The Little Big Horn", Paul A. Hutton, ed. , *The Custer Reader*

Custer Savaş Alanı

(Lincoln: University of Nebraska Press, 1992), 239-56.

Utley, Robert M. "Büyük Sioux Savaşının Kökenleri: Brown-Anderson Tartışması Yeniden Ziyaret Edildi. " *Montana the Magazine of Western History* 42 (Sonbahar 1992): 48-

52.

Utley, Robert M. "Oturan Boğa. " *MHQ: The Quarterly Journal of Military History* 5 (Yaz 1993): 48-59.

Utley, Robert M. "Profesör Maclean ve General Custer," *Montana the Magazine of Western History* 43 (Yaz 1993): 75-77.

Utley, Robert M. "Kanun Dışı İzinde: Kötü Adamlar Ciddi Çalışmaya Değer mi?" *Wyoming Tarih Haberleri* 41 (Ekim 1994): 1, 4-5, 8. [Wyoming Tarih Kurumu'nun yıllık toplantısındaki konuşma, Riverton, 10 Eylül 1994.]

Utley, Robert M. "'The Way West' Sempozyumunda Görüşler, Lincoln, Nebraska," *Nebraska History* 77 (Yaz 1996): 62-66.

Utley, Robert M. "Kahvaltıdan Önce Bir Kızılderili: O Zaman ve Şimdi Kit Carson", RC Gordon-McCutchan, ed. , *Kit Carson: Kızılderili Savaşçısı mı, Kızılderili Katili mi?* (Boulder: University Press of Colorado, 1997), 91-98.

Utley, Robert M. "Custer: Bugün Tarihçiler Onu Nasıl Değerlendiriyor?" *American History*, Kasım/Aralık 1997: 28.

Utley, Robert M. "George Drouillard: Mountain Man", Susan Ware, ed. , *Unutulmuş Kahramanlar: Önde Gelen Tarihçilerimizden İlham Veren Amerikan Portreleri* (New York: Free Press for Society of American Historians: 1998), 85-94.

Utley, Robert M. "Forgotten Rangers: Governor Edmund J. Davis's Frontier Forces, 1870-71," *Ranger Dispatch*, Sayı No. 1 (Eylül 2000), Çevrimiçi¹⁰⁹.

Utley , Robert M. "Custer and Me," *True West* 48 (Mayıs/Haziran 2001). Utley, Robert M. "Los Diablos Tejanos," *MHQ: The Quarterly Journal of Military History Quarterly* 14 (Bahar 2002): 86-95. Utley, Robert M. "Texas Ranger Geleneği Oluşturuldu: Jack Hays ve Walker Creek,A Şirketi için orijinal Texas Ranger rozetinin önü ve arkası

Montana the Magazine of Western History 52 (Bahar 2002): 2-11.

Foppes, Ellen K. , "Yaratılıştta Mevcut: Robert M. Utley, Ulusal Tarihi Koruma Programının Başlangıcını Hatırlıyor," *Kamu Tarihi* 24 (Bahar 2002): 60-82.

Utley, Robert M. "Texas Ranger Tales," *American Heritage* 53 (Haziran/Temmuz 2002): 40-47.

Utley, Robert M. "John Bozeman'dan önceki Bozeman Yolu: Meşgul Bir Ülke," *Montana the Magazine of Western History* 53 (Yaz 2003): 20-31.

¹⁰⁹ www.texasranger.org/dispatch/Backissues/Dispatch_Issue_01.pdf

Utle, Robert M. "Bati", "America Unabridged: The Definitive Guide to the Greatest Books about Our Past," American Heritage (Kasım-Aralık 2004): 35-38.

Utle, Robert M. "Korucular, Müdavimler ve Komançiler," MHQ: The Quarterly Journal of Military History 17 (Kış 2005): 6-15.

Utle, Robert M. "Images of the Texas Rangers", James A. Crutchfield, ed. , The Way West: True Stories of the American Frontier (Forge/Western Writers of America, 2005), 257-64.

Utle, Robert M. "The Red River War: Texas Panhandle'daki Son Ayaklanma," MHQ: The Quarterly Journal of Military History 20 (Sonbahar 2007): 74-83.

Utle, Robert M. "Writing the West: History, Coğrafya ve Kültür", WC Jameson, ed. , Hot Coffee and Cold Truth: Living and Writing the West (Albuquerque: University of New Mexico Press, 2007), 169-82.

Utle, Robert M. "The Texas Rangers O Zaman ve Şimdi," Heritage 3 (2007): 12-15. (Texas Historical Foundation)

Utle, Robert M. "Kağıt Üzerinde Barış, Ovalarda Savaş, Vahşi Batı 21 (Ekim 2008): 30-37.

Utle, Robert M. "Victorio's War," MHQ: The Quarterly Journal of Military History 21 (Sonbahar 2008): 20-29.

Utle, Robert M. "Chiricahua Apaçi Liderleri: Bir Karşılaştırma. " Paul Andrew Hutton, ed. , Geçen Hafta: Amerika'nın Batılı Yazarları, Günümüzün Önde Gelen Batılı Yazarlarından Batı'nın Büyük Hikayelerini Sunuyor (Batılı) Amerika Yazarları; Cheyenne: La Frontera Publishing, 2010),

Utle, Robert M. "Chiricahua Apaçi Liderleri: Bir Karşılaştırma. "Paul Andrew Hutton, ed. , Geçen Hafta: Amerika'nın Batılı Yazarları, Günümüzün Önde Gelen Batılı Yazarlarından Batı'nın Büyük Öykülerini Sunuyor (Amerika'nın Batılı Yazarları; Cheyenne: La Frontera Publishing, 2010), 49-61.

Utle, Robert M. "Sınır Hesaplaşması," MHQ: The Quarterly Journal of Military History 23 (Bahar 2011): 98-104. (Not: bu, yalnızca abone sayılarında bir bonus seçimi olarak görünür.)

"The Sioux Wars: An Interview with Robert M. Utley", Deborah and Jon Lawrence, Violent Encounters: Interviews on Western Massacres (Norman: University of Oklahoma Press, 2011), 117-38.

Robert M. Utley'in Televizyon Konuşmaları

Robert M. Utley , "AKA Billy the Kid" (Disney Kablosu için Coyote Films, 1989)dahil olmak üzere Batı Amerika tarihiyle ilgili televizyon yapımlarında danışman ve kamera üstü yorumcu olarak görev yaptı "Gerçek Batı" (A&E Kablosu için Greystone, 1992-94). "Vahşi Batı" (Time-Warner için Çingiraklı Yılan, 1992). "Batı" (PBS için Insignia, 1992-95). "Batı Yolu" (PBS için Engelli Koşu, 1993-95). "How the West Was Lost" (Gannett for Discovery Cable, 1991-92, 1994-95) Telepictures Productions (Time-Warner) ile on saatlik bir belgesel prodüksiyonu olan "The First Americans" için bir teklif geliştirirken Rattlesnake ile çalışmak üzere Sözleşme ,

TV - Gerçek Batı DVD kapağı,

TV - Batı Nasıl Kayboldu?

"Custer" (A&E Kablosu için Greystone, 1997).

"Spirit" (1998) için DreamWorks Animation ile iki günlük danışma.

"Dağ Adamları" (Tarih Kanalı için Greystone, 1999).

Robert M. Utley'in Broşür Çalışmaları

Utley, Robert M. *Custer'in Son Direnişi, Önceki ve Sonraki Olayların Anlatımıyla birlikte*(Dayton, Ind. ,s. , 1949).

Utley, Robert M. *Fort Union Ulusal Anıtı, New Mexico*. Ulusal Park Hizmeti Tarihi El Kitabı Serisi (Washington, DC: GPO, 1962).

Utley, Robert M. *Fort Davis Ulusal Tarihi Bölgesi, Teksas*. Ulusal Park Hizmeti Tarihi El Kitabı Serisi (Washington, DC: GPO, 1965).

Utley, Robert M. ve Andrew Ketterson *Altın Başak*. Ulusal Park Hizmeti Tarihi El Kitabı Serisi (Washington, DC: GPO, 1969)¹¹⁰.

Utley, Robert M. *Custer Savaş Alanı*. Ulusal Park Hizmeti Tarihsel El Kitabı Serisi (Washington, DC: GPO, 1969; gözden geçirilmiş baskı, 1988)¹¹¹.

Utley, Robert M. *Bir Kültür Çatışması: Fort Bowie ve Chiricahua Apaçileri*. Ulusal Park Hizmeti Tarihi El Kitabı Serisi (Washington, DC: GPO, 1977)¹¹².

Utley, Robert M. *Sınırın Amerikan Askeri Geleneğine Katkısı*. Harmon Memorial Lectures in Military History, No. 19 (Colorado Springs, Colo: US Air Force Academy, 1977). Ayrıca James P. Tate (ed.), *The American Military on the Frontier: Proceedings of the*

¹¹⁰ www.wnpa.org

¹¹¹ www.wnpa.org.

¹¹² www.wnpa.org.

Seventh Military History Symposium, USAF Academy, 1976'da yayınlandı. (Washington, DC: USAF, 1978), 2-14.

Paul A. Hutton (ed.), *Soldiers West: Biographies from the Military Frontier* (Lincoln: University of Nebraska Press, 1987).

Utley, Robert M. *Indian, Soldier ve Settler: Struggle for the American West* (St. Louis: Jefferson National Expansion Memorial Historical Association, 1979).

Utley, Robert M. ve Barry Mackintosh *The Department of Everything Else: Highlights of Interior History* (Washington, DC: ABD İçişleri Bakanlığı, 1988).

Utley, Robert M. *Fort Union ve Santa Fe Trail*, Southwestern Studies Series No. 89 (El Paso: Texas Western Press, 1989).

Utley, Robert M. *Fort Scott Ulusal Tarihi Bölgesi, Kansas* (Tucson: Güneybatı Parklar ve Anıtlar Derneği, 1991)¹¹³.

Utley, Robert M. *Fort Larned Ulusal Tarihi Bölgesi, Kansas* (Tucson: Güneybatı Parklar ve Anıtlar Derneği, 1993)¹¹⁴.

Utley, Robert M. *Değişen Kurs: Uluslararası Sınır, Amerika Birleşik Devletleri ve Meksika, 1848-1963* (Tucson: Southwest Parks and Monuments Association, 1996). [Chamizal Ulusal Anıtı, El Paso, Teksas'ta satışa uyarlanan 1964 raporu.]

Utley, Robert M. *Doğu Ulusal Parkı ve Anıt Derneği: İlk Elli Yıl, 1947-1997* (Conshohocken, PA: Doğu Ulusal Parkı ve Anıt Derneği, 1997).

Robert M. Utley'in Yazdığı Girişler ve Önsözler

"Önsöz", Britton Davis, *The Truth about Geronimo*, ed. MM Quaipe (2. baskı, New Haven, Conn. : Yale University Press, 1963), v-xix. geronimo

"Giriş", ES Godfrey, *Custer's Last Campaign* (Palo Alto, CA: Lewis Osborne, 1968), 7-12.

"Giriş", Nelson A. Miles, *Personal Recollections and Observations* (New York: Da Capo Press, 1969), vi-ix. Reno Soruşturma Mahkemesinin Resmi Kayıtlarında

"Giriş" (Fort Collins, Colo. : Old Army Press, 1972, 1983). i-iii.

Oliver O. Howard'da "Giriş", *Düşman Kızılderiilerimiz Arasında Hayatım ve Deneyimlerim* (New York: Da Capo Press, 1972), v-xvii.

"Önsöz", Charles G. Colley (derleme), *Documents of Southwestern History: A Guide*

¹¹³ www.wnpa.org.

¹¹⁴ www.wnpa.org.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 2, 05 AUGUST 2023, ANTIOCHIA SPECIAL ISSUE

to the Manuscript Collections of the Arizona Historical Society (Tucson: Arizona Historical Society, 1972), ix.

"Önsöz", Edward S. Luce, Keogh, Comanche and Custer (Ashland, Oreg. : Lewis Osborne, 1974), 11-15.

"Önsöz", Raphael P. Thian (derleme), Amerika Birleşik Devletleri Askeri Coğrafyasını Gösteren Notlar, 1813-1880 (Austin: University of Texas Press, 1979), vii.

"Giriş", Richard H. Pratt, The Indian Industrial School, Carlisle, Pensilvanya (1908 baskısının yeniden basımı, Cumberland County Historical Society, Pa. ,

"Giriş", Lynda Lasswell Crist ve Mary Seaton Dix, editörler, The Papers of Jefferson Davis, Cilt. 5: 1853-1855 (Baton Rouge ve Londra: Louisiana State University Press, 1985), 5-10.

"Önsöz", Brian C. Pohanka (ed.), Nelson A. Miles: A Documentary Biography of His Military Career, 1861-1903 (Glendale, Calif. : Arthur H. Clark Co. , 1986), 15-16.

"Giriş: The Frontier and the American Military Tradition", Paul Andrew Hutton (ed.), Soldiers West: Biographies from the Military Frontier (Lincoln: University of Nebraska Press, 1987; Norman: University of Oklahoma Press, 2002), 1 -10.

"Önsöz", John S. Gray, Centennial Campaign: The Sioux War of 1876(Norman: University of Oklahoma Press, 1988), vii-ix.

"Önsöz", Maurice Frink'te, Casey Barthelmess ile birlikte, Fotoğrafçı, Ordu Katırında (Norman: University of Oklahoma Press, 1989), vii-ix.

"Önsöz", William Y. Chalfant, Cheyennes and Horse Soldiers: The 1857 Expedition and the Battle of Solomon's Fork (Norman: University of Oklahoma Press, 1989), xiii-xiv.

"Giriş", James McLaughlin, My Friend the Indian (Lincoln: University of Nebraska Press, 1989), vii-xiv.

"Giriş", Frank McNitt, Navajo Wars: Military Campaigns, Slave Raids, and Reprisals (Albuquerque: University of New Mexico Press, 1990), vii-ix.

"Giriş", Marquis James, The Raven: A Biography of Sam Houston (New York: American Past Series, Book of the Month Club, 1990), ix-xv.

"Önsöz", Editors of Time-Life, The Old West (New York: Prentiss Hall and Time-Life Books, 1990), 6-7.

"Önsöz", John S. Gray, Custer's Last Campaign: Mitch Boyer and the Little Bighorn Reconstructed (Lincoln: University of Nebraska Press, 1991), ix-xi.

"Önsöz", Edward Tabor Linenthal, Sacred Ground: Americans and Their Battlefields (Urbana and Chicago: University of Illinois Press, 1991), ix-xi.

JH Kidd'de "Giriş",Custer'lı Bir Süvari: İç Savaşta Custer'ın Michigan Süvari Tugayı (New York: Bantam Books, 1991), xi-xvi.

Frederick Whittaker, A Complete Life of General George A. Custer'da "Giriş"; cilt 2, Appomattox'tan Little Big Horn'a (Lincoln: University of Nebraska Press, 1993), xi-xiv.

"Giriş", Lee Myers, Fort Stanton, New Mexico: The Military Years, 1885-1896 (Lincoln, NM: Lincoln County Historical Society Publications, 1993) , v-vi.

Jerry Weddle'da "Önsöz", Antrim Üvey Babamın Adı: The Boyhood of Billy the Kid (Tucson: Arizona Historical Society, 1993), ix-x.

Elizabeth B. Custer'da "Önsöz",Billy the Kid (Norman: University of Oklahoma Press, 1994), iii-vii.

"Önsöz", Two of the US Mounted Rifles, Recollections of Western Texas Betimleyici ve Anlatı, Bir Kızılderili Seferi Dahil, 1852-55, Araya Açıklayıcı Anekdotlar Eklenmiş , ed. Robert Wooster (Austin: Book Club of Texas, 1995), 7.

"Önsöz", Horace M. Albright ve Marian Albright Schenck, Making the National Park Service: The Missing Years (Norman: University of Oklahoma Press, 1999), xi -xx.

"Önsöz", James P. Ronda, Jefferson's West: A Journey with Lewis and Clark (Monticello Monograph Series, Thomas Jefferson Foundation, 2000), 7-9.

J. Brett Cruse'da "Önsöz" ,Kızıl Nehir Savaşı Savaşları: 1874 Yerli Seferi Üzerine Arkeolojik Perspektifler (College Station: Texas A&M Press, 2008), xv-xvi.

Eserlerinden Seçmeler

1. Son Hükümdarlar Oturan Boğa ve Özgür Lakotaların Direnişi

Son Hükümdarlar, Sioux şefi Oturan Boğa'nın, Great Plains'de yerli bir yaşam tarzının - Sioux'lara dağılmış bufalo ve yerli bitkilere dayalı göçebe bir yaşam tarzının - hayatta kalması için son en iyi umut olarak beyaz adamın yollarına nasıl direndiğinin hikyesidir. kendisi ve halkı için kutsal olan tarihi topraklar.

Robert M. Utley, Oturan Boğa'nın 1877'den 1881'e kadar olan özgür yaşamının son dört yılını araştırıyor. General George Armstrong Custer'ın Little Bighorn'daki komutasının yok edilmesinde üstlendiği rol nedeniyle Amerikan intikamından kaçmak için Oturan Boğa, Hunkpapa'sını takip etti. Kanada'ya. Orada o ve adamları, Kuzey-Batı Atlı Polisi, özellikle Binbaşı James M. Walsh ile etkileşime girdi. Atlılar Lakota'yı memnuniyetle karşıladılar ve

Kraliçe Victoria'nın yasalarına ve kurallarına uymaya söz vermeleri halinde kalmalarına izin verdiler. Beyaz Anne. Ancak Kanada hükümeti Kızılderililerin anavatanlarına dönmelerini istedi ve polis onları ayrılmaya ikna etmek için her türlü çabayı gösterdi. Kızılderililerin beslenmek için güvendikleri azalan bufalo sürüleri ve yine bufaloya güvenen Kanada Yerli gruplarının saldırıları onlara yardım etti.

Oturan Boğa ve halkı düşmanlığa, trajediye, gönül yarasına, kararsızlığa, belirsizliğe ve açlığa katlandı ve özgürlüklerini ve yaşam tarzlarını kaybetmelerine inatçı bir direnişle karşılık verdi. Sonunda, açlık egemenliklerini mahkûm etti. Bu onların hikayesi.

2021 Spur Ödülü Sahibi, Amerika'nın Batılı Yazarlarının, En İyi Tarihsel Nonfiction!

" The Last Sovereigns'da, en büyük Lakota liderinin en büyük biyografi yazarı, Oturan Boğa'nın Kanada'daki sürgününü merkeze alarak son yıllarının muhteşem bir anlatımını sunuyor. Hem Oturan Boğa'nın Kanadalı bir Atlı ile dostluğunun derin bir insani öyküsü, hem de onu derinden etkileyen anlayışlı bir tarih. Yerli direnişini fethetme karşı uluslararası bir bağlama oturtuyor. Muhteşem bir okuma ve gerekli bir kitap. "

TJ Stiles, Pulitzer ödüllü Custer's Trials: A Life on the Frontier of a New America kitabının yazarı "Robert Utley'nin destansı The Last Sovereigns, Oturan Boğa'nın 1890'daki ölümünden önce Kanada'ya çaresizce kaçışının kahramanca ve yürek burkan destanıdır. Utley'nin tüm kitapları gibi, bu da Amerika'nın Batısı ve Kızılderili Tarihi ile ilgilenen herkesin okuması gereken bir kitap. Şiddetle tavsiye edilir!"

Douglas Brinkley, Katherine Tsanoff Brown Beşeri Bilimler Profesörü ve Rice Üniversitesi'nde tarih profesörü ve Wilderness Warrior: Theodore Roosevelt and the Land of America kitabının yazarı "Son elli sekiz yılda beğenilen yirmi iki kitapla Robert M. Utley, Batı Tarihinin Dekanı olarak ün kazandı. Son Hükümdarlar Oturan Boğa, Amerika Birleşik Devletleri'ni Kanada'dan ayıran 'ilaç hattının' kuzeyindeki halkı için yeni bir yaşam kurmaya çalışırken, sınır ötesi entrika ve kahramanca direnişin ustaca hikayesiyle bu hak edilmiş başlığa parlaklık katıyor. Utley'nin hızlı tempolu anlatımı, keskin bir şekilde tanımlanmış karakterleri ve zarif düzyazısı, bu kitabı tüm okuyucuların ilgisini çekecek bir kitap haline getiriyor. "

Paul Andrew Hutton, New Mexico Üniversitesi'nde Seçkin Tarih Profesörü ve Apaçi Savaşları'nın yazarı Ottawa ve Washington'daki diplomatlar Oturan Boğa'yı Amerika Birleşik Devletleri'ne dönmeye zorlamak için manevra yaparken, Utley'nin "Oturan Boğa'nın güvendiği tek beyaz adam" olarak tanımladığı NWMP Binbaşı James M. Walsh,

Kızılderilileri korumak ve tavsiyelerde bulunmak için çalıştı. Posta tüccarı Jean Louis Legaré, Kanada hükümetinin baş belası Walsh'ı kenara atması, masrafları kendisine ait olmak üzere aç Lakotaları beslemesi ve sonunda Dakota, Fort Buford'da Oturan Boğa'yı teslim etmesi için ikna etmesi üzerine öne çıktı. Müdürlerin hiçbiri için hiçbir şey iyi gitmedi. Walsh kariyerini bilinmezlik içinde bitirdi, Legaré neredeyse iflas etmişti ve Oturan Boğa, Hayalet Dansı huzursuzluğu sırasında onu tutuklamak için gönderilen Yerli Polisi ile bir tartışmada öldü. Utley, beğenilen Oturan Boğa biyografisi The Lance and the Shield'da ele aldığı zemini yeniden ziyaret ediyor, ancak Lakota liderinin Great Plains'in son özgür yerli halkıyla birlikte acı verici teslim olma kararının ardındaki insan dramasına daha derin ve daha incelikli bir dikkatle bakıyor. Usta bir hikâye anlatıcısından sürükleyici bir okuma. " Legaré neredeyse iflas etmişti ve Oturan Boğa, Hayalet Dansı huzursuzluğu sırasında onu tutuklamak için gönderilen Yerli Polisi ile çıkan bir tartışmada öldü. Utley, beğenilen Oturan Boğa biyografisi The Lance and the Shield'da ele aldığı zemini yeniden ziyaret ediyor, ancak Lakota liderinin Great Plains'in son özgür yerli halkıyla birlikte acı verici teslim olma kararının ardındaki insan dramasına daha derin ve daha incelikli bir dikkatle bakıyor. Usta bir hikaye anlatıcısından sürükleyici bir okuma. " Legaré neredeyse iflas etmişti ve Oturan Boğa, Hayalet Dansı huzursuzluğu sırasında onu tutuklamak için gönderilen Yerli Polisi ile çıkan bir tartışmada öldü. Utley, beğenilen Oturan Boğa biyografisi The Lance and the Shield'da ele aldığı zemini yeniden ziyaret ediyor, ancak Lakota liderinin Great Plains'in son özgür yerli halkıyla birlikte acı verici teslim olma kararının ardındaki insan dramasına daha derin ve daha incelikli bir dikkatle bakıyor. Usta bir hikaye anlatıcısından sürükleyici bir okuma. " ve Oturan Boğa, Hayalet Dansı huzursuzluğu sırasında onu tutuklamak için gönderilen Yerli Polisi ile çıkan bir tartışmada öldü. Utley, beğenilen Oturan Boğa biyografisi The Lance and the Shield'da ele aldığı zemini yeniden ziyaret ediyor, ancak Lakota liderinin Great Plains'in son özgür yerli halkıyla birlikte acı verici teslim olma kararının ardındaki insan dramasına daha derin ve daha incelikli bir dikkatle bakıyor. Usta bir hikaye anlatıcısından sürükleyici bir okuma. " ve Oturan Boğa, Hayalet Dansı huzursuzluğu sırasında onu tutuklamak için gönderilen Yerli Polisi ile çıkan bir tartışmada öldü. Utley, beğenilen Oturan Boğa biyografisi The Lance and the Shield'da ele aldığı zemini yeniden ziyaret ediyor, ancak Lakota liderinin Great Plains'in son özgür yerli halkıyla birlikte acı verici teslim olma kararının ardındaki insan dramasına daha derin ve daha incelikli bir dikkatle bakıyor. Usta bir hikaye anlatıcısından sürükleyici bir okuma. " Oturan Boğa'nın beğenilen biyografisi, ancak Lakota

liderinin Great Plains'in son özgür yerli halkıyla birlikte acı verici teslim olma kararının ardındaki insan dramasına daha derin ve daha incelikli bir dikkatle. Usta bir hikaye anlatıcısından sürükleyici bir okuma. " Oturan Boğa'nın beğenilen biyografisi, ancak Lakota liderinin Great Plains'in son özgür yerli halkıyla birlikte acı verici teslim olma kararının ardındaki insan dramasına daha derin ve daha incelikli bir dikkatle. Usta bir hikaye anlatıcısından sürükleyici bir okuma. "

Bruce J. Dinges

Geçen Hafta Dergisi, Ekim 202

2. Lakota şefi Oturan Boğa Little Big Horn'dan sonra İlaç Hattının Ötesindeki 'Son Hükümdarlar' İncelemesi takipçilerini Kanada'ya götürdü. Uluslararası bir açmaz belirdi. Yazan Andrew R. Graybill Wall Street Journal, 26 Ekim 2020

Robert M. Utley, "Dekani" olarak anılmıştır. Hükümdarların Sonuncusu kitap kapağıÇocukluğundan beri Utley. Ancak yeni kitabının önsözünde açıkladığı gibi, Bay Utley, Oturan Boğa'nın diğer biyografi yazarları gibi, şefin "Kanada Yılları"na, yani Oturan Boğa'nın öldürüldüğü dört yıllık döneme yeterince ilgi göstermediğini uzun zamandır hissediyordu. ve takipçileri, Custer'ın yok edilmesinin ardından sınırın kuzeyine sığındı. Şimdi, 90 yaşında olan Bay Utley, "Son Hükümdarlar: Oturan Boğa ve Özgür Lakotaların Direnişi" ile bu boşluğu doldurmaya çalıştı. Ancak yeni kitabının önsözünde açıkladığı gibi, Bay Utley, Oturan Boğa'nın diğer biyografi yazarları gibi, şefin "Kanada Yılları"na, yani Oturan Boğa'nın öldürüldüğü dört yıllık döneme yeterince ilgi göstermediğini uzun zamandır hissediyordu. ve takipçileri, Custer'ın yok edilmesinin ardından sınırın kuzeyine sığındı. Şimdi, 90 yaşında olan Bay Utley, "Son Hükümdarlar: Oturan Boğa ve Özgür Lakotaların Direnişi" ile bu boşluğu doldurmaya çalıştı. Ancak yeni kitabının önsözünde açıkladığı gibi, Bay Utley, Oturan Boğa'nın diğer biyografi yazarları gibi, şefin "Kanada Yılları"na, yani Oturan Boğa'nın öldürüldüğü dört yıllık döneme yeterince ilgi göstermediğini uzun zamandır hissediyordu. ve takipçileri, Custer'ın yok edilmesinin ardından sınırın kuzeyine sığındı. Şimdi, 90 yaşında olan Bay Utley, "Son Hükümdarlar: Oturan Boğa ve Özgür Lakotaların Direnişi" ile bu boşluğu doldurmaya çalıştı. Utley, Oturan Boğa'nın diğer biyografi yazarları gibi, şefin "Kanada Yılları"na, yani Oturan Boğa ve takipçilerinin Custer'ın ölümünden sonra sınırın kuzeyine sığındıkları dört yıllık döneme yeterince ilgi göstermediğini uzun zamandır hissediyordu. yok etme. Şimdi, 90 yaşında olan Bay Utley, "Son Hükümdarlar: Oturan Boğa ve Özgür Lakotaların Direnişi" ile bu boşluğu doldurmaya çalıştı. Utley, Oturan Boğa'nın

diğer biyografi yazarları gibi, şefin "Kanada Yılları"na, yani Oturan Boğa ve takipçilerinin Custer'ın ölümünden sonra sınırın kuzeyine sığındıkları dört yıllık döneme yeterince ilgi göstermediğini uzun zamandır hissediyordu. yok etme. Şimdi, 90 yaşında olan Bay Utley, "Son Hükümdarlar: Oturan Boğa ve Özgür Lakotaların Direnişi" ile bu boşluğu doldurmaya çalıştı. şefin "Kanada Yılları"na, Oturan Boğa ve takipçilerinin Custer'ın yok edilmesinin ardından sınırın kuzeyine sığındıkları dört yıllık döneme yeterince ilgi göstermemiştir. Şimdi, 90 yaşında olan Bay Utley, "Son Hükümdarlar: Oturan Boğa ve Özgür Lakotaların Direnişi" ile bu boşluğu doldurmaya çalıştı. şefin "Kanada Yılları"na, Oturan Boğa ve takipçilerinin Custer'ın yok edilmesinin ardından sınırın kuzeyine sığındıkları dört yıllık döneme yeterince ilgi göstermemiştir. Şimdi, 90 yaşında olan Bay Utley, "Son Hükümdarlar: Oturan Boğa ve Özgür Lakotaların Direnişi" ile bu boşluğu doldurmaya çalıştı.

Oturan Boğa, 25 Haziran 1876'da Yedinci Süvari ile çarpışmada sadece küçük bir rol oynadı -45 yaşında, ilk savaşıma yaşının ötesindeydi- ve hatta yakın dövüş sırasında birçok an yurttaşlarını ABD'nin bir kısmını serbest bırakmaya çağırdı. askerler, yenilgilerinin haberini eve ulaştırmak için kaçarlar. Yine de, Bay Utley'nin yazdığı gibi, Oturan Boğa'nın beyazların tecavüzüne karşı gösterdiği sarsılmaz direniş nedeniyle, "adı Amerikan halkı tarafından yaklaşık on yıldır iyi biliniyordu" ve bu nedenle "artık elde edilmesi gereken adam oydu.

Orada Kanada'nın Kuzey-Batı Atlı Polisinden Binbaşı James Morrow Walsh tarafından karşılandı. Kızıl giyimli 300 kişilik polis teşkilatı, 1874'te sınıra konuşlandırılmış, Batı'yı "Kanadalılaştırmak" ve onu barışçıl ve düzenli beyaz yerleşime hazırlamakla görevlendirilmişti. Buna karşılık, 1870'lerde Amerika Birleşik Devletleri, Kızılderili Savaşlarını kovuşturmak için her yıl 20 milyon dolar harcadı, bu Kanada'nın tüm federal bütçesinden daha fazla. Walsh, Oturan Boğa için, kendisinin ve Sioux arkadaşlarının Beyaz Anne'nin (Kraliçe Victoria) topraklarında kalabilecekleri şartları ortaya koydu: yani, onun yasalarına uyararak ve Amerika Birleşik Devletleri'ne geri dönmeyerek. Bay Utley'e göre Walsh'un cana yakınlığı ve güvencesi, kısa sürede "efsanevi dirençli Oturan Boğa'nın güvendiği tek beyaz adam" olduğu anlamına geliyordu. Ve yine de ikisinin yakınlığı, Binbaşının kendini büyütme eğiliminin yanı sıra - kendisinden "Oturan Boğa'nın patronu" olarak bahsetmekten zevk alıyordu - Walsh'un akranları arasında kızgınlık yarattı. Bu ve diğer nedenlerle, Kanadalı yetkililer onu 1880'de geri çağırdı.

Walsh tarafından sunulan ve daha sonra amiri tarafından onaylanan şartlara rağmen, Ottawa'daki yetkililer konuya çok farklı bir bakış açısı getirdiler. Mültecilere geçici koruma

sağlamaya istekli olsalar da, Lakotaların sonunda ülkelerine geri dönmeleri konusunda kararlıydılar. Her şeyden önce, Amerika'nın Kızılderililerin silahlarını bırakmaları, Birleşik Devletler'e dönmeleri ve bir rezervasyonla hapsedilmeyi kabul etmeleri konusundaki ısrarı göz önüne alındığında, Washington'daki meslektaşlarıyla diplomatik gerginlikten korkuyorlardı. Sonunda Oturan Boğa'nın pes etmesine ve eve dönmesine neden olan şey açlık tehlikesiydi. Teslim olmasını kolaylaştıran, Jean Louis Legaré adlı Kanadalı bir tüccardı ve yoksul Sioux'lara şefkatle hareket ederek, 19 Temmuz 1881'de kendilerini sundukları Dakota Bölgesi'ndeki Fort Buford'a yaptıkları yolculukta onlara yardım etti. Sonunda, Oturan Boğa ve takipçileri, şu anda Güney Dakota olan Standing Rock Reservation'a yerleştirildi. 1885'te Buffalo Bill'in Vahşi Batı Gösterisi ile turneye çıktığı birkaç ay dışında, hayatının geri kalanını burada geçirdi. 59 yaşında, 15 Aralık 1890'da federal ajanlar tarafından tutuklanma girişimi sırasında öldürüldü.

Sonuç

Robert M. Utley, Amerikan yerlilerinin tarihini anlatmak için çıkmış olduğu bu yolculukta, bir taraftan kendi hayatını, geçmişini ve atalarını anlatmayı, diğer taraftan Amerikan yerlilerinin binlerce yıllık geçmişinden sonra Beyaz adamla karşılaşması ve bu karşılaşmanın kıtaya taşınmış olduğu vahşet ve sonrasında medeniyeti de tanımlamaya çalışmaktadır. Onun anlatımları aslında Amerikan yerlilerinin maruz kalmış olduğu katliam ve soykırımlardan uzak olsa da Amerikanlaşmış, daha doğrusu ABD'lileşmiş olan yerlilerin bu günkü dünya görüşleriyle yaşadıkları çatışmayı da ortaya koymaktadır. Buradan bakıldığında kendisini ABD'li bir yazar olarak tanımlayan Utley, bu çatışmayı kendi benliğinde de yaşadığını itiraf etmektedir.

Çalışmada verilen kaynaklar ve ortaya konulan görüşlerin büyük bölümü Utley'e ait olsa da onun penceresinden bakıldığında pek fazla bir yoruma da gerek kalmayacağı aşikardır. Amerikayı istila eden Beyaz adam, 500 yılda bütün kıtayı önce köleleştirmiş, sonra ise soykırımlarla kendi üstünlüğünü kurmak suretiyle yeni bir vatandaşlık, ırklar arası kastların olduğu, bir sistem kurarak, ülkenin bütünlüğünü sağlamaya devam etmiştir. Bu durum son bir yüzyıl içerisinde Amerikan yerlileri tarafından da tanınmıştır.

Kaynakça

<https://www.robertutley.net/index.html>

**AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNİN KURULUŞ AŞAMASINDA
BİRLİĞE KATILIMLAR**

*Bayram ŞAHİN
**Ercan ÖZŞAHİN
***Sevgi ÖZŞAHİN
****Nevcihan Şule YILDIZ
***** Mustafa SİLLE

Research Paper

Article Submission Date

07. 06. 2023

Article Acceptance Date

16. 07. 2023

Citation Information

Chicago: Bayram Şahin, Ercan Özşahin, Sevgi Özşahin, Nevcihan Şule Yıldız, Mustafa Sille, “Amerika Birleşik Devletlerinin Kuruluş Aşamasında Birliğe Katılımlar”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, 2023, pp. 90-113.

Apa Şahin, B., Özşahin, E., Özşahin, S., Yıldız, N. Ş., Sille, M. (2023), “Amerika Birleşik Devletlerinin Kuruluş Aşamasında Birliğe Katılımlar”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, pp. 90-113.

Özet

Amerika Birleşik Devletleri kuruluş aşamasında doğu kesiminde küçük birkaç eyaletten oluşmaktaydı. Devletin büyüme devresinde bir kısım topraklar yerli Kızılderililerden gaspedilirken, toprakların büyük kısmı ise İngiltere, İspanya ve Fransa gibi sömürü ülkelerinden savaşarak veya satın alınarak elde edilmiştir. Bu yöntemlerle başlayan toprak genişletme çalışmaları çoğunlukla sonradan birlikten kopma gibi bazı arızalara maruz kalsa da devlet çatısı oluşmaya başladıktan sonra özellikle Avrupa kökenli eyaletler birlik ile yaptıkları özel anlaşmalar çerçevesinde yeniden geri dönüş sağlamış ve sonuçta bu eyaletler Birleşik devletlerin oluşumunu sağlamıştır.

Bu makalede Maryland gibi birliğe katılım aşamasında özel şartlar talep eden ülkelerin katılım şartlarının oluşmasıyla ortaya çıkan nizamnamelerin hangi şartlarda oluşmuş olduğu irdelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Amerika, Fransa, İspanya, İngiltere, Yerli, Kızılderili, Eyalet.

Abstract

The United States of America consisted of several small states in the eastern part at the time of establishment. While some lands were usurped from the native Indians during the growth period of the state, most of the lands were obtained by fighting or buying from exploitation countries such as England, Spain and France. Although the territorial expansion efforts that started with these methods were mostly subject to some failures such as breaking away from the union, after the state roof began to form, especially the European-origin states returned within the framework of the special agreements they made with the union, and these states eventually led to the formation of the United States.

In this article, it is examined under which conditions the regulations that emerged with the formation of

* Müdür, Nuriye Zekeriya Kına Ortaokulu, bay.sahin464@gmail.com, Orcid: 0009-0001-6078-886X

** Öğretmen, Mehmet Tuncay Aykaç İlkokulu, ozsahinercann@gmail.com, Orcid: 0009-0003-6359-6390

*** Öğretmen, Emine Cuma Uçar İlkokulu, ozsahinsevgi@gmail.com, Orcid: 0009-0007-2532-2523

**** Müdür Yardımcısı, Mehmet Akif İnan Ortaokulu, suleyildiz46@gmail.com, Orcid: 0009-0001-3015-5236

***** Müdür Yardımcısı, Kavalcık Güverada ortaokulu, mustafasille31@gmail.com, Orcid: 0009-0002-8619-6640

the conditions of participation of countries such as Maryland, which demand special conditions during the joining process, were formed.

Keywords: America, France, Spain, England, Native, Native American, State.

Giriş

Amerika Birleşik Devletleri, kuruluş aşamasında doğu kesiminde küçük birkaç eyaletten oluşmaktaydı. Ancak bu eyaletler Avrupa'dan aktardıkları göçmenler ve teknoloji ile kısa sürede büyüdü ve gelişti. Bu gelişmişliğin etkisiyle 1490'lı yıllarda paylaşılan ana karada yer alan İngiliz, İspanyol ve Fransız sömürge topraklarında büyümek ve daha geniş sahalara hakim olmak amacıyla çeşitli yöntemler denendi ve bu yöntemlerin bir çoğunda başarılı oldu. Gerek İngiltere ve gerekse İspanyollar ile girişilen mücadeleler ve pazarlıklar sonucunda bir çok eyalet ya satın alındı veya cebren el konularak birliğe dahil edildi¹¹⁵.

Amerika Birleşik Devletleri'nin oluşturulması aşamasında satın alma ve kabul etme yöntemlerinin yanı sıra başvuruyla cezri yöntemler karşısında uzun süre dayanamayan İspanyol ve İngiliz sömürge yönetimleri yaptıkları bazı anlaşmalarla bu sürece katkıda dahi bulundular. Amerika Birleşik Devletleri 1700'lü yılların başında 10-12 eyaletten oluşan bir birlik haline gelmişti. Ancak Amerika'nın kurucuları bununla yetinecek gibi değillerdi. Batıya doğru büyümek ve özellikle yerlilerin elinde bulunan savunmasız topraklarda genişlemek için büyük çaba harcadılar. 1774 yılında gerçekleştirilen Amerika Birleşik Devletleri bağımsızlığı bu büyümeyi daha da güçlü hale getirdi. Hazırlanan kurucu anayasa sayesinde birçok devlet veya devletçik İngiliz ve İspanyol sömürsünden kurtulmak için doğrudan bu birliğe katılmak için adeta yarıştılar. Bu devletlerin her biri kendi özel şartlarıyla katıldıkları birliği daha da ileri getirmek için kıtada bulunan sömürgeci devletlerle de bir dizi çatışmaya girmekten çekinmediler. Doğuda henüz paylaşılmamış o kadar çok toprak vardı ki, bu topraklar üzerinde hak iddiası dahi her an yeni bir çatışma için yeterli bir sebep idi. Ancak birliğin kurucu eliti bu çatışmalarla büyümek yerine zengin kaynaklarını kullanarak Avrupalıların ihtiyacı olan değerli madenleri ve altın parayı gönderdikçe onlar da ellerindeki toprakları yavaş yavaş bu birliğe terk etme yolunu tuttular. 1780'li yıllardan itibaren birliğe katılmalar artık kendi doğal süreci içerisinde gerçekleşmeye başlamıştır. Çünkü bu katılımlar eyalet kavramının gelişmesini sağlamakta ve katılanların güvenliğini en üst noktaya ulaştırmaktaydı. Ayrıca bu katılımlar sayesinde fakir eyaletler, zengin eyaletlerin zenginliklerine de böylece ortak olmuş

¹¹⁵ Bk. Bill Howell, "The Forgotten Linchpin In The Case For Statehood Equality, An Analysis of The Northwest Ordinance of 1787 with Respect to Federally Controlled Lands" January 2019, 2nd Edition, Utah 2019.

oluyorlardı. Bu çıkarlar birliği sayesinde ÷lke kısa zamanda çok büyük bir toprak kitlesine ulaşmış oldu. Bu kitleyi bir arada tutabilmek için Amerika Birleşik Devletleri birlik anayasası denilen yeni bir anlaşma yaparak, ÷lkenin birlik ve beraberliğini garanti edecek, değişmez şartları olacak yeni bir anlaşma yapmak ve bu anlaşmayı katılımı gerçekleştiren eyaletlerin halklarının onayına sunarak tam bir mutabakat sağlamaya muvaffak oldu.

Bu maksatla yürürlüğe konulan Kıta Kongresi, 1785 tarihli arazi yönetmeliğini dikkate alarak 25 Nisan 1787'de "Batı bölgesi hakkında karar verici olarak tayin edilen komiteden bir rapor hazırlamasını istedi. Komite'nin hazırladığı bu raporda, halkın Amerikan Devrimi'nden kaynaklanan ulusal borcun faizi sebebiyle, bitirilmesine yönelik çabalar yetersiz kalmaktaydı. Bu da kamunun borç yükünü her geçen gün biraz daha artırdığına vurgu yapılmıştır. Kongre, hem bu borcun kapatılması ve hem de birliğe katılımların devam ettirilebilmesi için yeni çıkış yolları aramaktaydı. Kongre bir taraftan borç stokunu azaltmaya çalışırken diğer taraftan da katılımları devam ettirmektedir. New York, Virginia, Massachusetts, Connecticut ve Güney Carolina'dan arazi tahsisleri alınmıştı. Bu arazi devirleri iki amaçla yapılmıştır:

Birincisi: bu topraklar, orijinal devletlerle aynı "egemenlik, özgürlük ve bağımsızlık haklarına" sahip yeni devletlere bölünecekti.

İkincisi, "Bu topraklar, ulusal borçtan kurtulabilmek amacıyla elden çıkarılmak için kurulacak bir ortak yardım fonuna aktarılmak üzere ABD tarafından kabul edildi."

Kongre, 1787 yılında federal bölgesel toprakların satışını hızlandırmanın bir ihtiyaç olduğunu kabul ederek, her isteyenin istediği gibi toprakları gasp etmesine imkan tanıyan izinleri kaldırdı. Kongre, bu izinsiz giriş ve çıkışları kısıtlarken, beraberinde gelen bazı sıkıntılarla da uğraşmak zorunda kalmaktaydı. Komitenin ifadesiyle, "Bölgedeki arazinin elden çıkarılmasındaki önemli bir gecikme, büyük olasılıkla o arazinin tümünün kaybına da sebep olabilmekteydi. ... Bu tecavüzleri yapmaya meyilli toprak hırsızlarının da buna paralel olarak giderek sayılarında bir artma meydana gelmekteydi. Oysaki bu izinsiz girip toprakların gaspını önleyebilmek için Birleşik Devletler'in hizmetinde daha fazla birlik olması gerekmektedir. Ancak fon eksikliği gibi meseleler bu birliklerin sayısını artırmak yerine azaltmaktaydı. Kongre acil olarak bu soruna bir çare bulmak ve hakimiyeti altına giren insanların haklarını muhafaza edebilmek için erken önlemler almalıydı. Aksi haldi birliğe katılan kitlelerin kaybı ile bunların birliğe taşıdıkları topraklarda da ciddi kayıplar yaşanması

mümkündü.¹¹⁶

13 Temmuz 1787'de Kongre, Komite'nin Kuzeybatı Nizamnamesi'ni çıkardı ve bölgesel topraklarda "katılım sağlayan insanlara daha iyi haklar kazandırmak için" bazı önlemlerin alınmasını tavsiye etti. İki gün sonra, Richard Henry Lee, Yönetmeliğin amacının federal kara topraklarının elden çıkarılmasını kolaylaştırmak olduğunu teyit eden bir mektupla birlikte Yönetmeliğin bir kopyasını George Washington'a gönderdi. Bu mektupta:

"Toprakların satışına hazırlık niteliğinde bir önlem olarak Ohio'nun ötesinde geçici bir hükümet kurmak için Kongre'de az önce kabul ettiğimiz bir Kararnameyi size ekte sunmaktan onur duyuyorum. Bilgisiz ve belki de ahlaksız insanlar arasında, oraya gidenlerin çoğu gibi, mülkiyetin güvenliği için güçlü bir hükümetin var olması ve mülkiyet haklarının açıkça tanımlanmasının gerekli olduğuna karar verilmiştir¹¹⁷.

Amerika Birleşik Devletleri'nin iç savaştan kalan borçları uzun bir süre daha onu acil kararlar almaya itmiştir. Bu borçların ve toprakların daha iyi organize edilmesi amacıyla çıkarılan Kuzeybatı Kararnamesi, genellikle Borçlar ve Taahhütler Kararnamesi'nin VI. Maddesi ile Anayasaya dahil edilmiş ve Anayasanın bir parçası haline getirilmişti. Bu madde ile "Bu Anayasa'nın kabul edilmesinden önce akdedilmiş olan tüm borçlar ve girilen taahhütler, Anayasa uyarınca Birleşik Devletler'e karşı, Konfederasyon kapsamında olduğu kadar geçerli olacaktır." Bir dizi kongre eylemiyle, Yönetmelik veya temel ilkeleri, her biri Amerika Birleşik Devletleri tarafından satın alınıp kurulduğundan, her federal bölgeyi kapsayacak şekilde genişletildi.

Tarihsel kayıtlar Kuzeybatı Nizamnamesinin federal toprakların elden çıkarılmasını kolaylaştırıcı bir çare olarak kabul edilmiş olduğuna işaret etmektedir. Hazırlanan yönetmeliğin ikinci bölümünde, topraklar içindeki özel mülkiyet hakları ana hatlarıyla belirlenmiştir. Bu hakları güvence altına almak için topraklarda "geçici" ancak "güçlü" yerel yönetimler kurulmasına karar verilmiştir. Bununla birlikte, Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi Sere - Pitot davasında, Baş Yargıç John Marshall, federal topraklarda yerel yönetimler kurmaya yönelik federal yetkiyi yönetmeliğe değil, Kongre'nin antlaşma gücüne veya yetkisine bağlayarak, anayasadan çok Kongreyi güçlendirmeyi amaçlamıştır¹¹⁸.

¹¹⁶ Batı topraklarının düzenlenmesine ilişkin Nizam Komisyonu Raporu, "Kıta Kongresi Dergileri", 25 Nisan 1787, s. 239.

¹¹⁷ Richard Henry Lee'den George Washington'a, 15 Temmuz 1787. Kongre Delegelerinin Mektupları, cilt. 24, s. 357.

¹¹⁸ Madde IV, sn. 3, Anayasanın 2. maddesi, aksi takdirde Mülkiyet Maddesi olarak bilinir (ABD 332 (1810). Maryland, yedi yeni Amerikan Eyaleti tarafından ileri sürülen toprak iddialarına itirazını tek bir retorik soruyla

Baş Yargıç Marshall'ın bu adımlarından bir diğeri ise tüm federal bölgelerde yerel hükümetler kurma yetkisini 1787 yılında hazırlanmış olan Kuzeybatı Yönetmeliğine değil de Kongre'nin anlaşma gücüne veya Mülkiyet Maddesine attığı henüz anlaşılammıştır. Bu konuda bilinen tek şey, Baş Yargıç Marshall'ın Kuzeybatı Yönetmeliğine karşı aldığı bu tavır sayesinde ABD, kıtanın-ülkenin toprak kütesinin yaklaşık yüzde otuzu üzerinde mülkiyet ve yargı yetkisine sahip olmuştur.

Tarihsel kayıtlar, Kuzeybatı Yönetmeliğini hazırlayanların bu federal hükümetin bir toprak imparatorluğunun efendisi olmasını amaçlamadıkları yönetmeliğin içeriğinden anlaşılmaktadır. Onların amacı, eyaletlerdeki eski bölgesel topraklar federal mülkiyet altında tutmak ve "kamu arazileri" olarak yönetmekti. Bu sağlanmadığı takdirde eyaletlerin anayasal hakları reddedilir, devletler egemenlik eşitliği iddiasında bulunabilirdi. Aynı zamanda federal hükümet de eyaletler içinde, yerel belediye yönetimi biçimine dönüşerek devletin açık rızası olmadığı halde anayasal yetkisi olmayan bir siyasi güç haline gelebilirdi¹¹⁹. Bu aslında katılımlar için büyük bir handikapı. Kongre bu handikapı aşabilmek için büyük bir özveriyle çalışmaktaydı. Bu çalışmaların başında 13 Temmuz 1787 tarihli Kuzeybatı Nizamnamesi gelmekteydi. Bu nizamname, Birleşik Devletler Kongresi'nin federal kara topraklarıyla ilgilenme konusundaki güven sorumluluğunu ele almak amacıyla Konfederasyon Maddeleri uyarınca kabul ettiği önlemlerden sadece bir tanesiydi. Bu yönüyle bakıldığında Yönetmelik, toprakları ele geçirerek kendi tekeline almak isteyen tröstlere açık bir cevap niteliğindedir. Kongre çıkardığı bu yönetmelik ile ülke çapında toprakları elinde tutmak isteyen federal tröstün dayanaklarını ortadan kaldırmayı amaçlamıştır. Oysaki bu yönetmeliği savunan ve korumak isteyen ABD Yüksek Mahkemesi bu federal toprak tröstüne ilişkin farklı ve birbirini dışlayan yorumların merkezinde yer almaktaydı. Yönetmelik, bu yönüyle federal güvenin doğru yorumlanmasının dayandığı temel taşlardan biri haline gelmiştir.

Buna karşılık federal tröstün federal kara topraklarına ilişkin farklı yorumları da vardı. Bu yorumlar Amerika Birleşik Devletleri Anayasası'nın 4. Maddesinin 3. bölümünün 2. fıkrasında yer alan Mülkiyet Maddesini eleştiren "karşıt" yorumlardan kaynaklanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri Anayasası'nda yer alan Mülkiyet Maddesi şu hususları

açıklamıştır: "Bizim kanaatimize göre, toprakları hırsıyla kavrayan Devletlerin, sahip olmadıkları topraklara sahip olmaları mümkün müdür? münhasır hakkın en küçük gölgesi, bu toprakları elde ettiklerinde elde ettikleri zenginlik ve gücü, onları elde etme çabalarında sergilediklerinden daha ölçülü bir şekilde kullanacaklar mı?" Kıta Kongresi Dergileri, 1774 - 1789, cilt. 14, 21 Mayıs 1779, s. 620.

¹¹⁹ "Kuzeybatı Kararnamesi, genellikle Borçlar ve Alacaklar Maddesi olarak anılan bu araç, VI. Maddesi ile Anayasaya dahil edildi ve Anayasanın bir parçası haline getirildi"(Bill Howell).

içermektedir:

"Kongre, Amerika Birleşik Devletleri'ne ait bölgeler veya diğer mülkiyetler ile ilgili tüm gerekli kuralları ve düzenlemeleri düzenleme yetkisine sahipti¹²⁰. Mülkiyet maddesinin yargısal yorumunda "çelişki" mahkeme tarafından kabul edilmiş ve şu şekilde tanımlanmıştır: "Kongre'ye Amerika Birleşik Devletleri'nin topraklarını ve diğer mülklerini elden çıkarma yetkisi veren maddenin anlamı konusunda bazı karar çelişkileri vardı. Bu çelişkiler arasında bu maddeye dayanarak mülkiyete atıfta bulunuluyormuş gibi ele alan bazı davalar vardı. Bu davalarda alınan kararlarda bölgeleri yönetme yetkisi genel olarak söz konusu tröstlere verilmekteydi¹²¹.

Mahkeme tarihinin hangi noktasından bakılırsa bakılsın Mülkiyet Maddesinin adli yorumuna "çelişki" getirildiğini keşfetmek ve "şartların anlamı konusunda" iki zıt yorumdan hangisinin anayasal hukuka uygun olduğunu belirlemek, bu ulusun tarihine bazı kronolojik referanslar sağlayacaktır. Bundan sonraki aşamalarda hem Mülkiyet Maddesi metnine hem de amacına aykırı olan kararların olumsuz sonuçları hakkında kısa bilgi verilecektir.

4 Temmuz 1776 Bağımsızlık Bildirisi ve Eski İngiliz Toprakları Üzerindeki Talepler

On üç Amerikan kolonisi, İngiliz hükümdarının yönetiminden bağımsızlıklarını; "Birleşik Sömürgeler, özgür ve bağımsız devletlerdir ve haklı olarak da öyle olmalıydılar..." ifadesini içeren deklarasyonla ilan etmişlerdi. Bu deklarasyonun ardından her devlet, para basabilen, anlaşmalar akdeden, savaş ilan edebilen ve bağımsız ulus devletlerin yapabileceği diğer tüm şeyleri yapabilen egemen bir ulus haline geldi¹²². Bu makalenin amacı açısından kritik olan, bu yeni ve bağımsız egemen devletler, ilan ettikleri sınırlar dâhilinde tüm bölge

¹²⁰ "Sanat. IV, sn. 3, cl. 2, Mülkiyet Maddesi. "Kamu arazileri, en kalıcı şekilde, genel arazi kanunları uyarınca satışa veya başka bir şekilde tasarrufa tabi olan araziler olarak tanımlanmıştır." E. Baynard, Kamu Arazisi Hukuku ve Usulü, 1.1, 2, 1986.

¹²¹ Downes - Bidwell, 182 ABD 244 (1901). Bölgesel ve kamu arazisinin elden çıkarılmasını sağlayan Kongre eylemi, "bir şekilde, bir mülkün sahibi tarafından onun tasarrufu için öngörülen kurallardan hoşlanır." Butte City Water Co. - Baker, 196 U.S. 119 (1905). Mülkiyetin elden çıkarılması, "bir şiddet eylemi [sic] değil, sadece bir mülkiyet devridir." Fletcher - Peck, 10 ABD 87 (1810).

¹²² "Haziran 1776'da Virginia Konvansiyonu, Virginia'nın özgür, egemen ve bağımsız bir devlet olduğunu resmen ilan etti; ve 4 Temmuz 1776'da, Amerika Birleşik Devletleri, toplanan Kongre'de, On Üç Birleşik Koloniyi özgür ve bağımsız devlet ilan etti; ve bu itibarla, savaş açmak, barış yapmak, vb. için tam yetkiye sahip olduklarını. egemen ve bağımsız devlet, yani her birinin, yeryüzündeki herhangi bir başka gücün denetimi olmaksızın, kendi otoritesi ve kendi yasalarıyla kendini yönetme hakkına sahip olması." Ware - Hylton, 3 ABD 199 (1796).

üzerinde tam ve eksiltilmemiş egemenlik ve yargı yetkisini kullanma yetkisine sahipti¹²³.

Bağımsızlık Bildirgesi'nden önce, İngiliz hükümdarı, Appalachian dağlarının batısından Mississippi Nehri'ne ve kuzeyde Kanada sınırından güneyde İspanyol Florida'sının kuzey sınırına kadar uzanan Taç toprakları adı verilen geniş topraklar üzerindeki hâkimiyetini bir kez daha ilan etmişti. Amerikan devriminin başlangıcında, eyaletlerden yedisi, söz konusu topraklar üzerinde egemenlik iddiasında bulundu. İleri sürülen bu iddialar çoğu zaman örtüşmüş olsa da birçoğu çelişkiliydi. Buna rağmen iddialar konusunda eyaletler arasında şiddetli çekişmeler vardı¹²⁴. Bu durum, Kıta Kongresi'nin devrimi başarılı bir şekilde kovuşturmaya çalıştığı devrede görmezlikten gelinmiş olsa da, artık genç Amerikan sistemini bir arada tutmak için mücadele zamanının geldiğini göstermekteydi.

Eski İngiliz Kraliyet Toprakları Ve Eyalet Geçişleri
(Turuncu Renkli Sınırlar)

İngiltere'ye Karşı Kurulan Konfederasyon ve Anlaşma Maddeleri

Kıta Kongresi 15 Kasım 1777'de İngiltere'den devir alınmasına karar veren topraklar

¹²³ “Öyleyse bir devletin sahip olduğu yargı yetkisinin kapsamı nedir? Tereddüt etmeden, bir devletin yargı yetkisinin toprakları ile eş kapsamlı olduğu yanıtını veriyoruz; yasama yetkisi ile eş kapsamlıdır.” ABD - Bevans, 16 ABD 336 (1818).

¹²⁴ Howell, a.g.e., s. 3.

için bir toplantı yaptı ve bu toplantıda söz konusu toprakların devrini meşrulaştıran Konfederasyon Maddelerini onaylandı. 9 Temmuz 1778 ile 5 Mayıs 1779 arasında, Amerikan eyaletinden on ikisi bu maddeleri imzaladı. Maryland, el konmamış eski kraliyet topraklarına ilişkin yedi eyalet tarafından ortaya atılan iddialardan kaynaklanan endişe nedeniyle imzasını geri çekti. Küçük bir sahil eyaleti olarak Maryland'ın bu paylaşılmamış topraklar üzerinde hiçbir hakkı yoktu¹²⁵. Maryland, bu iddialarda bulunan eyaletlerin geniş toprak sahipliğinin bir sonucu olarak orantısız zenginlik ve nüfusa sahip olacağını savundu. Bu orantısız zenginlik ve nüfusun bir sonucu olarak Maryland, daha büyük devletlerin kuracağı herhangi bir konfederasyonun işlerine eninde sonunda hakim olacağını ve kendisi gibi küçük devletlerin bu meselelerdeki etkilerinin orantılı olarak azalacağını düşündü¹²⁶. Bu problemin çözülmesi halinde Maryland ve Birlikteki diğer eyaletler arasındaki anlaşma ileri bir tarihte gerçekleştirilecektir¹²⁷.

Madde 2: "Her eyalet egemenliğini, özgürlüğünü ve bağımsızlığını muhafaza eder ve bu Konfederasyon tarafından Amerika Birleşik Devletleri'ne açıkça devredilmemiş olan her türlü yetki, yargı ve haklar Kongre'nin tasarrufuna bırakılmıştır."

Madde 9: "... hiç bir devlet, Amerika Birleşik Devletleri'nin yararına topraklarından yoksun bırakılamaz."

Maryland'ın direnişi sayesinde alınan bu kararlar sayesinde bu gün dahi Amerika Birleşik Devletleri çatısı altında bulunan devletler/eyaletler kendi özgür sınırları içerisinde bağımsızlıklarını muhafaza etmekte ve anayasal yetkiler çerçevesinde ABD'ye bağlılıklarını sürdürmektedirler.

10 Ekim 1780 Kongre Kararı “Kron Toprak” Tartışmasının Çözümü

Kongre, 10 Ekim 1780 tarihinde almış olduğu bir kararla el konulmamış eski Kraliyet toprakları üzerindeki hak iddialarına ilişkin ihtilafli sorunları çözmek için yeni bir adım atmıştır. Buna göre eyaletler tarafından Kongre'ye devredilen sahipsiz topraklar federal bölgeler haline getirileceklerdi¹²⁸. 1780 tarihinde alınan bu beş karar şu şekilde özetlenmiştir:

¹²⁵ Howell, a.g.e., s. 4.

¹²⁶ Maryland, yedi yeni Amerikan Eyaleti tarafından ileri sürülen toprak iddialarına itirazını tek bir retorik soruyla açıklamıştır: “Bizim kanaatimize göre, toprakları hırsla kavrayan Devletlerin, sahip olmadıkları topraklara sahip olmaları mümkün müdür? münhasır hakkın en küçük gölgesi, bu toprakları elde ettiklerinde elde ettikleri zenginlik ve gücü, onları elde etme çabalarında sergilediklerinden daha ölçülü bir şekilde kullanacaklar mı?” Kıta Kongresi Dergileri, 1774 - 1789, cilt. 14, 21 Mayıs 1779, s. 620.

¹²⁷ Bu noktada, Konfederasyon Maddeleri kapsamında, devlet toprak egemenliği için mutlak korumanın açıkça Madde II ve IX'a yazıldığını belirtmek gerekir.

¹²⁸ Bu makalenin amacı açısından, 1780 tarihli bu Kararın federal bölgesel ve kamu arazi tröstünün kaynağı ve bütünlüğü olduğunu belirtmek önemlidir. Takip eden her şey onun yerine getirilmesi için araçlardır.

1. Devredilen topraklar "... yerleşilecek ve ayrı cumhuriyetçi devletler oluşturulacaktır..."

2. Bu şekilde oluşturulan devletler "... federal birliğin üyesi olacaklardır..."

3. Kara toprakları dışında kurulan yeni devletler, eşit zemin ve zamanda "diğer devletlerle aynı egemenlik, özgürlük ve bağımsızlık haklarına sahip olacaklardır."

4. Devredilen topraklar "federal birliğe üye olacak tüm Amerika Birleşik Devletleri'nin ortak yararı için verilecek ve elden çıkarılacaktır..."

5. Devredilen topraklar "bundan böyle Amerika Birleşik Devletleri tarafından toplanan Kongre'de kararlaştırılacak olan bu tür zamanlarda ve bu tür düzenlemeler uyarınca verilecek ve karara bağlanacaktır..."

Yukarıda belirtildiği gibi Kongre, Birliğe yeni bir devleti kabul ettikten sonra, 1780 Kararındaki 1. maddeden 3. maddeye kadar olan vaatler, onunla ilgili olarak yerine getirilmiş olacaktır. Bununla birlikte, federal bölge dışında kurulan yeni eyaletlerde, eski federal karasal arazinin belirli bir miktarı her zaman elden çıkarılmayı beklemektedir. Buna göre, 4. ve 5. vaatlerin hemen değil, devlet olmanın gelişini takip eden makul ancak belirsiz bir süre içinde yerine getirilmesi beklenmektedir. Eski federal bölgesel arazinin yeni eyaletlerin sınırları içine dahil edilmesi, Kongre'nin kendi kendine tayin ettiği bu araziye elden çıkarma görevini ortadan kaldırmaz. Yeni eyaletlerdeki eski federal bölgesel araziler, artık "kamu arazileri" olarak adlandırılabilir olsalar da, elden çıkarmaya tabi olmaya devam edeceklerdir¹²⁹.

Kongre'nin 1780 kararı ile tesis ettiği bu güven ortamında, federal mülkiyet altında toprak veya kamu arazilerinin süresiz olarak muhafaza edilmesine izin verilmemiştir. Aynı zamanda ulusal amaçlar için bölgesel veya kamu arazilerinin ikincil olarak belirlenmesine veya çekincelerine de izin verilmediği gibi bölgesel veya kamu arazilerinin federal belediye yönetimi için herhangi bir ödenekte ayrılmamıştır. Bu karar alınırken devredilen arazilerin elden çıkarılması egemen yasalarla değil, daha küçük ve ortak mülkiyet "yönetmelikler" ile sağlanmıştır. Yukarıdaki 1780 Kararı tartışması sonrasında aşağıdaki sonuçlar çıkarılmıştır:

1. Kongre, federal topraklar dışında yeni eyaletlerin kurulacağına ve bu eyaletlerin "diğer eyaletlerle aynı egemenlik, özgürlük ve bağımsızlık haklarına sahip olacağına" söz vermiştir. Bu usul daha sonra "eşit zemin" olarak adlandırılmıştır.

2. Kongre, tüm karasal toprakları elden çıkarma görevini üstlendi ve bunu egemen yasalarla değil, idari düzenlemelerle yaptı.

¹²⁹ Howell, a.g.e., s. 6.

1780 kararnamesi ile eyaletlerin katılım şartlarını yukarıdaki maddeler kapsamında belirlerken, özellikle katılan eyaletlerin özlük haklarını koruma konusunda elden geldiğince adil bir sistem oluşturulmaya çalışılmıştır.

Birlik Tamamlandı - Maryland Konfederasyon Sözleşmelerini İmzaladı

Devletin tahsis edilmemiş Kraliyet topraklarına ilişkin ihtilaflı sorununun kendi çıkarlarına uygun bir şekilde çözüleceğinden emin olan Maryland, Konfederasyon maddelerini 2 Şubat 1781'de imzaladı ve böylece ilk Amerikan anayasası yürürlüğe girmiş oldu¹³⁰.

Maryland, Konfederasyon maddelerini eyaletler arasında genel bir siyasi güç eşitliği oluşturulması amacıyla imzalamaktan imtina etti. Maryland'ın bu ısrarı Kongre'yi federal topraklarla ilgili olarak daha "özgür ve bağımsız" devletlerin ortaya çıkmasına neden olan ve aynı zamanda birleşik devletler yapısını reddeden bir politika ve hareket tarzı belirlemeye zorladı. Bu açıkça bir imparatorluk özlemi olarak değerlendirilmiştir.

Devletlerin Amerika Birleşik Devletlerine Yaptıkları Toprak Hibeleri

10 Ekim 1780 tarihli Kongre Kararına cevap veren eyaletlerden yedisi 1780'den 1802'ye kadar uzanan bir süre boyunca, tahsis edilmemiş toprak taleplerinin bir kısmını Kongre'ye devretti. Bu arazi devirleri, tarihte "ciddi sözleşmeler" olarak anılan araçlarla yapıldı. Bu belgeler, 1780 kararında Kongre'nin verdiği vaatlerin bir yinemesini içerir. Kongre tarafından kabul edildikten sonra, devretme belgeleri, federal bölgesel topraklarla ilgili geri alınamaz iki taraflı anlaşmalar haline geldi¹³¹:

"Toprakların ABD'ye devredilmesine ilişkin şartlar, Kongre'ye bu devredilen toprakları herhangi bir amaçla elden çıkarma yetkisini vermediği, aksine tüm toprakların tam ve adil bir şekilde satışı yoluyla kamunun borçlarını ödeme yetkisi verdiği

¹³⁰ Howell, a.g.e., s.7.

¹³¹ 10 Ekim 1780 tarihli Kongre kararının asıl metni ilgili kısımda şöyledir: "Çözümlendi. Kongre'nin geçen Eylül ayının 6. günündeki tavsiyesi uyarınca herhangi bir belirli eyalet tarafından Amerika Birleşik Devletleri'ne devredilebilecek veya terk edilebilecek tahsis edilmemiş topraklar, tüm Birleşik Devletlerin ortak yararı için verilecek ve elden çıkarılacaktır. federal birliğin üyesi olmak ve federal birliğin üyesi olacak ve diğer devletlerle aynı egemenlik, özgürlük ve bağımsızlık haklarına sahip olacak ayrı cumhuriyetçi devletler halinde yerleşip kurulmak: yüz elli mil kareden az veya yüz elli mil kareden fazla olmayan veya koşulların izin verdiği ölçüde buna yakın uygun bir toprak parçasını içerecektir: ve herhangi bir Devlet tarafından böyle bir ayrılma yapıldığında ve Kongre tarafından onaylanıp kabul edildiğinde, Amerika Birleşik Devletleri sırasıyla söz konusu Devletlerin geri kalan topraklarını garanti edecektir. ..." "Söz konusu toprakların, bundan sonra Birleşik Devletler tarafından Kongre'de veya bunlardan herhangi dokuzu veya daha fazlası tarafından kararlaştırılacak olan bu tür zamanlarda ve bu tür düzenlemeler uyarınca verilmesi ve karara bağlanması ..." Dergiler Kıta Kongresi, 1774-1789 Salı, 10 Ekim 1780.

anlaşılmaktadır.”¹³²

Eyaletler arasındaki ciddi sözleşmelerin şartlarının gücü ve etkisinden bahsetmek için Richard Henry Lee ve Amerika Birleşik Devletleri suçlanamaz¹³³. Ancak tarihte bu terimlerin açık ve değişmez doğası hakkında konuşan tek yetkili de Lee değildi. Başkan Jackson da, bu sözleşmelerin Kongre'yi "ulusların inancını güvence altına almak için icat edilebilecek en güçlü bir politika" olarak nitelendirdi: "Kongre tarafından bu toprakların gelirlerinin hangi amaçlarla kullanılması gerektiğini belirten bu kararlar, kaynağını anayasadan alan ve anayasanın dayandığı temel ilkeleri oluşturan bu “ciddi anlaşmalar”, Amerika Birleşik Devletleri'nin toprak devri konusunda esaslı bir politika belirlemesini de sağlamış oldu.” Başkan Jackson,

5 Aralık 1835 tarihli Land Bill'in vetosu.

1780 Kararının ve ondan ilham alan ciddi arazi devri anlaşmalarının amacı, mahkeme tarafından Pollard v. Hagan, 44 U.S. 212 (1845) davasında açık bir şekilde kabul edilmiştir. Buna göre: “Bu devir sözleşmelerinin tüm taraflarının amacı, borcun ödenmesi için toprağı paraya dönüştürmek ve bu şekilde devredilen topraklar üzerinde yeni devletler kurmaktı ve bu amaçlara ulaşılır ulaşılmaz, Birleşik Devletlerin bu topraklar üzerindeki mülk olarak gücü sona erecekti.”¹³⁴

Pollard'ın ABD'nin federal topraklar üzerindeki gücünden "mülk olarak" bir güç şeklinde bahsettiğine dikkat etmek gerekmektedir. Pollard, federal toprak ve kamu arazisi ile ilgili olarak, egemen bir belediye yönetimi rolünün aksine, ABD'ye "mülk" üzerinde ortak bir mülk sahibi olarak geçici bir rol verildiğini kabul etmiştir. Bu yorum, Anayasa'nın onaylanmasından önceki tarihsel kayıtlarla ve ayrıca IV. Madde Mülkiyet Şartları'nın düz metniyle tutarlı hale gelmiştir.

Virginia Eyaleti'nin Kuzeybatı Bölgesini Talep Etmesi

20 Aralık 1783'te Virginia Eyaleti ile Kongre arasında bir arazi devretme anlaşması yayınlanmıştır. Kongre, 1 Mart 1784'te Virginia'nın ayrılmasını kabul etmek için harekete geçmişti. Ancak Virginia Birliğin dağılmasını değil, taleplerinin karşılığında korumasına

¹³² Richard Henry Lee'den George Washington'a, 27 Şubat 1785. Kongre Delegelerinin Mektupları, Cilt. 22, s. 224.

¹³³ Howell, a.g.e., s.8), Richard Henry Lee'nin Biyografisi (1732 – 1794): Üye 1. ve 2. Kıta Kongreleri; İngiltere'den bağımsızlık için 7 Haziran 1776 tarihli Kongre önergesini yazdı; Bağımsızlık Bildirgesi ve Konfederasyon Sözleşmelerini imzaladı; Konfederasyon Kongresi Başkanı 30 Kasım 1784 - 6 Kasım 1785; Anayasaya göre ABD Senatosu üyesi.

¹³⁴ Pollard - Hagan, 44 ABD 212 (1845)

önem vermekteydi ve bu uğurda da Kuzeybatı Bölgesini talep etmekteydi¹³⁵. Ancak Kongre'nin bu eyaleti cezalandırmak ve Birlik dışına çıkarmak amacıyla harekete geçmesi, Virginia'nın geri adım atmasına ve bu talebinden vaz geçmesine sebep olmuştur.

Virginia tarafından devredilen Kuzeybatı Bölgesi

Kuzeybatı Nizamnamesi (13 Temmuz 1787)

Yaygın olarak Kuzeybatı Nizamnamesi olarak adlandırılan şeyin resmi adı, Amerika Birleşik Devletleri Ohio Nehri'nin Kuzey-Batı Bölgesi Hükümeti İçin Bir Nizamnamedir¹³⁶. Bu kararnamenin daha geniş bölgesel sistem bağlamındaki rolünü tam olarak anlamak için kısa bir süreliğine konu dışına çıkmak gerekiyor. 2 Nisan 1784'te ve 1 Mart 1784'te Virginia'nın Kuzeybatı Bölgesi'ni bırakmasına cevap veren Kongre, ilk olarak Thomas Jefferson döneminde 1784 tarihli Kara Yönetmeliğini adlı yeni bir karar aldı. Bu ileri görüşlü kararname, kısmen, federal topraklar dışında kurulan yeni eyaletlerin sonsuza kadar Amerika Birleşik Devletleri'nin bir parçası olarak kalmasını sağladı¹³⁷. Bu yeni eyaletler, federal borçların paylaşılmasını da üstlenmiş olacaktı. Bu yeni eyaletlerin sakinleri tarafından kurulan hükümetler biçim olarak cumhuriyetçi olacaktı. Aynı zamanda bu devletler, kurucu devletlerle “eşit” kabul edilecekti¹³⁸. Bu yeni devletler, Kongre çalışmaları sırasında Birleşik Devletler tarafından toprağın birincil olarak elden çıkarılmasına hiçbir şekilde müdahale

¹³⁵ Howell, a.g.e., s. 10

¹³⁶ Kuzeybatı Nizamnamesi bu makalenin sonunda bütünüyle yer almaktadır.

¹³⁷ Howell, a.g.e., s. 11.

¹³⁸ “Eşit zemin gerekliliği, bu farklılıkları ortadan kaldırmak için değil, siyasi duruş ve egemenlik açısından eşitlik yaratmak için tasarlandı.” ... “Eşit şartlar” maddesi uzun süredir siyasi haklara ve egemenliğe atıfta bulunuyor. Bkz. Stearns - Minnesota, 179 U.S. 223, 245.” Amerika Birleşik Devletleri - Teksas, 339 U.S. 707 (1950).

etmeyeceklerdi. Kongre'nin bu tür topraklardaki unvanı gerçek alıcılara güvence altına almak için gerekli bulabileceği kararnameler ve düzenlemelerle". Bu yasa, bölgesel hükümetlere olan ihtiyacı öngörmedi ve onların kurulmasını sağlamadı. Bu kanun uyarınca birliğe yeni eyaletler de kabul edilmedi.

20 Mayıs 1785'te Kongre, Batı Bölgesi'ndeki toprakların elden çıkarılma şeklini belirlemek için bir kararname çıkardı. Bu yönetmelik, Kamu Arazi Etüt Sisteminin temelini oluşturmuştur. Bu kararname, araziyi bölmek, satmak ve yerleştirmek için bir mekanizma sağlayarak 1784 Nizamnamesini yürürlüğe koymanın bir yolu olarak tasarlanmıştı. Bu kanunla federal bölgesel topraklar kasabalar sistematik olarak 6 mil kare ilçeler ise 1 mil karelik veya 640 dönümlük otuz altı bölüme ayrılacaktı. Bu bölümler daha sonra yerleşimciler ve arazi spekülörleri tarafından yeniden satış için alt bölümlere ayrılabilirdi.

Kongre, 1785 ile 1787 yılları arasında Allegheny dağlarının batısındaki federal bölgelerde izinsiz toprakları ele geçirmelerinden endişe duymaya başlamıştı¹³⁹. Ayrıca özel kişiler de Kongre'ye büyük toprak parçaları satın almak izni için dilekçeler veriyordu¹⁴⁰. Kongre ise Devrim Savaşı borçlarının ve faizlerinin ödenmesi amacıyla arazi satışlarına devam etme konusunda endişeliydi. Ancak ele alınması gereken esas konu bölgelerde özel mülkiyet hakları için güvenliği sağlamaktı. Halbuki bu tür topraklar eyalet sınırlarının ve yasalarının kapsamı dışındaydı¹⁴¹.

Kongre, Kuzeybatı Bölgesinde bir hükümet kurmak ve orada "mülkiyet hakları" için güvenliği sağlamak üzere 13 Temmuz 1787'de Kuzeybatı Nizamnamesini kabul etti. Bu nedenlerle söz konusu yönetmelik, o bölgeyi kapsayan "Arsaların satışına yönelik bir hazırlık önlemi" olarak kabul edilmiştir¹⁴². Yönetmeliğin 2. bölümünde, devir ve vasiyet hakları da

¹³⁹ (Görünüşe göre ya Kongre hızla satmalı ya da kamu borcunu söndürmek için bu para cezası [satılık arazi] fonunu şüpheli kılacak şekilde mülkiyeti alınacak. Alleghan ötesi ülkede kuzeyden güneye tüm mevzilerde konuşlanacak yedi yüzden fazla adam için oy almak imkansızdı; Batı topraklarına yasa dışı izinsiz girişleri bastırmak için bile korkarım ki sayıları çok yetersiz. Richard Henry Lee'den George Washington'a, 18 Nisan 1785. Kongre Delegelerinin Mektupları, cilt. 22, s. 345-346.

¹⁴⁰ [W]e pub ile 5 veya 6 milyon Acres satın almak için yapılan bir teklifi değerlendiriyoruz. Menkul kıymetler. Umarım bu teklife katılırız, ama gerçekten [sic] bir şeyi yaptırmanın zorluğu o kadar büyük ki, en basit önermelerin başarılı olması kolay değil." Richard Henry Lee'den Francis Lightfoot Lee'ye, 14 Temmuz 1787. Kongre Delegelerinin Mektupları, cilt. 24, s. 354, n2.

¹⁴¹ "Amerikan konfederasyonunun [M]korları, yalnızca Anayasa'da öngörülen eyaletlerdir." Downes v. Bidwell, 182 U.S. 244 (1901), Hepburn v. Ellzey, 1805'e atıfta bulunarak. "Bölgelerin Birleşik Devletler'in bir parçası olarak kabul edildiği hiçbir yerden anlaşılamaz." Shively - Bowlby, 152 ABD 1 (1894). ayrıca ref. son not 2.

¹⁴² "Arsaların satışına hazırlık niteliğinde bir önlem olarak Ohio ötesinde geçici bir hükümet kurmak için Kongre'de kabul ettiğimiz bir Kararnameyi size eklemekten onur duyuyorum. Bilgisiz ve belki de ahlaksız insanlar arasında, oraya gidenlerin çoğu gibi, mülkiyetin güvenliği için güçlü bir hükümetin var olması ve mülkiyet haklarının açıkça tanımlanması gerekli görünüyordu. Richard Henry Lee'den George Washington'a, 15 Temmuz 1787. Kongre Delegelerinin Mektupları, cilt. 24, s. 357.

dahil olmak üzere bölge sakinlerinin mülkiyet hakları ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Yönetmeliğin 2. bölümünde özel mülkiyet haklarının güvenliğini sağladıktan sonra, bölgesel bir hükümetin kurulması için izlenecek yolun ne olacağı üzerinde durulmuştur. Yönetmeliğin 3. ve 4. bölümlerinde bölge için cumhurbaşkanlığı tarafından aday gösterilen ve kongre tarafından onaylanan dışişleri bakanının görevlerine yer verilmiştir. 5'ten 8'e kadar olan bölümlerde ise valinin görevleri özetlenmiştir. 9'dan 13'e kadar olan bölümlerde de eyalet yasama meclisinin öncüsü olan "bölge meclisinin" yönetilmesi prosedürü detaylandırılmıştır. Yönetmelik tarafından denetlenen bu bölgesel hükümet, bölgenin Birliğe yeni bir eyalet veya eyaletler olarak kabul edilmesine kadar "geçici" bir statüde kalacağına hükmetmişti.¹⁴³

Kuzeybatı Nizamnamesi ayrıca, "kurucu devletler ile söz konusu topraklardaki halk ve eyaletler arasında bir sözleşme maddesi olarak kabul edilecek ve ortak rıza olmadıkça sonsuza kadar değiştirilemez altı (6) Madde ortaya koymaktaydı."¹⁴⁴ Bu altı madde ile yönetmelik, belirli bölgelerdeki insanlar ile Amerika Birleşik Devletleri arasında gelecekteki tüm devletlere izin veren kanun anlaşmaları için genel bir form oluşturmuştur.¹⁴⁵

Özetle, Kuzeybatı Nizamnamesi, özel mülkiyet haklarını güvence altına alarak federal bölgesel arazileri elden çıkarmaya hazır, geçici, federal olarak denetlenen, yerel bölgesel hükümetlerin yapısını yönlendirmek ve federal bölgesel araziler için devlet olma yolunda genel bir yol belirlemeye amade idi.

Anayasal Sözleşme (25 Mayıs - 17 Eylül 1787)

Anayasa Konvansiyonu 25 Mayıs 1787'de Philadelphia'da toplandı. 18 Ağustos'ta James Madison tarafından Kongre'nin, devredilen ve sonradan devredilebilecek topraklar ile "el konulmamış topraklar" gibi ek konular da dahil olmak üzere bir dizi konuyu ele alması önerildi. Yapılan bu öneride "Genel Yasama Meclisinin yetkilerine eklenmesi uygun olan aşağıdaki yetkilerin ayrıntılı olarak Komiteye havale edilmesi istenmiştir. Bu yetkilerin başında: "Birleşik Devletler'in sahiplenilmemiş topraklarını elden çıkarmak"¹⁴⁶ gelmekteydi.

Anayasa metninde yer alan "el konulmamış" federal toprakların "elden çıkarılması" konusundaki tartışma 30 Ağustos'ta doruk noktasına ulaştı. Bu tarihte, Kuzey Karolina'dan Bay Williamson, "Mevcut davada anayasaya aykırı hiçbir şey yapmadığını ve tüm meseleyi

¹⁴³ Kuzeybatı Nizamnamesi, federal olarak denetlenen bölgesel hükümetlerin, bölgenin 1, 7 ve 12. bölümler de dahil olmak üzere üç kez yeni bir devlet olarak Birliğe kabul edilmesine kadar "geçici" olduğunu beyan eder.

¹⁴⁴ Howell, a.g.e., 13.

¹⁴⁵ "Kuzeybatı Yönetmeliği, Amerikan bölgesel sisteminin temel çerçevesini oluşturdu." Hall, Kermit L., ed. şef (1992). Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesine Oxford Companion. New York: Oxford University Press, s. 600.

¹⁴⁶ James Madison, Federal Meclisteki Tartışmalar Üzerine Notlar Sözleşme, 18 Ağustos 1787.

olduğu gibi bıraktığını" belirtti¹⁴⁷. Bunun hemen ardından, Pennsylvania'dan Bay Wilson, "O, yeni Devletlerin durumundan şimdiye kadar olduğu gibi ayrılmaya hiçbir itirazı olmamalıdır." Kongre tarafından "şimdiye kadar" tesis edilmiş olan "Statüko", yalnızca Kongre'nin 1780 Kararında verdiği sözler olabilirdi; bu sözler, "toprak talep eden devletler tarafından çıkarılan ve Kongre tarafından kabul edilen ciddi sözleşmelere dahil edildi"¹⁴⁸.

Bir dizi başarısız önergeден sonra, Vali Morris tarafından aşağıdaki gibi başarılı bir önerge verildi: "Yasama Organı, ABD'ye ait bölge veya diğer mülkleri elden çıkarma ve bunlarla ilgili tüm gerekli kural ve düzenlemeleri yapma yetkisine sahip olacaktır."¹⁴⁹

Anayasal Mülkiyet Maddesinin metni haline gelen vali Morris'in bu önergesi, Maryland'in karşı çıkmasına rağmen Konvansiyon tarafından kabul edildi. Söz konusu eyalet sorumluları Morris'in önergesi lehinde oy kullandıklarından, "şimdiye kadar" kurulmuş olan "Statükoyu" korumak için önergenin onlar tarafından hazırlandığı sonucuna varılabilir. Ayrıca, Konvansiyona katılan dokuz kişi de 10 Ekim 1780'de Kongre üyesiydi.¹⁵⁰ Dolayısıyla bu adamlar, o tarihteki kararın kabulüne taraf oldular. Çünkü ABD Yüksek Mahkemesi'nin de dediği gibi bu adamlardan hiçbiri Morris'in önergesine karşı oy kullanmadı.¹⁵¹ Morris'in önergesi, konvansiyon delegeleri tarafından 1780 tarihli ve ondan ilham alan ciddi arazi devir sözleşmelerine ait kararın koşullarıyla tamamen tutarlı olarak algılanmıştır. Hemen yukarıdaki tartışmadan, Mülkiyet Maddesi metninin, Kongre'ye yeni kabul edilen devletlerde de kullanılması için ihtiyaç duyulacak ortak mülkiyet yetkilerini devretmek gibi tek bir amaç için hazırlanmış olduğu sonucuna varılabilir. Morris'in önergesinin metnine bir hükümet yetkilisini dahil etmeye gerek yoktu. Özel mülkiyet hakları eyaletlerde eyalet yasama organları ve eyalet yasası tarafından korunur. Yeni eyaletler, Kongre'nin 1780 kararı ve ciddi arazi devri sözleşmeleri tarafından tesis edilen güven koşulları altında yapması gereken tek şey, bölgesel toprakları elden çıkarmaktı. Bu noktada, Mülkiyet Maddesinin iki özelliğine dikkat çekmek gerekmektedir:

Birincisi: Mülkiyet Maddesinin metni, egemen hükümet gücünün sözlerini içermediği

¹⁴⁷ Madison, 30 Ağustos 1787 tarihli 1787 Federal Konvansiyonundaki Münazara Notları.

¹⁴⁸ Howell, a.g.e., s. 14.

¹⁴⁹ Pensilvanya Valisi Morris. 30 Ağustos 1787. Madison, Federal Konvansiyondaki Tartışmalar Üzerine Notlar.

¹⁵⁰ 1780 Kıta Kongresi ve ayrıca 1787 Anayasa Konvansiyonu üyeleri: Connecticut: Oliver Ellsworth, Roger Sherman Gürcistan: William Az Maryland: Aziz Thomas Jenifer'li Daniel Massachusetts: Elbridge Gerry New Jersey: William C.Houston Pensilvanya: George Clymer, Jared Ingersoll Virjinya: James Madison.

¹⁵¹ United States - Classic, 313 U.S. 299 (1941). "Amerikan konfederasyonunun (M)korları, yalnızca Anayasa'da öngörülen eyaletlerdir." Downes v. Bidwell, 182 U.S. 244 (1901), Hepburn v. Ellzey, 1805'e atıfta bulunarak. "Bölgelerin Birleşik Devletler'in bir parçası olarak kabul edildiği hiçbir yerden anlaşılabilir." Shively - Bowlby, 152 ABD 1 (1894).

gibi en ufak bir ima da içermez. Düzenleme yapmak, ortak maliklerin yetkisi dâhilinde olan bir işlemdir. Kişinin hakkı olan şeyler üzerinde düzenlemeler kabul etmesi için seçilmiş bir hükümet görevlisi olması gerekmez. Benzer şekilde, elden çıkarma eylemi bir egemenlik eylemi değil, yalnızca mülkiyetin devridir.¹⁵²

İkincisi: Kurucu eyaletler, daha önce de tartışıldığı gibi, Konfederasyon maddeleri uyarınca tam ve eksilmemiş toprak egemenliğini kıskançlıkla korudular ve ulusal Anayasa kapsamındaki bu yetkilerinin hiçbirinden vazgeçmediler.¹⁵³ Eşit Temel Doktrini uyarınca, federal topraklar dışında kurulan yeni devletler, orijinal eyaletlerle aynı bölgesel egemenlik ölçüsüne sahip olma hakkına sahiptir.¹⁵⁴ Mülkiyet Maddesi, yeni eyaletlerde kamu arazisi olarak ele geçirilen eski federal karasal araziler üzerinde bir federal belediye hükümet otoritesine yetki verirse, anayasal Üstünlük Maddesi devreye gireceğinden, eyalet belediye otoritesini bu araziler üzerinde tamamen hakim hale getirecektir. Bu nedenle, sınırları içinde kamu arazileri olan devletlerin, kurucu devletlerle egemenlik eşitliğine ilişkin anayasal iddiaları reddedilecektir. Bu da, eyaletlerdeki kamu arazileri üzerinde federal bir belediye yönetim yetkisinin kullanılmasını anayasal olarak sakıncalı hale getirecektir¹⁵⁵.

Anayasa Konvansiyonu başkanı George Washington, 17 Eylül 1787'de, Amerika Birleşik Devletleri Anayasa taslağını Kongre'ye ilettili. Kongre daha sonra taslağı bastı ve değerlendirmeleri ve onaylamaları için birkaç eyalete gönderdi. Eyalet onay sözleşmeleri sırasında James Madison, Alexander Hamilton ve John Jay seksen beş maddeden oluşan Federalist Bildirileri yazdılar. Bu seksen beş madde, Ekim 1787 ile Ağustos 1788 arasında yazıldı ve New York City gazetelerinde yayınlandı. Yazarların amacı, şehrin vatandaşlarını anayasa taslağının onaylanmaya değer olduğuna ikna etmektir. Vatandaşlar, aslında Anayasa taslağını onaylarken, bu yapılandırıcıların beyanlarına ve güvencelerine güvendiler. İnsanlara verilen güvenceler arasında James Madison'ın güvencesi de vardı. James Madison, insanlara şu güvenceyi verdi:

¹⁵² "Satış kendisi bir yasama eylemi değildi. Bu bir ciddiyet eylemi [sic] değil, yalnızca bir unvan aktarımıydı. Fletcher - Peck, 10 ABD 87 (1810).

¹⁵³ "Her (eski koloni), kendi topraklarının sınırlarına göre, kendisini egemen ve bağımsız ilan etti." "[T] kabul edilen sınırlar içindeki toprak ve egemenlik, bu saatte olduğu gibi bağımsızlık ilanı sırasında da onlarındı." Harcourt - Gaillard, 25 ABD 523 (1827).

¹⁵⁴ "Eşit zemin gerekliliği ... siyasi konum ve egemenlik açısından eşitlik yaratmak için tasarlandı." Amerika Birleşik Devletleri - Teksas, 339 U.S. 707 (1950).

¹⁵⁵ "[Mülkiyet Maddesi kapsamında elden çıkarma ve gerekli tüm kural ve düzenlemeleri yapma] yetkisinin kendisi, ABD'ye devredilen topraklar üzerinde kongrenin yetkisine zaten belirtilen anayasal itirazdan kaçmak için açıkça uygundu. konfederasyon." Öykü J., Amerika Birleşik Devletleri Anayasası Üzerine Yorumlar (1833). cilt III, Böl. XXXI, sn. 1317.

"Gerçek şu ki, Konvansiyon tarafından önerilen Anayasa'nın büyük ilkeleri, tamamen yeni olmaktan çok, Konfederasyon maddelerinde bulunan ilkelerin genişletilmesi olarak kabul edilebilir."¹⁵⁶

Madison'un halka verdiği güvencenin doğruluğu, Konfederasyon Maddelerinin dokuzuncu maddesindeki "...hiçbir Devlet, Birleşik Devletler yararına topraklarından yoksun bırakılamaz" ilkesinin "genişletilmesinde" kendini ortaya koymuştur¹⁵⁷. Bu fıkra ile Kongre, federal amaçlar için bir eyalet içinde parsel satın alma yetkisine sahiptir, ancak bunu yapabilmek için "... o Eyaletin Yasama Meclisinin iznini" alması gerekmektedir. Bu şartla, devletin toprak egemenliğinin önceliği korunurken, genişletilmiş ilke, meşru federal amaçlara hizmet eden parseller için ulusal ihtiyaçların karşılanabileceği bir mekanizma sağlamaktadır. Halk, Anayasa taslağını onaylarken veya kabul ederken, kurucunun beyanlarının doğru olduğuna güvenmiştir¹⁵⁸. Bu nedenle, bugün onların sözlerine ve niyetlerine uymayan bir yorum getirmek, halkı kandırmaktan başka bir anlam taşımayacaktır.¹⁵⁹ Yukarıdaki Anayasa Konvansiyonu tartışmasından, aşağıdaki gözlemler ve sonuçlar çıkmıştır:

1. Federal bölgesel topraklarla ilgili olarak, Anayasa Konvansiyonu, yeni Anayasanın, Amerika Birleşik Devletleri ile birkaç toprak bırakan devlet arasında "şimdiye kadar" üzerinde anlaşmaya varılmış olan ciddi sözleşme hükümlerine ilişkin "statükoyu" değiştirmemesini amaçlıyordu.

2. Konfederasyon Ana Sözleşmesi'nde yer alan ilkeler, özellikle de "dokunulmaz" devlet toprak egemenliği ilkesi Anayasa'da da korunmuştur¹⁶⁰.

3. Mülkiyet Maddesi, Kongre'ye yalnızca bu amaç için "gerekli" olan "kurallar ve yönetmelikler" oluşturma ve elden çıkarma konusundaki mülkiyet yetkilerini devreder.

¹⁵⁶ Madison. Federalist Makale No. 40, 18 Ocak 1788.

¹⁵⁷ Bu dokunulmaz devlet bölgesi ilkesi, Anayasa tarafından Madde I, sn. 8, madde 17, Enclave Maddesi

¹⁵⁸ "Halka, en güvendikleri devlet adamları tarafından 'Federal Hükümetin yargı yetkisinin, cumhuriyetin tüm üyelerini ilgilendiren belirli sıralanmış nesnelere sınırlı olduğu' ve 'yerel veya belediye makamlarının ayrı ayrı üstünlük birimleri oluşturduğu konusunda güvence verildi. kendi alanlarında genel otoriteye ne kadar tabi ise, genel otorite de kendi alanında onlara tabidir.'" Scott v. Sandford, 60 U.S. 393 (1856) atif Madison, Federalist Paper No. 39. Çerçevenciler Sözleşmesi'nin ve tam ve bozulmamış devlet özyönetimini korumak için onaylayan sözleşmelerin müzakere tarihinden çıkan en açık gerçeklerden biri. Ve bu kararlılığa bağlı kalmak, eşit derecede federal hükümet ve eyaletlerin görevidir." Carter - Carter Coal Co., 298 ABD 238 (1936).

¹⁵⁹ "[T]insanlar, Kurucuların beyanlarına güvenme hakkına sahiptir ve bunları reddetmek, insanlar üzerinde bir sahtekarlık teşkil eder." Berger, R. (1987). Federalizm - Kurucular Tasarımı, Norman ve Londra, Oklahoma Üniversitesi Yayınları. P. 59, n57. "Herhangi bir mahkeme, Anayasa'nın açık ve net dilini ihlal ettiğinde, bir hile yapılmış olur ve kimse buna uymak zorunda değildir." (Bkz. 16 Ma. Jur. 2d 177, 178) State - Sutton, 63 Dakota 147, 65 NW 262, 30 L.R.A. 630. 459.

¹⁶⁰ Önerilen Anayasa, "... birkaç Devlete diğer tüm nesnelere üzerinde kalıcı ve dokunulmaz bir egemenlik" bırakmaktadır. Madison, Federalist Paper No. 39. Eksilmemiş eyalet toprak egemenliği ve yargı yetkisi bu "kalıntı ve dokunulmaz egemenlik" içinde olmalıdır. Bölgesel egemenlik, bir Amerikan devletinin gerçek tanımıdır. Ref. son not 2.

4. Mülkiyet Maddesi kapsamında federal bir belediye yetkisi anayasal olarak sakıncalı olacaktır, çünkü böyle bir yetki, Üstünlük Maddesi kapsamında eyalet toprak egemenliğini sürekli kılacaktır. Bundan etkilenen bir devlet, anayasal olarak hak sahibi olduğu kurucu devletler arasındaki (Eşit Temel Doktrini) egemenlik eşitliğini inkar edecektir. Başka bir deyişle Eşit Temel Doktrini, Mülkiyet Maddesi kapsamında federal bir belediyenin hükmetme yetkisine karşı özel bir engeldir. Bir eyalette açık devlet onayı olmadığı sürece, federal belediye yönetimine izin verilemez.¹⁶¹

Kuzeybatı Yönetmeliğini “Anayasal” Bir Gereklilik Olarak Kabul Etmek

Kuzeybatı Nizamnamesinin kabul edildiği sırada Kongre, Konfederasyon Maddeleri üzerinde çalışıyordu. Maddelerin sınırlamaları altında, Kongre'nin federal topraklarda yerel yönetimler kurma yetkisini üstlenmesi ve federal topraklarını elden çıkarma gibi açık bir yetkisi yoktu. Bu nedenle Madison, "Kongre tarafından izlenen önlemlere sansür atmak" niyetinde olmadığını söyledi. Çünkü ulusal anayasanın olmadığı zamanın koşullarında yeni tedbirler almanın "mantıklı" olduğunu belirtti. Konfederasyon Maddeleri uyarınca "Kamu yararı gözetilmesi şartıyla anayasal sınırların aşılabileceğine ..." vurgu yaptı¹⁶².

Madison, altı aydan biraz daha uzun bir süre önce Kuzeybatı Yönetmeliğinin kabul edilmesi vesilesiyle bir beyanatta bulundu. Bu beyanda belirli kongre yetkilerinin sıralandığı Anayasa taslağını destekleyen bir tez ortaya attı ve şu soruyu yöneltti: "Fakat [Kongre'nin bu olağanüstü eylemi], hedefleriyle orantılı düzenli yetkilere sahip olmayan bir hükümetin neden olduğu tehlikenin endişe verici bir kanıtı değil mi?"¹⁶³

Madison'un sorusu, haklı olarak, Anayasa taslağının, Kuzeybatı Nizamnamesi'ni oluşturan kongre yasasının "aşırılığı" için çareyi kendi hükümleri içinde aramaktaydı. Çözüm ise öncelikle Madde 6'nın Borçlar ve Taahhütler Şartı'nda ve ayrıca Madde 4'ün Mülkiyet Şartı'nda bulunabilir.

Borçlar ve Taahhütler Maddesine göre, "Bu anayasanın kabulünden önce akdedilen tüm borçlar ve taahhütler, Birleşik Devletlere karşı anayasa gereği Konfederasyonun izin verdiği ölçüde geçerli olacaktır." Dolayısıyla, bu maddeyle, Kuzeybatı Nizamnamesi, eyaletler arasında önceden var olan bir “angajman” olarak anayasal hale getirildi ve artık

¹⁶¹ "Federalin egemen yargı yetkisini uygulayacağı bölgenin kapsamını belirlemek devlete aittir." Orijinal El Yazması Kaynaklarından George Washington'un Yazıları, 1745-1799. John C. Fitzpatrick, Editör.--cilt. 32, Amerika Birleşik Devletleri, 9 Kasım 1792.

¹⁶² Madison, 15 Ocak 1788 tarihli Federalist Makale No 38. yetki.

¹⁶³ Madison, Federalist Makale No. 38.

“aşırı” olmaktan çıktı.¹⁶⁴

Kongre artık anayasal yetkiyle mülkiyet haklarını güvence altına alabilir ve federal bölgeler içinde “geçici” yerel yönetimler kurabilirdi.¹⁶⁵ Kongre’nin Konfederasyon Sözleşmesi kapsamında elden çıkarma yetkisinin olmaması, Mülkiyet Maddesi ile giderilmiştir. Bu maddeye göre Kongre, anayasal olarak 10 Ekim 1780’de alınan karar ve eyaletler tarafından çıkarılan ciddi topraklar devir anlaşmaları uyarınca güven görevini yerine getirmeye, toprak ve kamu arazilerini bu tür "kurallar ve yönetmelikler" uyarınca elden çıkarmaya yetkili kılınmıştır.¹⁶⁶

Kuzeybatı Yönetmeliğinin Her Federal Bölge İçin Genişletilmesi

Kuzeybatı Nizamnamesi gereğince Kuzeybatı Bölgesi, sakinlerine sağlanan ilke ve faydalar kapsamında bir dizi Kongre yasası yoluyla daha sonra Birleşik Devletler tarafından satın alınan her federal bölge için olduğu gibi Tennessee Eyaletinin dahil olduğu Güneybatı Bölgesi’ni de kapsayacak şekilde genişletildi¹⁶⁷. Aynı şekilde Mississippi ve Alabama eyaletlerinin oluşturduğu Mississippi Bölgesi¹⁶⁸ gibi, Louisiana Eyaleti de Orleans Bölgesini kapsayacak şekilde genişletilmiştir¹⁶⁹. Bu tüzük sayesinde Amerika Birleşik Devletleri Fransa (Louisiana Satın Alma), İspanya (Florida Anlaşması), Meksika (Meksika’nın Devir ve Satın Alma) ve Britanya (Oregon Antlaşması) ile yapılan anlaşmalarla genişletilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri’nin yabancı güçlerden satın aldığı topraklarda kurulan devletlerin, kurucu eyaletlerden biri tarafından Amerika Birleşik Devletleri’ne devredilen topraklarda kurulan diğer devletlerden farklı olduğunu savunan bir tez ileri sürülmüştür. Birincisinin “bağımsız” bir egemenlik iddiasına sahip olmadığı, ikincisinin ise böyle bir iddiaya sahip olduğu söylenir. İkincisinin böyle bir iddiaya sahip olduğu söyleniyor, çünkü kuruldukları bölgelerin toprakları bir zamanlar egemenliğini emperyalizme karşı devrimle kazanan kurucu bir devletle ilişkilendirilmişti. Her devletin bağımsız bölgesel egemenlik

¹⁶⁴ “Anayasanın altıncı maddesi, 'bu anayasanın kabul edilmesinden önce akdedilen tüm borçlar ve girilen tüm taahhütler, bu Anayasa uyarınca Birleşik Devletlere karşı konfederasyondaki kadar geçerli olacaktır' diyor. angajmanların en ciddisi, Anayasa'nın bir parçası haline geldi.” Pollard - Kibbe, Jan. Term, (1840).

¹⁶⁵ “Anayasaya göre, şu anda iyice yerleşmiş olduğu gibi, toprakları haklı olarak elde etmiş olan ve bu topraklara kanun koyabilecek tek hükümet olan Birleşik Devletler, tüm bölgesel bir durumda kaldıkları sürece, tüm topraklar üzerinde ulusal ve belediye, federal ve eyalet hakimiyeti ve egemenliği.” Shively - Bowlby, 152 ABD 1 (1894).

¹⁶⁶ “Anayasaya göre, şu anda iyice yerleşmiş olduğu gibi, toprakları haklı olarak elde etmiş olan ve bu topraklara kanun koyabilecek tek hükümet olan Birleşik Devletler, tüm bölgesel bir durumda kaldıkları sürece, tüm topraklar üzerinde ulusal ve belediye, federal ve eyalet hakimiyeti ve egemenliği.” Shively - Bowlby, 152 ABD 1 (1894).

¹⁶⁷ 1 Stat’ta. 123, bölüm. 14 Ekim’de (26 Mayıs 1790).

¹⁶⁸ 1 Stat ile. 549, bölüm. 28 (7 Nisan 1798).

¹⁶⁹ 2 Stat ile. 322, bölüm. 23 (2 Mart 1805).

iddiası aynıdır ve herkesin hakkıdır. Aksini iddia etmek devletlerarasında “hakaret edici bir ayırım” yapmak olarak nitelendirilebilir¹⁷⁰.

Belirli bir federal bölge için, devlet statüsünün elde edilmesi üzerine, yeni devletin egemenliği ve yargı yetkisi tüm bölgesi boyunca uzanır¹⁷¹. Bir eyalet anayasası ve cumhuriyetçi bir hükümet biçimi altında işleyen yeni eyalet yasama organı, özel mülkiyet haklarının koruyucusu haline gelir. Kamu arazisi tröstü altında, Kongre'nin yeni eyalette anayasal olarak yapması gereken tek şey, şimdi "kamu arazileri" olarak anılan ve eyalet içinde kalan eski toprakları elden çıkarma görevini yerine getirmektir¹⁷². Başka bir deyişle, yeni Alabama Eyaleti'nin kamu arazileri ile ilgili olarak, Birleşik Devletlerin egemen ve en yüksek hükümet otoritesine karşıt olarak yalnızca bir özel mülk otoritesi kalmıştır. Bu otoriteyi elinde tutan Federal arazi tröstüdür ve bunun da tek amacı, artık eski toprak arazilerini elden çıkarmaktır. Amerika Birleşik Devletlerinin toprak tröstü karşısında durabilmesini sağlayan tek varlık Kuzeybatı Nizamnamesi'dir. Bu nizamnamenin tarihinden ve metninden dört sonuç çıkarılabilir:

Birincisi: Kongreye federal bölgeler içinde “geçici” yerel yönetimler kurma yetkisi veren mülkiyet maddesi değil, kuzeybatı yönetmeliğidir.

İkincisi: kongre bölgeleri yönetmez. Bölgeler, kongre denetimi altında faaliyet gösteren geçici yerel hükümetler tarafından yönetilir: "Columbia Bölgesi'nde ve yukarıda belirtilen amaçlar için satın alınan ve kullanılan diğer yerlerde, her türden hükümetin ulusal ve belediye yetkileri, birlik hükümetinde birleştirilmiştir. Bunlar, Birleşik Devletlerde hükümetin tüm yetkilerinin tek bir hükümette birleştiği yegâne durumlardır. Daha önce sözü edilen geçici bölgesel hükümetler ve orada bir yerel yönetim mevcuttur."¹⁷³

Üçüncüsü: Kuzeybatı Nizamnamesi, özel mülkiyet hakları için yasal güvenlik

¹⁷⁰ Cliff ve Bertha Gardner - ABD, 9. Bölge Mahkemesi, #95-17042, Ekim Dönemi, 1997 davasında, mahkeme, orijinal bir devlet tarafından Amerika Birleşik Devletleri'ne devredilen topraklardan kurulan yeni bir devletin egemenliğini, egemenlikten ayırdı. Amerika Birleşik Devletleri tarafından yabancı bir güçten satın alınan topraklarda kurulan diğer yeni devletlerin. Gardner, Nevada'nın Pollard davasının yeri olan Alabama ile aynı ölçüde bölgesel egemenliğe sahip olduğunu iddia etmek için Pollard v. Hagan'a (1845) dayanmaya çalıştı. Alabama, tam bir bölgesel egemenliğe sahipken, Nevada'daki arazinin %88'i federal belediye yetkisi altında kalmaktadır. Mahkeme, Gardner'ın Pollard'a güvendiğini reddetti. Mahkeme, Alabama Eyaletinin Georgia'nın eski batı topraklarından kurulduğu yanıtını verdi. Mahkeme, Gürcistan'ın Devrim'de bağımsızlığını kazanan "orijinal on üç eyaletten" biri olduğunu gözlemledi. Sonuç olarak, topraklarının daha önce orijinal bir Devlete bağlı olması nedeniyle, Mahkeme, Alabama Eyaletinin “bağımsız bir egemenlik iddiasına” sahip olduğu gerekçesine varmıştır. Öte yandan Nevada, “[böyle] bağımsız bir egemenlik iddiası yoktur” çünkü “Federal hükümet daha sonra Nevada eyaletinin oyulduğu arazinin asıl sahibiydi.”

¹⁷¹ Pollard - Hagan 45 U.S. 212 (1845). Ayrıca, referans Shively - Bowlby, s. 13.

¹⁷² Howell, a.g.e., s. 22.

¹⁷³ Pollard - Hagan, 44 ABD 212 (1845).

sağlayarak federal bölgesel arazileri tasfiyeye hazırlamak amacıyla hazırlanmıştı. Kuzeybatı Nizamnamesi'nin ilkeleri, Kongre tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nin eline geçtiği kaynak veya araçlardan bağımsız olarak her federal bölge için genişletilmiştir. Buna göre: “Birleşik Devletler tarafından ister eyaletlerden birinin feragatiyle, ister yabancı bir ülkeyle yapılan bir anlaşma sonucunda veya keşif ve yerleşme yoluyla bir toprağın edinilmesi üzerine, sahip olduğu unvan ve egemenlik hakları saklı kalmak şartıyla, tüm halkın yararına ve nihayetinde bölgede kurulacak birkaç eyaletin güvenli bir şekilde Amerika Birleşik Devletleri'ne dahil olmasına gerekli onay verilmiştir¹⁷⁴.

Dördüncüsü: Yönetmelik kapsamında kurulan bölgesel hükümetler, bölgelerin Birliğe yeni eyaletler olarak kabul edilmesine kadar “geçicidir”. Bu yeni devletlerin içinden dışlananlar ise yerel yönetim değildir. “Geçici” olarak hariç tutulanlar ise yeni eyaletlerde belediye yönetimine dâhil olmak için bağımsız bir federal otoriteye bağlı olanlardır.

Tarihi Gerçeklerin Özeti

Federal toprak ve kamu arazileri ile ilgili olarak federal güvenin kaynağını ve amacını belirlemek özellikle zor değildir. Federal bölgesel sistem, 10 Ekim 1780 tarihli Kongre Kararına dayanmaktadır. Dokuzuncu eyalet olan New Hampshire'ın imzasıyla 21 Haziran 1788'de anayasal onay yoluyla yasalaştırılmıştır¹⁷⁵. Bu yalnızca yedi yıllık bir dönemdir. yıl ve altı ay. Bu güvenin kökeni, özü ve amacı hakkında bilinmesi gereken her şey bu zaman çerçevesi içindedir¹⁷⁶. Özetle, kamu arazisi olarak eyaletlerin sınırları içinde yer alan tüm eski federal karasuları da dahil olmak üzere, tüm federal kara topraklarına ilişkin federal güvenin sadece iki unsurdan oluştuğu söylenebilir:

1. Bölgeleri uygun büyüklükteki bölgelere bölün ve bu bölgeleri belirli koşullar altında, siyasi haklar ve egemenlik açısından orijinal devletlerle “diğer devletlerle aynı egemenlik, özgürlük ve bağımsızlık haklarına”, yani eşitliğe sahip yeni devletler olarak Devletler Birliği'ne kabul edin.¹⁷⁷

¹⁷⁴ Shively - Bowlby, 152 ABD 1 (1894).

¹⁷⁵ Bölgesel ve kamu arazileri ile ilgili olarak federal tröst Anayasası uyarınca kodlama iki madde altında gerçekleştirilir. İlk olarak, Mülkiyet Maddesi bu toprakların elden çıkarılmasını gerektirir ve Baş Yargıç John Marshall'ın sözleriyle, “Bu yetkileri verenlerin niyeti, insan sağduyusunun sağlayabildiği kadarıyla, onların yararlı infazını sağlamak olmalıdır.” McCulloch - Maryland, 17 ABD 316 (1819). İkinci olarak, Kabul Maddesi Birliğe yalnızca “eyaletlerin” yeni üye olarak kabul edilebileceğini belirtmektedir. Bu maddeye göre, her yeni eyalet, orijinal eyaletlerle aynı yargı yetkisine sahip olmalıdır. Bu gereklilik, federal belediye yetkisi altında kalan herhangi bir arazinin kabul edilmesini engeller. Bu anlamda Kabul Maddesi, Eşit Temel Doktrini'nin köküdür. Mahkemenin sözleriyle, “Güç, 'yeni Devletlerin bu Birliğe katılması. Coyle - Smith, 221 ABD 559 (1911).

¹⁷⁶ Howell, a.g.e., s. 24

¹⁷⁷ Bk. dipnot 22.

2. Bölgesel ve kamu arazisini “gerekli tüm kural ve düzenlemelere” göre tahliye edin.

Bölgesel ve kamu arazilerine ilişkin federal tröst karmaşık ve geniş kapsamlı değildir. Kökünde, bu ciddi güven olağanüstü derecede basittir. Yukarıdan tekrar etmek gerekirse, Richard Henry Lee söylediğinde doğru konuştu; "Devredilen toprakların ABD'ye devredilmesine ilişkin şartların, Kongre'ye bu toprakları herhangi bir amaçla elden çıkarma yetkisini vermediği, ancak tüm toprakların tam ve adil bir şekilde satışı yoluyla kamunun borçlarını ödeme yetkisi verdiği şu anda gözlemlendi."¹⁷⁸

Mülkiyet Şartının Yargı İnşasına İlişkin “Aykırılık”ın Kökeni Ve Sonrası

Bölgesel ve kamu arazileriyle ilgili olarak federal tröstün kaynağı ve niteliğini açıklayan en son mahkeme davası, “Kleppe v. New Mexico, 426 U.S. 529 (1976)” davasıdır. Bu davanın bu güveni nasıl yanlış yorumladığı hakkında çok şey söylenebilir. Bununla birlikte, konuyu kısaltmak adına, davadaki diktadan sadece bir satır, “Mülkiyet Maddesinin” adli yorumunda var olan “çelişkiyi” göstermek için yeterli olacaktır. Kleppe, bu hiçbir şüpheye mahal vermeksizin, doğrudan “Birleşik Devletler Topraklarını yönetmenin temelini sağlayan Mülkiyet Maddesidir, ...” ifadesini kullanır.

Kleppe, bu beyan için, “Hooven & Allison Co. v. Evatt, 324 U.S. 652 (1945)” ile başlayan ve “Sere v. Pitot, 10 U.S. 332 (1810)” ile biten altı mahkeme davası listesine atıfta bulunur. Mülkiyet maddesinin adli yapısındaki “çelişkinin” kaynağı, Orleans topraklarında ortaya çıkan Sere - Pitot davasıdır. Baş Yargıç John Marshall (1755 - 1835) Sere, v. Pitot davasında şunları belirtmiştir:

“Bir bölgeyi yönetme ve yasama yetkisi, toprak edinme ve elinde tutma hakkının kaçınılmaz sonucudur. Bu pozisyona itiraz edilebilir mi? Birleşik Devletler anayasası "kongrenin Birleşik Devletler'e ait topraklar veya diğer mülkler üzerinde tasarrufta bulunma ve bunlarla ilgili tüm gerekli kural ve düzenlemeleri yapma yetkisine sahip olacağını" [Mülkiyet Maddesi] ilan etmiştir. Buna göre, Kongre'nin Orleans bölgesini yönetme ve yasama konusunda mutlak ve tartışmasız yetkiye sahip olduğunu ve bu yetkiyi kullandığını görüyoruz."¹⁷⁹

Sonuç

Eyaletlerdeki kamu arazileri üzerindeki federal belediye yargı yetkisi, Anayasa kapsamında yetki verilmeyen bir yetkidir. Bununla birlikte, belirli bir eyaletteki kamu

¹⁷⁸ Richard Henry Lee'den George Washington'a, 27 Şubat 1785. Kongre Delegelerinin Mektupları, cilt 22, s. 224.

¹⁷⁹ Sere - Pitot, 10 ABD 332 (1810).

arazileri üzerindeki federal belediye yargı yetkisi, o eyalet ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki karşılıklı rıza ile yetkilendirilebilir. Karşılıklı rızanın yokluğunda, bu yetkinin Kongre tarafından kullanılması, en yüksek erdemlerinden biri olarak hukuka saygıyı ve Anayasasını "Yüce Kanun" olarak öneren bir ulusa hakarettir. Anayasal Mülkiyet Maddesi uyarınca Kongre'ye devredilen tekil yetki, federal bölgesel ve kamu arazilerini "gerekli tüm kural ve düzenlemelere" göre "elden çıkarmaktır". Bu hiçbir şekilde yasama yetkisinin delegasyonu değildir, çok daha az "sınırsız" yasama yetkisi değildir. Bu maddede herhangi bir sınırlama bulunmaması halinde, hangi kuralların ve düzenlemelerin elden çıkarma amacıyla "gerekli" olduğunu belirlemek Kongre'ye verilen geniş takdir yetkisindedir.

Ortak mülkiyet yetkilerinin bir delegasyonu olarak, Mülkiyet şartlarının Anayasa'nın yasama maddesi olan I. Maddesinde değil, devletin IV. Şu anda eyaletlerde kamu arazisi olarak yer alan bölgesel topraklar üzerindeki federal gücün şu anda hakim olan hukuki yorumu, bu eyaletlerin anayasal olarak hak sahibi oldukları orijinal eyaletlerle egemenlik eşitliğini reddediyor. Buna göre, bu yaygın yorum, Yapıcılar tarafından tasarlanan ve eyaletler tarafından onaylanan federal "ikili egemenlik" yapımıza yıkıcı bir darbe indirmektedir. Bu bizim zamanımız. Hukukun üstünlüğü adına yanlışlığı düzeltmek ve aksi yargı görüşüne rağmen yürürlükteki kanun olarak kalan özgün tasarımı eski haline getirmek bizim görevimizdir.

Kaynaklar

- Kıta Kongresi Dergileri, 25 Nisan 1787, s. 239.
1 Stat ile. 549, bölüm. 28 (7 Nisan 1798).
1 Stat'ta. 123, bölüm. 14 Ekim'de (26 Mayıs 1790).
16 Ma. Jur. 2d 177, 178) State - Sutton, 63 Dakika 147, 65 NW 262, 30 L.R.A. 630. 459.
1780 Kıta Kongresi ve ayrıca 1787 Anayasa Konvansiyonu üyeleri: Connecticut: Oliver Ellsworth, Roger Sherman Georgia: William Az Maryland: Aziz Thomas Jenifer'li Daniel Massachusetts: Elbridge Gerry New Jersey: William C. Houston Pensilvanya: George Clymer, Jared Ingersoll Virjinya: James Madison.
2 Stat ile. 322, bölüm. 23 (2 Mart 1805).
ABD - Bevans, 16 ABD 336 (1818).
Amerika Birleşik Devletleri - Teksas, 339 U.S. 707 (1950).
Konfederasyon Kongresi Başkanı 30 Kasım 1784 - 6 Kasım 1785; Anayasaya göre ABD Senatosu üyesi.
Berger, R. (1987). Federalizm - Kurucular Tasarımı, Norman ve Londra, Oklahoma Üniversitesi Yayınları. P. 59, n57.
Bill Howell, "The Forgotten Linchpin In The Case For Statehood Equality, An Analysis of The Northwest Ordinance of 1787 with Respect to Federally Controlled Lands" January 2019, 2nd Edition, Utah 2019.
Butte City Water Co. - Baker, 196 U.S. 119 (1905).
Carter - Carter Coal Co., 298 ABD 238 (1936).
Coyle - Smith, 221 ABD 559 (1911).
Dergiler Kıta Kongresi, 1774-1789 Salı, 10 Ekim 1780.
Downes - Bidwell, 182 ABD 244 (1901).
Downes v. Bidwell, 182 U.S. 244 (1901), Hepburn v. Ellzey, 1805
Downes v. Bidwell, 182 U.S. 244 (1901), Hepburn v. Ellzey, 1805'e atıfta bulunarak.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 2, 05 AUGUST 2023, ANTIOCHIA SPECIAL ISSUE

- E. Baynard, Kamu Arazisi Hukuku ve Usulü, 1.1, 2, 1986.
Fletcher - Peck, 10 ABD 87 (1810).
Fletcher - Peck, 10 ABD 87 (1810).
Hall, Kermit L., ed. şef (1992). Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesine Oxford Companion. New York: Oxford University Press, s. 600.
Harcourt - Gaillard, 25 ABD 523 (1827).
James Madison, Federal Meclisteki Tartışmalar Üzerine Notlar Sözleşme, 18 Ağustos 1787.
Kıta Kongresi Dergileri, 1774 - 1789, cilt. 14, 21 Mayıs 1779, s. 620.
Kıta Kongresi Dergileri, 1774 - 1789, cilt. 14, 21 Mayıs 1779, s. 620.
Madison, 15 Ocak 1788 tarihli Federalist Makale No 38. yetki.
Madison, 30 Ağustos 1787 tarihli 1787 Federal Konvansiyonundaki Münazara Notları.
Madison. Federalist Makale No. 40, 18 Ocak 1788.
Orijinal El Yazması Kaynaklarından George Washington'un Yazıları, 1745-1799. John C. Fitzpatrick, Editör.-- cilt. 32, Amerika Birleşik Devletleri, 9 Kasım 1792.
Öykü J., Amerika Birleşik Devletleri Anayasası Üzerine Yorumlar (1833). cilt III, Böl. XXXI, sn. 1317.
Pensilvanya Valisi Morris. 30 Ağustos 1787. Madison, Federal Konvansiyondaki Tartışmalar Üzerine Notlar.
Pollard - Hagan 45 U.S. 212 (1845). Ayrıca, referans Shively - Bowlby, s. 13.
Pollard - Hagan, 44 ABD 212 (1845)
Pollard - Hagan, 44 ABD 212 (1845).
Pollard - Kibbe, Jan. Term, (1840).
Richard Henry Lee'den Francis Lightfoot Lee'ye, 14 Temmuz 1787. Kongre Delegelerinin Mektupları, cilt. 24, s. 354, n2.
Richard Henry Lee'den George Washington'a, 15 Temmuz 1787. Kongre Delegelerinin Mektupları, cilt. 24, s. 357.
Richard Henry Lee'den George Washington'a, 15 Temmuz 1787. Kongre Delegelerinin Mektupları, cilt. 24, s. 357.
Richard Henry Lee'den George Washington'a, 18 Nisan 1785. Kongre Delegelerinin Mektupları, cilt. 22, s. 345-346.
Richard Henry Lee'den George Washington'a, 27 Şubat 1785. Kongre Delegelerinin Mektupları, Cilt. 22, s. 224.
Richard Henry Lee'den George Washington'a, 27 Şubat 1785. Kongre Delegelerinin Mektupları, cilt 22, s. 224.
Richard Henry Lee'nin Biyografisi (1732 – 1794): Üye 1. ve 2.
Scott v. Sandford, 60 U.S. 393 (1856) atıf Madison, Federalist Paper No. 39.
Sere - Pitot, 10 ABD 332 (1810).
Shively - Bowlby, 152 ABD 1 (1894).
Shively - Bowlby, 152 ABD 1 (1894).
Shively - Bowlby, 152 ABD 1 (1894).
Shively - Bowlby, 152 ABD 1 (1894).
Shively - Bowlby, 152 ABD 1 (1894). ayrıca ref. son not 2.
United States - Classic, 313 U.S. 299 (1941).

XIX. YÜZYILIN BAŞLARINDA KADAR ANTAKYA'DA MİSYONERLİK FAALİYETLERİ

*Abdullah YILDIZ
**Mustafa TURAN
***Yasemin ÇETİN
****Mehmet Ali AKAN
*****Şükrü ÇETİN

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

11. 06. 2023

Makale Kabul Tarihi

20. 07. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Abdullah Yıldız, Mustafa Turan, Yasemin Çetin, Mehmet Ali Akan, Şükrü Çetin, "XIX. Yüzyılın Başlarında Kadar Antakya'da Misyonerlik Faaliyetleri", *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, 2023, ss. 114-131.

Apa: Yıldız, A., Turan, M., Çetin, Y., Akan, M. A., Çetin, Ş. (2023), "XIX. Yüzyılın Başlarında Kadar Antakya'da Misyonerlik Faaliyetleri", *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, ss. 114-131.

Özet

Osmanlı Devleti'nde 1720'li yıllarda başlayan ve Vatikan tarafından yönlendirilen misyonerlik faaliyetleri, öncelikli olarak Rum Ortodoks Cemaatin ileri gelenleri, rahipler, metropolitler ve patrikler üzerinde etkili olmuştur. İkinci aşamada misyonerlikten etkilenen camia Ermenilerdir. Misyonerlerin etkisiyle hızla yayılan Katoliklik 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren Rum Ortodoks cemaatin parçalanmasına ve kiliseler arasında çatışmaların yaşanmasına sebep oldu. Bu çatışmaların etkisi kısa bir süre sonra Ortodoks cemaat arasında da görülmeye başlandı ve nihayet büyük insan kitleleri Ortodoksluktan ayrılarak Katolik, Protestan ve Anglikan gibi yeni mezheplere dahil oldu. Bu da Antakya'daki gayrimüslim cemaatleri de etkiledi ve nihayetinde Antakya Ortodoks kilisesinden ayrılmalar başladı. Bu ayrılmaların bir sonucu olarak Katolikliğe meyleden patrik adaylarıyla Ortodoks kalmak isteyenler arasında sıkı bir patriklik mücadelesi başladı.

Bu makalede Ortodoksluktan Katolikliğe meyleden patriklerin Antakya Ortodoks kilisesindeki nüfuz kurma teşebbüsleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Antakya, Kilise, Çatışma, Patrik, Metropolit, Misyoner.

Abstract

The missionary activities, which started in the Ottoman Empire in the 1720s and were directed by the Vatican, were primarily influential on the notables of the Greek Orthodox Community, priests, metropolitans and patriarchs. In the second stage, the community affected by missionary work is Armenians. Catholicism, which spread rapidly under the influence of the missionaries, caused the Greek Orthodox community to break up and conflicts between the churches from the first half of the 19th century. The effect of these conflicts soon began to

* Müdür Yardımcısı, Mehmet Tuncay Aykaç İlkokulu, abdullahy2738@gmail.com, Orcid: 0009-0002-9612-2725

** Okul Müdürü, Mehmet Tuncay Aykaç İlkokulu, ecememreemir4402@gmail.com, Orcid: 0009-0001-5649-2628

*** Müdür yardımcısı, Nuriye Zekeriya Kına Ortaokulu, yaseminctn84@gmail.com, Orcid: 0009-0001-4290-0598

**** Müdür, Aktoprak Zeugma Anaokulu, mehmetali.akan27@gmail.com, Orcid: 0009-0007-6177-1430

***** Müdür, Sutaşı Ortaokulu, cetins3838@gmail.com, Orcid: 0009-0002-3741-9588

be seen among the Orthodox community, and finally large masses of people left Orthodoxy and joined new denominations such as Catholic, Protestant and Anglican. This also affected the non-Muslim communities in Antakya, and eventually, separation from the Antakya Orthodox church began. As a result of these separations, a tight patriarchal struggle began between the patriarch candidates who tended to Catholicism and those who wanted to remain Orthodox.

In this article, the attempts of the patriarchs who inclined to Catholicism from Orthodoxy in the Orthodox Church of Antioch will be examined.

Keywords: Antioch, Church, Conflict, Patriarch, Metropolitan, Missionary.

Giriş

Osmanlı Devleti'nin egemenliğinde yaşayan gayrimüslimler, "Millet Sistemi" denilen bir sistem içerisinde teşkilatlandırılmışlardı¹⁸⁰. Bu sistem her milleti/mezhebi kendi alanı içerisinde tanımlar ve bu alan dâhilinde ihtiyaç duyulan hususlara müdahil olurdu. Özellikle yükseliş döneminde yani Kanuni Sultan Süleyman ve sonrasında sistem önceki devirlere nazaran biraz daha kendini sorgular olmuş olsa da, yine de mükemmel çalışmıştır. Fakat XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda baş gösteren mağlubiyetler ve Avrupa'da ortaya çıkan gelişmeler, sistem içerisinde yer alan unsurların yavaş yavaş bir çözülme sürecine girmesine ve dikkatlerini Batı'ya/Avrupa'ya kaydırmalarına sebep olmuştur. Bu yüzyıllarda Avrupa'da meydana gelen hadiseler, Osmanlı Devleti'ni olduğu kadar, bu devletin sınırları dâhilinde yaşayan mutlu/mesut gayrimüslim toplulukları da yakından ilgilendirmiştir. Bu ilgi bir süre siyasî veya ticarî yollarla kendini beslemiş olmakla beraber, özellikle XVIII. Yüzyılın sonlarından itibaren tedrici olarak artan misyonerlik faaliyetleriyle de desteklenmiştir. Bu destek sayesinde, Avrupalılara dinsel olarak da ilgi duymaya başlayan Osmanlı vatandaşı gayrimüslimler, önceleri gizli yollarla, siyasi fırsatlardan istifade edildikçe de açıktan misyonerlerin etki alanına girmeye başlamışlardı. Misyonerlerin bu çabası, mensubu oldukları ülkelerin elde etmiş oldukları imtiyazların da kullanılmasıyla, hemen bütün Osmanlı topraklarında sürdürülür bir konuma gelmiştir¹⁸¹.

Avrupalı misyoner önceleri Ortodoks Rumlar gibi bazı kitlesel toplulukları hedef almış olsa da daha sonra, kendi dinî misyonlarından memnun olmayan müslim ve gayrimüslim bütün toplulukları bu hedefe dâhil ederek, yeni yeni cemaat zümreleri oluşturulmaya çalışmışlardır. Çoğunluğu Avrupa kökenli olan misyoner teşkilatları, sürdürdükleri faaliyetler sonucunda etkiledikleri zümreler, beklentilerini karşılamayınca, yöntem değişikliğine giderek

¹⁸⁰ Millet sistemi hakkında bk. Cevdet Küçük, "Millet Sistemi", *Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt: IV, İstanbul 1985, s. 1007-1024.

¹⁸¹ Hasan Çolak, *Relations Between The Ottoman Central Administration and The Greek Orthodox Patriarchates of Antioch, Jerusalem and Alexandria: 16th-18th Centuries*, Centre for Byzantine, Ottoman and Modern Greek Studies Institute of Archaeology and Antiquity College of Arts and Law, The University of Birmingham, 2012, s. 4.

özellikle Suriye, Lübnan, Filistin ve Anadolu sınırlarında yaşayan küçük grupların aralarında var olan problemleri kaşıyarak yani Ermeni, Süryani, Keldani, Rum, Dürzi ve Marunîler gibi cemaat mensuplarını birbirlerine karşı kışkırtmak suretiyle, bu unsurların bölünmelerini ve buradan yeni cemaatlerin oluşturulmasını hedeflemişlerdi¹⁸².

Osmanlı vatandaşı gayrimüslimler üzerinde sürdürülen bu gayretkeş çalışma, kısa bir süre sonra meyvelerini vermeye ve dinî bütün Hıristiyan vatandaşların dahi mezheplerini terk etmesine sebep olabilecek pek çok cazip fırsatlar doğurmuştur. Bu gibi fırsatlar dindaşlar arasında beklenmedik şekilde düşmanlıklar da yaratmaya başlamıştır. Bu durum bölgede Ortodoksluktan çok sonra ortaya çıkan ve hızlı bir gelişme kaydeden Katolik mezhebinin yayılması için önemli fırsatlar doğurmuş ve Osmanlı Devleti tarafından zaman içinde kurulmuş olan kabileler arasındaki ahenkli beraberliğin zayıflamasına sebep olmuştur. Bu yeni mezhebi yaymak için özellikle Fransa'nın desteğini alan Cizvit misyonerler Osmanlı vatandaşı Ortodokslar arasında bir taraftan dinî aykırılıkları kışkırtmak, diğer taraftan ırki farklılıkları körükleyen bir yol seçmişlerdir¹⁸³.

Cizvit tarikatının bu yönelimi büyük dinsel farklılıklara rağmen Müslümanlar ve Hıristiyanlar arasında yüzyıllarca süren ve bir kardeşçe yaşama metodu olan “millet sistemi”ni kökünden yıkmayı hedeflemiştir. Bu tarikat aynı zamanda sadece teolojik olarak birbirinden farklı düşünen, aynı dinin mezhep mensupları arasında bölücülüğü ve düşmanlığı körükleyebilmeyi başarmıştır¹⁸⁴. Tarikatın bu şekilde fütursuzca etrafa bulaşması Müslümanlardan ziyade, gayrimüslim din otoritelerini rahatsız etmiştir. Bu durumdan rahatsız olan Ortodoks cemaat liderleri, bu tür misyoner saldırıların, bölgenin fethi sonrasında kendilerine sonsuz salahiyetler sağlayan ve yüzyıllarca farklı mezhepleri saldırganlığa karşı bir zırh gibi çepeçevre kuşatan Osmanlı hâkimiyetinin koruyuculuğu ve kadirşinaslığı ile çözüme kavuşturmayı, Avrupalıların desteğini alamadıkları zamanlarda başvurulacak en son çare olarak görmeye başlamışlardı¹⁸⁵. Bu bakış açısı, Osmanlı idari yönetiminin hızla çözülmesinde temel etken olmuştur.

Avrupalıların ve özellikle Rusya'nın dikkatlerinin Ortadoğuya yoğunlaştığı bir zamanda Antakya ve çevresi, Hıristiyanlığın ilk merkezlerinden biri olması sebebiyle, misyoner

¹⁸² Çolak, *a.g.t.*, s. 6.

¹⁸³ Fr. Michel Najim-T.L. Frazier, *Antioch: A Brief History of The Patriarchate of Antioch*, (<http://najim.net/ANTIOCHhistoryencyclopedia.pdf>, Erşm: 30.09.2015), s. 36.

¹⁸⁴ Najim-Frazier, *a.g.e.*, s. 35-38. Küçük, *a.g.m.*, s. 1013.

¹⁸⁵ Küçük, *a.g.m.*, s. 1013; Gülden Sarıyıldız, “Osmanlı Devleti’nde Protestan Ermeni Milleti Ve Kilisesinin Tanınması”, *İ.Ü. İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 2002, s. 259.

faaliyetlerin İmparatorluğun diğer yerlerinden daha yoğun hissedildiği yerlerden biri olmuştur. Bu ve benzeri hususlarda Osmanlı Devleti'nin koruyuculuğunu daima yanında bulan Antakya Rum Ortodoks Patrikliği, misyoner saldırılar karşısında zaman zaman Rusya'ya yönelmiş olsa da çoğu zaman Osmanlıların şefkatine ihtiyacı duymuş görünmektedir. Antakya Rum Ortodoks Patriği cemaati üzerinde gün geçtikçe artan bu baskıdan kurtulmak için dışarıda aradığı desteği bulamayınca, doğrudan Osmanlı adaletine yani Divan-ı Hümâyûn'a başvurmaya karar vermiş ve patriklik nüfuz bölgesinde sürdürülen misyonerlik faaliyetlerini bir rapor halinde derleyerek, tedbir alınması için Osmanlı hükümetine sunmuştur¹⁸⁶.

Hazırlanan bu raporda Antakya Rum Ortodoks Patriği Silvestros, Serafim adlı bir rahibin Antakya, Şam ve Halep Rum patriği sıfatıyla Efrenc taifesiyle ilişki içinde olduğunu ve yeni bir dine (mezhebe) meylettğini haber vermektedir¹⁸⁷. Serafim'in reayayı kandırdığını ve fermanlı patrik olduğuna inandırdığını iddia etmekteydi. Serafim'in, bununla da kalmadığını bildiren Silvestros, Serafim'in kiliseye ait vakıf mallarını, evleri, kandilleri ve karavanları dahi para karşılığı satmış olduğuna dair iddiaların olduğunu bildirmektedir¹⁸⁸. Patrik Silvestros, Serafim ve ortaklarının ele geçirilmesini ve kiliseye ait bütün bu malların geri alınması için Osmanlı Devleti'nin taşradaki en güçlü adalet mekanizması olan kadının devreye girmesini hükümetten talep etmekteydi¹⁸⁹. Patrik Silvestros'un müdahil olduğu bu durum, Serafim gibi pek çok fırsatçının patriklik iddiasında bulunarak cemaat arasında faaliyet gösterdiğini, kiminin misyonerlik, kiminin ise kendi menfaatlerini takip ettiğini ifade etmesi açısından önemli bir örnektir. Daha sonra görülmüştür ki benzer şekilde gelen misyoner grupları da pek farklı olmayan yolları deneyerek cemaat arasında faaliyet göstermekteydi¹⁹⁰.

Silvestros, İstanbul Rum Patrikliğine bağlı olan Antakya, Şam, Halep, Sayda ve yakın çevrede, Avrupa (Efrenc) menşeyli rahiplerin türediğini tespit etmiştir. Bu rahiplerin ehl-i zimmet Rum reayası arasında fesat çıkarmak suretiyle tabî oldukları Ortodoks mezhebinden çıkararak, Frenk mezhebine (Katolik) katılmaları için çalıştıklarını ileri sürmekteydi. Bu tür faaliyetler o derece yoğunlukta idi ki, bir taraftan İstanbul Rum Patrikliği, diğer taraftan ise

¹⁸⁶ Ramazan Işık, "1820-1950 Yılları Arasında Suriye Ve Lübnan'da Protestan Misyonerlerin Kadınlara Yönelik Faaliyetleri", *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 15/2 (2010), s. 170 vd.

¹⁸⁷ A. Fortescue, *Batı Süryaniler'den Melkitler*, (Çvr. Meral Ünüvar), *Journal of the Assyrian Academic Society*, Cilt: 10, Sayı: 2, 1996, s. 7.

¹⁸⁸ Fortescue, *a.g.e.*, s. 33.

¹⁸⁹ Çolak, *a.g.t.*, s. 8.

¹⁹⁰ Çolak, *a.g.t.*, s. 11.

Antakya, Şam ve Kudüs Rum patrikleri de devreye girerek bu tür tazyikleri Osmanlı Devleti'ne rapor etmek zorunluluğu hissetmişlerdir¹⁹¹.

Bununla beraber gerek sahte patrik adayları, gerekse Ortodoks rahiplerin menfaat karşılığında kendi cemaat mensuplarını bu şekilde saptırmaları, reyanın dağılmasına ve raiyetliğe dair gereklerin yerine getirilmesine engel olduğu gibi, bir kısmının ise eski mezhebini terk ederek, yeni bir mezhep olarak lanse edilen Frenk mezhebine dahil oldukları görülmüştür. Bu da Antakya patriklerini, devletin bu tür hadiselerle müdahil olması gerektiği yönünde bir düşünceye sevk etmiş olup, devletten bu kişilerin buldukları yerlerde yakalanarak Magosa kalasında kalebent olarak cezalandırılmalarını talep etmeye yöneltmiştir. Devlet konuyla ilgilenmiş ve ferman göndermek suretiyle, söz konusu kişilerin buldukları yerde tutuklanmasına ve Kıbrıs adasında bulunan Magosa kalesine gönderilerek orada kalebent cezasına çarptırılmalarına karar vermiştir¹⁹².

Eftemiyos ve Ortaklarının Din Değiştirme ve Antakya'daki Faaliyetleri

Avrupalıların, Osmanlı vatandaşı gayrimüslimleri, Avrupa'da hüküm süren Hıristiyan mezheplerinin en güçlüsü olan ve Osmanlılar tarafından Frenk dini olarak tanımlanan Katolik mezhebine dahil etmeye yönelik girişimleri XX. Yüzyılın başlarına kadar devam etmiştir. Bu propagandanın endişe eden İstanbul, Antakya ve Kudüs Ortodoks Rum patrikleri Osmanlı Devleti'nin bu duruma müdahale etmesini istemişlerdi. 1722 yılının sonlarına doğru yapılan bir başvuru üzerine Kahire'de yaşayan Ortodoks cemaate mensup Eftemiyos, yukarıda bahsedilen Serafim ve Papa Goril adlı rahiplerin Avrupalı misyonerler tarafından elde edilerek Frenk dinini benimsedikleri haber verilmekteydi. Eftemiyos ve ortaklarının Sayda'da sürdürdükleri faaliyetlerle Ortodoks Rum vatandaşlarını kandırarak Frenk dinine meylettirmiş oldukları bildirilmekteydi. Patrikler şikâyet mektuplarında, Eftemiyos ve arkadaşlarının Akka kasabasına giderek burada bulunan Rum reaya üzerinde ihtilal, fesat ve katil gibi tehditler yağdırarak, uyguladıkları sindirme hareketi sonucunda bura ahalisini de yavaş yavaş din değiştirmeye zorlandıklarından bahsediyorlardı. Bunun üzerine Kudüs ve Sayda kasabalarında ve köylerinde olan ruhbanlar ve fukaralar bir meclis toplayarak, durumun vahameti üzerinde görüş birliğine varmışlar ve meselenin bir an önce halli için İstanbul'a haber göndermişlerdi. Osmanlı hükümeti ise konunun araştırılması için Kudüs kadısı Abdurrahman'a, Kudüs ve

¹⁹¹ Küçük, *a.g.m.*, s. 1013.

¹⁹² Fortescue, *a.g.e.*, s. 34.

Akka müftü ve dizdarlarına emirler göndererek gerekli tedbirleri almalarını istemişti¹⁹³.

Merkezden gelen bu emir üzerine Rahip Eftemiyos ve arkadaşları yakalanarak, kalebent cezasıyla Kıbrıs'a gönderildiler. Ancak Eftemiyos adlı rahip bir fırsatını bularak firar ederek, gayrimüslim ahaliyi Frenk dinine çağırmaya yönelik ihtilal ve fesatlarına devam etmişti. Onun ve diğer misyonerlerin çabaları sayesinde Şam, Kudüs, Sayda ve Akka kasabalarında bulunan reaya, Ortodoks mezhebinden ayrılarak yavaş yavaş Frenk dinine (Katolikliğe) geçmeye başlamıştı. Bölge patrikleri söz konusu kasabalarda yaşamakta olan Ortodoksları, mezhep dışına çıkmaya sevk eden Eftemiyos ve arkadaşlarının yakalanarak, bu defa da Adana kalesine kalebent olarak gönderilmelerini istemişlerdi¹⁹⁴.

Osmanlı vatandaşlarının din ve mezhep değiştirmesine yönelik bu ve benzeri vakalar söz konusu dönemde gözle görülebilir derecede çoğalmıştır. Bununla ilgili örnekler, birkaç kuruş veya daha küçük menfaatler karşılığında pek çok kişinin misyonerler tarafından elde edildiğini ve Ortodoksluğun Osmanlı topraklarında yavaş yavaş erimeye yüz tutmuş olduğunu göstermekteydi. Bu hususta İstanbul, Şam, Antakya ve Halep patrik ve metropolitleri hızlı bir haberleşme trafiğine girişerek, meselenin önünü almaya çalıştılar. Şam sakinlerinden Havari Hâli adlı papaz, Dürzi Mansur ve Halepli Adame ve Derzancir adlı zimmiler de misyoner faaliyetlerin kurbanı olarak Katolikliğe meyletmişlerdi. Bunun gibi Şam ve Halep çevresindeki Rum reayanın da din değiştirmesi için büyük çaba sarf edilmekte ve türlü fesatlar çıkarılmak suretiyle Katolikliğe geçişler kolaylaştırılmaktaydı. Durumun giderek endişe verici boyutlara ulaştığını gören patrikler ise cemaatlerinin bu şekilde erimesine artık bir dur demek için, meseleyi Osmanlı Devleti'ne bildirerek bahsi geçen kişilerin yakalanarak cezalandırılmasını istediler¹⁹⁵.

Osmanlı Devleti, Avrupalı misyonerler tarafından yapılan bu tür din değiştirme faaliyetlerini ciddi bir şekilde takip etmekteydi. Ancak Avrupalı devletlerle yapılan anlaşmalar ve verilen kapitülasyonlar sebebiyle, ortaya çıkan kanuni boşluklardan faydalananların yaptıkları bu ve benzeri girişimleri Osmanlıların doğrudan engellemek gibi bir lüksleri yoktu. Yapılabilecek tek şey gayrimüslim Osmanlı vatandaşlarını bu tür girişimler karşısında uyanık olmaya davet etmek ve din değiştiren kişiler şayet Osmanlı vatandaşı ise, bu kişileri içinde buldukları gayr-i kanunî işlerden men etmek ve ısrar edenleri de hafif

¹⁹³ Çolak, *a.g.t.*, s. 22.

¹⁹⁴ Küçük, *a.g.m.*, s. 1014.

¹⁹⁵ Küçük, *a.g.m.*, s. 1015.

cezalara çarptırmaktı¹⁹⁶.

Bütün bu tedbirlere rağmen misyoner grupların elde ettiği Osmanlı vatandaşı gayrimüslimler, üzerlerine aldıkları görevi en iyi şekilde yerine getirebilmek için adeta birbirleriyle yarışmakta ve akla gelmeyecek yöntemler geliştirmektedirler. Sıkı denetimler ve kati cezalar sebebiyle istedikleri şekilde çalışmayan mühtediler, bu defa da Ortodoks rahiplerin kılığına girmek suretiyle, Katoliklik propagandası yapmaya başlamışlardı. Hatta daha da fazla ileri giderek Mısırlı, Şamlı, Antakyalı, Tarubluşamlı ve Saydalı mühtedi Katolik papazlar veya papaz olduğunu iddia eden kişiler, Ortodoks Rum papazların kıyafetlerini giymek suretiyle, Ortodoks Rum ahaliyi din değiştirmeye zorlamakta, ellerinde olan kiliseleri zapt etmekte, Katolik murahhasaları patrik oldukları iddiasıyla ortalıkta dolaştırmakta, Rum din adamlarına görüldükleri her yerde hakaret ettirmektedirler¹⁹⁷.

Devletin meseleye müdahil olması hususunda girişimlerde bulunulması üzerine, hükümet Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'ya, Mısır kadısına, kaza kadı ve naiplerine gönderdiği emirde, Hıristiyan dünyasının Katolik ve Ortodoks olmak üzere iki büyük mezhebe bölündüğüne vurgu yapılarak, bu iki mezhebin birbirleri üzerinde üstünlük kurmak yerine bugün ne şekilde bulunuyorlar ise yine o şekilde kalmaları arzu edilmiştir. Buna rağmen şayet tebaa arasından Katolik mezhebine geçenler varsa, Ermeni ve Katolik papazların birbirleriyle ilişkileri yoksa, başka yerlerde olduğu gibi, Rum ve Katolik papazların kıyafetlerinin de farklı olmasına dikkat edilmesi emredilmiştir. Diğer taraftan murahhasaların da patriklik iddiası gibi uygunsuz bir harekette bulunma gafletine düşmemeleri istenilmiştir. Buna rağmen Ermeni cemaat içerisindeki bazı kimselerin hâlâ bu konuda inat etmekte oldukları tespit edilerek, bunların ıslahı gündeme gelince, yapmaları gereken ilk işin bu kişilerin Katolikliğe geçtiklerini bildirmeleri olacağından, cemaatleri tarafından şekillendirilmiş olan terbiyelerinin de bir tesirinin kalmamış olduğu ifade edilmiştir. Bu şekilde Ortodoks Rum cemaatin bir kısmının mezhep değişikliğine gitmesi, Osmanlı Devleti'nin yapmakta olduğu ıslahatın bir parçasını oluşturan nüfus tahriri maddesine de zarar vermektedir. Devlet, bu konuda gerek Ortodokslar ve gerekse Katolikliğe meyletmiş olanlar arasında meydana gelmesi muhtemel bir huzursuzluğu ortadan kaldıracak bir anlaşmaya varılmasını tavsiye etmekteydi¹⁹⁸.

Bu hususta Ermeni patriği, Ermenilerden Katolikliğe geçenler kadar, Katoliklerden

¹⁹⁶ Fortescue., *a.g.e.*, s. 35.

¹⁹⁷ Işık, *a.g.m.*, s. 174.

¹⁹⁸ Işık, *a.g.m.*, s. 174.

Ermeniliğe geçenlere de bir şey denilemeyeceğini, konunun iki millet arasında zaman içerisinde hal yoluna gireceğine olan inancını dile getirmiştir. Ancak bu iki milletin iki ayrı patriklik olmalarına izin verilmesi halinde meselenin mezhep kanunlarına büyük zarar vereceğine işaret ederek, böyle bir hususun gündeme gelmesi durumunda, Ermeniler arasından Katolikliğe meyledenler olursa bu gibi kişilerin her iki taraftan kabul görmemesi gerektiğine vurgu yapmıştır¹⁹⁹.

Ermeniler ve Katolikler arasında mezhepler arası geçişleri engellemek üzere 1250 senesi Zilhiccesinde (Mart 1835) bir kanun çıkarılmıştı²⁰⁰. Kanunda Ermeni ve Katolik milletlerinden Rum milletine, Rum milletinden bu iki millete geçenler olursa bunların red olunması emredilmekteydi. Diğer taraftan Katolik murahhasların ise bir mahalden ötekine gidip gelmeleri sırasında, ziyarette buldukları mevkiin mezhebini rencide edecek bir hal ve hareket içinde bulunmamaları, kendi ırz ve edepleriyle gezip dolaşmalarına dikkat etmeleri hususunda 1253 Senesi Evahir-i Saferinde (7 Mayıs 1837) Kudüs, Yafa ve Akka kazalarına da emir gönderilmişti. Aynı yılın Evahir-i Cemaziyelevvelinde (3 Ağustos) ise bahsi geçen kazalarda oturan Katolik murahhaslar veya papazların kıyafet seçiminde diğer unsurları rahatsız etmeyecek şekilde titizlik göstermeleri istenmiştir. Bu emirlere binaen buralarda oturan ecnebilerin de kılık kıyafetlerine dikkat etmelerine dair aynı yılın Evail-i Şaban (31 Ekim)'ında başka bir emrin gönderildiği de anlaşılmaktadır²⁰¹.

Rum patriği Osmanlı Devleti'ne haber göndererek Katolik milleti ile Rum milleti arasında huzursuzluğun bir ihtilale sebep olacak şekilde giderek gerginleştiğini haber vermişti. Bu sebeple Osmanlı hükümeti bir önceki sene Rebiülahirin ortasında Mısır, Şam, Antakya, Trablusşam ve Sayda'da olan Melkit Katolik kesişlerinin, murahhaslarının ve piskoposlarının Rum milletine, kiliselerine ve manastırlarına müdahale ettiği yönünde ortaya atılan iddiaların gerçek olmadığı anlaşıldığından bahsederek, şayet bu şekilde zapt edilmiş kilise ve manastır var ise, bunun bir oldu-bitti ile kabul edilemeyeceğini ve kesin olarak reddolunacağını ifade etmiştir. Aynı şekilde Rum milleti tarafından mezhep üzerinden bir fenalığın meydana gelmesi halinde de gerekli cezalandırmaların yapılarak, bu tür

¹⁹⁹ Gülnihal Bozkurt, Alman-İngiliz belgelerinin Ve Siyasi Gelişmelerin ışığı Altında *Gayrimüslim Osmanlı Vatandaşlarının Hukukî Durumu (1839-1914)*, Ankara 1996, s. 131,139.

²⁰⁰ Davut Kılıç, "Osmanlı Ermenileri Arasında Katolik Kilisesi'nin Kuruluş Faaliyetleri", *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı: 38, Mart-Nisan 2001, s. 734.

²⁰¹ Raif İvecan, "Ahmet Türkan, Osmanlı'da Kripto Hıristiyanlar, (İstanbul: Kitabevi, 2012), 178 s.", *Milîl ve Nihal İnanç, Kültür Ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 1 (Ocak – Nisan 2012), s. 2.

oldubittlerin tümünden reddolunacağını ifade etmişti²⁰².

Osmanlı Devleti, yukarıda da bahsedildiği gibi Katolik rahiplerin kıyafet değiştirerek Ortodoks Rum cemaati tehdit ve tahrik ettikleri yönündeki iddiaların ve buna dair gönderilen emirler gereği, her milletin kendi heyeti ve kıyafetine sahip olma hakkı olduğuna işaret edilerek, karşılıklı tarafların birbirlerine müdahale ve taarruzda bulunmamaları emredilmekteydi. Bu emre bahis konusu olan nizamnameye uygun olarak, bir millettten diğer millete tabi olma iddiasında olanların da reddolunacağına işaret edilmekte ve birbirlerine ait kilise ve manastırlara da bu şekilde tecavüz yapılmadıkça, her iki millet arasında ortaya çıkacak diğer hususlarla ilgili ihtilafların da kabul olunamayacağına dair 1252 senesi Evâhir-i Ramazan (10 Aralık 1836)'ında başka bir emrin daha gönderildiği anlaşılmaktadır²⁰³.

Bütün bu emir ve yasaklara rağmen gerek İstanbul'da ve gerekse ülkenin diğer eyaletlerinde yaşamakta olan Rum ve Katolik papazların heyet ve kıyafetlerini düzenlemek için ayrı ayrı nizamnameler neşredilmek zorunda kalınmıştır. Ancak bunların birbirlerinin kıyafetlerine yönelik sergiledikleri aykırılıkların usul ve nizamları da bozacağı anlaşıldığından, bu iki milletin Osmanlı reayası olmaları sebebiyle, bu şekilde birbirlerine ait hususlara müdahil olmalarına asla müsamaha gösterilemeyeceği bir kez daha ifade edilmişti²⁰⁴.

Yine bu yerlerde bulunan Katolik papazların, Rum papazlardan daha saf ve temiz olmalarına ve kıyafetlerinin kusursuz olmasına dikkat çeken hükümet, Katoliklerin kilise ve manastırlarına her ne şekilde olursa olsun müdahalede bulunulmasını da yasaklanmıştır²⁰⁵.

Burada dikkat çeken husus, gönderilmiş olan bu emrin 1821 Rum İsyanı'nın hemen akabinde olması ve o zamana kadar millet-i sadıka olarak Osmanlı Devleti'nin her türlü nimetinden faydalanarak, diğer gayrimüslimler nazarında erişilmez, üstün bir konuma yükselmiş olan Rumların artık gözden düştüğünü ve devlet nezdinde hakir görülerek adeta küçümsendiklerine şahit olunulmasıdır. Öyleki ciddi tehditler arz etmesine rağmen yeni yeni filizlenen Katolik cemaat, bu hadiseden sonra Ortodoksluğa tercih edilme aşamasına gelmiştir.

Rumların, Anadolu'da ortaya çıkmaya başlayan Katolik mezhebine yönelik sert tutumu, devleti Ortodoks Rumlara karşı ciddi tedbirler almaya yöneltmiştir. Bununla beraber

²⁰² M. Macit Kenanoğlu, "Osmanlı Ğmparatorluğu'nda Dinlerarası Ğlişkiler (14-20. Yüzyıllar)", *Milel ve Nihal İnanc, Kültür Ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 6 Sayı: 2, Mayıs – Ağustos / May – August 2009, s. 117.

²⁰³ Kenanoğlu, a.g.m., 118.

²⁰⁴ İvecan, a.g.m., s.7-9.

²⁰⁵ Kenanoğlu, a.g.m., 122.

Katoliklerin Rum papazların kılık kıyafetlerine bürünerek, halkın karşısına Rum papazlar gibi çıkmaları ve Ortodoks cemaati Katolikliğe meylettirmek için misyoner faaliyetler içinde bulunmalarından devlet de rahatsızdı. Bu hususla ilgili olarak Mısır Valisi Vezir Mehmed Ali Paşa'ya ve Mısır kadısına meseleyi takip ederek gerekli tedbirleri almaları da emredilmişti. Aynı emirde Mısır, Şam, Antakya, Trablusşam, Sayda ve bu şehirlere bağlı olan yerlerde ortaya çıkan Katolik papazların, yukarıda bahsedilen şekilde Rum papazlar gibi davranarak, Rumları kendilerine ve Katolik kilisesine meylettirmek için yaptıkları faaliyetlerin önünün alınması istenilmekteydi. Bu hususla ilgili olarak 1250 (1834), 1252(1836), 1253(1837) ve 1254(1838) yıllarında gönderilen emirler tekrar hatırlatılarak, eskiden beri gerek İstanbul'da ve gerekse Osmanlı Devleti'nin her hangi bir köşesinde bulunan Rum ve Katolik papazların kabahatlerinin ayrı olması ve bu sebeple birinden ötekine meyledenler olursa, bu durum nizamlara aykırı olacağından, kabulünün mümkün olmadığı ifade edilmiştir²⁰⁶.

Diğer taraftan bu yeni emirle Rum ve Katolik papazların kılık ve kıyafetlerine de yeni bir nizam getirilmiştir. Bu tarihten itibaren Katolik piskopos ve papazların kıyafetlerinin İstanbul'da bulunan aynı mezhebe mensup papazların giydikleri gibi siyah ve dört köşe liva sükûfeli olmasına karar verilmiş ve temizlik konusunda Rum Ortodokslardan daha titiz olmaları hususunda bir ihtarda da bulunulmasına karar verilmişti. Bu emir ile Katolik papazların Rumlardan korunmasına ve onlara yapılacak her türlü muamelede devletin desteğinin daima Katoliklerin yanında bulacağına dair bir nevi garanti verilmekteydi. Devlet bütün bu hususlar yanında Katoliklerin kilise ve manastırlarını da Rum papazlardan korumak istemiştir. Evâhir-i Şevvâl 1255 (8 Aralık 1839) tarihinde kapsamlı bir nizamname hazırlanarak Katoliklerin kilise ve manastırları, hatta giyim ve kuşamlarının şekli ve şemali de belirlenmiş olup, böylece Katolik papazlara Rum papazlardan daha farklı bir giyim tarzı da kazandırılmıştır²⁰⁷.

Mısır valisi ve müftülerine gönderilen ve yukarıda söz konusu olan bu yeni emir ile bahsi geçen nizamnamenin Mısır ve Mısır'a bağlı kazalarda acilen yürürlüğe konulması istenmiştir. Konuyla ilgili olarak diğer vilayetlere de benzeri emirlerin gönderilmiş olduğu anlaşılmaktadır²⁰⁸.

Bütün bunlar, 1821 Mora ve Rum isyanlarından sonra gözden düşmüş olan Ortodoks Rum cemaati dengeleyecek yeni bir unsur olan, Rum Katolik cemaatin devlet eliyle bilerek ve

²⁰⁶ Kenanoğlu, a.g.m., 123.

²⁰⁷ Kenanoğlu, a.g.m., 124.

²⁰⁸ Kenanoğlu, a.g.m., 125.

istenerek siyasî arenaya çekildiğini göstermektedir.

Devletin ortaya koymuş olduğu bu tavır, uzun bir zaman Ortodoks Rumların Osmanlı Devleti içindeki pozisyonlarını düşündürücü bir şekilde minimuma indirmek suretiyle, hareket kabiliyetlerini ortadan kaldıracı tedbirlerin alınmasına sebep olmuştur. Bununla beraber Anadolu ve İstanbul dışında bu iki mezhep arasında şiddetli çatışma alanlarının varlığını korumaya devam ettiği de görülmektedir.

Bu çatışmanın geçmişte yaşandığı gibi sadece Rumlar ve batıdan gelen misyonerlerin tesiriyle, Latin kökenli papazlar arasında değil, kendi ırki temelleri ile hareket ederek, Patriklik iddiasında bulunan Araplar ile Rumlar arasında ortaya çıkması, meseleyi daha ciddi, ciddi olduğu kadar da tehlikeli bir boyuta taşımıştır.

Cemaatlerin Meclis-i İdare'deki Azalarının Nöbet Usulüne Tabi Olması

Suriye ve Halep vilayetleriyle Kudüs sancağında bulunan Rum, Keldani, Süryani, Rum Katolik ve Ermeni Katolik, Latin ve Maruni cemaat ve taifelerinden meclis-i idare²⁰⁹ ve muhâkim-i nizâm olarak tayin edilecek aza hakkında daha önce kabul edilen münavebe kaidesine Antakya ve Kudüs Rum Patrikleri tarafından itiraz olunması üzerine, Şura-yı Devlet de alınan bir karar ile bahsi geçen münavebe kaidesinin uygulanması uygun bulunmuştur. Bu kararda münavebenin kişi bazında değil, cemaat bazında uygulanmasına karar verilmiştir. Bu sebeple yukarıda cemaat cemaat bahsi geçen Katolik taifelerinin bir cemaat ad edilmesine ve münavebe kaidesi dairesinde Rumlarla yekdiğerleri arasında nöbet usulünün getirilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu karara Rum Katolik patriği itiraz etmiştir. Bu yüzden açıktan uygulanmakta olan münavebe usulünün kaldırılmasına karar verilmiştir.

Böylece Rum Katolikler de Rumlar gibi bir cemaat itibar olunacaktı. Maruniler ise yalnız çoğunluk oldukları mahallerde müstakil bir cemaat addedileceklerdi. Diğer dört Katolik taife ise aralarından meclise nöbetle aza göndermelerine karar verilerek, Mezahip Nezareti tarafından hazırlanan tezkere 8 Temmuz 1887 tarihinde mecliste okundu. Ancak bu konuda bir karar alınamadı. Çünkü Şuriye vilayeti meseleye müdahil olarak Şura-yı Devlet tarafından daha önce alınmış olan kararın işleme konulmasını sağlamış idi. Ancak bu karara da daha sonra itiraz edilmiş ve karar yeniden değiştirilmek istenmişti. Fakat bu yeni değişikliğin sebebi anlaşılamadığından, bunun araştırılmasına, müzakere edilmesine ve sonucun Suriye vilayetine bildirilmesi emredilmiştir²¹⁰.

²⁰⁹ İvecan, a.g.m., s.11.

²¹⁰ İvecan, a.g.m., s.12.

Antakya Patriği Gariforyos Efendi'nin Cemaat Liderlerini Taltif Etmesi

Osmanlı Devleti ile iyi ilişkiler içinde bulunan ve hakkında yapılan tahkikatlarla devlete ve padişaha olan sadakati ortaya konulan Gariforyos Efendi, etrafına toplamış olduğu gerek kendi avanesinden kişileri, gerekse elde etmiş olduğu vilayetin ileri gelenlerini devlet nazarında yüceltmek amacıyla İstanbul'a mektuplar göndererek nişanlar istemekteydi. Bu mektuplarında söz konusu kişilerin devlete ve millete olan sadakatinden dem vurmakta ve padişaha olan bağlılıklarını dile getirmekteydi. Bu kişilerin almış oldukları nişan ve unvanlar sayesinde devlet nazarındaki payesini sağlamlaştırma yolunda daimi desteklerini kazanmış oluyordu. Gariforyos Efendi 5 Nisan 1867 tarihinde Hariciye Nezareti'ne gönderdiği bir arizada, kendisine tabi olan milletten Halepli Vekilzade Fetullah Efendi'nin güzel ahlak ve sıfatlarla donatılmış olduğunu, evliya işlerinde hizmetkâr olarak bilindiğini, aynı zamanda da kendisine de tabi bir zat olduğunu belirterek, Fethullah Efendiye dördüncü rütbeden mecidi nişan verilmesini istemekteydi²¹¹. Bu hususta sadaret Fethullah Efendi'ye bulunduğu mevki itibariyle hem rütbe ve hem de nişan verilmesinin uygun olmadığı belirtmiştir. Bununla beraber şimdilik rütbe verilmesinin daha uygun olacağına karar verilmiş idi²¹². Bu durum yeni patrik olan Gariforyos Efendi'nin kendi yandaşlarına, göreve atanır atanmaz devlet nezdinde yer ve mekân tahsisi gayretinde olduğunu göstermektedir. Gariforyos Efendi bununla iktifa etmeyeceğini göstermekte gecikmemiştir. Kendi yandaşlarının bağlılığını artırmak için; Mısırdaki bulunan Piskopos payesindeki vekili Ağustinus Kıtıl Efendi'nin dördüncü rütbeden mecidi nişan ile, Halep muteberanından Taciroğlu Anton ve Vekiloğlu Şükrullah ve Basiloğlu Şükrullah Efendiler ile Dersaadet'de bulunan vekili Fethullah Efendi'nin haiz olduğu rütbenin bir kat daha artırılmasını istemiştir. Yapılan incelemelerde Gariforyos Efendi'nin taltifini istediği bu kişilerin taltife şayan kişiler olduğu tespit edildiğinden, kendilerine rütbe ve mecidi nişan verilmesi hususunda irade çıkmış olduğu görülmektedir²¹³.

Bu arada Antakya Rum Katolik patrikliği özellikle kendi tebaasının taltifi ve devlet nazarında iyi bir yer edinmesi hususundaki faaliyetlerini sürdürmekteydi. Antakya Rum Katolik patrikliği patrikhane salonunun tezyinini ileri sürerek, ileri gelen Osmanlı Devlet memurlarını burada toplayarak diğer patriklikler karşısında devletin desteğini yanına almak için büyük çaba sarf etmekteydi. Bu maksatla yapılan bir müracaatta, Rum Katolik Patrikhanesine bir Tuğra'nın gönderilmesini istemiş ve bu Tuğra'nın patrikhanenin en şaşaalı

²¹¹ Kılıç, a.g.m., s. 735.

²¹² Kılıç, a.g.m., s. 737.

²¹³ Kılıç, a.g.m., s. 739.

bölümü olan ayın salonunda teşhirine izin verilmesini istirham etmişti. Patriğin bu arzusu Osmanlı sarayında da olumlu bir akis yapmış olup, padişah Tuğra'nın gönderilmesine ve yerine konulması için devlet ricalinin de bu törene iştirakini emretmiş idi. Törene Katolik milleti efradı, ruhani reisler, Osmanlı sarayını temsilen müşir Hacı Osman Nuri Paşa, askerî ve mülki erkan da hazır bulunmuştu. Tören askeri bandonun icra ettiği müzik ziyafetiyle başlamıştı. Tören orada bulunan umumi heyetin tek bir dille “padişahım çok yaşa” nidaları çekmesinden sonra sona ermişti.

Suriye valiliği tarafından İstanbul'a gönderilen ve 13 Teşrinievvel 1302 tarihli, Antakya Rum Katolik patriğinin taltifi meselesiyle ilgili tahrir padişaha arz edilmiş idi. Bu hususta ortaya çıkan görüş, patrikliğin taltifi hakkında ne tür bir karar verilirse verilsin isabetli bir karar verileceği ortada olup, malum olduğu üzere Antakya Rum Ortodoks patrikliği cemaatinin çoğunluk olduğu herkesin malumu olup, Katolik patriği derecesinde nüfuza sahip olduğundan yapılacak taltiften muhakkak Antakya Ortodoks Rum patrikliğinin de hissedar olması gerektiği dile getirilerek, her ikisinin de birinci dereceden mecidi nişanı ile taltif edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ancak bu iki patriğin zaruret içinde buldukları da dikkate alınır ise, her ikisine de birer miktar maaşın tahsis edilmesi, cemaatin Osmanlı Devleti'ne olan minnettarlıklarını bir derece daha artıracığı Suriye valisi tarafından bildirilmiş idi²¹⁴.

Antakya, İskenderiye, Kudüs Rum Katolik patriği Gariforyos tarafından muhacirin komisyonuna gönderilen 6 Haziran 1888 tarihli bir arizada İstanbul'da bulunan Abdullah Naum Efendi'nin de padişahın iltifatına ve taltifine layık olduğunu ve bunun yapılması halinde Naum Efendi'nin yazı yazdığı gazeteler sayesinde devlete ve millete hizmetlerine devam edeceğini ileri sürmekteydi. Bu itibarla Patrik Gariforyos, Naum Efendi'ye kefil olduğunu, vatana ve devlete olan sadakatini bildiğini, Suriye ahalisinin dahi itibarlılarından olduğunu, Mısır'da neşredilmekte olan “El-Ahram” ve Suriye'de neşredilen “Lisanu'l-Hal” adlı gazeteler gibi “Ceraid-i Vataniye” ve diğer gazetelerde de makaleleri çıkmış kadirşinas bir kişi olduğunu ileri sürmekteydi. Dolayısıyla bahsi geçen “El-Ahram” gazetesi imtiyaz sahibi ve müdürü gibi Abdullah Numan Efendi'nin de birinci dereceden ikinci sınıf rütbe ile taltif edilmesini istemekteydi. Gariforyos 6 Haziran 1888 tarihinde bu hususla ilgili yazmış olduğu bir başka arizasında Naum Efendi hakkında henüz bir karara varılmamış olmasını anlayamadığını, oysa ki Naum Efendi'nin bir hayli zamandan beri devlete gerek kavlen ve

²¹⁴ Sarıyıldız, a.g.m., s. 259.

gerek fiilen güzel hizmet ettiğini ve tam bir sadakat göstererek, Mısır ve Suriye’de yayınlanan gazetelerde yazdığı makalelerle kanun ve nizamlara olan vukufu ve malumatının tam olması sebebiyle fukara ve aciz vatan evlatları hakkında göstermiş olduğu gayrete binaen, padişahın lütfuna ve taltifine hak kazanmış olduğunu, bu sebeple taltifinin bir kez daha düşünülmesini istirham etmişti²¹⁵.

Rum Katolik Patriği Gariforyos Efendi, taraftarlarının bağlılığını devamlı kılabilmek için onların devlet tarafından taltif edilmelerine çalışmaktaydı. Bu suretle daha önce Suriye, Beyrut ve Halep vilayetleriyle Mısır hıdivliği dâhilinde bulunan Katolik taifesi muteberlerinin de taltifi konusunda doğrudan bir müracaatta bulunduğu anlaşılmakta olup, devlet bu kişilerin taltif edilmelerine sıcak bakmıştır. Bâb-ı âlî’den yapılan bu ve benzeri teveccühler bahsi geçen cemaatlerin de, tıpkı Rum Ortodoks cemaate mensup memur ve sair zevatın tamamının gösterdikleri sadakat ve hizmetlerine mükâfat olarak isimlerine rütbe çıkarılmıştı. Ayrıca emsallerinin nail olduğu taltife de layık bulunmuş idiler. Bu taltif sayesinde Rum Ortodoks milletinin Osmanlı Devleti’ne sadakatının devamı sağlanılmaya çalışılmıştır²¹⁶.

Suriye valisi tarafından dâhiliye nezaretine gönderilen bir tahriratta, Fransa hükümeti tarafından kendisine Komendor rütbesinden Lejyon Dö Nor Nişanı verilmek istendiği bildirilmiş olup, kabul edilip edilemeyeceği ve yapılacak olan törene katılıp katılamayacağı hususunda Antakya ve tevabii Rum Melkit Katolik patriği Kiris el-Samin Efendi tarafından müsaade istenildiği bildirilmiştir²¹⁷. Dâhiliye nazırlığı Lejyon Dö Nor Nişanın kabulü hakkında gerekli müsaadenin verilmesi hususunda Suriye vilayetinden gelen tahriratın kararnamesiyle beraber 6 Eylül 1911 tarihinde sadarete gönderilmesine karar vermiştir. Sadrazam tarafından verilen 14 Eylül 1911 tarihli cevapta, Fransa devleti tarafından verilen nişanın kabulü hususunda Dâhiliye nezareti kararnameyi padişaha arz ettiğini bildirmiştir. 17 Eylül tarihinde Sadarete gönderilen emirde nişanın kabulüne dair izin verildiği bildirilmiştir²¹⁸.

Ortodoks Rumlar ile Katolik Rumlar Arasında Kilise Kavgası

Adliye ve Mezahip Nezareti tarafından 29 Kasım 1890 tarihinde sadarete gönderilen bir yazıda, Marulyas kilisesinin kendilerine ait olduğuna dair Rum ve Rum Katoliklerinin ortaya attıkları ifadeler aslen sabit olmayıp Ezra’ karyesinde daha önce El-Huzzar adlı kiliseden

²¹⁵ Işık, a.g.m., 184.

²¹⁶ Işık, a.g.m., 185.

²¹⁷ Işık, a.g.m., 187.

²¹⁸ Işık, a.g.m., 189.

dolayı yine bu iki cemaat arasında ortaya çıkmış olan iddialar ve ihtilaf üzerine yapılan tahkikat neticesinde bu kilisenin Rumlara terk olunmuş olduğu iddia edilmekteydi. Bahsi geçen karyede Katolıklara ait bir kilisenin olmadığı yapılan incelemelerden anlaşıldığından, Marulyas kilisesinin de Katolıklara verilmesi hususunda Suriye idari meclisi tarafından bir kararın alındığı görülmektedir. Bununla beraber Şam Rum patriğinin şukkasında bahsi geçen El-Huzzar Kilisesine dair yapılan tahkikat esnasında adı geçen Marulyas Kilisesinin Ortodokslara ait olduğu, Katolikler tarafından da itiraf edilmişti. Hal böyle iken söz konusu meclis tarafından bu fıkranın mevzu bahis ve tetkik edilmemiş olması ve bir de Katoliklerin bahsi geçen karyede hiçbir kilisesinin bulunmadığı mazbatadan anlaşıldığı halde bahsi geçen şukkada söz konusu karyede dört Katolik kilisesinin bulunduğu iddiasına yer verilmesi gibi bir noksan beyanatın olması sebebiyle yeni bir tahkikatın yapılması için Suriye vilayetine gerekli emrin gönderildiği bildirilmiştir²¹⁹.

Suriye vilayetine gönderilen bu tahkikat emrinin hemen akabinde Antakya, İskenderiye, Kudüs ve tevbii Rum patriğinden konuyla ilgili olarak yeni bir izahat daha istenilmiş görünmektedir. Bunun üzerine patrik 24 Aralık 1893 tarihinde Adliye ve Mezahip Nezareti'ne gönderdiği arızasında, Rum milletinin Ezra' karyesinde eskiden beri tasarruf etmekte olduğu ve bir süredir oradaki Katolik taifesi tarafından gasp edilmeye çalışılan Marulyas Kilisenin mevki ve hududu ile Rumların tasarrufunda bulunduğu dair bir takım davaların olmasına rağmen, şimdilik Katolıklara terkine dair Dahiliye Nezareti'nden bir tahriratın ellerine ulaştığını bildirmişti. Bu itibarla söz konusu kilisenin Rumlara ait olduğu ve bir süredir bahsi geçen karyede bulunan El-Huzzar Kilise idaresi hakkında ortaya atılan münazaa esnasında ve Suriye vilayeti idare meclisinde yapılan tahkikatta Katoliklerin El-Huzzar Kilisesi'nde de haklarının olduğunu iddia ettikleri görülmektedir. Bu iddiaları yaparken de Rumlara yalnız Marulyas Kilisesi vardır diye itirafta buldukları halde, Katolik cemaatinin bu esnada adı geçen Marulyas Kilisesini de gasp girişiminde bulunmaları, durumun vehametini açıkça ortaya koymaktadır. Bu durumda haklı ve haksızı ayırmak için Adliye ve Mezahip Nezaretinin takdir buyuracağı şekilde gereken adalet ve merhametin sağlanarak, Katoliklerin saldırılarının önlenmesi ve bahsi geçen kilisenin dâhilinde bir şey ihdas etmekten men edilmeleri ve kilisenin asıl sahibi olan Rum milletine iadesi hususunda Suriye vilayetine gerekli emrin verilmesi istenilmiştir. Bunun üzerine Adliye ve Mezahip nezaretinden Dahiliye nezaretine bir yazı yazılarak Ezra' karyesinde Rumlara ait olan ve Katolikler tarafından zapt

²¹⁹ Sarıyıldız, a.g.m., s. 265.

olunan Marulyas Kilisesinin şimdilik onlara terkine dair nezaretin bildiriminden bahsedilmiş olup, kilisenin Rumlara iadesi hakkında bazı ifadeler ve istekleri içeren Antakya Rum patrikliğinden gelen takirde, bu işe dair daha önce gönderilen tezkereye cevap olarak nezaretinden yazılan ve yukarıda bahsedilen 16 Rebiülahir 1308 (29 Kasım 1890) tarihli tezkere de ilaveten gönderilmişti²²⁰. Ezra karyesindeki kilisenin geçici de olsa bir süre Katoliklere terkine karar verilmekle beraber, daha önce Suriye vilayetinden gelen haberler ve nezaretiyle yapılan muhabere sebebiyle, Şura-yı Devlet Dahiliye dairesi, 20 Temmuz 1307 (1 Ağustos 1891) tarihinde aldığı yeni bir kararla kilisenin Katoliklere terkini ilan etmiştir²²¹.

Antakya'daki Rum Katolik Ruhbanlara İkamet Yeri Tahsisi Meselesi

Kyrillos Geha Efendi, patrikliğinin ilk icraatını Mısır'da yeni bir patriklik oluşturulmasını engelleyerek gerçekleştirmiş oldu. Akabinde Konya'da sadece Rum Katolik milleti ruhbanlarının ikamet etmesi şartıyla kendi adına bir ikamet yeri satın almış olduğu Tüccar Halili Yusuf Mihail Şer tarafından bir arzuhal ile bildirilmişti. Konu Şura-yı Devlet'e havale edilerek 16 Kasım 1903 tarihinde Mülkiye dairesinde okunarak gereğinin yapılması emredilmiş olup, Konya vilayetine gönderilen bir emir ile Rum Katolik milletine ait Konya'da bir cemaatin olup olmadığının araştırılmasına, şayet var ise yerliden olup olmadıklarının araştırılması istenilmiştir. Şayet var ise Konya valisinden bunların kaçının erkek, kaçının kadın olduğunun tespiti hususunun tetkiki istenilmiştir²²². Bunun üzerine tahrirat dairesine başvurularak daha önce yapılmış olan emlak tahriri ve tadilat-ı umumiye esnasında sözü geçen mahalde ikamet etmiş olan cemaat nüfusunun 28 erkekten ibaret olduğu ve bunların isimlerinin de kuyudattan çıkarılarak pusulanın gönderildiği belirtilmiştir. Bunlardan başka burada 9 da kadın olduğu tespit edilmiş olmakla beraber, emlak defterinde fazla görünen 12 kişinin ise çeşitli beldelerde ticaretle uğraşmakta oldukları anlaşılmıştır. Konya valiliğinden alınan bu tafsilat 14 Mart 1320 tarihli tahrirat ile Şura-yı devlete takdim edilmiştir²²³.

Bunun üzerine sadaret Şurayı Devlet dairesine 1022 numaralı bir mazbata göndermiştir. Bu mazbatada Geha Efendi adına sadece Katolik ruhbanların kullanabileceği bir yer edinilmesi hususuyla ilgili olarak tüccardan Halili Yusuf Mihail Şer imzasıyla bir arzuhal verildiği ve bu arzuhalde geçen ifadelere bakıldığında Konya'da söz konusu millete ait bir cemaatin bulunmadığı tespit edilmiş olup, bu mahalde Katoliklere ait bir ibadetgahın

²²⁰ Sarıyıldız, a.g.m., s. 267.

²²¹ Sarıyıldız, a.g.m., s. 288.

²²² Sarıyıldız, a.g.m., s. 289.

²²³ Sarıyıldız, a.g.m., s. 290.

bulunmaması sebebiyle, söz konusu hanenin daha sonra kilise haline getirilmesine dair bir teşebbüsün engellenmesi isteğini içeren ve Dahiliye nezaretinden Şura-yı Devlete havale edilen 25 Şaban 1321 tarihli tezkere, Defter-i hakanide hazır bulunanların huzurunda okundu. Buna istinaden yapılan incelemede yukarıda bahsi geçen nüfus dışında bir nüfusun olmamasına rağmen, söz konusu hanenin daha sonra kilise veya benzeri bir ibadet hane şekline dönüştürülebileceği endişesiyle bu hanenin dönüştürülmesini engelleyecek bir senede bağlanması istenilmiştir. Bu konuda Divan-ı hümayun kaleminden de bir derkenar yazılarak kale ve isthkama yakın olmayan emlak ve arazinin alınıp satılması kişilerin arasındaki anlaşmaya bağlı olduğu gibi ruhban ikametına tahsis olunmak üzere satın alınan hanelerin sonradan dönüştürülerek ibadet hane yapılmayacağına dair müşteriden sened aldıktan sonra emlakın satışının yapılmasının mümkün olduğu bildirilmiştir.

Konya valiliğinden Dahiliye nezaretine gönderilen bir takrirden müşteriden sened alınmasına dair 11 Haziran 1321 tarihinde Defter-i hakaniden gelen tahriratda şayet aynı halde olması ve satılarak terk edildiğine dair takrirlerinin alınıp istenmesinde ferağ edenlerin veya bunların şer-i vekillerinin bulunmaması halinde, malın terki meselesinin Şura-yı Devlet kararıyla usulünce malın terkinde bir beis olmadığı hususu bildirilmiş idi. Dahiliye nezaretinin 30 Eylül 1321 tarihli takririn gereğinin yerine getirilmesi emredilmekteydi. Ancak Patrik Kirilyos Geha Efendinin İstanbul'da bulunması sebebiyle alınması gereken senedin İstanbul'dan alınarak gönderilmesi lüzumu nezaret tarafına Defter-i hakani memurluğundan ve mahalli idare tarafından bildirilmiş idi.

Sonuç

Osmanlı Devleti'nde 1720'li yıllarda başlayan Katolik propagandası özellikle Rum Ortodoks ahali arasında bölünmelere sebep olmuştur. Bir kısım patriğin Katolik mezhebine geçmesiyle başlayan bölünme ve parçalanma kısa bir süre sonra Ortodoks cemaat arasında çatışmalara sebep olmuştur. Bu çatışmalar Antakya Kilisesi ve çevre kiliselerde kendini olanca gücüyle hissettirmiş ve pek çok patrik bu çatışmaların ya kurbanı olmuş veya çatışmanın bir tarafı olarak patrikliğini kuvvetlendirmiştir. Osmanlı Devleti Rum Ortodoks cemaatin kendi aralarındaki meselelere mümkün merteye müdahil olmaktan uzak durmuştur. Ancak Rum patrikler kendi iktidarlarının devamı için Osmanlı hükümetlerini mezhep çatışmaları meselesine dahil edebilmek adına sarayla sıkı ilişkiler kurmaya özen göstermiş ve çoğunlukla da Osmanlı hükümetlerinin desteğini almışlardır.

Osmanlıların patriklere verdikleri bu destekler zaman zaman Antakya ve çevresinde

ikircikli bir politikanın da doğuşunu hazırlamıştır. Bu politika genellikle Antakya ve Şam valilerinin çabaları sonucunda ortaya çıkmıştır. Merkezi hükümet bölgedeki patriklik mücadelesini durdurmaya yönelik gösterdiği bütün çabalara rağmen muvaffak olamayınca devreye valiler girmiş ve her biri bir patriği destekleyerek Osmanlının bölgedeki hakimiyetini zayıflatacak hatalar işlemişlerdir. Bu durum Osmanlı Devletinin cemaatlerle olan ilişkilerinin zayıflamasına ve onların da misyonerlik faaliyetlerine alet olmasına kapı araladığını söyleyebiliriz.

Kaynaklar

Bozkurt, Gülnihal, Alman-İngiliz belgelerinin Ve Siyasi Gelişmelerin ışığı Altında Gayrimüslim Osmanlı Vatandaşlarının Hukukî Durumu (1839-1914), Ankara 1996.

Çolak, Hasan, *Relations Between The Ottoman Central Administration and The Greek Orthodox Patriarchates of Antioch*, Jerusalem and Alexandria: 16th-18th Centuries, Centre for Byzantine, Ottoman and Modern Greek Studies Institute of Archaeology and Antiquity College of Arts and Law, The University of Birmingham, 2012, s. 4.

Fortescue, A., Batı Süryaniler'den Melkitler, (Çvr. Meral Ünüvar), *Journal of the Assyrian Academic Society*, Cilt: 10, Sayı: 2, 1996, s. 7.

Işık, Ramazan, "1820-1950 Yılları Arasında Suriye Ve Lübnan'da Protestan Misyonerlerin Kadınlara Yönelik Faaliyetleri", *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 15/2 (2010), s. 170 vd.

İvecan, Raif, "Ahmet Türkan, Osmanlı'da Kripto Hıristiyanlar, İstanbul 2012" *Milel ve Nihal İnanç, Kültür Ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 1 (Ocak – Nisan 2012).

Kenanoğlu, M. Macit, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Dinlerarası İlişkiler (14-20. Yüzyıllar)", *Milel ve Nihal İnanç, Kültür Ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 6 Sayı: 2, Mayıs – Ağustos / May – August 2009.

Kılıç, Davut, "Osmanlı Ermenileri Arasında Katolik Kilisesi'nin Kuruluş Faaliyetleri", *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı: 38, Mart-Nisan 2001

Küçük, Cevdet, "Millet Sistemi", *Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt: IV, İstanbul 1985, s. 1007-1024.

Najim, Fr. Michel – Frazier, T.L., *Antioch: A Brief History of The Patriarchate of Antioch*, (<http://najim.net/ANTIOCHhistoryencyclopedia.pdf>, Erşm: 30.09.2015), s. 36.

Sarıyıldız, Gülден, "Osmanlı Devleti'nde Protestan Ermeni Milleti Ve Kilisesinin Tanınması", *İ.Ü. İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 2002, s. 259.

XIX. YÜZYIL İKTİSATÇILARININ EKONOMİK DOKTRİNLERİ VE

METODLARI

*Tacettin DUMAN

** Ozan İPEK

*** Mehtap TUZCU

**** Muhammet ARIK

***** Ozan Oğuz KIR

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

16. 06. 2023

Makale Kabul Tarihi

25. 07. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Tacettin Duman, Ozan İpek, Mehtap Tuzcu, Muhammet Arık, Ozan Oğuz Kır, “XIX. Yüzyıl İktisatçılarının Ekonomik Doktrinleri Ve Metodları”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, 2023, ss. 132-150.

Apa: Duman, T., İpek, O., Tuzcu, M., Arık, M., Kır, O. O. (2023), “XIX. Yüzyıl İktisatçılarının Ekonomik Doktrinleri Ve Metodları”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, ss. 132-150.

Özet

Dünya iktisat tarihi on dokuzuncu yüzyıla kadar pek çok teori ve kuram ile yönetilmiştir. Ancak bu yüzyılda ortaya çıkan teoriler Klasik dönem teorilerinin tamamını ortadan kaldıran bir etkiye sahiptir. İktisadi doktrinler tarihi denilen bu dönem on sekizinci yüzyılda başlayan sanayileşme ile ortaya çıkmış ve sanayileşmenin sağladığı kapital/sermaye fazlalıkları, ekonomik dengelerin değişmesine ve enflasyonist etkilerle ülkelerin sermaye dengelerinin bozulmasına sebep olmuştur. Bu duruma çare arayan ekonomistler geçmişte kurulmuş olan geleneksel teorileri yıkmak suretiyle yeni bir çok teori ortaya atmışlardır. Bu sayede ülkelerin parasal kaynakları kontrol edilmeye ve yönlendirilmeye başlanmıştır. Bu da giderek daha fazla globalleşen bir dünya yaratmaya başlamıştır.

Bu makalede Klasik dönemden Yeniçağa geçilirken ekonomik dengeleri sağlamak amacıyla ortaya atılmış olan kuramlar ve doktrinler hakkında bilgi verilmekte ve bu konuda iktisat tarihçilerinin ortaya koyduğu çalışmalara değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Klasik, Yeniçağ, doktrin, ekonomi, para, devlet.

Abstract

World economic history has been governed by many theories and theories until the nineteenth century. However, the theories that emerged in this century have an effect that eliminates all the theories of the Classical period. This period, called the history of economic doctrines, emerged with the industrialization that started in the eighteenth century, and the capital/capital surpluses provided by industrialization caused the economic balances to change and the capital balances of the countries to deteriorate with inflationary effects. Economists seeking a remedy for this situation have put forward many new theories by destroying the traditional theories established in the past. In this way, the monetary resources of the countries began to be controlled and directed. This has begun to create an increasingly globalized world.

* Okul Müdürü, Antakya Alaattin İlkokulu, tacettinduman@hotmail.com, Orcid: 0009-0002-7097-8832

** Müdür Yardımcısı, Seyhan Milli Mensucat İlkokulu, ozanipek63@gmail.com, Orcid: 0009-0008-5209-1203

*** Müdür Yardımcısı, Seyhan Milli Mensucat İlkokulu, mehtaptuzcu01@gmail.com, Orcid: 0009-0003-6065-3070

**** Müdür Yardımcısı, Sarıçam Çeş Sofulu İlkokulu, arikmuhammet@gmail.com, Orcid: 0009-0009-4349-629X

***** Müdür Yardımcısı, Seyhan Barbaros Ortaokulu, ozanoguzkir@windowslive.com, Orcid: 0009-0006-6421-216X

In this article, information is given about the theories and doctrines that were put forward to ensure economic balances during the transition from the Classical period to the New Age, and the studies of economic historians on this subject are mentioned.

Keywords: Classical, New Age, doctrine, economy, money, state.

Giriş

Ortaçağ'dan Yeni Çağ'a geçilene kadar Ekonomi politika tarihinde ciddi bir gelişme yaşanmamıştır. On sekizinci yüzyılda bu konuda bazı veriler ortaya çıkarılmış olsa da bu veriler üzerinde çok az tarihsel çalışma yapılmıştır²²⁴. Rossig'in "Versuch einer Geschichte der Oekonomie und Kameralwissenschaft, 1781" adlı eseri bu çalışmaların başında gelmektedir²²⁵. On dokuzuncu yüzyılın ilk on yıllarında bu bilim esas olarak Almanya'da gelişmiştir²²⁶. Bu konuda ilk çalışmalar arasında "Weitzel'in Geschichte der Staatswissenschaften, 1832-3", Baumstark'ın "Cameralistische Encyclopädie, 1835" ve von Mohl'un "Geschichte und Literatur der Staatswissenschaften, 1855 -8" adlı çalışmalar sayılabilir. McCulloch'un The Literature of Political Economy, 1845 (Ekonomi Politikin Edebiyatı, 1845) adlı kısa notlar içeren kataloğu da bu çalışmalar arasında sayılabilir²²⁷.

Blanqui tarafından yazılan "Histoire de L'économie politique en Europe, 1838" adlı çalışma da bu konuda oldukça başarılı veriler içermektedir. Bu çalışma oldukça yüzeysel olmasına rağmen, Ekonomi biliminin gerçek bir tarihini yazan ilk girişimler arasında sayılabilir. Kautz tarafından yazılan "Geschichtliche Entwicklung der Nationalökonomie und ihrer Literatur, 1860" adlı çalışma da bu konuda oldukça yetkindir. Bu konuda bir diğer önemli çalışma Kautz'un hocası Roscher tarafından 1874'te Almanya'da yazılmıştır. "Geschichte der Nationalökonomie" adlı ekonomik doktrin tarihi oldukça titiz bir çalışmadır ve uzun süredir ekonomik standardı belirlemektedir. Bütün eksikliklerine rağmen bugün bile okunmaya değerdir. Roscher'in bir diğer eseri "Geschichte der englischen Volkswirtschaftslehre, 1851" de aynı değerdedir. Yine de, sunum gücü ve açıklanan fikirlerin ustalığı, Dühring'in "Kritische Geschichte der Nationalökonomie und des Sozialismus,

²²⁴ "Ortaçağın Hristiyan etiğine karşın, Yeniçağda kentlerde yaygınlık kazanan ticari etik, kilise ve soylulara karşı verilen ideolojik mücadele sonunda yeni bir ahlak anlayışı geliştirecektir. Bu yeni anlayışa göre, kar bir ilerleme, mübadele bir uygarlık aracıdır. Elbette dünyevi hayatın geçici ve önemsiz olduğunu kabul eden kilise, başlangıçta, tacirlerin zenginleşmesine hoşgörülle bakmayacaktır. Buna karşın Yeniçağa damgasını vuran ticaret etiği, dünyevi hayata ağırlık verecek ve zamanın dünyevi amaçlar doğrultusunda kullanılmasını meşrulaştıracaktır." (Nihat Bulut, "Ortaçağdan Yeniçağa Geçiş Süreci Bağlamında Ekonomik Zihniyet Değişiminin Siyasal Düşünceye Etkisi", *AÜEHFD*, C. VI, S. 1-4 (2002), s. 17-19).

²²⁵ Joseph A. Schumpeter, *Economic Doctrine And Method: An Historical Sketch*, (Translated By R. Aris), New York Oxford University Press 1954, s. 3.

²²⁶ Max Weber, *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu*, Çev. Zeynep Atıoaba, Hil Y., İstanbul, 1997, s.42-44.

²²⁷ Schumpeter, a.g.e., s. 3.

1874”den bir ayak daha geridedir. Dühring’in bu çalışması Roscher'in çalışmasından çok daha üstündür²²⁸.

Bu çalışmalardan sonra Almanya'da ekonomi tarihi üzerine henüz bunlarla eşit düzeyde bir araştırma yapılmamıştır. Eisenhart'in “Geschichte der Nationalökonomie, 1881” adlı eseri, neredeyse tamamen sosyal politika alanındaki fikirlere ayrılmıştır. Oncken'in “Geschichte der Nationalökonomie, 1902” adlı sağla çalışması Adam Smith'ten daha önceki dönemlerle ilgilidir. Yöntemlerin ve sistemlerin tarihine ilişkin kısa bir inceleme yazan V. Schmoller, “Handwörterbuch der Staatswissenschaften” adlı eserinde yazmış olduğu 'Volkswirtschaftslehre' adlı makale bu konudaki tek istisnadır. Kitap olarak değil de makale olarak yazılan eserlerden biri de Scheel'in “Schönberg'in Handbuch der politischen Oekonomie” adlı çalışmadır. Bu çalışma doktrin tarihi üzerine yazılan önemli bir makaledir. Bu konudaki diğer çalışmaları arasında, onun çağdaşı olan Hasbach'ın “Die geschichtliche Entwicklung der deutschen Volkswirtschaftslehre symposium, 1908” adlı çalışmasından bahsedilebilir. Bu çalışma ekonomi tarihi için geniş ölçekli bir hammadde oluşturmaktadır. Fransız literatürü, özetleme niteliğindeki eserler açısından çok daha zengindir. Espinas, Rambaud ve Dubois'nın çalışmalarının yanı sıra Gide ve Rist'in seçkin kitabı “Histoire des Teachings économiques, 1908” bu çalışmalar arasında önemli bir yere sahiptir. İngiliz literatürü ise bu alanda yalnızca tek bir somut başarı üretebilmiştir, o da Ingram'ın “History of Political Economy, 1888” adlı eserdir. Amerikan literatüründe ise bu konuda yazılmış bir iki eserden bahsedilebilir Bunlar arasında Haney'nin “History of Economic Thought, 1911” adlı çalışması ile Cossa'nın “Guida allo Studio dell” adlı ekonomi siyaseti kitabı, büyük bir başarı elde etmesine rağmen, bu çalışmaların hiçbiri Alman literatüründen daha üstün değildir²²⁹.

Alman, Fransız, İngiliz ve Amerikan ekonomik doktrin çalışmalarının bu özetinden sonra diğer ülkelerde yapılan İktisat tarihi ve tarihçeleri üzerinde de durmakta fayda vardır. Mesela, Palgrave'nin “Dictionary of Political Economy” adlı çalışmasındaki önemli makalelerden bahsedilebilir. Roscher'in “History of German Economics” adlı çalışması da diğer ülkelerdeki ekonomi tarihiyle ilgili veriler içermektedir. “Ekonomik Doktrin Tarihi” ile ilgili tek süreli yayın Fransızca olarak yayınlanmıştır. Bu çalışma, “Revue d'histoire des Teachings économiques”, adı altında Paris'te yayınlanmaktadır²³⁰.

Doktrinler tarihi alanında pek çok özel araştırmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmalar

²²⁸ Schumpeter, a.g.e., s. 3.

²²⁹ Schumpeter, a.g.e., s. 3-4.

²³⁰ Schumpeter, a.g.e., s. 4.

arasında elbette ilk etapta münferit yazarlar ve ekoller hakkında uzmanlaşmış eserlerden de bahsedilebilir. Bununla beraber, tarihsel evrimin tüm ayrıntılarıyla hakkının verildiği bireysel doktrinler ve problemlerin tarihinden, kapsamlı tarihçelerden ve monografilerden çok daha fazlasının olduğunu söylemekte yarar vardır. Bu husustaki en önemli eserler arasında: v. Böhm Bawerk'in "Kapital und Kapitalzns, .vol. I, Geschichte und Kritik der Kapitalznsstheorieen, 1st ed. 1884, 2nd ed. 1902" adlı eseri sayılabilir. Bunun dışında "Marx: Theorien über den Mehrwert (ed. Kautsky), Zuckerkandl, Zur Theorie des Preises, 1889" adlı eser; Whittaker'in "History and Criticism of the Labour Theory of Value in English Political Economy-, 1903" adlı eseri; Liebknecht'in "Zur Geschichte der Werttheorie in England, 1902"; Sewall'in, "The Theory of Value Before A. Smith, 1901" adlı eseri; Kaulla'nın, "Die Geschichtliche Entwicklung der modernen Werttheorieen, 1906" eseri; Graziani'nin " Storia critica della teoria del valore, 1889" adlı eseri; Salz'ın "Beiträge Zur Geschichte und Kritik der Lohnfondstheorie, 1905" adlı eseri; v. Bergmann'ın, "Geschichte der nationalökonomischen Krisentheorieen, 1899" adlı eseri; F. Hoffmann'ın, "Kritische Geschichte der Geldwerttheorie" adlı eseri sayılabilir. Bu eserlerin dışında Rost'un, "Die Wertund Preistheorie mit Berücksichtigung ihrer dogmengeschichtlichen Entwicklung, 1908" adlı eserinin yanı sıra Pierstorff'un, "Unternehmergewinn"; Mataja'nın, "Unternehmergewinn"; A. Menger'in, "Recht aufden vollen Arbeitsertrag"; Zwiedinek'in," Lohntheorie und Lohnpolitik"; Ergang'ın, "Untersuchungen [urn Maschinenproblem" ve son olarak da Kostanecki'in, "Arbeit und Armut" adlı eserlerinden bahsedilebilir²³¹.

Bu doktrin tarihçeleri ve bunlara adanan eleştirel incelemeler çok eşit olmayan bir değere sahiptir, ancak bu eleştirel incelemeler yine de fikirlerin gerçekten bilimsel bir şekilde ele alınmasına yönelik girişimlerdir. Daha geniş bir anlamda, hemen hemen her yazar doktrin tarihi alanında incelemeler sunduğundan, neredeyse tüm literatürü buraya yerleştirmek mümkün olmayacağından şimdilik verilen örneklerle yetinilmiştir²³².

Bir Bilim Olarak Ekonominin Gelişimi

Öncelikle Ekonominin bilim haline gelişini ortaya koyan bazı eserlerden burada bahsetmek yerinde olacaktır. Bu eserler genel olarak 19. yüzyıla gelinceye kadar ekonomik verilerin derlenmesi ve bunların nasıl bir bilim haline getirileceği üzerinde kafa

²³¹ Schumpeter, a.g.e., s. 4-5.

²³² Schumpeter, a.g.e., s. 5.

yormaktadır²³³. Bu açıdan bakıldığında işin öncüleri olan eserlerin neler olduğunu bilmek, ekonomik verilerin okutulan ve öğretilen, sonra da icra edilerek dünyanın dengesini bazen bozabilen ve bazen de düzenleyen bir sistemin nasıl ortaya çıktığını anlamak için önemlidir²³⁴. Bu konuyla ilgili olarak yazılan eserlerden bazıları şunlardır:

Hasbach'ın "Philosophische Grundlagen der von F. Quesnay begründeten Politischen Oekonomie, Schmoller'in Forschungen, 1890" adlı eseriyle Bonar'ın "*Philosophy and Political Economy in some of their Historical Relations*:", 1893 (2nd ed., 1909)" adlı kitabı özellikle önemlidir. Klasik antik çağ ekonomisinin iyileriyle ilgi genel literatüre bakıldığında özellikle de antik ekonomi tarihinin büyük önem arz ettiğini söylemek gerekmektedir. Bu dönemde ortaya konulan eserler arasında Aristoteles'in ekonomik görüşleri üzerine yapılmış iki önemli çalışmadan bahsedebilir. Bunlardan biri Kraus'un, "Wertlehre des Aristoteles ve Kinkel, Sozialökonomische Anschauungen des Aristoteles" adlı eseridir. Bu esere denk bir başka eser ise Gouchon'un, "Antik Grèce dans l'économie" adlı çalışması olduğunu söylemek mümkündür²³⁵. Klasik çağın geri kalanı için yazılmış olan eserler arasında Endemann'ın, "Studien in der romanisch-kanonistischen Wirtschafts-und Rechtslehre" adlı eseri; Ashley'in, "*English Economic History and Theory*" adlı eseri; Contzen'in, "Geschichte der volkswirtschaftlichen Literatur im Mittelalter" adlı eseri; Brants'ın, "Theories économiques au XIII ve XIV siècles" adlı eseri; Laspeyres'in, "Geschichte der volkswirtschaftlichen Anschauungen der Niederländer und ihrer Literatur Zur Zeit der Republik, 1865" adlı eseri; Gargas'ın, "Die volkswirtschaftlichen Anschauungen in Polen im XVII. Jahrh" adlı eseri; Small'ın, "*The Cameralists*" adlı eseri; Leslie Stephen'in, "*English Thought in the Eighteenth Century*" adlı eseri; Supino'nun, "La scienza budgeta in Italia nei secoli XVIXVII (1888)" adlı eseri ve son olarak da Horn'un, "L'économie politique avant les physiocrats, 1867" adlı eseri konuyla ilgili yazılmış özel eserlerin başında gelmektedir. Bu eserlerin ışığında konuya bir bakış atmakta fayda telakki edilmektedir²³⁶.

On sekizinci yüzyılın sonlarına doğru şekillenen iktisat bilimi, birbirinden açıkça ayrılması gereken iki kökten büyümüştür. Adam Smith'in Wealth of Nations'ının (Ulusların

²³³ Thomas Hobbes, Leviathan, Çeviren: Semih LİM, Yapı Kredi Y., İstanbul, 2001, s.131.

²³⁴ İlkay Sunar, Düşün ve Toplum, Birey ve Toplum Y., Ankara, 1986, s.60.

²³⁵ Antik Çağ toplumlarının ekonomik değerleriyle ilgili olarak burada verilmeyen önemli bir eser daha mevcuttur. Bu eser M.I.Finley tarafından yazılan ve Hatice Palaz Erdemir tarafından Türkçeye çevrilen "Antikçağ Ekonomisi" adlı eserdir. Bu eser Glasgow Üniversitesi'nde felsefe profesörü ve Adam Smith'inde hocası olan Francis Hutchenson tarafından 1724'te yazılan "Short Introduction to Moral Philosophy (Ahlaki Felsefeye Giriş) başlıklı eserdir. <https://mkaymak.files.wordpress.com/2017/10/antikcag-ekonomisi.pdf>

²³⁶ Schumpeter, a.g.e., s. 9.

Zenginliği) açık farkla en önemli örneği olduğu 18. yüzyılın büyük yazıları, önceki yazarların çalışmalarını özetledi ve gelecek nesillere aktardı²³⁷. Bize uzun süredir birbirinden bağımsız olarak var olan iki düşünce dizisi sunuyorlar. Bu kollardan biri, terimin en geniş anlamıyla filozofların, yani sosyal etkinliklerin temel sorun ve dünya anlayışlarında temel bir unsur olarak görüldüğu düşünürlerin incelenmesinden kaynaklanmıştır²³⁸.

Dolayısıyla bu kol, tüm bilimlerin büyük anası olarak Felsefeden türemiştir. Diğeri, birincil amacı günün pratik sorunlarına ilgi duymak olan çeşitli türden insanlar tarafından birikmişti. Bu yazarın niyeti, bu iki kolun doğuşunun izini sürmek, her ne kadar bunun bir şekilde kısaca yapılması gerekse de. Ayrıca, bazı durumlarda, ne kadar önemli olursa olsun, bu tür bir sınıflandırmanın zaman zaman yaptığı gibi, gerçeklere uygulandığında bozulma eğiliminde olduğu ve bu durumda keyfi bir sınıflandırma olarak görünmeye mahkum olduğu akılda tutulmalıdır²³⁹.

"Felsefi" dal, nihai edebi temelini Antik Yunan düşüncesinde bulur ve günlük yaşam kavramlarından ve yasa koyucuların ve din kurucularının ilkelerinden açıkça ayırt edilebilir. Bu, yalnızca Yunan düşünürlerinin daha sonraki yıllarda bağımsız olarak yeniden formüle edilecek olan ekonomik nitelikteki fikirleri ifade etmeleri anlamında değil, aynı zamanda Yunanlıların gelecek nesilleri etkilemeleri anlamında da doğrudur. Dolayısıyla kesintisiz veya en azından sürekli olarak yeniden bağlanan bir referans zinciri, onlardan Adam Smith'in eserlerinin türediği yazarların çoğuna ve son olarak da Smith'in kendisine ulaştı. Bizim için en önemli olan Yunan etkileri, önem sırasına koyarsak, Aristoteles, Platon, Stoacılar ve Epikuroşçulardır. Ancak, tarihsel önemi bir yana, sunduklarının değeri de abartılmamalıdır. Her rastlantısal ifadeyi, sonraki düşünürlerin benzer sesli ifadelere bağladıkları anlamda yorumlamak hata olur. Dahası, iktisat teorisinin eşiğinde duran bazı temel önermeler o kadar basittir ve ekonomik süreçlerin pratik ve yarı içgüdüsel bilgisinden o kadar doğal bir şekilde türer ki, bunların formülasyonu özellikle unutulmaz bir başarı olarak deđerlendirilemez²⁴⁰.

Son olarak, eski düşünürler, örneğin siyaset bilimindekilerden çok, özgül ekonomik sorunlara çok daha az ilgi gösterirken, daha sonraki yıllarda, eskilerin birincil olarak ilgilendikleri ikincisinden çok, birincisi üzerinde daha fazla çalışma yapıldı. Bu iki nedenden dolayı, Yunan mirasının ekonomi alanında diğerlerine göre daha az önemi vardır. Sıklıkla

²³⁷ Adam Smith hakkında bkz. Sandelin, Hans-Michael Trautwein and Richard Wundrak, *A Short History of Economic Thought*, Thirt Edition, Routledge 2014, s. 14-18.

²³⁸ Schumpeter, a.g.e., s. 9.

²³⁹ Schumpeter, a.g.e., s. 9.

²⁴⁰ Schumpeter, a.g.e., s. 10.

ileri sürüldüğü gibi, "oikos" ekonomisinin, hane halkını otarşik hale getirmesiyle, gerçek bir "politik" ekonomi sorunu yaratmadığı ve "oikos" ekonomisinin sanıldığı kadar yaygın olmadığı doğru değildir²⁴¹. Bununla birlikte, ekonomik yaşam alanındaki bilimsel düşüncenin çok fazla gelişmediği doğrudur. Tarihçiler, ekonomik ilkelere ilişkin bir kavrayış söz konusu olduğunda bize daha da azını sunuyorlar. Genellemeler söz konusu olduğunda, aralarındaki en iyiler bile şaşırtıcı derecede zayıftır. Örneğin Thukydides'in bireysel olayları yargıladığında sergilediği parlak ustalık, genel nedenler ve sonuçları tartışırken onu terk ediyormuş gibi görünürken, özel ekonomik sorunlara pek değinmiyor. Hatiplerin ve oyun yazarlarının edebiyatı, hiçbir durumda, popüler kavramların ifadesi olarak tanımlanabilecek şeylerden daha fazlasını içermez. Aristoteles ve Platon bile son derece zayıf ve her şeyden önce "bilim-öncesi" bir ekonomi resmi sunuyorlardı; her yaştan meslekten olmayan kişininkinden önemli ölçüde farklı değildir. Ekonomik fenomenler arasındaki karşılıklı ilişkilere dair herhangi bir kavrayış söz konusu değildir²⁴².

Çeşitli ekonomik işlevleri incelemeleri, yükselen bir tüccar sınıfıyla karşı karşıya kalan ve esasen tarımsal bir görünüme sahip olan bir aristokrasinin tutumunu yansıtıyor. Yine de, her şey hesaba katılırsa, Aristoteles'in iktisat alanına katkısı hatırı sayılırdır. En önemli katkı noktaları şunlardır²⁴³:

1. Ekonomik eylemlere her zaman etik açıdan değer vermesine rağmen, insanın ekonomik etkinliğinin, bir yandan sadece ev ve atölye yönetiminden diğer yandan yasa koyucunun sanatından açık ve keskin bir şekilde ayrılan içsel bir çıkar sorunu temsil ettiğini kabul eden ilk ve uzun bir süre tek düşünürdü. Bu, özellikle büyük bir başarıyı temsil ediyordu, çünkü Yunan düşünürleri genel olarak ekonomiden neredeyse tamamen Ksenophon'un sunduğu türden pratik ekonomik bilgiyi ve hatta Aristoteles'in çalışmaları arasında yer almaya başlayan ekonomi üzerine kitaptan anlıyorlardı. Ayrıca, Yunanlılar normal olarak ekonomik sorunlarla yalnızca yasa koyucunun sanatı açısından veya ideal bir

²⁴¹ Esas itibarıyla ekonomi Hellence bir kelime olup; aile, ev halkı anlamına gelen oikos ile anlambilimsel (semantik) olarak oldukça karışık bir kökten gelen "tanzim etme, idare ve düzenleme" anlamlarını içeren nemkelimelerinin birleşmesinden oluşmaktadır. Bu yazma geleneği için model alınan kitap, yine Huthenson tarafından çevirilen ve M.Ö. 4. yüzyılın ortalarından önce Atinalı Ksenophon tarafından yazılmış olan Oikonomikos'tur.' Sokrates'in diyaloglarına benzeyen bir formda yazılmış olan Ksenophon'un Oikonomikos'u, arazi sahibi olan asilzadeler için rehber niteliğindedir. Hellence "oikos" kelimesi ise daha çok mülkiyet ile ilgilidir ve ihtiyaçlar, hiçbir zaman bizim "aile" kavramımızın karşılığı olarak kullanılabilir belirlenmiş bir kelime olarak ortaya çıkarmamıştır (M. I. Finley, *Antikçağ Ekonomisi*, (Çvr. Hatice Palaz Erdemir), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2007, s. 1-4.

²⁴² Schumpeter, a.g.e., s. 10-11.

²⁴³ Kari Polanyi, "Aristotle Discovers the Economy", Trade and Market in the Early Empires, (ed. Kari Polanyi, Conrad Arensberg ve Harry Pearson), Glencoe, 111., 1 957, s. 64-97.

devlet inşası görüşüyle meşgul oldular. Yalnızca Aristoteles'in yazılarında, biraz daha ayrıntılı, sorgulayıcı ve analitik bir karaktere sahip bir düşünce silsilesi buluruz, bu nedenle Aristoteles, yukarıda belirtilen ilk düşünce dizisinin yaratıcısı olarak tanımlanmalıdır. Belli bir pasajda ekonomiyi "zenginlik" bilimi olarak tanımlamıştı ve genel olarak onu kabaca ahlak felsefesi ve doğal hukuk sisteminde işgal etmesi gereken yere atamıştı. on sekizinci yüzyılda geliştirildiği gibi²⁴⁴.

2. Aristo, bir değer ve fiyat teorisinin temellerini attı. Kullanım değeri ile mübadele değeri arasındaki ayrımın önemini kavradı ve böylece bu ayrımın doğasında var olan sorunu açıkça kavradı. Değişim değeri doktrini, onun için bir pazar ekonomisi teorisinin (chrematistics) mihveri haline geldi. Bu teoriyi insan ihtiyaçları gerçeğine dayandırırken, tamamen öznel bir ekonomik değer teorisine ulaştı ve etik yasaların üstünlüğünü savunmasına rağmen, fenomen için gerçek bir açıklama sunmadan bir fiyat teorisi de geliştirdi. fiyat. Bu onu, bir mübadele ve değer ölçümü aracı olarak paranın doğası ve işlevi hakkındaki klasik ifadesine götürdü. Bu konuların temel önemini ne kadar derinden kavradığı, ekonomik metalar anlayışını, değerlerinin para cinsinden ölçülebilirliğine dayandığı gerçeğinden ortaya çıktı. Pufendorf'un ekonomik teoremler deposu bile hâlâ bu taslağın içinde yatıyor²⁴⁵.

3. Para ile zenginliği net bir şekilde birbirinden ayırdı ve daha sonra merkantilizme karşı mücadelede hizmet edecek olan argümanları kullandı. Başka bir yerde, örneğin, daha fazla kazanç için kullanılan üretim mallarının özel karakterini vurguladığında ve bu nedenle bugün hala geleneksel olan bir sermaye tanımı kullandığında, bizi kolayca ona çok uzak bir şey atfetmeye sevk edebilecek bir tavır sergiliyor. Bununla birlikte, genel olarak, modern teoriye bu tür yaklaşımlar izole edilmiştir ve genellikle büyük hata örnekleriyle takip edilir.

4. Aristoteles'in bu kadar tarihsel öneme sahip olan çıkar teorisi bu büyük hatalar arasında sayılamaz. Onun üretim anlayışının ilkel olduğu ve yalnızca maddi üretkenlik unsurunu kapsadığı doğrudur. Sonuç olarak, ticaretten elde edilen kârlar, ona yalnızca dolandırıcılığın bir sonucu olarak açıklanabilir göründü. Bununla birlikte, paranın "verimsiz niteliği" argümanı, Aristoteles'in gerçekten de hesaba kattığı tek şey olan tüketim için ödünç verme durumu düşünüldüğünde, bazen sanıldığı kadar hatalı değildir²⁴⁶.

5. Ayrıca Aristoteles, sakin ve nesnel bir tavırla, özel mülkiyet ve kölelik gibi

²⁴⁴ Schumpeter, a.g.e., s. 11.

²⁴⁵ Schumpeter, a.g.e., s. 11-12.

²⁴⁶ Bk. Edmund Burke, "The Economy of Athens in the Classical Period : Some Adjustments to the Primitivist Model", Transactions of the American Philologica/ Association 1 22, 1 992, s. 199-226.

toplumsal kurumlar hakkındaki tartışmaları toplumsal yararlılıkları açısından başlatmıştır. Bunlar gerçekten de bugünün iktisat literatüründe bile rollerini oynuyorlar.

6. Son olarak, bir sosyoloji biliminin temellerini attı. Başından beri, biraz skolastik argümanlar kullansa da, tamamen bireyci bir yaklaşıma karşı mücadele etti. Toplum fenomeninin karakterini, sosyal felsefenin tüm literatürünü ve dolayısıyla ekonomi literatürünü etkilemiş bir tarzda sosyal psikoloğun bakış açısından kavramaya çalıştı. Özellikle, Grotius'un tam olarak geliştireceği, birlikte yaşayan insanların doğal sosyalliği teorisinin temellerini attı. Ara sıra bir sosyal reformcu olarak konuştuğunda, bize tamamen modernmiş gibi gelen bir tavır takınır²⁴⁷.

Bu başarıları, Platon'un düşüncesindeki son derece renkli hayaletlerden koca bir dünya ayırır. İkincisi bize ne kesin bir ekonomik karakter kavramı ne de sürdürülebilir analitik argümanlar sunuyor. Amacı, kendi içinde sorunlu olan bir ekonomiyi açıklamak değil, kendi etik ilkelerine ve ideal devletinde hüküm süren koşullara uyarlanmış bir ekonomik düzen yaratmaktı. Bunun kısmen yalnızca bilimsel fikirleri sunmak için seçtiği bir biçim olduğu muhtemelen doğrudur, ancak her zaman atıfta bulunulan işbölümü hakkındaki beyanları bile onun ekonomi alanında daha derin bir bakışa sahip olduğuna dair çok az kanıt sağlar²⁴⁸. Ksenophon bile bu açıdan kolayca ondan üstünken, ekonomik beyanlarının ve argümanlarının geri kalanı meslekten olmayanlarındır. Eryxias diyalogu, ekonomi alanında meslekten olmayanların fikirlerinin üzerine çıkmak için daha güçlü bir girişim içerir ve Platon'un yazılarından daha üstün olan temel ekonomik kavramların bir analizini temsil eder.

Hasbach'ın da vurguladığı gibi, Stoacılar veya Epikuroşçular bize ekonomik sorunlara dair daha da az olumlu içgörü sunarken, onların filozofların entelektüel çalışmaları üzerindeki etkileri, önce antik Roma'da ve daha sonra Rönesans dünyasında çok daha büyüktü. Dahası, düşünürler en eski zamanlardan beri sosyolojik kavramlarla oynadıkları için, bu felsefi sistemlerin de bir dereceye kadar sosyolojik bir karaktere sahip olması anlaşılabilir. Yine de, konumuz için bu faktörün önemini abartmamak için tetikte olmalıyız. Her şeyden önce, ne Stoacılar ne de Epikuroşçular sorunlara bizim yolumuzda yaklaşmadılar. Bireyci tavırları, kamusal yaşamdan uzak durma tavsiyesinden pek fazla değildi²⁴⁹.

Sonuç olarak, onların bireyciliği ile yalnızca bizim ilgilendiğimiz bireycilik türü

²⁴⁷ Schumpeter, a.g.e., s. 13.

²⁴⁸ Schumpeter, a.g.e., s. 13.

²⁴⁹ Mark Granovetter, "Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness", American Journal of Sociology 91, 1 1985, s. 485-510.

arasında, yani sosyal bilimin bir ilkesi ve sosyal araştırma için bir başlangıç noktası olarak bireycilik arasında hiçbir bağlantı yoktur. Dahası, Epikür'ün öğretilerinin aslında zamanımızın Eudaimonizm'iyle, Stoacıların öğretilerinin modern toplumsal etik eğilimleriyle ne kadar az ortak yönü varsa, o kadar azdır. Bu açıdan, yüzeysel benzerliklere aldanmak ve bu felsefi sistemlerde bilimsel toplumsal kavrayışın tohumlarını algılamak özellikle kolaydır, tıpkı daha sonraki düşünürlerin esasen yeni fikirleri eskilerden türettikleri bir terminolojiyle giydirme eğiliminde olmaları gibi. Bu başarılar daha sonra iktisat bilimini iki şekilde etkiledi. Her şeyden önce, zaman içinde bir düşünürden diğerine aktarıldılar. Romalı ve ortaçağ düşünürleri onları benimsedi ve onlardan daha modern bilim adamları tarafından devralındı. İkincisi, Rönesans'ın gelişiyle ve çok sonra Yunan düşünürlerinin kendileri yaşayan bir güç haline geldiler ve doğrudan onlara yönelen modern düşünürlerin öğretmenleri haline geldiler²⁵⁰.

Bugün bile, kardeş disiplinleri göz önünde bulundurmadan ekonomiyi tartışmak zordur ve bazı açılardan düpedüz imkânsızdır. Spesifik olarak ekonomik bilgi deposu küçük olduğu ve ekonomi, büyük evrensel felsefe biliminin yalnızca küçük bir bileşeni olduğu sürece, bu ayırım daha da zordu. Bununla birlikte, eğer bu kitabın çerçevesi içinde kalmak istiyorsak, bunu yapmaya çalışmak zorundayız. Bu nedenle antik Roma'da bilgi birikiminin artmadığını kısaca belirtelim. Bu, aslında tamamen orijinal olmayan felsefe ve tarih yazımı söz konusu olduğunda söylemeye gerek yok ve Hukuk ilmine ilişkin olarak belki de başka hiçbir şey beklenemezdi. Hukukçuların ekonomik hayatın sorunlarına nasıl büyük bir güvenle yaklaştıklarını görüyoruz, ancak bu yalnızca deneyimli bir iş adamının güvencesidir, oysa yasal tartışmanın amacı, içsel sınırlamaları ile ekonomik tartışmaları imkansız hale getirir. Paulus'un ünlü fiyat tanımı gibi ara sıra ifadeler izole edildi ve bu nedenle çok az anlam ifade ediyor ve bu nedenle, "Corpus Juris" in ekonomik doktrinleri üzerine yapılan modern araştırmaların sorunlarımızla ilgili olarak herhangi bir sonuç vermediğini anlayabiliriz²⁵¹. De re rustikayı yazan yazarların tarımla ilgili elkitapları da aynı şekilde ekonomik bilgi biçiminde hiçbir şey sunmuyordu. On sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllarda İngiltere'de bunlar kadar yaşamsal olan toprak reformu konusunda çok daha çarpıcı olan şey bu alanda sorunların asla eksik olmadığı gerçeğiydi²⁵².

Ekonomik sorunlar hakkında -popüler fikirlere ve 'iş dünyasında' izole edilmiş

²⁵⁰ Schumpeter, a.g.e., s. 14.

²⁵¹ Konuyla ilgili olarak eserin birinci bölümüne bk. E. J. Jonkers, *Economische en socialc toestanden in het Rmeinsche Rijk blijkende uit het Corpus Juris*, Wageningen 1933.

²⁵² Schumpeter, a.g.e., s. 14-15.

adamların kavramlarına karşı spekülâtif- spekülâtif düşüncenin bir sonraki bölümü için doğal olarak skolastikliğe dönülecektir. Aslında, diğerlerinde olduğu gibi bu açıdan da skolastikliğin Aristoteles'i, örneğin Marx'ın Ricardo'yu takip etmesi kadar yakından takip ettiğini söylemek mümkündür. Her ne kadar ana amacı genellikle ahlaki vicdan muhasebesi niteliğinde olsa da, tartışılan vakaların ve dini emirlerin çoğu kez yalnızca nesnel araştırmanın dışsal biçimi olmadığı ve bazen bizi daha uzun süre daha olumlu bir şekilde etkilediği gerçeğine karşı kör olmamalı, tersine onu incelemek gerekmektedir²⁵³.

Ancak iktisat alanında, durum yalnızca sınırlı bir ölçüde böyle görünüyor ve skolastiklerin önermelerinin değeri küçük görünüyor. Adil fiyat etik sorunuyla bağlantılı olarak, bildiğimiz kadarıyla ilk kez Albertus Magnus (1193-1280) tarafından formüle edilen bir fiyat teorisinin başlangıcını buluyoruz. Magnus, mübadele edilecek mallarda bulunan emek ve masraf miktarlarının eşitliğinin mübadele ilişkisi için ideal bir kriter oluşturacağını belirterek, Aristoteles'in fiyat hakkındaki fikirlerine daha kesin bir şekil vermeye çalıştı²⁵⁴.

Ancak bu ifade, yalnızca ahlaki bir varsayım olarak yapılmıştır ve hatta haksız ticareti yasaklayan başka bir ahlaki varsayımdan türetilmiştir. Her şeyden önce, onu eninde sonunda ekonomik teoride işe yarar hale getirmiş olabilecek fikirlerle herhangi bir ilişkisi olmadan tamamen duruyor. Bu, Skolastikler tarafından üretilen ekonomik argümanların çoğuna bir örnektir. Çoğu, hatta aralarında Thomas Aquinas bile bu alanda herhangi bir orijinal fikir üretmezken, -belki Duns Scotus'tan başlayarak- metaların faydasını mübadele ekonomisinin açıklanmasının temeli haline getirme eğilimi geliştirdi. Bu eğilim, Buridan'ı 14. yüzyılın ilk yarısında, Oresmius tarafından geliştirilen ve muhtemelen ilk tamamen ekonomik başarıyı temsil eden bir para teorisinin formülasyonuna götürdü. Paranın değerini malzemesinin kullanım değerine dayandıran temel anlayışı bir daha asla ortadan kalkmadı. Tüm bu eğilim, genellikle skolastisizm dönemini kapattığı düşünülen Gabriel Biel ile on beşinci yüzyılın sonlarına doğru doruğa ulaştı. Yine de skolastisizm, sosyal bilimlerin alanındaki mirasını Doğa Yasası okuluna devretti²⁵⁵.

Skolastiklerin fiyat teorisinin sonuçlarından biri, daha doğrusu özel bir uygulaması, çıkar teorileriydi. Burada, faiz alma sorununa ortaçağ düşünürlerinin iyi bilinen yaklaşımı için

²⁵³ Schumpeter, a.g.e., s. 15.

²⁵⁴ Albertus Magnus 1193-1280' lerde "Adil fiyat" kavramını ilk savunan düşünürler arasına katılarak, Aristocu yaklaşımlarla insanlar arasında menfaat benzerliği bulunduğu, aşırı karla yapılan ticaretten elde edilen kazancın iyi karşılanmamış, faiz yasağı konusunda da görüşler ileri sürmüştür (James Arthur Gheridy Economic Thought, A, Historical Anthology, Random House, New York, 1965, s.13.).

²⁵⁵ Schumpeter, a.g.e., s. 16. Ayrıca bk. Hüseyin Timur, İktisadi Düşünceler Tarihi, İzmir 1968, ss. 39-40 ve Ali Özgüven, İktisadi Düşünceler, Doktrinler ve Teoriler, İstanbul 1984, s. 43.

teorik bir temel sağlamaya çalışıldı. Bu çıkar teorisi, on sekizinci yüzyılın ikinci yarısına kadar hayatta kaldı. Sürekli olarak yeni ufuklar açan tamamen ekonomik sorunların tartışılması için belki de en önemli tema olarak hizmet etti. Bu okulun geri kalan başarıları burada ele alınamaz. Dahası, skolastik fikirlerin karmaşıklığından ekonominin bütünleşik bir resmini çıkarmanın mümkün olacağını söylemeye gerek yok, ancak bu resim bilinçli bir araştırmanın sonucu değil, yalnızca güncel sorunlara yönelik genel tutumun yansımasıydı²⁵⁶.

Sosyal bilim alanındaki bu küçük entelektüel başarı akışı, Rönesans ve Reform döneminde fırtınalı fikirler denizine aktı. Bize dayatılan yer sınırlamaları nedeniyle tasvire meydan okuyan akımlarının karışıklığından ikisinden bahsedilebilir. İlk olarak, sosyal bilimler alanındaki genel entelektüel eğilim, dönemin siyasi, dini ve sosyal devrimlerinin ürettiği itici güçten türemiştir. Bu eğilim, devlete ve topluma yeni bakış açılarından bakan çok sayıda yeni işçiyi bu alana yöneltti. Bu dönemin skolastisizmle tarihsel sürekliliğini açıkça gösterdiği ve başarılarının skolastik düşüncenin bazı dışsal biçimlerini hiçbir zaman değiştirmedeği, öte yandan yeni mayalanmanın sosyal bilim düşüncesini yavaş yavaş oldukça farklı bir şeye dönüştürdüğü doğrudur²⁵⁷.

Tüm bu genel önermelerin hiçbir zaman tam anlamıyla doğru olamayacakları koşuluyla, daha önceki düşünürler tarafından bir gizem ya da apaçık olarak kabul edilen toplumsal dünyanın, şimdi doğaüstü kavramlardan çok doğal kavramlarla kavranması gereken entelektüel bir sorun olarak görüldüğü söylenebilir. Bu kavramlar, gözlemden ve deneyime dayalı gerçeklerin analizinden türetilenlerdir. Toplumsal dünyanın bu ussallaştırılmasına - neden-sonuç ilişkisi yoluyla akılcı bir algı anlamında- yöntemli bir biçimde, toplumun açıkça dayandığı insan eylemlerinin "makul" güdülerini analiz edilerek, hatta bazı toplumsal makul olarak amaçlar. Açıkça söylemek gerekirse, 'rasyonalist' kelimesinin bu anlamlarının birbiriyle hiçbir ilgisi yoktur. İspanyol İmparatorluğu'nun dağılıpını, içkin canlılık eksikliğiyle açıklayan tarihçi, olayı açıklamaya çalışır ve neden-sonuç ilişkisini uygulayarak onu rasyonalize eder. Bununla birlikte, bu nedenle, toplumsal dünyayı yalnızca, eylemde bulunan üyelerin makul saiklerinin bir bileşkesi olarak gördüğü varsayılmamalıdır. Bu nedenle, kesinlikle toplumun belirli koşullarını mutlak olarak makul görmez. Bununla birlikte, "Akılcılık" terimi, bu anlamların ve tesadüfen diğerlerinin de karıştığı bir slogan haline geldi. Sosyal bilimler alanında rasyonalizmin özüne nüfuz edebilmek için, 18. yüzyılda tarih

²⁵⁶ Schumpeter, a.g.e., s. 16.

²⁵⁷ Schumpeter, a.g.e., s. 16-17.

yazımının yükselişine kadar bu farklı anlamların genellikle düşünürlerin zihinlerinde birlikte aktığı gerçeğini vurgulamamız zorunludur²⁵⁸.

Bu, giderek azalan bir dereceye kadar, modern zamanlara kadar sık sık oldu. Bu alandaki ilk düşünürlerin, toplumsal etkinlikleri anlamak istediklerinde, açıklama için aktörlerin akıl yürütmelerine yönelmeleri ve ilkesel olarak 'akla aykırı' herhangi bir eylemi ilginç olmayan bir sapma olarak görmeleri anlaşılır bir durumdu. Bu nedenle, bir yandan düşünürlerin, bireyin içindeki güdüler dünyasını toplumsal sorunları anlamının anahtarı olarak gören bireyci bir bakış açısına geldiklerini, öte yandan da tek başına Akıl'a tekabül eden değişmez ve evrensel olarak geçerli bir düzen. Bu sonuçlara vardılar, çünkü onlara insan zihniyetinin değişmez bir şekilde yerleşik bir şey olduğu ve dolayısıyla ondan türetilen eylem yasasının, yaratılışı gibi sosyal dünya gibi belirli bir anlamda eşit derecede değişmez olduğu onlara açık göründü. Bilimde bireyciliğin ve aynı zamanda gerçekte var olmayan ve tam da bu nedenle kurulması gereken toplumun genel normal koşulları kavramının kökeni burada bulunabilir. Bununla birlikte, bu düşünürlerin yola çıktıkları noktanın, modern anlamda bile tamamen bilimsel olduğunu ve sosyal bilimi psikolojiye dayandırma fikrinin, bugün yeniden güç kazanan bir düşünce çizgisini temsil ettiğini not edelim. Bu literatürün yüzeyselliklerinden ve apaçık kusurlarından caydırılan bizler, bugün kendi çalışmamızın ne kadar tamamen aynı temellere dayandığını unutmaya eğilimindeyiz. Bireycilik ve rasyonalizmi öncelikle bir sosyal felsefe olarak görmek olağandır²⁵⁹.

İlk başta, kendi içinde bizim için çok az önemi olan ama dolaylı olarak büyük önemi olan bir "akılcı" teoloji geliştirdi. Bu bağlamda, tartışmanın Reform'un ihtilaflarıyla ilk kez başladığında, nasıl hâlâ tamamen eski yorumlama araçlarına dayandığını büyük bir ilgiyle gözlemliyoruz. Ancak daha sonra bu yöntem tamamen terkedilir ve yerini Deizm'in çeşitli biçimlerine ulaşılan kadar dinsel bilinç olgularının analizi alır. Bu Deizm, ebedî fakat "doğal" kanuna tam olarak karşılık gelir, yani "Akıl" yardımıyla ulaşılan, ancak içeriği kesin

²⁵⁸ Konuyla ilgili bk. Fritz Neumark, *İktisadi Düşünceler Tarihi*, (çev. Ahmet Ali Özeken), C. 1, İstanbul 1943, ss. 59-60.

²⁵⁹ Bununla birlikte, bireyci ve akılcı bir düşünme biçiminin, sorgulayan zihne en doğal yol olarak sunulduğunu, adeta bilimsel ilerleme yolunda ilerlediğini vurgulamak bizim için daha önemli. Dahası, teolojik formülasyonlara haksız bir önem atfetmek olağandır. Tüm bu dönemin teolojik terimlerle düşünüldüğü gerçekten doğrudur. Ancak fenomenleri doğaüstü terimlerle açıklayan bir düşünce tarzı ile bilim çerçevesinde bize "doğal" nedenler sunan ve her şeyin daha yüksek bir iradeye veya plana tekabül ettiği konusunda ısrar eden bir yaklaşım arasında ayırım yapmak gerekir. İkinci durumda, tartışma tamamen olumlu ve bilimseldir. "Descartes, Locke, Newton ve benzerlerinde teolojik unsuru ancak bu anlamda buluruz ve artık sonuçlar üzerinde gerçek bir etkisi yoktur". Aynı şey bizim alanımız için de geçerlidir. Teolojik biçim, sosyal bilimler alanında düşünce aslında tamamen özgürleştikten çok sonra bile korunmaktadır (Schumpeter, a.g.e., s. 18).

olarak belirlenmiş bir inançtır ve genel tabiatlı ve toplumsal bir öğreti değildir²⁶⁰. Dönemin bütün düşünürleri bu sorunlara değinmiştir. Adam Smith bile hâlâ "Doğal Teoloji" üzerine konferanslar veriyordu, ancak bu tema zaten yalnızca sosyal bilimlerin konusundan değil, felsefenin geri kalanından da ayrı²⁶¹. Butler gibi tamamen teolojik bazı yazarlar bile sosyal bilimlerin alanındaki düşünceyi derinden etkilemiştir²⁶².

Daha sonra teolojik felsefenin ana-biliminden, ekonomi politiğin yakın ilişkisi içinde duran ve aynı analitik -ve bu bağlamda psikolojik- eğilimi gösteren bağımsız bir Etik kendini ayırdı. O zaten gerçek bir sosyal bilimdi ve aksi yöndeki çok popüler olan ifadelere rağmen ekonomiyle bağlantısını hiçbir zaman kaybetmemişti. Bu dönemin etik sistemi, etik olguları Shaftesbury'nin ahlaki anlayışı veya Adam Smith tarafından sürdürülen sempati ilkesi gibi genel açıklayıcı ilkelere veya Hobbes'un yazılarında ahlakın ve pozitif yaşamın özdeşleştirilmesi ilkesine veya hatta daha belirgin ilkelere dayandırıyordu. Grotius'taki veya Mandeville'in egoizm ilkesindeki eski fikirlerin yankıları, bizim için önemli olan birkaç isim. Bu durumda da, daha sonraki düşünürlerin çoğunun bile asla bir kenara atmadığı teolojik pelerinine rağmen, teolojik tartışmadan daha önce atıfta bulunduğumuz "bilimsel" bir kavrayışa geçişi gözlemliyoruz²⁶³.

Burada da somut içerikli ahlaki bilgi özlemini buluyoruz, ancak onu temel bilgi ve en geniş anlamda açıklama arzusundan ayırmamız gerekiyor. On altıncı yüzyılda bağımsız bir disiplin haline gelen Doğal Hukuk doktrini bizim için daha da büyük önem taşıyor. Çerçevesinde kaydedilen bilimsel ilerlemenin boyutu hakkında yeterli bir fikir vermek çok zordur. İlk başta hâlâ Postglossatores'in araçlarıyla çalışan, yani vicdan ve tefsir yöntemini kullanan İtalyan ve Fransız hukukçuların çevrelerinde, yukarıda özetlenen koşulların olumlu etkisi altında erken dönemde eleştirel bir ruh gelişti; ilgilendikleri hukuk sistemlerinin içeriğini sorguladılar. Bu eleştirel ruh, nihayetinde, Araplar aracılığıyla tanıtılan Yunanistan'ın doğa bilimlerinden türetildi. Bundan yavaş yavaş, giderek artan bir güçle, herhangi bir somut yasanın dışında var olan bir yasa fikri doğdu; deneyimle bilindiği şekliyle insan doğasının unsurlarından ve toplumun en derin ihtiyaçlarından türetilen bir kanun fikri bu şekilde ortaya çıktı²⁶⁴.

²⁶⁰ Hasameddin Erdem, "Deizm", DIA, İstanbul, 1994, c. 9, s. 109-110.

²⁶¹ Mahsun Aytepe, "Deizm-Bilim İlişkisi ve İslam Düşüncesi", *Din Karşıtı Çağdaş Akımlar ve Deizm*, Van 2017, s. 198.

²⁶² Schumpeter, a.g.e., s. 19.

²⁶³ Schumpeter, a.g.e., s. 19.

²⁶⁴ Schumpeter, a.g.e., s. 20.

Kademeli olarak pozitif bir hukuk bilimi ve onun temeli olarak bir devlet ve toplum bilimi, kısmen bilimsel düşünceye hatırı sayılır bir bağımsızlık sağlarken üstünlüğünü resmen kabul eden Fransız "ikili hakikat" doktrininin vesayeti altında kendini açtı²⁶⁵. Bu bilim, kendi içlerinde zaten hatalı olan verileri, onlara dayanan geniş kapsamlı sonuçların çok gerisinde kalsa da, deneyime dayalı bir bilim olma niteliğinden hiçbir şey kaybetmedi. Bununla birlikte, teolojik anlatım ve hukukun genel doğasına ilişkin bir teorinin bilimsel amacının on sekizinci yüzyıla kadar, araştıran zihinlere her zaman genel olarak geçerli bir somut hukuk kuralları sistemi keşfetmeye yönelik fantastik bir plan şeklinde görünmesi olgusu, eleştirmenlerin Doğa Yasasının gerçek karakterini anlamalarını ve sonuç olarak onun büyüklüğünü takdir etmelerini zorlaştırdı. Bütün bunlar, Doğal Hukuk konusundaki herhangi bir spekülasyona karşı iyi bilinen önyargılara yol açtı²⁶⁶.

Burada anılması gerekenlerin isimlerini seçmek zor. İktisatla uğraşırken, bu yazarların en başta en uygun iktisat bilgisine katkıda bulunanların dikkate alınması doğaldır. Bu, ağırlıklı olarak iktisatla ilgilenen ve doktrinleri bizi daha sonra meşgul edecek olan tüm fizyokratlar için geçerlidir. Bunların dışında, disiplinimizi en doğrudan etkileyen, ekonomik tezleri Hutcheson'unkilerin çekirdeğini oluşturan ve sonuç olarak Hutcheson'ın öğrencisi Adam Smith'in doktrininin önemli bir kısmına katkıda bulunan Pufendorf'du. Bununla birlikte, ekonomik başarıları, Doğal Hukuk alanındaki diğer görüşlerinden biraz farklı olan Locke'tan da bahsetmeliyiz. Oldendorp, Grotius, Gassendi, Bodius, Cardano, Hobbes ve diğerlerinin bu disiplin açısından önemini burada tartışmak mümkün olmasa da, Wealth of Nations ile olan ilişkisi nedeniyle Hutcheson'dan kısaca bahsetmek gerekiyor²⁶⁷. Onun "*System of Moral Philosophy*" yani "Ahlak Felsefesi Sistemi" Profesör Glasgow (ö. 1761) tarafından yazılan en önemli kitaptır. 1755'te yayınlanmasına rağmen, 1746'da tamamladığı bu eser esas olarak ders verme faaliyetlerinin meyvesiydi ve çok kapsamlı bir ekonomi teorisi içeriyordu²⁶⁸. İşbölümü, değer, fiyat ve para doktrinlerinin büyük ölçüde Adam Smith tarafından devralındığı oldukça açıktır. Özellikle, klasik okulun tüm yazarlarında olduğu gibi Hutcheson'da da emeğin mübadele değerinin ölçüsü olarak görüldüğüne dikkat edilmelidir.

²⁶⁵ İkili hakikat doktrini hakkında bk. Etienne Gilson, Şark Filozofları, (Çvr. İbrahim Agah Çubukçu), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 1-4, Ankara 1961, s. 201.

²⁶⁶ Schumpeter, a.g.e., s. 20.

²⁶⁷ Bk. Adam Smith, An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, Cilt: 1, Oxford University Press 1976, s.1-614 .

²⁶⁸ Bkz. William Robert Scott, (1900), "Hutcheson's economics and his relation to Adam Smith", in Scott, William Robert (ed.), Francis Hutcheson: his life, teaching and position in the history of philosophy, Cambridge: Cambridge University Press, s. 234–35.

Onun dağıtım teorisinde, fizyokratların sisteminde de sergilenen, toprağın fiziksel üretkenliğinin safça abartılması açıkça ortaya konulur²⁶⁹.

Bundan, yirmi bir yıl sonra Turgot tarafından bir kez daha geliştirilen ilgi teorisini kısmen çıkardı. Öte yandan, Hutcheson, faizden elde edilen geliri girişimcinin ödünç alınan paranın yardımıyla elde ettiği kâra dayandırırken -bu konuda Locke'un konumuna yaklaşır- A. Smith ise bu sonuçtan kaçınır. Ayrıca, ünlü 'Arz ve Talep' deyimini gibi daha sonra çok önemli hale gelecek olan faktörlerin önemini de açıkça kabul etti. Uluslararası ticaretle ilgili olarak Hutcheson, merkantilist fikirler ile Adam Smith'inkiler arasında yarı yolda durur. Pufendorf'un sosyal bilimi teolojiden ayırma çalışmasında zaten göze çarpan süreci esasen tamamladı ve temel sosyal kavramları, faydacı bir eğilimle ortaya koymuştur²⁷⁰.

Bu konuda üç noktaya daha fazla dikkat çekilmesi gerekmektedir: İlk olarak, Doğal Hukuk okulu içindeki bir eğilim, daha sonra Bentham adının ilişkilendirildiği Faydacılık teorisine yavaş yavaş yol açtı. İlk başta bu, basitçe, sosyal fayda ögesinin belirli bir yönde vurgulandığı anlamına geliyordu. Ancak bunun sonucu, sosyal eylemin anahtarının bireyin iradesinde, zevk arama ve acıdan kaçınma arzusunda aranmasıydı. Bu, özellikle ekonomide çok büyük önem taşıyacaktı; bu kavram, kendi alanı dışında oldukça etkisizken, bu anlayışın en uygun olduğu yerdi. Ekonomik analizin etkili bir aracıydı ve kısmen doğrudan, kısmen de eleştiriye verdiği teşvik sayesinde, sosyal bilimler alanında önemli bir bilgi genişlemesiyle sonuçlandı. İkinci olarak, toplum sözleşmesi fikrinin aynı anda Doğal Hukuk okulunun temsilcileri tarafından geliştirilip aşıldığı gerçeğini vurgulayabiliriz. Bu fikri, tarihsel olarak değersiz olduğu için kınamamalıyız, çünkü birçok toplumsal ilişki, bilinçli bir sözleşmeye değilse bile, en azından karşılıklı hizmet olgusuna dayanmaktadır; siyasi düşünce tarihçileri. Bu, açıkça, özellikle bir ekonomik sistemi oluşturan ekonomik ilişkiler için geçerlidir ve bu fikir, bilinçli veya bilinçsiz olarak, ekonomide metafizik unsurlardan arınmış daha net bir kavrayışa katkıda bulunmuştur. Üçüncüsü, v. Philoppovich'in gösterdiği gibi, toplum fikrinin ve onunla bağlantılı çeşitli teorilerin Alman iktisat teorisine ancak on dokuzuncu yüzyılda Doğa Yasası öğretmenlerinin yardımıyla girmiştir²⁷¹.

Tüm bu özel dallar -İlahiyat, Etik, Hukuk ve Ekonomi- "Ahlak Felsefesi" teriminin alışılmış hale geldiği bir birlik oluşturdu. Bununla modern anlamda bir "ahlaki doktrin" veya bir "felsefe" değil, tüm metafiziksel karışıma rağmen giderek daha ampirik ve analitik hale

²⁶⁹ Schumpeter, a.g.e., s. 21-22.

²⁷⁰ Schumpeter, a.g.e., s. 22.

²⁷¹ Schumpeter, a.g.e., s. 22.

gelen ve doğal olana karşı çıkan kapsamlı bir düşünce sistemini (Geisteswissenschaft) anlamalıyız. O günlerde Doğa Felsefesi olarak adlandırılan bilimler, ahlak felsefesi sistemi, tüm dallarında aynı öncüllere, yani insan güdülerine ve bunların insan eylemleriyle ilişkilerine ilişkin aynı basit varsayımlara dayanıyordu; büyüme kavramının neredeyse tamamen arka plana çekilmesi anlamında, tüm yönleriyle bireyci, akılcı ve mutlaktı. Bu organik bütünlük içinde bir unsur diğerlerini etkilediğinden, hemen hemen her düşünce iktisat için de önemlidir. Bu bağlamda, öncelikle Locke ve Hume'un felsefi başarılarından söz edilmelidir, çünkü felsefe bir daha asla bu dönemdeki kadar geniş ölçüde bir sosyal bilim olmamıştır. Temel ilkeleri hâlâ J. S. Mill'in düşüncesine hakim olan Hartley'in çağrışımçı psikolojisine de önemli bir pay ayrılmalıdır. Bu psikoloji, ekonomik teorinin gelişimi için en büyük öneme sahipti. Ancak burada bu soru gibi G. Vico'nun *Principi di una scienzia nuova* (1721) adlı eseri olan sosyolojik düşüncenin geniş alanının dışında kalan olgularla da ilgilenilmemektedir²⁷².

Sonuç

Buraya kadar dikkat çekilen düşünürler, ekonomik sorunlara kelimenin en geniş anlamıyla 'felsefe' ilgisinden hareketle yaklaşmışlar ve şekillenen araçları kullanarak yavaş yavaş olgular dünyasının bizim sektörümüze yönelmeye başlamışlardır. Başka bir yerde ve başka alanlarda varılan bakış açılarından; öte yandan, şimdi anmamız gerekenler için, bu düşünürlerde bilgi için bilgi arzusu da kendini hissettirse bile, pratik sorunlar ve pratik amaçlar belirleyici bir öneme sahipti. Bu düşünürlerin çoğu için insan etkinliği kendi içinde hiçbir şekilde sorunlu değildi. Ağırlıklı olarak, herhangi bir özel bilimsel eğitimi olmayan ve felsefi sorgulama eğilimi olmayan pratik adamlardı. Pratik politikacının gözünde, onlara cevaplanması gereken bir soru olarak görünmesi için bir gerçeğin şüpheli olması gerekiyordu. Ayrıca ortaya çıkan sorunların çözümü için akıl ve hayat ve iş tecrübelerini yanlarında getirmişler, ancak felsefi donanım getirmemişlerdir. Böylece, iktisat literatürünün bu dalında neden bu kadar çok mükemmel başlangıcın neden hiçbir şeye yol açmadığı, çünkü onlara neden olan somut tartışmanın ötesinde takip edilmediği açıklanır. Ayrıca, neden açıkça ve güçlü bir şekilde formüle edilmiş birçok tanıyla yan yana bazı ilkel önyargılar bulduğumuzu, neden ayrıntıların farkına varılırken altta yatan ilkenin gözden kaçırıldığını ve analizin neden durumun gerektirdiğinin ötesine asla nüfuz etmediğini de anlıyoruz. çoğu durumda temel konuların açıklığa kavuşturulması girişiminde bulunulmamıştır. Kısacası, literatürün bu dalı,

²⁷² Schumpeter, a.g.e., s. 23.

doğrudan gözlemin tüm tazeliğini ve verimliliğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, en azından kendi başına salt gözlemin tüm çaresizliğini gösterir. İlk aşamalarda, yavaş yavaş tesadüfi argümanlar ve güncel tartışmalar alanından gerçek bir analiz yapmak için bazı girişimler ortaya çıktı. Bugün bile, çoğu durumda o günlerin yazılarından daha yükseklere ulaşmayan böylesine popüler bir edebiyata sahip olunmuştur. Bu, alanımızdaki katı bilimsel bilginin sahip olduğu prestij eksikliği ile açıklanabilir. Bununla birlikte, daha önceki dönemde, "popüler iktisat" filizlenmekte olan bilimsel iktisat disiplinine çok katkıda bulunabilirdi. Sadece bilimsel bilgiyi etkilediği ve ürettiği ölçüde bizi ilgilendiriyor, mevcut koşulların bir yansıması olarak değil.

Kaynaklar

- Arthur, James, Gheridy Economic Thought, A, Historical Anthology, Random House, New York, 1965.
- Aytepe, Mahsun, "Deizm-Bilim İlişkisi ve İslam Düşüncesi", *Din Karşısı Çağdaş Akımlar ve Deizm*, Van 2017, s. 198.
- Bulut, Nihat, "Ortaçağdan Yeniçağa Geçiş Süreci Bağlamında Ekonomik Zihniyet Değişiminin Siyasal Düşünceye Etkisi", *AÜEHFD*, C. VI, S. 1-4 (2002).
- Burke, Edmund, "The Economy of Athens in the Classical Period : Some Adjustments to the Primitivist Model", *Transactions of the American Philologica/ Association* 1 22, 1 992, pp. 199-226.
- Erdem, Hasameddin, "Deizm", *DİA*, istanbul, 1994, c. 9, s. 109-110.
- Finley, M. I., *Antikçağ Ekonomisi*, (Çvr. Hatice Palaz Erdemir), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2007.
- Gilson, Etienne, Şark Filozofları, (Çvr. İbrahim Agah Çubukçu), *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 1-4, Ankara 1961.
- Granovetter, Mark, "Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness", *American Journal of Sociology* 91, 1 985, pp. 485-510.
- Hobbes, Thomas, *Leviathan*, Çeviren: Semih LİM, Yapı Kredi Y., İstanbul, 2001, s.131.
- Jonkers, E. J., *Economische en socialc toestanden in het Rmeinsche Rijk blijkende uit het Corpus Juris*, Wageningen 1933.
- Neumark, Fritz, *İktisadi Düşünceler Tarihi*, (çev. Ahmet Ali Özekan), C. 1, İstanbul 1943, ss. 59-60.
- Özgüven, Ali, *İktisadi Düşünceler, Doktrinler ve Teoriler*, İstanbul 1984.
- Polanyi, Kari, "Aristotle Discovers the Economy", *Trade and Market in the Early Empires*, (ed. Kari Polanyi, Conrad Arensberg ve Harry Pearson), Glencoe, 111., 1 957, pp. 64-97.
- Sandelin, Hans-Michael Trautwein and Richard Wundrak, *A Short History of Economic Thought*, Thirt Edition, Routledge 2014.
- Schumpeter, Joseph A., *Economic Doctrine And Method: An Historical Sketch*, (Translated By R. Aris), New York Oxford University Press 1954.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
VOL: 1, ISSUE: 2, 05 AUGUST 2023, ANTIOCHIA SPECIAL ISSUE

Scott, William Robert, "Hutcheson's economics and his relation to Adam Smith", in Scott, William Robert (ed.), Francis Hutcheson: his life, teaching and position in the history of philosophy, Cambridge: Cambridge University Press, (1900).

Smith, Adam, An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, Cilt: 1, Oxford University Press 1976, s.1-614 .

Sunar, İlkay, Düşün ve Toplum, Birey ve Toplum Y., Ankara, 1986, s.60.

Timur, Hüseyin, İktisadi Düşünceler Tarihi, İzmir 1968.

Weber, Max, Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu, Çev. Zeynep Atıoaba, Hil Y., İstanbul, 1997.

XIX. YÜZYILDA LAKOTA KIZILDERİLİLERİNİN KÜLTÜREL YAPISI

*Osman UYANIK
**Göksu EROĞLU
***Seval DOĞDU
****Oya GÜRKAN
*****Seyfettin KAYA

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

18. 06. 2023

Makale Kabul Tarihi

23. 07. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Osman Uyanık, Göksu Eroğlu, Seval Doğdu, Oya Gürkan, Seyfettin Kaya, “Lakota Kızılderililerinin Kültürel Konumu”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, 2023, ss. 151-167.

Apa: Uyanık, O., Eroğlu, G., Doğdu, S., Oya, G., Kaya, S. (2023), “Lakota Kızılderililerinin Kültürel Konumu”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, ss. 151-167.

Özet

On sekizinci yüzyılın başına kadar, Lakotalar, Minnesota ve Missouri nehirleri arasında, bugünkü Minnesota ve Dakota bozkırlarında yaşıyorlardı. On sekizinci yüzyılın ortalarında, Ojibwas ve doğu Santee Dakotas'tan gelen baskı, Lakotaları batıya doğru hareket etmeye zorladı ve atlar edindikçe Missouri Nehri'ni küçük gruplar halinde geçtiler ve yüzyılın ikinci yarısında bir ara Kara Tepeler'e ulaşarak batıya doğru ittiler. Muazzam bizon sürüleriyle Büyük Ovalar, Lakotaları batıya çekti. Ovalar sadece günlük hayatta değil, beyaz adamlarla genişleyen ticarete de ihtiyaç duyulan her şeyi sunuyordu. On dokuzuncu yüzyılda beyaz adamın topraklarını genişletme talepleri karşısında bir dizi savaş vermek zorunda kalan Lakotalar, 1860'da son büyük savaşlarını yaptılar. Beyaz adama yenilen Lakotalar bütün topraklarını kaybettiler, büyük kısmı Kanada'ya gitmek zorunda kaldı. Kalanlar da beyaz damın kurduğu kamplara girerek asimile oldular.

Bu makalede beyaz adama karşı Lakotaların 1860'ta vermiş oldukları büyük savaş ve sonrasındaki durumları tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Lakota, Beyaz, Amerika, Kanada, Savaş.

Abstract

Until the early eighteenth century, the Lakotas lived in what is now the Minnesota and Dakota prairies between the Minnesota and Missouri rivers. In the mid-eighteenth century, pressure from the Ojibwas and the eastern Santee Dakotas forced the Lakota to move west, and as horses acquired they crossed the Missouri River in small groups, reaching the Black Hills sometime in the second half of the century and pushing westward. The Great Plains, with its enormous herds of bison, pulled the Lakota west. The plains offered everything needed not only in everyday life, but also in expanding trade with the white man. Having to fight a series of wars in the nineteenth century against white man's demands to expand their territory, the Lakotas fought their last major war in 1860. Defeated by the white man, the Lakota lost all their land, most of them forced to go to Canada. Those

* Müdür Yardımcısı, Seyhan Şehit Gökhan Aygül İlkokulu, guyanik.07@gmail.com, Orcid: 0009-0003-6591-2318

** Müdür Yardımcısı, Yüreğir Seniha Çobanoğlu İlkokulu, goksueroglu@hotmail.com, Orcid: 0009-0001-9299-3227

*** Müdür Yardımcısı, Seyhan İsmet İnönü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, sevalyldz5889@gmail.com, Orcid: 0009-0004-6493-4184

**** Müdür, Tavla Müfide Ahmet Rende Anaokulu, oya74gurkan@gmail.com, Orcid: 0009-0005-2930-4002

***** Okul müdürü, Aydınlar ilkokulu, kayaseyfettin941@gmail.com, Orcid no: 0009-0007-7235-0076

who remained assimilated by entering the camps established by the white roof.

In this article, the situation of the Lakota against the white man in the great war of 1860 and after it is discussed.

Keywords: Lakota, White, America, Canada, War.

Giriş

Lakotalar, Siyular veya Dakotalar olarak bilinen halkın bir parçasıydı. Siyular, yedi meclis yangını (ochéthi šakówë) olarak da bilinen yedi gruba ayrılırlardı. Yedi meclis yangını, Dakota halkının mitolojik kökeniydi. Yedi grup aynı dili konuşuyordu. Farklı lehçelere rağmen, birbirlerini tamamen anlama yeteneğine sahiptiler. Minnesota'da yaşayan en doğudaki gruplara Santee adı verildi. Yankton ve Yanktonai ile birlikte Santee, Dakota olarak bilinen kolu oluşturuyordu. Geleneksel olarak akademisyenler bu gruba Yankton ve Yanktonai'ye Nakotalar olarak atıfta bulunmuşlardır, ancak bu terim, Sioux'ların yakın akrabaları olan Taşlı ve Assiniboine Kızılderililerini belirtmek için de kullanılmıştır. Lakotalar (Lakhóta), yedi konsey ailesinin batı kolunu oluşturuyordu¹. Ayrıca, Lakotaca thíthowâ "ovalarda oturanlar" kelimesinden türetilen Teton adıyla da bilinirlerdi. Bu çalışmanın konusu olan Lakotalar ayrıca yedi kabileye ayrılmıştır: Oglala (Oglála), Hunkpapa (Hūkphaya), Minneconjou (Mnikhówołu), Brule (Sichäöu), İki Kettle (O,óhenupa), Sans Arc (Itázipcho) ve Kara Ayaklar (Sihásapa)².

Lakotalar ovalara küçük, bağımsız gruplar halinde yayılmışlardır. İlk gelenler Oglalas ve Brulés klanıydı. Diğer beş grup, aynı zamanda Saones olarak da bilinir, yavaş yavaş onları takip etti. Lakotalar, hâlihazırda ovalarda yaşayan bazı kabileleri yerlerinden ettiler. Bu kısmen Plains Kızılderili nüfusuna zarar veren hastalıklardan ve kısmen de Lakota halkının sayısal gücünden kaynaklanmıştır. Lakotalar ovalardaki yaşama hızla adapte oldular ve on sekizinci yüzyılın sonlarında baskın bir Kızılderili kabilesine dönüştüler. Akabinde Kiowa, Arikara ve Crow kabilelerini de ya kendilerine bağladılar veya topraklarına el koydular. Bu tarihlerden itibaren Lakotalar Kuzey ve Orta Ovaların hükümdarları olarak 1825'te Missouri Nehri'nden Kara Tepeler'e kadar uzanan bir alanı işgal ettiler. Onların hemen yanı başında bulunan diğer kollar Oglalas ve Brules Lakotaların daha güney kesimlerinde yaşadılar ve Saones bu bölgenin kuzey kesimlerine hâkim oldu³.

Bufalo avı, Lakota'lara birincil yaşam araçlarını sağladı. Atların satın alınması, onların

¹ Jerome A. Greene, *Reconnaissance Survey of Indian-U.S. Arhiy Battlefields of the Northern Plains*, Colorado September 1998, s. 45.

² Greene, a.g.e., s. 49.

³ Robert M. Utley, *The Last Days of the Sioux Nation* (New Haven: Yale University Press, 1963), s. 284.

daha verimli bir şekilde avlanmalarını sağladı. Atlar Lakotalara daha yüksek bir yaşam standardı ve nüfus artışı sağladı. Bütün bu iyi gelişmelere rağmen bölgelerinde türeyen hastalıklar Lakotalar arasında da yıkıma neden oldu. Sürekli hareket halinde olan küçük gruplar kalıcı köylerde yaşayan kabilelere göre salgın hastalıklara karşı daha fazla dirençliydi. Ova kabileleri hastalıklarla mücadele ederken, Lakotalar zenginleşiyordu. Nüfus artışı hızlıydı. 1804'te nüfusları yaklaşık 8.000 civarındaydı. Siyularla karışık yaşayan Lakotaların bu nüfus içerisindeki miktarı yaklaşık 3.000 kadardı. Siyu'ların 1850'de yaklaşık sayısı 24.000 civarındaydı. Kırkaltı yılda orantısız bir artış yaşayan Lakota nüfusu yaklaşık 13.000-14.000 civarındaydı. On dokuzuncu yüzyılın başlarında, beyazlarla Lakotalar arasında henüz bir düşmanlık yoktu. Beyazlar, şimdilik Lakota'lara günlük yaşamlarında yardımcı olmakta; silahlar, mühimmat ve mutfak eşyaları sağlayan önemli ticaret ortakları olarak görünüyordu⁴.

Savaş, Lakota yaşamının önemli bir parçasıydı. Ana düşmanlar Pawnee, Crow ve Arikara Kızılderilileri idi. Bununla birlikte, bu kabileler arasında savaş sürekli değil, periyodik zamanlarda meydana gelen çatışmalar şeklinde devam ediyordu. Amaç, düşmana büyük bir yıkım getirmek değil, örneğin bireysel cesaret göstermek veya atları çalmak için gerekliydi. Darbe vurmak, yani düşmana dokunmak, yiğitliğin en yüksek şekli olarak kabul ediliyordu. Cesaret, gerçekten de, bir Lakota erkeğinde çok saygı duyulan erdemlerden biriydi. Tutsak alınan düşmanlar bazen kısa bir esaret döneminden sonra serbest bırakılır ya da kabileye kabul edilebilirdi. Daha sonra toplumun tam üyeleri olarak muamele gördülerdi⁵.

Yerli savaşları esas olarak yaz aylarında yapılırdı, savaş kış için bir kenara bırakılır ve muhtemelen bir sonraki yaz yeniden ele alınır. Yaz ayları genelde büyük bir aktivitelere sahne olurdu. Kabileler arasında yapılan ortak manda avları ve güneş dansı gibi en önemli dini törenlerin zamanıydı. Bu tören için Lakotalar büyük bir yaz kampında toplanırlardı ve yapılan törenlerden sonra, insanlar gelecek kış için küçük bireysel gruplara dağılarak yığınak yapmak üzere avlanırlardı⁶.

Toplumdaki temel birim, geniş aile veya loca grubu olan thiyóşpaye idi. Her thiyóşpaye'nin kendi muhtarı veya şefi vardı. Ancak bu adamlar, yetkileri tartışılmaz şefler değillerdi. Her erkek temelde kendisi için karar verebilir olmasına rağmen bu şefler, insanlar arasında kendisine saygı duyulmasını sağlayan erdemlere sahip kişilerden seçilirdi. Lakota

⁴ Utley, a.g.e., s. 285.

⁵ Utley, a.g.e., s. 286.

⁶ Greene, a.g.e., s. 50.

toplumdaki bir sonraki seviye, birkaç thiyóšpaye'den oluşan gruplardı. Bu gruplar daha sonra farklı kıyılara ayrılırdı. Böylece, örneğin bir Lakota, ünlü Kızıl Bulut (Maöpiya Lúta) gibi Oglala kabilesinin itéšica (Kötü Yüz) grubuna ait olabilirdi. Geleneksel ve ideal olarak Lakotalar, toplumlarını, Siyular olarak bilinen grubun mitolojik kökeni olan yedi konsey ateşi sayesinde kutsal sayıları olan yediye göre inşa etmişlerdi. Yine de yapı çok esnekti ve yedi sayısı nadiren gerçekte kabilelerin tam sayısını verirdi⁷. Lakotaları oluşturan kabileler: Hunkpapa, Oglala, Brule, Blackfeet, Two Kettle, Sans Arc ve Minneconjou idi.

Kabileler arası büyük toplantılar sırasında bu kabilelerin her birinin kamp çevresinde kendi buldukları saygın bir konum vardı. Kamp çevresi Lakotalar için son derece önemliydi. İçerideki her şey Lakota (ittifak)'ydı, dışarı ise düşmanlarla doluydu. Lakotalar için, Lakota halkına ait olmayan diğer Kızılderililer potansiyel düşmanlardı, thóka. Diğer Kızılderililere “sıradan adamlar” ikcéwichaša deniyordu ve “düşman olarak akrabaydılar” thókakiçiyapi. Ancak bazen, daha sonra Lakota ittifakının bir parçası haline gelen diğer Kızılderililerle de barış yapıldı. Örneğin Cheyennes ve Arapaholarla. Beyazlar düşman olarak görülüyordu; onlara wašicu deniyordu. Beyazlar, özellikle güçlü silahları nedeniyle gizemli güçleri nedeniyle bu ismi aldılar. Vasicu kelimesi aslında koruyucu ruhlara, özellikle de savaşla ilgili olanlara atıfta bulunuyordu⁸.

Kamp çemberi, Lakota halkının birliğini simgeliyordu. Çemberin ortasında, önemli toplantıların yapıldığı büyük bir loca vardı. Çemberde, Hunkpapalar çemberin uçlarında, her zaman doğuya bakan açıklığın (hükpa) yakınında kamp kurarlardı. Her kabile kendi pozisyonunu kendi belirlerdi. Kabileler içinde bile, çeteler belirli bir düzende kamp kurarlardı. Böylece en önemli grup veya aile çemberin merkezine daha yakındı. Burada da toplumun esnekliği, bir grubun veya ailenin statüsünün yükselmesinin, kamp çevresinde daha saygın bir yere taşınmasına izin vermesi olarak görülürdü. Böylece sürekli değişken bir toplum yapısı oluşurdu ve bu değişkenlik Lakotaların günlük yaşamlarında da bazı etkiler yapmıştır. Farklı kabilelerin bulunduğu büyük kamp çevrelerinde farklı kurallar olmasına rağmen, çemberin temel formu en küçük kamptan en büyük Lakota kampına kadar herkes burada bulunmak isterdi⁹.

Kamp çevresi toplumdaki iktidar yapısını da etkilemiştir. Farklı zamanlar ve durumlar

⁷ Joseph G. Jorgensen, *The Sun Dance Religion: Power for the Powerless* (Chicago: University of Chicago Press, 1972), s. 83.

⁸ Jorgensen, a.g.e., s. 83.

için güç yapısı thiyóşpaye şefinden savaşı toplumlara veya savaş zamanlarında bir savaş liderine geçmiştir. Daha büyük toplantıların yapıldığı zamanlarda güç, aktif avcı ve savaşı olamayacak kadar yaşlı adamlardan oluşan şefler konseyine geçiyordu. Şefler konseyi de kampta, avlanma veya savaş sırasında farklı görevleri yerine getirecek yetenekteki erkekleri seçiyordu. Konsey, görevleri şefler ve halk arasında arabuluculuk yapmak ve kamp hareketlerini yönlendirmek olan “karar verenler” adlı bir başka ekibin atamasını yapardı. Konsey tarafından seçilen diğer önemli liderler “gömlek giyenler”di¹⁰.

Gömlek giyenler, savaştaki başarıları ve cesaretleriyle tanınan, önde gelen genç adamlardı. Bütün bu farklı liderler “lider adamlar” olarak adlandırılıyordu. Yani, Lakotalar arasında tüm halk adına karar verebilecek tek bir şef asla olmamıştır. Güç ve otorite akrabalıklara ve eylemlere bağlı olarak belirli gruplara ve derneklere ait olmuştur¹¹.

Beyazlar, önde gelen savaşçıların arka planda hareket eden gerçek şeflerden daha görünür aktörler olduğu bu sistemi hiçbir zaman tam olarak anlayamadılar. Aslında, tüm şefler ve şefler konseyi kararlarını onaylamadıkça, şefler bile halk adına hareket edemezdi. Bu, beyazlar ve Lakotalar arasındaki müzakerelerde birçok yanlış anlaşılmalara neden olmuştur. Beyazların tüm Lakota'larla bir konuda anlaşıklarını açıkladıkları zamanlar da olmuştur, oysa aslında onlar bir köyün veya bir grubun bir temsilcisiyle anlaşmış olduklarının farkında bile olmamışlardır. Beyazlar, Kızıl Bulut veya Çılgın At gibi ünlü adamları tüm kabile adına karar verebilecek baş şefler zannediyorlardı. Oysaki onlar şef değil, lider savaşçıydı. Kısmen beyazlar Kızıl Bulut'u baş şef olarak kabul ettikleri için, daha sonra o kadar güçlü bir konuma geldi ki, Oglalalar bile onu baş şefleri olarak görmeye başladılar¹².

1840'lara kadar, Lakotaların beyazlarla nispeten az teması vardı. İlk temaslar daha çok California ve Oregon'a seyahat eden göçmenler tarafından kuruldu. Göçmenler, çoğunlukla Platte Nehri'ni takip eden Oregon Yolu boyunca Lakota topraklarından geçtiler. Platte Nehri vadisinde yaşayan Oglalas ve Brules, gezginlerden “ayak bastı parası” toplamaya başlamışlardı, ancak bu gelişler sonucunda söz konusu kabileler giderek beyaz adamın ticari mallarına bağımlı hale gelmişlerdi. Alkol, 1820-1830'larda Lakota'lara tanıtıldı. Göçmenlerle temaslar sıklaştıkça alkole temaslar da arttı. Bu, Lakota'ların sonu anlamına geliyordu.

⁹ James H. Howard, *The Canadian Sioux*, Studies in Anthropology of North American Indians (Lincoln: University of Nebraska Press, 1984), s. 174.

¹⁰ Jorgensen, a.g.e., s. 84.

¹¹ George E. Hyde, *Red Cloud's Folk: A History of the Oglala Sioux Indians*. Norman: University of Oklahoma Press, 1937, s. 123.

¹² Hyde, a.g.e., s. 123.

Alkolün kılanlara girmesinden sonra beyazlar ve kabileler arasında çatışmalar da başladı. Alkolün etkisi altında, küçük anlaşmazlıklar eskisinden daha sık şiddet kullanılarak çözülmüyordu. Örneğin, 1841'de iki Oglala şefi arasındaki bir anlaşmazlık, onlardan birinin ölümüyle ve sonunda Oglala kabilesi içinde bir bölünmeyle sonuçlandı.¹³

Batıya seyahat eden göçmenlerin sayısı arttıkça, Birleşik Devletler hükümetide bu yolcuları koruma görevini üzerine vazife kıldı. 1845'te askerler ilk kez Platte Nehri vadisine girdiler. Dört yıl sonra, 1849'da Lakota topraklarında bir askeri üs kuruldu. Bu üs, Fort Laramie, 1851'de Amerika Birleşik Devletleri hükümeti ile Plains Kızılderili kabileleri arasındaki ilk büyük müzakerelere sahne oldu. Hükümet, göçmenler için güvenli seyahat sağlamanın yollarını aradı. Bu nedenle müzakerelerin birincil amacı, savaşan Kızılderili kabileleri arasındaki düşmanlıkları sona erdirmektir. Kızılderililer gezginlere nadiren doğrudan saldırırsa da, Kızılderililerin birbirleriyle savaşmaları bölgede istikrarsızlığa neden oluyordu ve seyahatleri güvensiz hale getiriyordu. Diğer bir amaç ise farklı Kızılderili kabileleri için ayrı alanlar oluşturmaktır. Bunlar gerçek kamplar değil, her bir kabilenin diğer kabilelerin müdahalesi olmaksızın yaşaması ve avlanması gereken bölgelerdi. Yaklaşık 10.000 yerli bu müzakerelere katıldı. Lakotas, Arikaras ve Crows gibi yeminli düşmanlar bile oradaydı¹⁴.

Kızılderililer, Birleşik Devletlerin kendi topraklarında kaleler inşa etmesine izin vermeyi kabul ettiler, ayrıca göçmenlerin özgürce seyahat etmesine izin verme sözü de verdiler ve kendi aralarındaki tüm düşmanlıkları sona erdirmeyi kararlaştırdılar. Her kabileye kendi yaşam alanları tahsis edildi. Lakotalar, Kargalara kendilerine ait gördükleri alanları verdi ve Platte Nehri, Lakota ülkesinin güney sınırı oldu. Böylece Oglalas, bazılarının Platte Nehri'nin güneyinde yaşamasına rağmen, bölgenin artık Lakota ülkesinin bir parçası olmadığını keşfetti. Ancak ovalarda kabileler arası barış uzun sürmedi. Kızılderililer birbirleriyle savaşmaya devam etti. Ancak beyazlarla barış bir süre devam etti. Bu kısmen, hükümetin barışı telafi etmek için Kızılderililere verdiği yıllık ödeneklerden kaynaklanıyordu. Bazı Brulés ve Oglalas beyazlara o kadar bağımlı hale geldiler ki, beyaz adamların yaşadıkları Fort Laramie Kalesi'ne yakın kaldılar. Bundan dolayı Loafer'lar (Wágluöe) olarak tanınmaya başladılar¹⁵.

1854'te barış bir inek sebebiyle sona erdi. Bir Minneconjou, Mormon göçmenlere ait bir ineği vurdu ve Kızılderililer inek için tazminat vermeyi teklif etmesine rağmen, Teğmen John

¹³ Hyde, a.g.e., s. 124.

¹⁴ John D. McDermott, *Frontier Crossroads: The History of Fort Caspar and the Upper Platte Crossing*. Casper: City of Casper, 1997, s. 61.

¹⁵ McDermott, a.g.e., s. 66.

L. Grattan sorumlu yerliyi tutuklamak istedi. Ancak direnen Lakotalarla yapılan savaşta Teğmen Grattan ve 30 adamı öldürüldü. Lakotalar, bu çatışmayı bir savaş olarak görmediler ve ABD ile savaş halinde olduklarını dahi anlamadılar. ABD Ordusuna büyük bir darbe vurmuş olmalarına rağmen düşmanlığı sürdürmek için hiçbir neden görmüyorlardı. Ancak ABD hükümeti farklı bir görüşteydi. Eylül 1855'te ordu bir Brule köyünü yok etti. Lakotalılar 86 kişiyi kaybetti ve 70 kişi de beyazlara esir düştü. Böyle bir yenilgi Lakotalar için anlaşılmazdı, daha önce hiç bir köy düşmanın eline geçmemişti. 1856'da Lakotalar Amerika Birleşik Devletleri ile barış yaptılar. Ancak Platte Nehri vadisini terk etmek zorunda kaldılar¹⁶. Bu olaydan sonra, Lakotalar muhtemelen 7.500 kadar Lakota'nın katıldığı bir konsey topladılar. Beyaz adamın gelecekteki topraklarına tecavüz etmesine oybirliğiyle karşı koymaya karar verdiler. Ancak harekete geçmek yerine Lakotalar geleneksel kış kamplarına dağıldılar. Pudra Nehri ülkesini Karga Kızılderililerinden alarak kaybedilen Platte Nehri vadisini telafi ettiler ve bölgelerini daha batıda Big Horn Dağları'na kadar genişlettiler. 1851 Antlaşması, Lakotaların etkilerini diğer Kızılderili kabileleri pahasına genişletmesine neden oldu. Bu anlaşmadan önce, Amerika Birleşik Devletleri ve Lakotalılar'ın çıkarları çatışmıyordu, ancak artık bu genişleyen iki halk aynı toprak temeli üzerinde rekabet ediyorlardı¹⁷.

Lakota Vatanını Savunmak İçin ABD İle Savaş (1860-1881)

1860'ların başlarında, Lakotalar mümkün mertebe beyazlarla düşmanlıklardan kaçınmaya çalıştılar. Fakat Santee Sioux'lar 1862'de Birleşik Devletler Ordusu'na karşı bir savaş başlattılar. Birleşik Devletler ordusu Kızılderilileri yendi ve Santee'lerin bir kısmı, Kuzey'deki ovalarda yaşayan akrabalarının yanına sığındı. Ordu, mültecileri takip ederek bu defa Lakotaları da savaşmaya zorladı. Lakotalar, akrabaları adına savaşa katılmanın hikmeti konusunda kararsız kaldılar ve çoğu, ABD'ye karşı savaşmak istemediler¹⁸. Buna rağmen ülkelerini beyazların tecavüzüne karşı savunmaya hazırdılar. İnsanların bir kısmı hayatta kalmanın en iyi yolunun beyazlarla barış içinde yaşamak olduğuna ikna olmuştu. Böylece, 1860'lara gelindiğinde, Lakotalar beyaz adama karşı temel yaklaşımlarında bölünmüşlerdi. Beyazlar, sözde dost ve düşman Lakotaları ayırt etmek için bu ayrımı kullandılar. "Beyaz

¹⁶ Agnes Wright Spring, *Caspar Collins: The Life and Exploits of an Indian Fighter of the Sixties*. New York: Columbia University Press, 1927, s. 79.

¹⁷ Spring, a.g.e., s. 79.

¹⁸ J.W. Vaughn, "Sergeant Custard's Wagon Train Fight," *Annals of Wyoming*, XXXII (October, 1960), s. 227.

adamın yolundan yürüme” tercih edenlere, yani beyazlara karşı dostane bir tavır sergileyenlere **ilerici** deniyordu. Topraklarını ve yaşam tarzlarını savunmayı tercih edenlere **gerici** deniyordu. Savaş zamanlarında ise bu gruplara “dostlar” ve “düşmanlar” deniyordu¹⁹.

1864 yazında, Oglalas ve Brules beyazlarla savaş halindeydi. Hatta bir miktar başarı dahi elde etmişlerdi. Ancak sonbaharda, geleneksel savaşta yaptıkları gibi savaşmayı bıraktılar. Brulés arasında en güçlü lider olan Benekli Kuyruk (Šěté Glešká) barıştan yana tavır koymasına rağmen Albay John M. Chivington, 1864 Kasım'ında bir Cheyenne Kızılderili köyüne acımasızca saldırması bu barış çabalarını akamete uğrattı. Yerli kadın ve çocukların katledilmesi Cheyennes, Arapahos ve Lakotas'ın ortak tehdide karşı birleşmesine neden oldu. Bu kabileler ilk kez kış aylarında bir savaşa girdiler. Savaş 1864 kışı ve 1865 yazı boyunca devam etti. Bu savaş sırasında Kızıl Bulut'un durumu Kızılderililer arasında yükselirken tam tersine hareket eden Benekli Kuyruk ise beyaz adamlarla barış yapmak için uğraşıyordu. Benekli Kuyruk nihayet Fort Laramie'ye yakın “dost” Oglalas ve Brulés'lerden bazılarını kendi istediği yönde tavır koymaya ikna etti²⁰.

1865 yazındaki savaş, Cheyenneler ve Arapaholarla birlikte Kızılderili tarihinde belki de ilk kez Lakotaların birleşik bir liderlik altında savaşması dikkate değerdi. Birleşik kabileler 3.000 kişilik bir savaş gücü yaratabildiler. Bu daha önce hiç başarılammıştı. Yaz boyunca Kızılderililer, ABD Ordusunu neredeyse küçük düşürerek çok fazla tahribata neden oldular. Kızılderililer için yaz çok başarılı geçti, ancak sonbaharda bufalo avlamak için tekrar dağıldılar. Süresiz savaş yapamazlardı; ailelerine bakmak zorundaydılar. 1865 yazındaki savaş, Kızılderililerin birlikte çalışabildiklerini ve yeni bir tür savaş yürütmeyi öğrendiklerini gösterdi²¹.

1866'da hükümet, müzakereler için Lakotaları tekrar Fort Laramie'ye çağırdı. Benekli Kuyruk ve takipçileri erken geldi, ancak şimdi savaşan tarafın lideri olan Kızıl Bulut, Kara Tepeler ve Toz Nehri ülkesinde kaldı. Oturan Boğa (Thatthāka Íyotake), Powder Nehri Ülkesinin kuzeyinde yaşayan diğer Lakota grubuna liderlik etti. Red Cloud'un müzakerelerdeki varlığı gerekli kabul edildi ve nihayet geldiğinde hükümet yetkilileri sevinçten havalara uçtu. Artık kalıcı bir barışın mümkün olduğu düşünülüyordu²².

Beyazlar, Kızıl Bulut'un, büyük olasılıkla yalnızca bir savaş lideri olmasına rağmen,

¹⁹ Vaughn, a.g.e., s. 228.

²⁰ Vaughn, a.g.e., s. 229.

²¹ Vaughn, a.g.e., s. 229.

kabile meselelerine tek başına karar verme gücüne sahip olacağını düşündüler. Müzakereler sırasında hükümet, Lakotaları barışın faydaları konusunda ikna etmeye çalıştı. Daha da önemlisi, Kızılderililerin Lakota topraklarında yol açma ve yolcuları korumak için yolların yanına kaleler inşa etme iznini almak istiyorlardı. Ancak müzakereler sırasında Kızılderililer, Lakota ülkesinden Montana'daki altın tarlalarına uzanan, hâlihazırda mevcut olan Bozeman yolu boyunca kaleler inşa etme yolunda zaten bir askeri müfrezenin bulunduğunu öğrendiler. Bu eylem, Kızıl Bulut tarafından yönetilen, konferanstan uzaklaşan Lakotaların çoğunu öfkeliendirdi. 1866 müzakerelerinin nihai sonucu, en “ilerici” muhtarlardan sadece birkaçının anlaşmayı imzalamasıydı. En dikkate değer olan şey ise imza atan ilk Kızılderilinin Benekli Kuyruk olmasıydı. Anlaşmaya katılan hükümet temsilcisi, tatmin edici bir sonucun elde edildiğini ve çok sayıda Kızılderililerin anlaşmaya imza attığını hükümetine resmen bildirdi. Oysaki Lakotas'ın çoğunluğunun bu anlaşmayı imzalamadığından hükümetine bahsetmedi. Böylece Amerika Birleşik Devletleri Kızıl Bulut'un Lakotaları ile savaş halindeyken, Lakotalarla olan sorunların çözüldü yanılıısıyla karşı karşıya kaldı²³.

Kızıl Bulut'un savaşı olarak bilinen savaş iki yıl sürdü. Savaş sırasında Kızılderililer yeniden yeni bir tarzda savaşmayı çok başarılı bir şekilde öğrendiler. Kızılderililerin taktikleri en ünlü Yerli zaferlerinden bazılarıyla sonuçlandı ve Birleşik Devletler hükümeti sonunda Lakotalara ve müttefiklerine boyun eğmek zorunda kaldı. Bozeman yolundaki kaleler terk edildi. Kızıl Bulut, Birleşik Devletler ordusuna büyük bir zafer kazanmıştı. Ancak onların zaferi, yalnızca Kızılderililerin savaşma yeteneğinden kaynaklanmadı, hükümetin yeni yerli politikası da bu zaferde ayrı bir rol oynadı. Yeni Barış Politikası, düşmanlıklara bir son vermeyi amaçladı. Ayrıca, Lakota'lara karşı savaşın son derece pahalı olduğu da ortaya çıkmış oldu, Kızılderilileri beslemek, onlarla savaşmaktan çok daha ucuzdu.

Savaş, 1868'de Fort Laramie'de yeni bir anlaşma imzalandığında resmen sona erdi. 1868 Antlaşması, kutsal Kara Tepeleri ve Platte Nehri'nin kuzeyindeki geniş bir alanı içerecek şekilde Lakotalara bırakıldı. Beyaz adamların bu Büyük Sioux Koruma Alanı'na izinsiz girmelerine izin verilmedi. Buna ek olarak, Kızılderililerin, bölünmemiş Kızılderili Bölgesi olarak bilinen bir alanda avlanmaya devam etmeleri de böylece kabul edilmiş oldu. Anlaşmaya göre, Lakota topraklarıyla ilgili gelecekteki tüm anlaşmaların, tüm yetişkin erkek

²² Hoover, Herbert T., *Sitting Bull in, American Indian Leaders: Studies in Diversity* (ed. Edmunds, R. David), Lincoln, Nebraska 1980, s. 155.

²³ George Bird Grinned, *Two Great Scouts and Their Pawnee Battalion*. Cleveland: The Arthur H. Clark Company, 1928, s. 121.

Lakotaların yüzde 75'i (3/4) tarafından imzalanması gerekecekti. Yeterli sayıda imza alınmadığı takdirde, antlaşma geçersiz olacaktı. Bu, 12. Madde, gelecekte toprakları üzerinde kontrol sahibi olma yolunda Lakotalılar için bir garanti olacaktı. Kızılderililerin barışı koruma sözü karşılığında Amerikan hükümeti onlara haraç olarak yıllık erzak vermeyi kabul etti. Amerikan hükümeti barış hükümlerini Lakota anavatanından uzakta, Missouri Nehri'ne daha yakın olan yeni Kızılderili teşkilatlarına da yaymaya karar verdi. Amaç, Lakotaları doğuya doğru hareket etmeye ve Büyük Sioux Koruma Alanı sınırları içinde kalıcı olarak yaşamaya zorlamaktı. Anlaşmanın bu özel maddesi, Benekli Kuyruk ve Kızıl Bulut'un Washington'u ziyaret ettiği 1870'ten önce muhtemelen Lakotalara doğru dürüst açıklanmamıştı²⁴.

Amerikalılar 1868 Antlaşmasına koydukları bu özel madde sayesinde, Lakota halkı içinde bir bölünmenin sağlanmasına muvaffak oldular. Red Cloud ve Spotted Tail, takipçileriyle birlikte Great Sioux kampında yaşamaya karar verdiler. Ancak anlaşmayla hiçbir ilgisi olmayan binlerce Lakota, bu yaşam alanının dışında kaldı. Beyazlar kısa süre sonra bu Lakota'ları "vahşi" Kızılderililer olarak adlandırmaya başladılar. Kamp alanı içinde birkaç Yerli acentesi kuruldu. Red Cloud ve Spotted Tail'e isimlerini taşıyan ajanslar verildi. Bunlara ek olarak daha sonra Standing Rock, Cheyenne River, Lower Brule ve Crow Creek acenteleri de kuruldu. İlk başta, yaşam alanında hiçbir kısıtlamaya gidilmemişti. Lakotalar hala av gezilerine çıkabiliyor, kamp alanı içinde ve dışında akrabalarını ziyaret edebiliyor ve Yerli ajanslarından uzakta yaşayabiliyorlardı. Bazı Lakotalılar, yalnızca erzakların verildiği günlerde ajanslara geri dönüyorlardı. Özellikle kış aylarında kamp alanı dışında yaşayan Lakotalar bile erzak almak için acentelere gelmekteydiler. Bu esnek düzenlemeye rağmen, rezervdeki yaşam sürekli olarak savaş ve barış arasında dengelenirdi. "Vahşi" Lakotaların düzenli ziyaretleri de gerilimi canlı tuttu. Ayrıca hükümet, sonunda yerleşeceklerini ve çiftçiliğe başlayacaklarını umarak Lakotaları bir yerden başka bir yere taşımak istedi. Lakotalar bu fikre şiddetle karşı çıktılar. Hükümetin Yerli Politikasına başkanlık eden Kızılderililerin Dostları, sadece birkaç yıl içinde Lakotaların kendi kendine yeten çiftçiler olacağına ikna oldular. Ancak gerçek şu ki, 1873'te Kızıl Bulut ve Benekli Kuyruk ajanslarında safkan Lakotalar tarafından hiçbir çiftlik, hatta bahçe kurulmamıştı²⁵.

Birleşik Devletler Hükümeti, Lakotaları desteklemek için büyük meblağlarda para harcadı ve bu paradan payını almak isteyen birçok kişi vardı. Deneyimsiz ve çoğu zaman

²⁴ Grinned, a.g.e., s. 122.

²⁵ George E. Hyde, *Red Cloud's Folk: A History of the Oglala Sioux Indians*, Norman: University of Oklahoma Press, 1937, s. 132.

dürüst olmayan yerli ajanlar, Amerikan hükümeti kadar Kızılderilileri de aldattı. Lakotalar işleri istedikleri gibi yürütebiliyorlardı, ancak zayıf ajanlar, Spotted Tail veya Red Cloud gibi güçlü liderlerle boy ölçüşemezdi. 1874'te Amerikalı beyaz adam, Benekli Kuyruk ve Kızıl Bulut ajanlarının yakınında askeri kaleler kurulmaya başladı. Hıristiyanlaştırma politikası Lakotalar için çalışmıyor gibi görünüyordu; bu yüzden işgal hükümeti politikanın işlerliğini sağlamak için gerekirse zor kullanmayı planlamaktaydı²⁶.

1874'te Kara Tepeler'de altın keşfedilince altın arayan Beyaz adamın Lakota topraklarına akın etmesine neden oldu. Birleşik Devletler ordusuna Kara Tepeler'e giren beyaz adamları durdurması ve tutuklaması emredildi. Tutuklanan birkaç adam çabucak serbest bırakıldı ve sonuç olarak birçoğu altın tarlalarına geri döndü. Savaş tehdidi, hükümetin Lakotaları yeni bir teklifi dinlemeye davet ettiği 1875'te zaten çok yakındı. Savaştan kaçınmak için hükümet Kara Tepeleri satın almak istedi. İşgalci Amerikan hükümeti, Kızılderililer kendilerini besleyemedikleri ve kendileri tarafından desteklendikleri için Kızılderililerin kullanmadıkları toprakların da kendilerine ait olduğu gibi zorbaca bir sonuca vardı. İşgalci ABD hükümeti arazi için Lakotalar'a gerçek değerinden çok daha az altı milyon dolar teklif etti. Lakotalar satmayı reddetti. ABD hükümeti, altın madencilerini durdurmak için güç kullanmak istemedi, bu nedenle beyaz madencilerin Kara Tepeler'e hücumu devam etti. Lakotalar Kara Tepeleri satmadığı için, rezervasyon dışında yaşayanlar da dahil olmak üzere tüm Lakotalara 1 Ocak 1876'ya kadar Yerli ajanslarına yaklaşmaları emredildi. Gelemeyenler düşman olarak kabul edildi. Bu aslında bir ultimatordu ve pratikte bir savaş ilanıydı. Çoğu Lakota'nın kendilerine verilen tarihe kadar ajanslara ulaşma şansı yoktu. Kışın ortasında seyahat etmek zor ve yavaştı. Ayrıca, bazı Kızılderililer ultimatomu ancak son teslim tarihi geçtikten sonra öğrendiler. İşgal hükümeti tarafından verilen tarih aslında Lakotalar için pek bir şey ifade etmiyordu. Beyazlar gibi katı zaman çizelgelerine alışkın değillerdi; bir sonraki bahara kadar bekleyebilirlerdi²⁷.

Lakotalar son teslim tarihine kadar ajanslara gelemediğinden işgalci Birleşik Devletler ordusu 1876 kışı ve ilkbaharında Lakota ülkesine yürüdü. Savaşın başlangıcından itibaren hükümetin Lakota güçlerini hafife aldığı anlaşılmıştır. Crazy Horse, Gall (Phii) ve Oturan Boğa, Cheyenne ve Arapaho Kızılderililerinden oluşan bir savaş gücüne liderlik ediyorlardı. 1876 yazında, Lakotalar ve ABD ordusu arasında birkaç savaş yapıldı. Bu savaşlarda

²⁶ Hyde, a.g.e., s. 133.

²⁷ Hyde, a.g.e., s. 133.

Kızılderililer orduya ciddi yenilgiler verdiler. Çatışmanın doruk noktası Little Big Horn Nehri'nde gerçekleşti. Kızılderililer Yarbay George Armstrong Custer liderliğindeki 7. Süvari'nin birliklerini tamamen yok ettiler. Ancak savaştan sonra Kızılderililer tekrar dağıldılar; hatta bazıları eskisi gibi erzak ve tedavi görmeyi umarak kurumlara geri döndü²⁸.

Yarbay George Armstrong Custer'in ölümünün ardından, Lakotaları kamplara zorlamak için daha fazla birlik gönderildi. Küçük gruplar yavaş yavaş ajanslara geldi, ancak ordu tüm "düşman" Lakotaları yok edebilecek durumda değildi. Örneğin Oturan Boğa ve Çılgın At, savaşa devam etmeye karar verdiler. İşgal hükümeti, kampların dışında yaşayan bu Kızılderilileri cezalandıramadığı için, kamplarda yaşayan barışçıl Kızılderililer, işgal hükümetinin eylemlerinin mağduru oldular. 1876 sonbaharında, işgal hükümetinin kendilerine vaat ettiği erzak ve yiyecekleri artık alamıyorlardı. Açlıkla tehdit edildiler ve Kara Tepeler'den vazgeçmezlerse işgal hükümeti onları zorla doğuya transfer edecekti. Savaş hala devam ettiğinden, yetişkin erkek Lakota'ların yüzde 75'inin (3/4) 1868 Antlaşması'nın gerektirdiği gibi Kara Tepeler'den vazgeçmesi mümkün değildi. 1871'de işgalci Birleşik Devletler hükümetinin Kızılderililerle yeni anlaşmalar yaptı. Kongre de bu anlaşmaları onayladı. Böylece, savaştan Kızılderililere katılmayan Kızıl Bulut ve Benekli Kuyruk bile muazzam bir baskı altında yeni bir anlaşma imzalayarak, Lakotalar, Kara Tepeler'i ve onlara 1868 Antlaşması ile vaat edilen, bölünmemiş Kızılderili Toprakları üzerindeki haklarını terk ettiler²⁹.

General George Crook ve Albay Nelson A. Miles komutasındaki ordu, 1877 kışı boyunca Çılgın At ve Oturan Boğa önderliğindeki Kızılderilileri izledi. İlkbaharda Çılgın At teslim oldu ve Oturan Boğa halkını Kanada'ya götürmek zorunda kaldı. Crazy Horse teslim olduktan sonra, Yerli kamplarındaki hayat huzursuzdu. Kampların dışında yaşayan yaklaşık 10.000 Lakota, yavaş yavaş kamp yaşamına uyum sağlamak için zorlu bir yolculuğa başlıyordu. Crazy Horse'un varlığı, kaçma ve düşmanlıkları sürdürme planlarına dair söylentiler, gerilimi canlı tuttu. Crazy Horse, işgalci hükümet tarafından Eylül 1877'de Nebraska, Fort Robinson'da öldürüldü. Onun ölümü kamplardaki suküneti sağladı. Bu zamana kadar, Lakotalar doğuya doğru, yeni bir yerleşim yerinin kurulduğu Missouri Nehri'ne taşınmak zorunda kaldılar. İşgal hükümeti, yıllık gelirleri başka yerlere dağıtmayı reddetti. Artık Lakota teşkilatlarının yakınında herhangi bir bufalo bulunmadığından ve ordu, Lakotaların bufaloları

²⁸ Hyde, a.g.e., s. 134.

²⁹ Ben Bennett, *Death, Too, for the Heavy Runner*. Missoula, Mont.: Mountain Press Publishing Company, 1981, s. 107.

rezervasyon dışında takip etmelerini yasakladığından, Lakotaların doğuya gitmekten başka seçeneği kalmamıştı. Ancak ertesini yaz, Kızıl Bulut ve Benekli Kuyruk'un adamlarını kendi seçtikleri yerlere götürmelerine izin verildi. Pek çok sorundan sonra Kızıl Bulut, Oglalas'ı Pine Ridge'e götürdü ve Benekli Kuyruk Brulé'leriyle birlikte yeni ajanları için Rosebud Nehri boyunca bir yer seçti.

Beyazlar, 1870'lerin sonlarında rezervasyondaki en dikkate değer Lakota liderleri olarak Benekli Kuyruk ve Kızıl Bulut'u öne çıkardılar. Bu nedenle, etkileri daha önce Lakotalar arasında görülmemiş oranlarda arttı. Benekli Kuyruk'un 1881'deki ölümünden sonra, Lakotalar arasında böyle bir pozisyona daha fazla hak kazanan başka şefler olmasına rağmen, işgal hükümeti yalnızca Kızıl Bulut'u Lakotaların baş şefi olarak kabul etti. Aslında işgal hükümeti politikası, şeflerin gücünü baltalamaya çalışmaktı. Fikir, bireyciliği vurgulayarak toplumun geleneksel yapısını kırmaktı. ABD Hükümeti, Lakotaların çete yapısını parçalayarak Kızılderilileri bireysel çiftçiler yapabileceklerini düşünmüşlerdi. Şefler, bireysel düşünce ve uygarlığın önündeki engeller olarak görmekte, Kızılderililer de şeflerinin zalim yönetimi altındaki kurbanlar olarak kabul edilmekteydi. Ancak günlük hayatta sıradan Lakotalar hala şeflerine bağlılıklarını sürdürmekteydiler ve Beyazların umduğu gibi bireysel olarak işlev göremeyi reddetmekteydiler. Washington'u birkaç kez ziyaret eden Red Cloud ve Spotted Tail gibi şefler, beyaz adamları diğer Kızılderililerden daha iyi tanıyorlardı. Bu yüzden işgal hükümeti, tam tersini yapmaya çalışsa da onların liderlik vasıfları lekelenmedi, tersine etkileri arttı. Aslında, rezervasyonda ne zaman büyük bir sorun çıksa, hükümet ajanları şeflere başvurmak zorunda kalıyordu. Şefler, Lakota'ların kamplarda hayatta kalma mücadelesine öncülük ediyorlardı³⁰.

1881'de Oturan Boğa Kanada'dan döndü ve teslim oldu. Bu son "vahşi" Lakotalar, Standing Rock Agency çevresine yerleşti. Oturan Boğa'nın dönüşünden sonra tüm Lakotalar Great Sioux Reservation'a yerleşti. Ovalarda bağımsız avcılar olarak Lakotaların dönemi sona ermişti. Kültürleri çok kısa bir süre içinde önemli ölçüde değişti. Beyazların tecavüzüne de ellerinden geldiğince direnmişlerdi, ancak şimdi Lakotalar yeni bir tür meydan okumayla karşı karşıyaydı. Bu da onlara dayatılacak çalışılan Kamp Yaşamı idi³¹.

1880'lerde Lakotas ve ABD Yerli Politikası

³⁰ Bennett, a.g.e., s. 107.

³¹ Bennett, a.g.e., s. 108.

İşgalci ABD hükümetinin amacı, tüm Kızılderilileri - Lakotalar da dahil olmak üzere - çiftçilik yoluyla kendi kendilerini geçindirecek yeni bir yaşama sürüklemektir. Lakotalıların çoğu için, beyazların bildiği gibi çalışma kavramı tamamen yabancı bir fikirdir. Onlar için tek doğal yaşam yolu avcılıktır. 1880'lerde Lakotalar da, kaybedilen topraklar için hükümetin onlara destek borçlu olduğuna inanıyordu. Ayrıca, araziler ve iklim, Lakotaların çiftçiliği benimsemesini engelledi. Pine Ridge Reservation'daki Yerli kökenli ajan Valentine T. McGillicuddy, durumu, 7.000 beyaz yerleşimcinin aynı topraklarda yer alması ve bir yıl boyunca ihtiyaç duydukları her şey verilmesi durumunda, eğer orada yaşamak zorunda kalırlarsa açlıktan öleceklerini söyleyerek durumu işgal hükümetine bildirdi. Oysaki işgal hükümeti Lakotaların kendi yaşamlarını sürdürmesini değil, aksine çiftçiliği vurgulaması, okullar inşa etmesi ve yerli polis sistemini oluşturması, Lakota toplumunun geleneksel yapısını yıkmak için kasıtlı çabasının bir parçasıydı. Daha 1877'de Kızılderili İşleri Komiseri Ezra A. Hayt, Yerli polis kuvvetleri fikrini ortaya atmıştı ki, hemen ertesi yıl yasa kabul edilerek tüm Yerli kamplarında Yerli polis kuvveti oluşturulmuştur. Lakotalar arasında polisi geleneksel erkek topluluklarına rakip olarak gördükleri için bir polis kuvvetinin oluşturulması zordu. Lakotalar polisin rezervasyonda düzeni sağlamasına izin vermezlerse görevin işgalci hükümetin görevi işgalci devlet ordusunun bırakılacağı anlamadıklarında polise yönelik tutumları, yavaş yavaş değişti. Sonunda polis sistemi Lakotalar için o kadar da garip değildi. Geleneksel toplumda "kamp polisi" vardı ve toplumda düzeni sağlardı. Yerli polis sistemi temelde bu yapıyı tekrarladı ve kademeli olarak bir dereceye kadar onun yerini aldı. Sonunda Yerli polis güçleri Yerli ajanların denetimi altına girdi ve onların sadık adamları haline geldiler³².

İşgal hükümetinin kurduğu okullar da Lakota halkını bölüyordu. Beyazların **ilerici** olarak adlandırdıkları insanlar okulların "nimetlerini" denemeye istekliyken, **gerici** Lakotalar eğitime mümkün olan her şekilde direndiler. Örneğin, okullardan kaçabilmek için rezervasyonlarının uzak bölgelerine taşındılar. Birçok Lakota için okul, erkeklerin saçlarının kesildiği ve beyaz adam kıyafetleri giymeye zorlandıkları bir yerdi. Diğerleri, okulları, sonunda tüm Lakota halkına fayda sağlayacak olan beyaz adamın yollarını öğrenmek için bir şans olarak gördüler. Okul sisteminin amacı, Lakotalara, Lakota'nın üstünlüğünü göstererek ve öğreterek mutlu, müreffeh bir halk yapmak misyonu ile onları asimile temeye çalışmaktı³³.

³² John C. Ewers, *The Blackfeet: Raiders on the Northwestern Plains*. Norman: University of Oklahoma Press, 1958, s. 236.

³³ Ewers, a.g.e., s. 236.

1880'lerde Lakota'ların rezervasyon yaşamı, iktidar için sürekli bir mücadeleye sahne olmaktadır. Bu mücadele hem ajanlar ve şefler arasında hem de şeflerin kendi aralarında meydana gelmekteydi. En amansız mücadele Red Cloud ve Ajan Valentine T. McGillicuddy'ninkiydi. Pine Ridge Reservation'daki bu mücadele yedi yıl sürdü ve ajanın 1886'da görevden alınmasıyla Red Cloud'un lehine sonuçlandı. Tarihçi Edward Lazarus'a göre, hükümetin parçalanma politikasının başarısının bir işareti, şef olarak anılmak isteyenlerin çoğu, bu pozisyon için geleneksel olarak ihtiyaç duyulan başarılarından yoksun olsa da bunun için her şeyi göze alabilmekteydiler. Örneğin, 1878'de Lakotaların 12 şefi vardı, ancak 1880'lerin başında kendilerine şef diyen 63 adam vardı. Alt grupların sayısı da çarpıcı biçimde arttı. Tarihçiler George E. Hyde ve Robert M. Utley, bunun geleneksel kalıtsal şeflerin gücünü azalttığını, ancak öte yandan, Red için otoritenin muazzam yükselişini mümkün kıldığını iddia ediyor. Benekli Kuyruk'un yine bir Brule olan Karga Köpeği (Khâōī Šūka) tarafından öldürülmesi, geleneksel değerlerin çöküşünün bir işareti olarak yorumlanmıştır³⁴.

Bununla birlikte, Lakota toplumunun yapısının 1880'lerin sonlarında Edward Lazarus'un öne sürdüğü kadar kötü bir şekilde bozulmadığına dair bazı işaretler vardı. “Şef” ve “alt yöneticiler” sayısının artması, mutlaka geleneksel toplumun çöküşü anlamına gelmez. Aksine, Lakota toplumunun geleneksel olarak çok esnek yapısını yansıtır. Yukarıda da belirtildiği gibi, Lakota toplumu zamanın ihtiyaçlarına uyum sağlayabilecek kabiliyetteydi. Kamp yaşamında, geleneksel klan yapısının yerini, her bir grubun yaşadığı yere göre kademeli olarak belediye yapısı almıştır. Buna rağmen, geleneksel Lakota toplumunun temel unsurları yerinde kalmıştır. İnsanlar, güçlü akrabalık bağlarının birleştirici bir güç olarak kaldığı geleneksel thiyóšpayes'te bu bölgelere taşındı. Örneğin, 1880'lerin sonlarında Sioux komisyonları olarak adlandırılan konseylerin işlemleri incelendiğinde, Lakotaların geleneksel olarak konseylerde hareket ettikleri gibi hareket ettikleri görülebilmektedir. Aslında, konseylerin tutanaklarını okurken, durumun tamamen Lakotaların kontrolünde olduğu gerçeği inkâr edilemez. Bu, özellikle 1888 müzakereleri sırasında doğrudur. Bu, toplum yapısının kesinlikle bir darbe aldığı düşünülebilir, ancak darbe, örneğin Lazarus'un inandığı kadar dramatik olmayabilir³⁵.

1882'de işgalci Amerika Birleşik Devletleri hükümeti, Great Sioux Reservation'ın

³⁴ Hyde, a.g.e., s.136.

³⁵ Ewers, a.g.e., s. 240.

boyutunu küçültmeyi planladı. Söz konusu hükümetinin temsilcileri, tehdit ve hile ile Lakotaları, kamp alanlarının neredeyse yarısını terk etmeye zorladı. Ancak Lakotalar bir kez daha birleşmeyi başardılar ve bazı Doğulu beyaz arkadaşlarının yardımıyla topraklarını korumayı başardılar. Tüm kısıtlamalara rağmen beyaz adamın Büyük Siyular üzerindeki etkisinden kaçmak için hâlâ bolca yer vardı. Bu mümkün olduğu sürece, Lakotalıları çiftçi yapmanın bir yolu yoktu. İşgal hükümeti yaşam topraklarını azaltmaya karar vererek Lakotaları “toprağa bağlı” olmaya zorladı. Lakotalar topraklarını işlemedikleri için, ellerindeki toprakların yarısını verseler bile, yine de kullanılmayan topraklara sahip olacaklardı. Bu fikir, 1887'de Genel Tahsis Yasası'nın kabul edilmesiyle doruğa ulaştı. Bu hareket, Lakota topraklarının kaderini de belirleyen en önemli etken oldu³⁶.

Sonuç

Great Sioux yaşam yerleri, 1876'da altı ayrı yerleşkeye bölünmüştü, ancak bu bölünme yalnızca idari amaçlar içindi. Bu ajanslar, Great Sioux Yerleşkesi'nin planlanan azaltılmasının temelini oluşturmuştur. Bölünme ilk olarak 1888'de ve daha sonra 1889'da denendi. Hükümet, Sioux topraklarının azaltılması konusunda Lakotalarla müzakere etmek üzere heyetler gönderdi. İlk denemeler başarısızlıkla sonuçlandı. Lakotalar, topraklarından vazgeçmeyi neredeyse oybirliğiyle reddederek komiserlerle karşı karşıya geldiler. Yukarıda belirtildiği gibi, bu müzakereler sırasında Lakotalar tek vücut olmayı başardılar. Ancak işgal hükümeti pes etmedi. Ertesi yıl başka bir komisyon gönderdi. Üyelerden biri, Kızılderilileri iyi tanıyan ve yerlilerle savaşarak ün kazanan General George Crook'du. Bu komisyon önceki komisyondan farklı davrandı. Komisyon, perde arkasında tek tek Kızılderilileri ikna etmeye çalışarak, güçlü muhalefeti kırmaya muvaffak oldu. Tehdit ederek ve Lakotalar için birçok şey vaat eden komisyon, Büyük Sioux Yerleşkesinin azaltılmasının yasal olarak gerçekleştirilebilmesi için yeterli isim elde edebildi. Müzakereler sırasında Lakotaların güçlü birleşik muhalefeti yavaş yavaş bozuldu. Bu, Lakota halkı için büyük bir darbe oldu. Lakota halkı içindeki bölünme dramatik bir şekilde derinleşti. Bu sayede Lakotalar arasında bazı temel konularda ayrışmalar başlatıldı ve özellikle yasayı imzalayanlardan uzaklaşmayla başlayan yeni bir bölünme yaşandı.

Böylece Lakotalar işgal hükümetinin muazzam baskılarıyla, 1889'da beyazların fazlalık

³⁶ James Willard Shultz, *Blackfeet and Buffalo: Memories of Life among the Indians*. Edited by Keith C. Steele. Norman: University of Oklahoma Press, 1962, s. 282.

olarak gördükleri toprakları vermek zorunda kaldılar. Great Sioux Yerleşkesi, eski idari alanlara dayalı olarak daha küçük yerleşkelere bölündü. Hunkpapas, Minneconjous, Sans Arcs, Two Kettles ve Blackfeets iki bitişik yerleşkeye dönüştürüldü. Buralarda yaşayan Lakotalar Standing Rock ve Cheyenne River'a yerleştirildiler. Pine Ridge yerleşkesi, Oglalas'ın evi oldu ve Brules, Rosebud Reservation'a yerleşti.

Kaynaklar

Greene, Jerome A., *Reconnaissance Survey of Indian-U.S. Arhiy Battlefields of the Northern Plains*, Colorado

Utley, Robert M., *The Last Days of the Sioux Nation*, New Haven: Yale University Press, 1963.

Jorgensen, Joseph G., *The Sun Dance Religion: Power for the Powerless*, Chicago: University of Chicago Press, 1972.

Howard, James H., *The Canadian Sioux*, Studies in Anthropology of NorthAmerican Indians, Lincoln: University of Nebraska Press, 1984.

Hyde, George E., *Red Cloud's Folk: A History of the Oglala Sioux Indians*. Norman: University of Oklahoma Press, 1937.

McDermott, John D., *Frontier Crossroads: The History of Fort Caspar and the Upper Platte Crossing*. Casper: City of Casper, 1997.

Spring, Agnes Wright, *Caspar Collins: The Life and Exploits of an Indian Fighter of the Sixties*. New York: Columbia University Press, 1927.

J.W. Vaughn, "Sergeant Custard's Wagon Train Fight", *Annals of Wyoming*, XXXII (October, 1960.

Hoover, Herbert T., *Sitting Bull in, American Indian Leaders: Studies in Diversity* (ed. Edmunds, R. David), Lincoln, Nebraska 1980.

Grinned, George Bird, *Two Great Scouts and Their Pawnee Battalion*, Cleveland: The Arthur H. Clark Company, 1928..

Bennett, Ben, *Death, Too, for the Heavy Runner*. Missoula, Mont.: Mountain Press Publishing Company, 1981.

Ewers, John C., *The Blackfeet: Raiders on the Northwestern Plains*. Norman: University of Oklahoma Press, 1958.

Shultz, James Willard, *Blackfeet and Buffalo: Memories of Life among the Indians*. Edited by Keith C. Steele. Norman: University of Oklahoma Press, 1962.

AKDENİZ’DE İTALYAN SÖMÜRGE İMPARATORLUĞUNUN OLUŞTURULMA ÇABALARI

* Seyda Gül SÖNMEZ
** Mehmet YILDIRIM
*** Emel ERDEĞER
**** Mehmet ASLAN
***** Zöhre Canan GÜNASLAN

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

12. 06. 2023

Makale Kabul Tarihi

24. 07. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Şeyda Gül Sönmez, Mehmet Yıldırım, Emel Erdeğer, Mehmet Aslan, Zöhre Canan Günaslan, “Akdeniz’de İtalyan Sömürge İmparatorluğunun Oluşturulma Çabaları”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, 2023, ss. 168-179.

Apa: Sönmez, S. G., Yıldırım, M., Erdeğer, E., Aslan, M., Günaslan, Z. C. (2023), “Akdeniz’de İtalyan Sömürge İmparatorluğunun Oluşturulma Çabaları”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, ss. 168-179.

Özet

Osmanlı Devleti’nin son döneminde Akdeniz İngiliz, Fransız, Alman, Rus ve İtalyan donanmalarının tahakkümü altında kalarak, Osmanlı donanması bu sulardan tardedilmişti. Söz konusu devletler Türklerin yokluğunda Akdeniz’de koloniler kurmak ve imparatorluğun sahil topraklarını paylaşmak için birbirleriyle yarışıyor, zaman zaman da kuvvet kullanarak toprak elde etmeye gayret ediyorlardı. Bu hengamede Osmanlılar kendi vatanlarını korumak bir yana, Akdeniz’de denge siyaseti uygulayarak varlıklarını sürdürebilmenin telaşına kapılmışlardı. Bu telaş ve kargaşa içerisinde Osmanlı Kuzey Afrika ve Ortadoğusu’nun yanısıra Balkanlar’ı ve Karadenizi’de etkileri altına alan bu birleşik Haçlı kuvvetleri, bir çok noktada denetimi ellerine geçirdikleri gibi, Osmanlı payitahtında da etkinliklerini her geçen gün kendi lehlerine artırmaktaydılar. 1878 Berlin Konferansı’ndan sonra ilk önce İngiltere tarafından el konulan Mısır ve Kıbrıs adalarının hemen akabinde İtalyanlar da Kuzey Afrika’da kendi sömürü düzenlerini kurmak ve bazı toprakları doğrudan yönetebilmek için Osmanlı Devleti ile yeni bir cephe açmışlardı. Bu cephe 1911-1912 yıllarında başlayan Balkan Savaşları sırasında açılarak Türk kuvvetleri birkaç cephede oyalanmış ve nihayetinde Kuzey Afrika’da bulunan kadim eyalet Trablusgarp İtalyan işgaline uğramıştı. Bu tarihten sonra İtalyanlar bütün Akdeniz’de Osmanlılar aleyhine ve diğer devletlerle kıyasıya bir mücadele halinde olmuşlardır.

Bu makalede, İtalyanların Akdeniz’de ortaya çıkışları ve yeniden Akdeniz havzasında sömürü faaliyetlerine başlamalarının parametreleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Akdeniz, İtalya, Osmanlı, İngiltere, Sömürge, Savaş.

Abstract

* Müdür Yardımcısı, Şahinbey Bahattin Kayalı İlkokulu, seydagulsonmez86@gmail.com, Orcid no: 0009-0003-6583-6853

** Okul Müdürü, Şehitkamil İmam Çoban İlkokulu, mehmetyildirim274863@gmail.com, Orcid no: 0009-0005-2504-3431

*** Müdür Yardımcısı, Şehitkamil Kaşibeyaz Ortaokulu, erdegeremel28121828@gmail.com, Orcid no: 0009-0001-8005-5559

**** Müdür yardımcısı, Karacaoğlan ortaokulu, maslandero@gmail.com, Orcid no: 0009-0002-8070-8713

***** Müdür yardımcısı, Mahmut Hümayun Ozhelvacı Ortaokulu, canankahraman@gmail.com, Orcid no: 0009-0006-7251-140X

In the last period of the Ottoman Empire, the Mediterranean was dominated by the British, French, German, Russian and Italian navies, and the Ottoman navy was forced out of these waters. In the absence of the Turks, these states were competing with each other to establish colonies in the Mediterranean and to share the coastal lands of the empire, and from time to time they tried to acquire land by using force. In this turmoil, the Ottomans were in a hurry to maintain their existence by applying a balance policy in the Mediterranean, let alone protecting their homeland. In this rush and turmoil, these combined Crusader forces, which took control of Ottoman North Africa and the Middle East, as well as the Balkans and the Black Sea, were increasing their activities in their favor day by day, as they gained control in many points. After the 1878 Berlin Conference, the islands of Egypt and Cyprus, which were first seized by the British, were immediately followed by the Italians, who opened a new front with the Ottoman Empire in order to establish their own colonial system in North Africa and to manage some lands directly. This front was opened during the Balkan Wars that started in 1911-1912, and Turkish forces lingered on several fronts and eventually the ancient province of Tripoli in North Africa was occupied by the Italians. After this date, the Italians were in a fierce struggle against the Ottomans and other states in the whole Mediterranean.

In this article, the parameters of the emergence of Italians in the Mediterranean and their re-starting their exploitation activities in the Mediterranean basin will be examined.

Keywords: Mediterranean, Italy, Ottoman, England, Colony, War.

Giriş

İtalyanların siyasî emelleri uzun bir süre Adriyatik üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu karmaşık bir konu olmakla beraber, Akdeniz'de ortaya çıkan rekabetin bir parçası değildir. Oysaki İtalya, Akdeniz'de hâkimiyet kurmaya çalışan devletlerden daha çok bir Akdeniz ülkesidir. Coğrafyası, tarihi, ananesi, menfaatleri tamamıyla bu denizin ufku içerisinde yer almaktaydı. Fransa ve İspanya'nın Atlas Okyanusu'na açılan pencereleri vardı. Almanya aynı zamanda hem Baltık denizine, hem de Kuzey denizine kapısı olan bir devlettir. Rusya bu denizlerle beraber Karadeniz'e de kapısı olan bir diğer devlet iken, Akdeniz'de meydana gelebilecek her sarsıntı öncelikle İtalya'yı alakadar ederdi. Akdeniz'e penceresi olup da başka denizlerle ilgileri olan devletler için ikinci derecede olan meseleler, İtalya için hayati konulardı ve her an bir istilaya uğramaktan ziyade, yanı başında meydana gelecek tehditlere karşı müttefiklerinden himaye talep etmesinin sebepleri de bu denize olan cephesinden ileri gelmektedir¹.

Ancak *Trieste ve Teranet (Trieste et de Trente) maddelerine* öyle bir hal ve vaziyet vermiştir ki İtalya bazı sebeplerle askerî açıdan hem Avusturya'ya bağlıdır, hem de Avusturya'yı düşman addetmek mecburiyetinde kalmıştır. İtalya bu tehdit altında ne yaşayabilir ne de gelişebilirdi. Umumi düşünce ne olursa olsun İtalya'nın öncelikle kuzey tarafından tam bir emniyet içerisinde olması gerekirdi. Bu da kendi sınırlarının lehine yakın komşularıyla ittifak içerisinde olmasını gerekli kılıyordu. Fakat müttefiklerine karşı istiklâli de ancak kendi kuvveti nispetinde idi. İktisaden giderek yükselmiş, daha mühim ve masrafları ziyadeleşmiş bir maliyeye sahip oldukça İtalya Adriyatik'te Avusturya-Macaristan nüfusuyla tesis edilmiş olan düzen ile mücadele edebiliyordu. Akdeniz

¹ Charles Veley, *La Méditerranéenne Problema*, Paris 193, s. 53-54.

siyasetinde ise henüz bir meseleye taraf olmak şöyle dursun böyle bir meseleye dâhil olmaktan da imtina ediyordu².

İtalya'nın Arnavutlukta Nüfuz Kurma Çalışmaları

İtalya'nın en fazla arzu ettiği şey, Avusturya-Macaristan tehdidini sınırlarından uzak tutmak ve Avusturya lehine bir göl haline gelme tehlikesine karşı Adriyatik'te kendi rolünü üstlenebileceği bir fırsat yakalamaktı³. Böyle bir gayeye ulaşmak için İtalya'nın Adriyatik filosu yeterli kuvvete sahip olmadığı gibi, bu denizin doğu sahillerinde elde etmek istediği menfaatleri de bu donanmanın yeterli güce sahip olmaması sebebiyle elde edemiyordu. İtalya bu eksikliğini gidermek için Arnavutluk'u kendi nüfuzuna dâhil etmek ve böylece Adriyatik'i iki koldan işgal etmiş olacaktı. Bunun için İşkodra'da, Dıraç'ta ve Avlonya'da İtalyan nüfuzu bankalar ve mektepler kurulmak suretiyle inşa edilmeye büyük çaba sarf edildi. İtalya her türlü ticarî ve sanat adına her şeyin yeniden icat edilmesi lazım gelen fakir bir memlekette vesait ve aletleri kendi tarafından karşılanacak bir iktisadî cihet vücuda getirerek, Arnavutluk'taki İtalyan nüfuzu için büyük faydalar temin edecekti. Mektepler vasıtasıyla ve propaganda ile Arnavutluk'un kuzeyi daha önce tamamen Avusturya'nın eline geçmişti. Buna karşılık aynı cinsten aletleri üretmek suretiyle rakibi Avusturya'yı sahillerden uzak tutarak, onu iç kesimlere yöneltmeye çalışıyordu⁴.

İtalya açısından Arnavutluk meselesine bakılacak olursa, Arnavutluk'un ecnebi hâkimiyet altına düşmemesinde İtalya'nın hem iktisadi hem de askeri menfaatleri olduğu gerçeğini görmek gerekmektedir. Öle ki İtalya, Arnavutluk'un bir sahilinden başlayarak Sırbistan'dan geçerek Tuna'ya ulaşacak olan bir şimendifer hattının inşasını düşünmektedir. Bu hat sayesinde bölge ile ticarî münasebetlerini geliştirmeyi amaçlamaktadır ki Karadeniz ile Tuna vadisinde cereyan eden ticaretin büyük bir kısmını güney İtalya limanlarına çekmiş olacaktır⁵. Ancak bu ticaret yolunu elde etmek için aynı menfaatlere sahip bir başka devletin olmaması şarttı. Bunun gerçekleşmesi için Arnavutluk, İtalya'nın faaliyetlerine açık bir hale getirilecek ve burada Bari ve Brindiz (Bari et a Brindisi) limanlarında yeni bir servet ve saadet alanı vücuda getirilerek gelişmiş bir ticarî merkez kurulmuş olacaktı⁶.

İtalya'yı Arnavutluk'ta nüfuz kurmaya sevk eden bir diğer sebep ise askerî maksatlı olup, Arnavutluk ile arasındaki mesafeyi oluşturan Otranto Kanalı yaklaşık 75 kilometre civarındadır. Bu

² Veley, *a.g.e.*, s.54-55.

³ Veley, *a.g.e.*, s.55.

⁴ Veley, *a.g.e.*, s.57.

⁵ Veley, *a.g.e.*, s.57.

⁶ Veley, *a.g.e.*, s.58.

kanal sebebiyle hareket kabiliyeti kısıtlanan İtalya'nın kendi sahillerinde askerî açıdan kullanabileceği sağlam bir liman bulunmazken, Arnavutluk sahilleri bu imkâna müsait pek çok liman barındırmaktadır. Hele Avlonya limanı Ortanto Kanalı'nın en dar bir noktasında ve dağlık bir körfezi kuşatmış olan Linketa Şebe (la Linguetta) Cezîresi ve Saseno (de Sasseno) Adasıyla himâye olunan bu liman deniz tarafından yapılacak her türlü saldırıya karşı korunaklı bir durumdaydı⁷.

Bu sebeple Avlonya'nın başka bir büyük devletin eline geçmesi İtalya için son derece tehlikeli bir durum, ona malik olacak devlet bir ihtilaf anında İtalya'nın Adriyatik filosunu körfeze kapatarak, hareketsiz kılabilirdi⁸.

İktisadî ve askerî sebeplerle İtalya Arnavutluk'ta kendi nüfuzundan başka bir nüfuz asla istememektedir. Bu sebeple Avusturya-Macaristan'ı bu noktadan uzak tutmak için büyük mesai harcamaktadır ve kuzey Adriyatik meselesinde olduğu kadar Arnavutluk meselesinde de bu güçlü komşusuyla ittifak içerisinde olmayı menfaatlerine uygun bulmuştur⁹.

Adriyatik meselesinin taşıdığı öneme rağmen İtalya'nın dikkatini başka yönlere kaydırmasına engel olmamıştır. Akdeniz'in ortasında bulunan İtalya, coğrafi konumu sebebiyle bütün Akdeniz işlerinde taraf olmak zorunda kalmıştır. Avusturya'dan ziyade Toulon, Bizert ve Malta'nın tehdidi altında olan bu devlet denizlerin serbestliği ilkesine sıkı sıkıya bağlı kalmak ve böylece hâkimiyet alanlarını elde tutmak ve hürriyetini temin etmek yolunu da kendisine açmış olacaktır¹⁰.

İtalya'nın Kuzey Afrika Siyaseti ve Libya'yı İşgal ve Programı

İtalya kendi mevcudiyetini ve üstlenmesi gereken vazifenin farkına vardığı günden beri Akdeniz'in Afrika sahillerinde bir dayanak noktası elde etmek emeline düşmüştür. Bu emelini gerçekleştirmek için kendisine Akdeniz'in her hangi bir noktasında bir hareket üssü sağlamış olmak gayesiyle hareket etmektedir. Bunun için de Fransızların elindeki Tunus'a yönelmekten başka çaresi kalmamıştır¹¹.

Oysaki çeşitli vesilelerle İtalya, Afrika'da Fransa ve İngiltere tarafından serbest hareket etme konusunda görmemezlikten gelinmişti. Bu sayede 10 sene içinde Afrika seferini tamamlayan İtalya, bu sefer esnasında pek çok defa hezimete uğramış olduğundan, askerî tetkikattan daha çok hızlı hareket eden diplomatlara ihtiyaç duymaktaydı. 1911 senesi ortasında İtalya işgal etmeyi düşündüğü arazinin istilasına kadar Türkiye'nin muhalefetinden başka bir muhalefetle karşılaşmayacağından emindi. Buna

⁷ Veley, *a.g.e.*, s.58.

⁸ Veley, *a.g.e.*, s.59.

⁹ Veley, *a.g.e.*, s.59.

¹⁰ Veley, *a.g.e.*, s.60.

¹¹ Veley, *a.g.e.*, s.60.

karşılık Almanların da aynı sebeplerle Afrika sahillerine yöneldiğini görünce bir müddet bu istila hareketinden vaz geçerek, Türkiye ile hiç tasavvur etmediği uzun ve yorucu bir harbe tutuştu¹².

3 Ekim 1911'de İtalyan savaş gemileri, Kuzey Afrika'daki Osmanlı vilayetleri Trablusgarp ve Sirenayka'ya saldırarak, başta Trablus olmak üzere, kıyı boyunca uzanan birkaç şehir merkezini bombaladı. İki gün sonra, 1700 deniz piyadesinin başında karaya çıktığı. Denizcilerin başında bulunan Yüzbaşı Umberto Cagni, ilk yayılım ateşi sırasında şehrin geri kalan birkaç sakinine iç kısımlara kaçmamaları yönünde telkinde bulunarak "Artık bizim çocuklarımızınız. Kanunen ayrılamayacağınız ve ayırt edilemeyeceğiniz diğer tüm İtalyanlarla aynı haklara sahipsiniz. Bu nedenle, İtalyan kardeşlerinle birlikte sesinizi yükseltin: Yaşasın Kral, yaşasın İtalya!"¹³ Bu çağrı aslında, Kuzey Afrika'nın bu orta kısmında İtalyan sömürge yönetiminin sonraki on yıllarında gelecek tüm acı, şiddet ve ölümle karşı karşıya kalındığında hem ikiyüzlü hem de trajik bir abartıdan başka bir şey değildi. İtalyanlar tarafından Libya olarak adlandırılan yere yapılan saldırı ve müteakip işgal aynı zamanda ülkenin tam bir dönüşümünün başlangıcını getirmesi ve onu zorla İtalya'nın ekonomik, sosyal ve siyasi yörüngesine çekmesi açısından da çok önemliydi. Bu işgal sonrasında İtalya, kurmuş olduğu sömürü düzeniyle Libya'da, bugün bile görünür şekilde devam ettirilen asimetrik bir güç dengesinin temellerini atmıştır¹⁴.

Kuzey Afrika'da koloniler edinme telaşının İtalya'da tekdüze bir şekilde benimsenmekten çok uzak olduğunu söylemek doğru olacaktır. Afrika'ya yapılan bu saldırılar dönemin ünlü tarihçi ve sosyalist politikacısı Gaetano Salvemini gibi önemli bazı İtalyan eleştirmenleri tarafından da eleştirilmiştir. Çatışmanın ilk aşamasının 1912'de sona ermesinden sadece birkaç yıl sonra konuyla ilgili görüşlerini yazan Salvemini, Giovanni Giolitti liderliğindeki hükümetin sunduğu savaş nedenlerini metodik olarak eleştirdi ve ikinci planda sempatik bir basın tarafından eleştirilmeden bu saldırıdan övgüyle söz edildiğini ileri sürdü. Giolitti'nin hükümeti aslında İtalyan parlamentosunu tamamen baypas etmiş ve onun onayını almadan savaşa girmişti. Ancak bu saldırı sırasında siyasi sınıfın büyük desteğini almıştı. Buna karşın Salvemini, Libya'nın gerçekte, yalnızca basit bir şekilde sahip olunan geniş tarım vaadiyle dünyevi bir cennet olmadığına işaret etti. İtalyanlar kıyılarına ayak bastığında Osmanlı yönetiminin zincirlerini kırmak için İtalyan işgalcilere destek vermek için yerel halkta herhangi bir ayaklanma görünmediğini ortaya koymaktaydı. Ayrıca, her iki İtalyan siyasetinde

¹² Veley, *a.g.e.*, s.60-61.

¹³ Mathias Hatleskog Tjønn, *The Persistence of Colonialism A Century of Italo-Libyan Relationships and Their Influence on the Current European Migration Regime in the Mediterranean (1911–2017)*, Master Thesis in Modern International and Transnational History, at the Department of Archaeology, Conservation and History Oslo, May 14th, 2019, s.13.

¹⁴ Tjønn, *a.g.t.*, s. 15.

alınılan ve yanlış temsil edilen Herodot ve Yaşlı Pliny'i kolonyal davaya dahil etmek gibi tuhaf bir kaynak kullanımına da şiddetle karşı çıkmıştır. Bu iddialar karşısında hükümet, Sirenyka ve Trablusgarp'ın bereketiyle ilgili asırlık yazıları, hem bölgenin doğasında var olan doğal zenginliğin kanıtı hem de Araplar ve Osmanlılar bunları "harcamadan" önce, Roma zekasının çiftçilik ve terraforming yoluyla başardığı şeylerin bir kanıtı olarak sunmaktaydı¹⁵.

Salvemini'nin kolonizasyonun kendi başına bir rakibi olmadığını, yalnızca özellikle Libya'yı kolonileştirmenin değerine karşı olduğunu belirtmekteydi. Merakla, o zamanlar çok az nüfuza sahip olan ancak daha sonra gerçek olduğu ortaya çıkacak olan kolonyal kampanyanın başka bir eleştirmeni 20. yüzyılın en önemli insanlarından biri, 1911'de düşmanlıklar patlak verdiğinde savaş karşıtı gösterilere katıldığı için hapse atılan Benito Mussolini'den başkası değildi. Mussolini, o zamanlar çeşitli sosyalist medya kuruluşlarında çalışan 28 yaşındaki bir gazeteciydi. Partito Nazionale Fascista'yı kurmaya ve İtalyan siyasetinin gidişatını değiştirmeye birkaç yılı daha vardı¹⁶.

Sömürgeci işgal savaşına muhalefeti ve Osmanlı İmparatorluğu'na saldırmanın tartışmalı gerekçesini not ettikten sonra, savaşa gitmek için gerekli olan halkla ilişkiler kampanyasının ve siyasi manevraların nedenlerine bakmak gerekmektedir. Daha sonraki tarihçilerin sık sık işaret ettikleri bir motivasyon, aslında "Büyük Güçlerin sonuncusu ve en küçüğü" imajına karşı İtalyan ulusal gururu inşa etme arzusundan kaynaklanmaktadır. Bu arzu gerçekte ancak modern İtalya'nın Roma mirası üzerinde oynanarak gerçekleştirilebileceği bir husustu. İtalyan basınının bütün eleştirilerine rağmen hükümet, Roma'nın yeniden kendi Kuzey Afrika'sına döndüğüne ve Libya'yı bir şekilde gayri meşru Arap ve Osmanlı hükümdarlarından geri almaktan başka bir şey yapılmadığına inanmaktaydı. Oysaki aslında İtalya'nın en büyük karın ağrısı Libya'yı işgal ederek İtalya'nın da diğer Avrupalı güçler gibi modern bir ulus devlet olduğunu göstermekti. Bu, o zamanlar prestijli bir imparatorluk kurmak ve kolonizasyonla uğraşmanın en doğal yollarından biyirdi. Christopher Seton-Watson gibi tarihçiler için, bu prestij ve emperyal zafer arayışı, Mağrip'teki İtalyan kolonizasyonunun arkasındaki ana itici güçten başka bir şey olmayacaktı¹⁷. Oysaki Trablusgarp arazisi işlenebilecek mümbit bir arazi değildi. İtalya muhacirlerine cılız bir çöl, ateşli bir iklim, az cazip bir mahal olarak çok fazla bir şey vaat etmiyordu. Sahilin birkaç beldesi dışında büyük bir menfaat elde edilemeyen bir fetih hareketiyle karşı karşıya kalınmıştı¹⁸. Bununla beraber İtalya'nın Akdeniz siyaseti açısından bakıldığında Trablusgarp önemli bir aşamadır. Tunus hududundan Mısır hududuna kadar İtalya 1500 kilometrelik bir deniz cephesine

¹⁵ Tjønn, a.g.t., s. 16.

¹⁶ Tjønn, a.g.t., s. 16.

¹⁷ Tjønn, a.g.t., s. 16.

¹⁸ Tjønn, a.g.t., s. 16.

sahipti. Bu sahilde yer alan Derne ve Tobruk gibi şehirler İtalya'nın Akdeniz siyaseti için gelecekte en önemli harekât üstleri olabilirdi¹⁹. Bu iki şehrin, Mısır ve dolayısıyla Hindistan yollarına hâkim olması ve bu noktanın İtalyanlar tarafından istimlâki savaşta olduğu kadar barışta da diplomatik müzakereler açısından İtalya'ya çok büyük bir kudret ve iktidar sağlayacaktı²⁰. Bununla beraber Akdeniz'in Afrika sahillerinden bir kısmının işgaline muvaffak olduğu günden itibaren İtalya'nın Akdeniz'deki rolü giderek artmış olup, gerek kendi namına ve gerek üçlü ittifak namına hareket etsin, Akdeniz'in doğusunu İngiliz vesayetinden büyük oranda korumuş oldu²¹.

İtalya, Avrupa'nın sömürgeci genişlemesinin yeniçağı için özellikle İngiltere ile rekabet etmek zorundaydı. Çünkü sömürgecilik yarışında kendi çıkar alanları olarak Akdeniz'i ve henüz sömürgeleştirilmemiş olan ve okyanusa erişimi sağlayan Afrika Boynuzu'nda görmekteydi. İtalya, sömürge yarışına geç gelmişti ve uluslararası ilişkilerde görece zayıf bir konum olan Büyük Güçlerin en küçüğü olma statüsü, imparatorluk kurma yolunda İngiltere, Fransa ve Almanya'nın rızasına ihtiyaç duymaktaydı²². İtalya, uzun süredir büyük bir Tunuslu İtalyan topluluğunun yaşadığı Tunus'u Osmanlı eyaleti olarak görüyordu. İngiltere ve Almanya'nın Fransa'yı Kuzey Afrika'daki sömürge topraklarına katması için cesaretlendirdiği 1879 yılına kadar ülkeyi ilhak etmeyi düşünmemişti²³. İtalya'nın Tunus'u iki ülke arasında paylaşmaya yönelik son dakika teklifi reddedildi ve Almanya'nın desteğine güvenen Fransa, Mayıs 1881'de Bardo Antlaşması uyarınca Tunus üzerinde bir himaye kurarak birliklerine Fransız Cezayir'inden çekilme emri verdi. İtalyan basınında bahsedildiği şekliyle "Tunus Tokadı" şoku ve İtalya'nın Avrupa'dan tecrit edilmiş olduğu duygusu, onu 1882'de Almanya-Avusturya -Macaristan ile Üçlü İttifak'ı imzalamaya yöneltti.

1896'da Afrika Boynuzu'ndaki İtalyan mülkleri ve etki alanları

¹⁹ Veley, *a.g.e.*, s.61.

²⁰ Veley, *a.g.e.*, s.61.

²¹ Veley, *a.g.e.*, s.62. Birinci Dünya Savaşı'na giden yolda Üçlü İttifak çatısı altında Almanya ve Avusturya-Macaristan İmparatorlukları ile aynı tarafta yer almış olan İtalya, savaşın başlamasıyla birlikte saf değiştirmiştir. İtalya, Üçlü İtilaf devletleriyle yaptığı pazarlıklar sonucu bu kampa katılmayı çıkarlarına daha uygun bulmuş ve bu ülkelerle 1915 Londra ve 1917 St. Jean de Maurienne Antlaşmaları'nı imzalamıştır. Londra Antlaşması'na göre İtalya Almanya'nın Afrika'daki sömürgelerinden pay kazanacak, ayrıca Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve Yugoslavya'dan önemli toprak kazanımları sağlayacaktı. Öte yandan St. Jean de Maurienne Antlaşması'yla İtalya'nın, İzmir'i de içeren bütün bir Güney Batı Anadolu bölgesinde, yani Osmanlı toprakları üzerinde hâkimiyet kazanması da öngörülmüştü (Abdul Samet Çelikçi- Can Kakışım, "İtalyan Faşizmi Ve Tarihsel Gelişimi", *Anemon, Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:1 Sayı:2, 2013, s. 85).

²² Raymond F. Betts, *The False Dawn : European Imperialism In The Nineteenth Century*, 1975, p. 97.

²³ C.J. Lowe, *Italian Foreign Policy 1870–1940*, Routledge 2002, p. 21.

İtalyan sömürge imparatorluğunun doğuşu, 1869'da Kızıldeniz'deki Assab Körfezi'nin, Süveyş Kanalı'nın denizciliğe açıldığı sırada bir kömür istasyonu kurmayı amaçlayan bir İtalyan denizcilik şirketi tarafından satın alınmasıyla başladı. Burası 1882'de İtalyan hükümeti tarafından devralındı ve modern İtalya'nın ilk denizaşırı bölgesi haline getirildi²⁴.

İtalya'nın koloni arayışı, İngiltere ile gizli bir anlaşma yaparak Kızıldeniz kıyısındaki Eritre'deki Massawa limanını çökmekte olan Mısır İmparatorluğu'ndan ilhak ettiği Şubat 1886'ya kadar devam etti. İtalyan'ın Massawa'yı ilhakı, IV. Yohannes'in Etiyopya İmparatorluğu'nun denize çıkışını engelledi²⁵. Aynı zamanda İtalya, Afrika boynuzunun güney tarafındaki toprakları işgal ederek sonradan İtalyan Somaliland'ı olarak ifade edilecek yeni sömürgesini de kurmuş oluyordu. Ancak İtalya, Etiyopya'ya da göz dikti ve 1887'de İtalya Başbakanı Agostino Depretis bir istila emri vererek, Etiyopya'nın işgaline başlandı. Bu işgal, Doğalı Muharebesi'nde beş yüz İtalyan askerinin kaybedilmesinin ardından durduruldu²⁶. Depretis'in halefi, Başbakan Francesco Crispi, 1889'da yeni imparator II. Menelik ile Wuchale Antlaşması'nı imzalayarak İtalyan Eritre kolonisini oluşturmak için Massawa çevresindeki Etiyopya topraklarını elde etmeye muvaffak oldu. Bu anlaşmaya göre, Etiyopya kopyaında böyle ifade edilmemiş olsa da, Etiyopya İtalyan himayesine girmiş oluyordu²⁷. İtalya ve Menelik arasındaki ilişkiler birkaç yıl içinde kadar kötüleşti. 1895'te Crispi, İtalyan birliklerinin ülkeye girmesini emrettiğinde Birinci İtalya-Etiyopya Savaşı patlak verdi. Sayıca çok daha az ve yetersiz donanımlı olan Etiyopya kuvvetleri karşısında, 1896'da yapılan Adwa Muharebesi'nde İtalya büyük bir yenilgiye uğradı. Etiyopyalıların bu savaşta başarısını Rus danışmanlarda ve Rusya'dan gelen teçhizatın yanı sıra bir de Rus gönüllü birlikleri tarafından desteklenmesinde aranmalıdır²⁸.

İtalyan-Türk Savaşı sırasında İtalyan'ın Durumu

İtalya Mehdi Savaşı'nda da savaştı ve 1890'dan beri Serobeti Muharebesi ve Birinci Agordat Muharebesi'nde Mehdi birliklerini yendi. Aralık 1893'te İtalyan sömürge birlikleri ve Mehdi birlikleri, İkinci Agordat Savaşı'nda yeniden savaştılar. Mehdi Ahmed Ali, Doğu Sudan'da İtalyan kuvvetlerine karşı sefer düzenledi ve Kassala'nın doğusunda yaklaşık 10-12.000 erkeğe liderlik ederek 2.400 İtalyan ve Albay Arimondi komutasındaki Eritreli Ascaris ile karşılaştı. Bu savaşta İtalyanlar kazandı.

²⁴ Theodore M. Vestal, "Reflections on the Battle of Adwa and Its Significance for Today", in *The Battle of Adwa: Reflections on Ethiopia's Historic Victory Against European Colonialism*, Algona, 2005, p. 22.

²⁵ Thomas Pakenham, *The Scramble for Africa: White Man's Conquest of the Dark Continent from 1876 to 1912*. New York: Perennial 1992, p. 280.

²⁶ Charles Killinger, *The History of Italy*, Greenwood Press 2002, p. 122.

²⁷ Pakenham, a.g.e., p.470.

²⁸ M. Clodfelter, *Warfare and Armed Conflicts: A Statistical Encyclopedia of Casualty and Other Figures, 1492-2015* (4th ed.), North Carolina 2017, p.202.

Bu savaş "Avrupalıların Sudanlı devrimcilere karşı kazandığı ilk kesin zafer" oldu. Bir yıl sonra, başarılı Kassala Muharebesi'nden sonra İtalyan sömürge güçleri Kassala'yı da ele geçirdi. Ancak bu şehir üç yıl sonra, gizli anlaşmalar gereği, İngilizlere iade edildi²⁹.

İtalyanların Trablusgarb'ı İşgali (1912)

Yirminci yüzyılın başında İtalya'yı kasıp kavuran bir milliyetçilik dalgası, İtalya İmparatorluğunun genişlemesi için baskı yapan İtalyan Milliyetçi Derneği'nin kurulmasına yol açtı. Gazeteler, geçen yüzyılın sonunda Etiyopya'da yaşanan aşağılanmaların intikamının alınması ve Roma dönemine duyulan özlemle doluydu.

Eski bir Roma sömürgesi olan Libya'nın Güney İtalya'nın nüfus artışı sorunlarına çözüm olması için "geri alınması" istenmekteydi. İngiltere ve Fransa tarafından Kuzey Afrika'dan tamamen dışlanmaktan korkan ve kamuoyunu dikkate alan Başbakan Giovanni Giolitti, Ekim 1911'de Libya'nın da parçası olduğu Osmanlı İmparatorluğu'na savaş ilan etme emri verdi³⁰. İtalyan-Türk Savaşı sonucunda İtalya, Libya'yı ve Oniki Adaları Osmanlı İmparatorluğu'ndan aldı.1912'de Libya'daki bu çöl savaşının ayırt edici bir özelliği, askeri tarihte ilk kez bir zırhlı savaş aracının kullanılmasıydı. Savaş aynı zamanda savaşta hava gücünün ilk önemli kullanımına da sahne oldu. Dokuz İtalyan uçağı, kampanya sırasında hem savaş hem de destek görevlerinde uçtu. Ayrıca, İtalyan zeplinleri P2 ve P3 , İtalyan-Türk Savaşı'nda Zanzur'daki bir muharebe sırasında Osmanlı Ordusu süvarilerine karşı oldukça etkili bir bombalama saldırısı gerçekleştirerek İtalyan Ordusuna önemli bir katkı sağlıyor. Bu savaşta ayrıca tarihin ilk savaş pilotu ölümü gerçekleşti ve bu ölüm tarihinde ilk defa bir keşif sortisi sırasında Türkler tarafından tüfekle bir uçağın düşmesi sonucunda meydana geldi³¹.

İtalya'nın İngiliz desteğinde Afrika'nın hatırı sayılır bir kısmını istila ettiği sırada İngiltere, İtalyan tehditini savuşturmuş olmanın verdiği rahatlıkla hareket emekteydi. Ancak Akdeniz'i bulandıran bütün bu rekabet çemberi içerisinde kiminle dost kalabileceğini, kime güvenebileceğini tam olarak kestiremediğinden, Akdeniz coğrafyasının bütün yollarına hâkim olmasına rağmen Girit'in bir İngiliz adası olması fikrinden feragat mahkûm oldu³². Bunun başlıca sebeplerinden biri İtalya'nın açgözlü tutum ve davranışlarıydı. İngiltere İtalya'nın kendi ihtiraslarına kapılarak İngiliz çıkarlarına aykırı hareket etmesini engellemek amacıyla, onu Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'deki diğer topraklarına

²⁹ Bk. Glen St. John Barclay, *The rise and fall of the new Roman empire: Italy's bid for world power, 1890–1943*, London 1973.

³⁰ Killinger, a.g.e., s.133.

³¹ Clodfelter, a.g.e., p. 353.

³² Veley, a.g.e., s.62-63.

yönlendirmiş, bunun sonucunda çıkan İtalya-Türk Muharebesi'nde İsporad adaları dâhil Türklere ait birçok ada İtalyanlar tarafından istila edilmişti. Akdeniz güçleriyle başa çıkabilecek bir donanmaya sahip olmayan Osmanlılar Uşi Muahedesi ile Türkiye'nin Bingazi'den askerî varlığını çekmesi karşılığında İtalya bu adaları tekrar Türkiye'ye iade etmeyi kabul etmişti. Ancak bu sırada Balkan Harbinin çıkması sebebiyle Osmanlılar, İtalya tarafından iade olunan Rodos ve İsporad adalarının, Yunanlılar tarafından işgal edilir korkusuyla harp sonuna kadar adaların İtalyanlarda kalmasına müsaade etmişlerdi³³.

Uşi Antlaşmasının imzasından 4 ay sonra İtalya henüz İsporad Adalarına sahipken, Balkan Muharebesi'nin sonuçları her türlü ihtilafa açık yeni bir durum ortaya çıkarmış ve bu durum şark meselesini daha vahim bir hale getirmişti. Öyleki, Almanya'nın Türk toprakları üzerinde ve İngiltere'nin Arabistan ve Suriye toprakları üzerinde hak iddia etmeğe başladığı bir dönemde İtalya, İstanbul'dan Port-Saïde kadar askerî ve ticarî yolları tamamen kendisine açan bir fırsatı nasıl olur da terk etmeyi tasarlayabilirdi. Haddizatında diğer devletler, talep ettikleri arazilerin hudutlarını daha şimdiden çizmekteyken, İtalya Osmanlı arazisinin bu kısmından nasıl feragat edebilirdi?³⁴

İtalya'nın Rodos ve Sporad adalarının elde tutulmasını devam ettirmek için Balkan savaşlarından istifade etmeye yönelik çabaları kimsenin dikkatinden kaçmıyordu. Bu konuda *Vossische Zeitung Gazetesi* 30 Kasım 1912'de neşrettiği nüshasında konuyu açık bir dille ifade etmiştir. Edward Grey'in, Akdeniz'de hâkimiyet kurmaya çalışan üçlü ittifak ve üçlü itilaf devletlerinin Adalar Denizi'ndeki adalarla ilgili taleplerinden feragat etmesinin söz konusu olmaması gibi, İtalya'nın da böyle bir feragatte bulunmasının mantıklı olmayacağını altını çizmesi bu hususu açıkça ortaya koymaktaydı³⁵.

İtalya'nın elindeki adaları terk etmesi gündeme gelirse bunları Türkiye'ye iade etmeyi düşünüp düşünmediği de artık pek açık değildi. Çünkü Almanya bu adaları ısrarla istemekteydi ve bu arzusunu müttefiki İtalya'dan da gizlememekteydi. Diğer taraftan Türklerin akıbetinin ne olacağı malum olmadığından Almanya en azından İzmir'den İskenderun'a kadar olan bölgeyi kendisine saklamaktaydı. Almanya bu sahil boyunca dizilmiş olan adaların başka bir devletin eline geçmesi halinde çok müşkül bir duruma düşeceğinden, İtalya kendi müttefiki dahi olsa sahile bu kadar yakın olan adaların başka bir elde bulunmasına rıza göstermeyecekti. Almanya'nın niyeti müttefiki İtalya'yı

³³ Veley, *a.g.e.*, s.63.

³⁴ Veley, *a.g.e.*, s.63-64. İngiltere'ye yönelik İtalyan tehdidi hakkında bk. İlia Xypolia, *From Mare Nostrum to Insula Nostra: British colonial Cyprus and the Italian imperial threat*, s. 1-16.
https://aura.abdn.ac.uk/bitstream/handle/2164/9586/Xypolia_Ilia_2016

³⁵ Veley, *a.g.e.*, s.64.

üzmeden bu meseleyi halletmekti. Berlin ile Roma arasında bu meselenin problem olmasının ancak, İstanbul ile Roma arasında bu konuda bir uzlaşa sağlanamaması halinde bir sorun olabileceği anlaşılmaktaydı³⁶.

Bununla beraber İtalya, Akdeniz'in doğu kısmında müdafaa etmek isteyeceği fazla bir menfaate sahip değildi. Bu sebeple kendi kuvvetini kendi memleketinin etrafında ve yeni müstemlekelerinin sahillerinde toplamak niyetindeydi. Rodos'un istilası onun izzeti nefisini tatminden başka bir şey değildi. Öyleki Rodos'un İtalya için gerçek bir menfaat yeri olabilmesi ancak onun donanmasının ve donanmaya harcayacağı parasal değeri artırmaya razı olmasıyla mümkün olabilirdi ki şimdilik bunu düşünmesini gerektirecek kuvvet ve kudreti olmadığı gibi, isteği de yoktu³⁷.

Sonuç

Bütün bu çıkar çatışmalarını birbirinden ayırarak değerlendirmek mümkün görünmemektedir. Gerçekte Akdeniz'de cereyan eden bu çatışma devletleri birbirleriyle mücadeleye sevk ederken, mesele kendi içinde taraftarı olmayan bir şekilde de bürünmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun hayatını sürdürmesini sağlayan bu kanun, pek çok noktada Akdeniz düzenini ve şimdiki durumunu da korumaktadır. Devletlerin gösterdiği hırs, tamahkârlık ve rekabet, birbirlerine eşit kuvvetlerin doğmasına sebep olacak ve düzenin devamı mümkün olacaktır. Ancak bu düzen o kadar imkânsızdır ki, ortaya çıkacak yeni bir unsurun müdahalesi onu yok edecek şekilde tahrip etmekle tehdit edecektir.

Özet olarak denilebilir ki, Balkan müttefik heyetlerinin kazandığı zaferler, Akdeniz noktasında doğu meselesini alt üst etmiş ve Avrupa devletlerinin harici siyasetlerini yeniden kurmaya zorlamıştır. Eğer zafer kazanılması halinde Balkan müttefikleri çökmek yerine kuvvetlerini birleştirerek Avrupa'nın güney doğusunda faal ve kuvvetli bir imparatorluk tesis etme imkânına sahip olurlarsa Akdeniz düzeni de tehdit altına girecektir. O zaman mecburi olarak bu düzen başka bir plan üzerine tesis edilecek ve tamamen yok olmamak için biraz tadilata muhtaç kalacaktır. Yarın Rusya'nın, Almanya ve hatta Yunanistan'ın rolü bu duruma göre bugünkünden daha farklı olabilecektir.

Akdeniz meselesine bir bakmak gerekirse, bu mesele durgunlaşmak yerine giderek daha hareketli ve kargaşa içinde kalmaya meyillidir. Akdeniz üzerinde kurulması düşünülen yeni ve büyük yol, Ümit Burnu'ndan Kahire'ye, Üsküdar'dan Basra (Bassorah)'ya, İskenderiye'den Basra'ya ve Kalküta (Calcutta)'ya kadar uzanmakta ve bu merkezler arasında kurulacak ticarî yol daha büyük bir ehemmiyet kazanmaktaydı.

³⁶ Veley, *a.g.e.*, s.64-65.

³⁷ Veley, *a.g.e.*, s. 65.

Akdeniz'in bugün hangi noktada eski ehemmiyetini muhafaza ettiğini tayin etmek gerçekten büyük önem arz etmektedir. Bu deniz sadece üç âlemin ortak noktasını teşkil etmekle kalmıyor, orada başlayan ve oraya uzanan yolların arz ettiği önem, bu yollara sahip olanların nüfuzunu Asya ve Afrika'nın bütün parçalarına kadar taşımasını sağlayacaktır.

Kaynaklar

Veley, Charles, *La Mediterranean Problema*, Paris 193.

Tjønn, Mathias Hatleskog, *The Persistence of Colonialism A Century of Italo-Libyan Relationships and Their Influence on the Current European Migration Regime in the Mediterranean (1911–2017)*, Master Thesis in Modern International and Transnational History, at the Department of Archaeology, Conservation and History Oslo, May 14th, 2019.

Çelikçi, Abdül Samet-Kakışım, Can, "İtalyan Faşizmi Ve Tarihsel Gelişimi", *Anemon, Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:1 Sayı:2, 2013

Betts, Raymond F., *The False Dawn : European Imperialism In The Nineteenth Century*, 1975.

Lowe, C.J., *Italian Foreign Policy 1870–1940*, Routledge 2002.

Vestal, Theodore M., "Reflections on the Battle of Adwa and Its Significance for Today", in *The Battle of Adwa: Reflections on Ethiopia's Historic Victory Against European Colonialism*, Algora, 2005.

Pakenham, Thomas, *The Scramble for Africa: White Man's Conquest of the Dark Continent from 1876 to 1912*. New York: Perennial 1992.

Killinger, Charles, *The History of Italy*, Greenwood Press 2002.

Clodfelter, M., *Warfare and Armed Conflicts: A Statistical Encyclopedia of Casualty and Other Figures, 1492-2015 (4th ed.)*, North Carolina 2017.

Barclay, Glen St. John, *The rise and fall of the new Roman empire: Italy's bid for world power, 1890–1943*, London 1973.

Xypolia, Iliia, *From Mare Nostrum to Insula Nostra: British colonial Cyprus and the Italian imperial threat*, s. 1-16. https://aura.abdn.ac.uk/bitstream/handle/2164/9586/Xypolia_Iliia_2016

MUAMMER ÜRGEN'İN HATAY VALİLİĞİ
(1960-1964)

*Gamze MÜLHİM
**Ali ÖĞÜT
***Ertaş DİNCER
****Gündoğan ERDEM
*****Arife DEPREM

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

12. 06. 2023

Makale Kabul Tarihi

24. 07. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Gamze Mülhim, Ali Öğüt, Ertaş Dincer, Gündoğan Erdem, Arife Deprem, “Muammer Ürgen’in Hatay Valiliği (1960-1964)”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, 2023, ss. 180-199.

Apa: Mülhim, G., Öğüt, A., Dincer, E., Erdem, G., Deprem, A. (2023), “Muammer Ürgen’in Hatay Valiliği (1960-1964)”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, ss. 180-199.

Özet

1960 yılında Hatay Valisi olan Muammer Ürgen, şehrin çehresini değiştirecek önemli adımlar atmıştır. Onun valilik dönemi darbe yıllarına giden dönemi içermesi açısından Halk Parti ile Demokrat Parti'nin çekiştiği bir dönemde Hatay'da görev yapmanın bütün zorluklarını taşımaktadır. Buna rağmen Hatay halkı ile çok samimi ilişkiler kurmaya muvaffak olan Ürgen, şehirde bir arada yaşamak zorunda olan insanlara bir arada yaşamanın ne derece kıymetli bir fırsat olduğunu açıklayan bir döneme imza atmıştır. Yapımına aracılık etmiş olduğu sosyo-kültürel çalışmalar şehrin çehresini değiştirdiği gibi yakın şehirlerin gıpta ile baktığı yeni bir yerleşim anlayışı getirerek köyden şehire göçün önünü almak istemiştir.

Bu makalede Hatay'a yeni bir hava aldirmayı başarmış olan vali Ürgen'in 1960-1964 yılları arasındaki faaliyetleri ve şehre olan katkıları incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hatay, Antakya, Vali, Ürgen, Parti.

Abstract

Muammer Ürgen, who became the Governor of Hatay in 1960, took important steps to change the face of the city. Since his governorship period includes the period leading up to the coup years, he bears all the difficulties of serving in Hatay at a time when the People's Party and the Democrat Party were in contention. Despite this, Ürgen, who succeeded in establishing very cordial relations with the people of Hatay, undersigned a period that explained to people who have to live together in the city what a precious opportunity it is to live together. The socio-cultural works that he mediated in its construction changed the face of the city and wanted to prevent migration from the village to the city by bringing a new understanding of settlement that the nearby

*Müdür, Gazi Anaokulu, mulhim2707@gmail.com, Orcid no: 0009-0009-2179-4050

** Müdür, Aliye Ömer Battal İlkokulu, aliogut27@gmail.com, Orcid no: 0009-0004-3721-7294

*** Müdür, Mehmet Şahin Batmazoğlu İlkokulu, dincerertas169@gmail.com, Orcid no:0009-0004-5380-2522

**** Müdür Yardımcısı, Mehmet Şahin Batmazoğlu İlkokulu , gundoerdem@gmail.com, Orcid no: 0009-0000-1237-4817

***** Müdür Yardımcısı, Gazi AnaOkulu, gazianaokulu@hotmail.com, Orcid:0009-0006-7778-8352

cities looked with envy.

In this article, the activities of the governor Ürgen, who succeeded in giving Hatay a new air, between the years 1960-1964 and his contributions to the city are examined.

Keywords: Hatay, Antakya, Governor, Ulger, Party.

Giriş

1909 yılında İstanbul Çengel köyde dünyaya gelen Ürgen, babasının da asker oluşu sebebiyle ilk tahsilini muhtelif yerlerde tamamlamıştır. Müteakiben imtihanla Kuleli Askeri Lisesi'ne girmiştir. İstiklal Harbi sırasında ve 12 yaşında Anadolu'ya kaçarak İnebolu'ya geliyor. Ankara'dan geçerek Konya Askeri İdadisi'ne yazılıyor. Burayı bitirip İstanbul Halıcıoğlu Askeri Lisesine girerek 1926 da mezun oluyor. “Askerliği taparcasına sevdiğini söyleyen” vali Ürgen, “altı yaşından beri askeri elbise giymiş olmam bunun en büyük delilidir” demiştir. İdeal olarak beslediği Kurmaylığa kavuşabilmek için 1936 yılında Harp Akademisine girmiştir. Ağrı İsyanına müdahale eden ekibe katılıp yaralanmıştır. Bu arada Genel Kurmay'da uzun yıllar vazife alıyor. Bölük, Tabur, Alay Komutanlığı, Konya Askeri Ortaokul Müdürlüğü, Yedeksubay Taktik ve sivil, Askeri liselerde öğretmenlik yapıyor. Daha sonra sırasıyla 2. Ordu Harekât Başkanlığı ve personel İstihbarat Başkanlıkları yapmıştır. Bu arada Milli Savunma Akademisi'ni de bitirmiştir. İnzibat teşkilatını tetkik için Amerika'ya gidiyor. 27 Mayıs öncesine kadar Ankara Merkez Kumandanlığı vazifesini ifade ediyor. Emekliye ayrılıp Hatay Valisi oluncaya kadar da Sarıkamış'ta görev yapmıştır.

1960–1964 yılları arası Hatay'da vali ve belediye başkanlığı yapan Vali Muammer Ürgen, Milli Savunma Akademisi'ni bitirmiştir ve Amerika da bir süre kalarak askeri birliklerde bilgi ve deneyimini artırmıştır. Ankara Merkez Komutanlığı'nda Tuğgenarel iken emekliye ayrılan Ürgen Paşa daha sonra 10.08.1960 da Hatay'a Vali olarak atanmıştır. Aynı yıl ekim ayında üstlendiği belediye başkanlığı görevini de 3 yıl sürdürmüştür.

Hatay da 4 yıl 4 ay görev yaptıktan sonra 1964 Aralık ayında Aydın valiliğine, 1967 yılında Bilecik valiliğine atanan Ürgen Paşa 29 Haziran 1969 tarihinde İzmit Bilecik yakınlarında geçirdiği trafik kazası sonucu hayata veda etmiştir.¹

Ürgen Paşa'nın Hatay Valiliği

Hatay Valisi Emekli Tuğgeneral Muammer Ürgen, 10 Ağustos'ta Hatay'a gelmiş ve ertesi günden itibaren makamına giderek görevine başlamıştır. Güne Antakya gazeteleri temsil heyetini kabul ederek başlayan Vali Ürgen, gazetecilere “çok şirin bir şehir olan Hatay'a geldiğimden dolayı bahtiyarım. Yegâne düşüncem Hatay'a yardım etmektir. Kısa zamanda icraatımızı gözlerinizle gereceksiniz. Hatayın davalarını öğrenmeye çalışıyorum” demiştir. Vali daha sonra gazetecilerle

¹ www.mebk12.meb.gov.tr/meb.../12031532_tarihce.doc (Erişim: 24.05.2013)

beraber çalışacaklarını, gazetecilerle sık sık temas edeceklerini belirterek kendilerinden yardımcı olmalarını istemiştir". Gazeteciler, Hatay'daki görevinde yanında olacaklarını ifade ettiler.²

Vali Muammer Ürgen 11 Ağustos'ta Gazipaşa İlkokulu salonunda memurlarla bir tanışma toplantısı yapmış ve kendilerine inkılâp hükümetinin çalışma amacını izah etmiştir. Vali bu konuşmasında, vatandaşın işinin hiçbir suretle sürüncemede bırakılmaması gerektiğini ve her memurun tam saatinde görevi başında bulunmasını, dürüst çalışılmasını, işlerin süratle bitirilmesini ve kendisinin de bunun için azami gayret sarf edeceğini söyleyerek, görevini ihmal eden memurların affedilmeyeceğini belirtmiştir.³

İhmale uğramış Hatay'ı kısa zamanda imar edilip modern tesislere kavuşturma karar ve azminde olan Vali ile yapılan bu röportajda, Ürgen'in hayatını, İnkılâp öncesi ve sonrası aldığı görevleri ve Hatay hakkında düşüncelerinin aktarıldığı ve Atayolu Gazetesi'nden İsmet Kesen'in hazırladığı bir röportajda Vali hakkında şu ifadelere yer verilmiştir:⁴

"Hatay Valisi Muammer Ürgen ile röportaj yapmak üzere Vilayet konağının merdivenlerini çıkıyoruz heyecanlıyız. Çünkü ilk defa bir idare adamına sual soracak, cevap alacağız. Kendisinden randevu istediğimiz zaman işlerinin çokluğu içinde bizi bu kadar kısa zamanda kabul edeceğini tahmin etmiyorduk doğrusu randevu isteyişimizin ertesi günü kabul edileceğimizi beklerken bu isteğimizi aynı gün yerine getiriyordu. Oysa hazırlığımız da tam değildi. Gerçi sorularımız belliydi ama sıraya koymakta hayli güçlük çekeceğimiz tabiydi. Vali Ürgen bizi güler yüzle karşıladı. Mesleğe yeni katılmış genç gazeteciler olduğumuz için bir ürkeklik vardı üstümüzde ama güler yüzü bu ürkekliğimizi bir çırpıda alıp götürdü ve tam deyimini ile gerçekçi ve anlayışlı bir idare amiri ile karşı karşıya olduğumuzu kavradık. Asker yüzündeki hatların altında şefkatin ve samimiyetin ışığını görmemek imkânsızdı. "Okuma aşığıyım" diye sözlerine başlayan Vali, rahat açık konuşması ve samimi azimli oluşuyla müsbet intibaa uyandırıyor. İlk bakışta burada yanılmamış olduğumuza bir saat on beş dakika süren sohbetimiz sırasında anladık.⁵

Atayolu Gazetesi'nin yapmış olduğu röportajın detayları aşağıda verilmiştir:

- a) Ziraat Bankası ile Belediye arasında bir yol, tretuvarla çevrilecek, yayaların rahatlıkla geçmesi sağlanacaktır. İşe başlanmıştır.
- b) Armutlu caddesinde, işlerin yüzde 70'i bitirilmiştir. Kanalizasyonları yapılmış tretuvarlara başlanmıştır. Bu cadde de 29 Ekime kadar flirosanla ışıklandırılmasına çalışılacaktır.
- c) "Kurbağalı dere tabir edilen Savaş Sinaması yanından geçen dere ıslah edilmiştir.
- d) Yakında İstiklal caddesine başlanılacak, tretuvar ve ışıklandırma işi kısa zamanda ikmal edilecektir.

² 11 Ağustos 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl: 22, Sayı: 5065, s. 1.

³ 12 Ağustos, 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl: 22, Sayı: 5067, s.2.

⁴ 9 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5091, s.

⁵ 14 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5095

e) Sofular mahallesinin kanalizasyon işine en kısa zamanda başlanacaktır.

Vali Ürgen, Cumhuriyet caddesini aydınlatmak için 300'e yakın floresan lambanın kısa zamanda takılacağını belirterek, diğer konularda da şu bilgiyi vermiştir. Yeni cadde üzerinde bulunan park çocuk bahçesi haline getirilecek ve çocuklarımızın temiz ve açık havaya çıkması sağlanacaktır. Bu arada belediye parkında bir Luna-Park kurulması için teşebbüse geçilmiş, yarım milyon liraya çıkacağı tahmin edilen Luna-Parkın, plan ve projelerini hazırlamak nedeni ile bir mütehassis görevlendirilmiştir, önümüzdeki günlerde gelerek çalışmalara başlayacaktır.

Su işinin düzene sokulması için çalışmalar devam etmektedir. Elektrik mevzuu da önemle ele alınmış, şehrin devamlı elektriğe kavuşması için tedbirler ve çareler aranmaya başlanmıştır. Bu arada, geceleri açık bulunan ticarethane ve işyerlerinin mutlaka floresan lamba takmaları istenmiştir. Bu işin gerek şehrin güzelleşmesi, gerekse iktisadi cephesi dikkate alınarak, halkın gösterdiği anlayış takdire şayandır. Bu cümleden olarak, kurulduğundan bu yana temizlik yüzü görmeyen Hidro-Elektrike su veren havuz temizletilmiş havuzdan 500 metre küp pislik atılmıştır.

Belediye ihtiyaçlarından olan iki çöp arabası, bir arasöz ve dört damperli kanyon sipariş edilmiştir. Bunlardan çöp arabası ile damperli kamyonun 1961 de teslim edilmesi beklenmektedir, paraları bulunmuş yatırılmıştır. Bu arada, belediyeye bir dozer ile bir yükleyici alınması da kararlaştırılmıştır.

Şehrimizde açılacak olan Kız-Öğretmen Okulu için şimdilik (50 yatılı ve 50 geçici olmak üzere) Demokrat Partinin binası uygun görülmüş ve faaliyete geçilmiştir. İskenderun'da açılması kararlaştırılan ticaret lisesi için de bir bina satın alınacaktır. Otuzbir köy okulunun inşaatı da ilerlemektedir.

Samandağ'da girişilen faaliyetlerle plaj şehrine kavuşmak imkânları belirlemiştir. Plajın otel kısmı hazır, gazino, soyunma odaları, yıkanma odaları vs. Müteahit Rasim Galiye 175 bin liraya ihale edilmiş bulunmaktadır. Bu tesislerin kısa zamanda ikmal ile deniz mevsimine mutlaka yetiştirilmesi sağlanacaktır. Bu arada iki motel inşa edilecektir, ancak bu motelleri halk yapacaktır.”

Bu geniş izahatı verdikten sonra Vali geceli gündüzlü; başlanılan işleri yarıda bırakmayacak şekilde çalışacaklarını ve üzerlerine aldıkları işleri mutlaka bitireceklerini belirtmişlerdi. Ancak bu işler yapılırken, halkın da anlayış göstermesi ve ufak tefek aksaklıkları müsemaha ile karşılaması gerekmektedir. Mesela cadde açılmış, yağmur yağmış, çamur yapacaktır; mesai ve karşılaşılan güçlükleri dikkate alarak halkın da biraz sabırlı olmasını temenni ederek, mesainin kışında devam edeceğini ima etmiş ve sözlerine şöyle son vermiştir: “Antakya Belediye'si hummalı bir faaliyet içindedir. Eser ise zaten meydandadır. Ve bütün bu netice, iki buçuk ay içinde alınmıştır. Şunu da ifade edeyim ki, bütün kazalarda aynı faaliyet vardır”.

Konuşmasını tamamlayan Vali Ürgen, gazetecilerin fikir ve düşüncelerini öğrenmek istemiştir. Gazeteciler de çeşitli konularda kendilerine akseden şikâyetleri söylemişlerdir. Bu şikâyetler arasında;

ekmeklerin hamur çıktığı, çöplerin sinek üremesine sebep olduğu, şehir içinde oduncuların ve ahırların şikâyetlere yol açtığı üzerinde durulmuştur. Vali bunlar üzerinde çalıştıklarını kısa zamanda halledileceğini söyleyerek, bilhassa ekmek mevzuunda çok titiz davrandıklarını belirtmiştir. Son olarak tekrar Luna-Park konusuna temas eden Vali, Luna-Parkı bir hayal sanmayın, önümüzdeki sene onu bütün haşmetiyle göreceksiniz demiş ve tarihi şehre dokunulmayacağını, **yeni şehrin ovaya açılmasının sağlanacağını** (*), bununla beraber şehrin kanalizasyon, su ve temizlik ihtiyaçlarının da ihmal edilmeyeceğini söylemiştir.⁶

Antakya'ya Plaj Yapılması

Hatay Valisi Muammer Ürgen, 14 Eylül saat 09:00'da Belediyede bir basın toplantısı yapmış, başlanmış vebaşlanacak işler hakkında gazetecileri aydınlatmıştır. Vali, konuşmasını “Sözlerime memleketin genç gazetecilerini selamlamakla başlıyorum” demiş ve “ilk görüşmemde de üç gün içinde icraatımızı göreceksiniz demiştim” diyerek bir gerçeğin altını çizmiştir. Vali sözünden bir gün önce, iki gün içinde kazmayı vurduklarını ve ele alınan işlere başladıklarını ifade etmiştir. Bir ay içinde bitecek olan 15 kilometrelik yol işine başlanmış, Atatürk caddesinin 5 evlere kadar, Cumhuriyet caddelerinin lise önüne kadar, belediye arkası Kurtuluş caddesi Sabunhaneye kadar, Armutlu caddesi seyyar jandarma garnizonuna kadar asfaltlanacak, Rıhtım caddesi Harbiye ve İstiklal Caddelerine başlanarak bu caddeler tanzim edilecekti.

Ancak, bu işler bitmeden ikinci bir hamle yapılarak fabrikalar caddesinin de taş döşemesi işi bitirilecek, rıhtım caddelerini Hükümet konağına bağlayan caddenin asfaltlanması işi derhal tamamlanacaktı. Atatürk caddesinin 5 evlere kadar kısmının kanalizasyonu tamamlanacak ve Sümerler mahallesinin başlanmış olan kanalizasyonu da kısa zamanda ikmal edilecekti. Kısaca uzun yıllar bakımınız kalmış olan Hatay'ın çehresi süratle değiştirilecekti. Ancak davanın başında okul davası gelmekteydi. Bu itibarla, bu sene başlanmış ve yarıda kalmış okul binalarının kesin olarak birilmesine karar verilmiştir. Hatay'ın birinci davası olan okul meselelerinde bütün kuvvet ve kudret harcanacaktır. Bu arada, köylünün de yardımı istenecektir. Okul yapılırken öğretmen meselesi üzerinde de durulacak ve okulsuz öğretmen bırakılmaması sağlanacaktır.⁷

Turistik bir şehir olan Hatay'ın tanzim edilmesi işinde, ancak muazzam bir inşaat faaliyetine girişilmeyecek, fakat tanzim işi mutlaka yapılacaktır. Antakya'nın bir plaja kavuşması için harekete geçilmiştir. Samandağ'da güzel bir plaj kurulması için planlar hazırlanmış, biraz da para bulunmuştur.

* 6 Şubat depremi ile ovaya açılan şehrin hali ortadadır. Muammer Ürgen bir asker olması sebebiyle, mühendislik çalışması gerektiren şehir iskanı hakkında hiçbir şey bilmediği, gelişi güzel şehrin ovaya açılmasına izin verdiği anlaşılmaktadır. Bu sebeple şehir inşa edilirken mutlak surette valisinden belediye başkanına kadar herkesin mühendislik bilgisine veya mühendislere itibar eden kişiler olmasına dikkat edilmesi gerektiği bir kez daha anlaşılmıştır.

⁶ 14 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5095

Vali, bu konuda konuşmuş ve “önümüzdeki sene kısmet olursa, sizleri plaja davet edeceğiz, orada Hatay’ın en güzel plajını göreceksiniz demiş ve sözlerine şöyle devam etmiştir. Plajda güzel bir otel, gazino 2-3 odalı evler yapılacaktır. Şimdilik bu evlerin 30 tanesi için arsa satılacak, fakat 3 ay zarfında evlerin yapılması şart koşulacaktır. Bu ev yerlerinin metrekaresi 5 lira üzerinden verilecek ancak bizler almayacağız.

Su davası: Tesisat eskidir. Yüzde 40 kaçak veriyor. Bu itibarla su meselesini halletmek için su boruları değiştirilecektir. İşe başlamak için para temin edilmiştir. Bu konu mutlaka halledilecektir. Bu arada evlerin su alanlarının hepsine saat taktırılacaktır. Bu iş halledildikten sonra **gecekondulara bile su vermeyi** düşünüyoruz.

Ağaçlandırma: Şehrin içi ağaçlandırılacaktır, İskenderun’a kadar olan yol ağaçlandırılacaktır.

İstimlâk: İstimlâklandırılacaktır! Bugün istimlâk için 10 para vermek bile bir cinayettir. Fakat yapılması gereken işler için kısmi istimlâkler yapılabilir. Ele alınan işler mutlak devam edecek ve bitirilecektir. Faaliyet kışın da devam edecektir.

İskenderun: İskenderun durumu yürekler acısıdır. Bilhassa o dere bir faciadır. **Bir de 1000 evler meselesi var. Hâlbuki alınan iki rapora göre, bu bataklıkta ev yapmak imkânsızdır.** Üstelik vatandaştan para da alınmıştır. İskenderun’un Atatürk Bulvarı tanzim edilecek, deniz kulübünden sonrası ağaçlandırılacak ve bir plaj yeri haline getirilecektir. Bu arada Arsuz plajı da ıslah ve tanzim edilecektir. Vali, bu izahatı verdikten sonra “tek düşüncem Hatay’a faydalı olmaktır.” diyerek gazetecilere 15 gün sonra yeniden görüşmek üzere sözleşerek ayrılmıştır.⁸

Vali, Hatay’ın çeşitli meseleleri üzerinde geniş izahat vermiştir. Konuşmasında Altınözü’nde bir ortaokul yapılacağı, Kırıkhan’dan sonra Reyhanlı’da da bir Lise açılacağı, öğretmensiz okul kalmayacağı, Yayladağı’nda bu yıl 300 bin zeytin fidanı dikileceğini bildirmiştir. Bu arada Suriye’den gelen çatlak seslere de cevap veren Vali Ürgen, “Hatay Valisi olarak kendilerine derim ki, bu millet, bir karış toprağı için bu topraklar uğrunda can vermiş milyonlarca kefensizin yanına gitmeğe hazırdır”.

Hatay Valisi Muammer Ürgen 16 Aralık’ta 9’dan 11’e kadar devam eden bir basın toplantısı yaparak Hatay’ın çeşitli meseleleri üzerinde geniş izahat vermiştir. Vali Ürgen “Her şeyin başı költürdür” diye söze başlamıştır. Vali Hatay’da önümüzdeki yıl içinde 31 köy okulu yapılacağını, bunlardan 3 ilçe ve 3 köy okulunun tedrisata hazır hale getirildiğini ve ayrıca köy okulunun da bitmek üzere bulunduğunu ifade ederek okul yapımında köylülerden yardım istendiğini, bu talebin anlayışla karşılanıp müsbet cevap verildiğini, Hatay halkının okumaya hakikaten hevesli olduğunu ve okul için kendisine yapılan müracaatların tasavvur edilmeyecek kadar çok olduğunu bu itibarla, önümüzdeki yıl ihtiyacın tamamen karşılanması için bütün imkânlardan faydalanılacağını...” söylenmiştir.

Bu cümleden olmak üzere İskenderun ilçesinde iki ilkokulun yapımına başlanmak üzere

⁷ 14 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5095

⁸ 16 Aralık 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5174

olunduğunu, ayrıca İskenderun lisesinin 16 dershaneye daha kavuşmakta bulunduğunu, yine İskenderun'da bir Ticaret lisesi açılması için teşebbüse geçildiğini, Altınözü ilçesine de bir ortaokul yapılmasına başlandığını, Kırıkhan lisesinin temelini atıldığını, aynı şekilde Reyhanlı ilçesinin de bir lise binası yapılması için halkın da teşebbüse geçmesi gerektiğini belirten vali, Antakya'da açılması kararlaştırılan kız öğretmen okulunun bu ayın 26'sında resmen tedrisata başlayacağını ilave etmiştir.

Bir yandan okul yapılarak Türk çocuklarının cehaletten kurtarılmasına çalışılırken, bir yandan da halkın yetişmesinin mevzubahis olduğunu önemle belirten Vali Ürgen, eğitim konusunda şu hususlara vurgu yapmıştır: “Her okul bulunan yerde bir halk dershanesi açılmıştır. Fedakar öğretmenlerimiz mesai dışı halkın yerleşmesine hasret ettikleri zamanı ve ücret almadan görevlerini yapmaları takdirle karşılamaktadır. Köylerde de köy kitaplıkları kurulmaktadır. Bu arada, şu hususu da belirtmek yerinde olur: Bugün Hatay'da öğretmensiz okul kalmamıştır.

Ziraat işleri: Hatay köylüsü ve çiftçisinin kalkındırılması için her çareye başvurulacağını ifade eden Vali, bilhassa meyveciliğin üzerinde önemle durulduğunu söylemiş ve meyve ağaçlarının haşereden ve kurttan mutlak surette kurtarılacağını belirtmiştir. Bu konuda verilen bilgiye göre Yayladağı ilçesinde zeytinciliği teşvik için bin zeytin fidanı dikilecektir. Bu arada, sulu ziraatın temin ettiği faydalar göz önünde tutularak, muhtelif yerlerde artezyen kuyuları açılacaktır, böylelikle yer altı sularından mutlak bir istifade sağlanacaktır.

Bayındırlık işleri: Bugün Hatay belediyesinin elindeki vasıtalarla yılda ancak 200 kilometre yol yapılabilir. Bunu 400 kilometreye çıkarmak için geceli-gündüzlü çalışmak gerekmektedir ve buna karar verilmiştir. Yolsuz olan köyler mutlak surette ve en kısa zamanda yola kavuşacaktır. Köylü de anlayış göstererek yol mevzuunda yardımcı olma seve-seve kabul etmektedir. Bu yardım dikkate alınarak, Hatay'da önümüzdeki yıl içinde yol davasının hiç değilse yüzde ellisi halledilmiş olacaktır.

İmar işleri: 27 Mayıs inkılabından sonra Hatay'ın, özellikle Antakya'nın çehresi tamamen değişmiştir. Birçok cadde açılmış ve yaya halkın emniyetini temin için bütün caddelere tretuvar yapılmıştır. Bu cümleden olarak Antakya, İskenderun ve Kırıkhan'ın gece hayatı da değişmiş, mevcut imkânlardan istifade edilerek bütün caddeler floresan lambaları ile ışıklandırılmıştır.

Geniş ve temiz bir kumsala sahip bulunan Samandağ ilçesinde pek yakında bir “plaj şehri”nin doğmasına çalışılmaktadır. Modern bir gazino inşası için teşebbüse geçilmiş ve ihalesi yapılmıştır. Ayrıca moteller, evler inşa edilecek, böylelikle Antakya, bir plaja kavuşmuş olacaktır.

Su ve elektrik davası: Bugün için gerek Antakya, gerekse diğer ilçeler elektrik sıkıntısı çekmektedir. Mevcut hidro-elektrik santrali ihtiyacının onda birine cevap vermemektedir. Antakya'da, İskenderun'da, Kırıkhan'da termik santraller çalıştırılmakta, buna rağmen, elektrik ihtiyacı tam manasıyla giderilememektedir. Bu konu üzerinde önemle durulmakta ve bilhassa sanayinin inkişafı bahsinde baş unsur olan elektrik meselesinin tatminkâr hale getirilmesine çalışılmaktadır. Bugünlerde bir motor daha alınması kararlaştırılmıştır.

Su davası da mühimdir. Pek eski olan şehir su şebekesi yüzde kırk kaçak yapmaktadır. Buna, sayaçsız su sarfiyatı da eklenince mevcut su şehre kâfi gelmemektedir. Alınan ilk tedbir olarak sayaçsız su sarfiyatı önlenmiş, 500'den fazla eve sayaç taktırılmıştır. Ayrıca ikinci bir boru döşenmesine başlanmıştır.

Spor tesisleri: Kırıkhan ilçesinin spor sahasının da planları hazırlanmaktadır. Antakya şehir parkında bir yüzme havuzu yapılması tasavvuru mevcuttur.

Hatay Valisi Muammer Ürgen son olarak Suriye'den zaman zaman yükselen çatlak seslere de temas ederek şunları söylemiştir: “Onlara şunu hatırlatmak isterim ki, evvelce en büyüğümüz ve başkumandanımız kendilerine gereken cevabı vermiş ve bir karış toprak için bir milleti mahvetmeğe hazırız demiştir. Ben de kendilerine Hatay Valisi olarak derim ki, eğer Hatay'ı almak istiyorlarsa, gelsinler, alsınlar. Bu millet bir karış toprağı için bu topraklar uğrunda can vermiş milyonlarca kefensizin yanına gitmeğe hazırdır.”⁹

Akevlerde Kura Çekimi

Vali Muammer Ürgen'in himayeleri ile Akış'ın inşa ettirmiş olduğu AKEVLER'İN kurası 16 Aralık öğleden sonra saat 16:30'da çekilecektir.

Stadyum ile mezarlık arasındaki sahada inşa edilmiş olan 32 evden meydana gelen bu mahalle, muhtemelen Akevler mahallesi adını alacak oraya bağlanarak bir muhtarlık haline getirilecektir.

Bugün çekilecek kur'a ile sahiplerine anahtarları teslim edilecek olan evler İşçi Sigortaları Kurumundan temin edilen 20 yıl vadeli kredi ile inşa edilmiştir. Kooperatife ortak olan Akış mensupları bugünden itibaren ev sahibi olacaklardır. Evlerin kanalizasyon suyu mevcut olmakla beraber, elektriğı henüz getirilememiştir. Bunun da Vali Ürgen'in ehemmiyeti ile kısa zamanda yapılacağı ve şehrin kazandığı yeni ve modern mahallenin elektriğı de kavuşturulacağı ümit olunmaktadır.¹⁰

Vali Ürgen, Ankara Temasları ve Şehir İşleri Üzerinde Toplantı

Vali Muammer 16 Aralık sabah saat 10'da makamında bir basın toplantısı yaparak Ankara temasları ve şehir hizmetleri üzerinde gazetecilere geniş bilgi vermiştir.

Vali Ürgen, ilk olarak eğitim konusu üzerinde durmuş ve Hatay'a geldiğinden bu yana hazırlanan programın 8-10 misli fazlası iş yapıldığını ifadeyle geçen yıl 40, bu yıl da 69 ilkokul binası yapıldığını belirtmiştir. 1962 yılı içinde 44 okul binası daha yapılacağını, ancak bunu kâfi görmediğini ve Hatay'da okulsuz köy kalmaması in çalışılacağını söylemiştir.

Valinin verdiği bu bilgiye göre, köyleri okulsuz bırakmamak için bölge okullarına önem

⁹ 16 Aralık 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5174

verilecek ve tam teşkilatlı bölge okulları, civardaki 8-10 köyü birbirine bağlayacaktır. Vali, bu dava muvaffak olursa benim için bundan büyük muvaffakiyet olmaz diyerek bu yıl içinde yine 200 halk dershanesi açılacağını ancak bunun da kâfi görülmediğini ve 300'e çıkarılmasına çalışılacağını ifade etmiştir. Aynı günlerde Altınözü'nün ortaokul binasının temeli de atılmış olacaktı.

Kız öğretmen okulunun da durumu ele alınmış, sıkışık halden kurtarılması için gerekli yardım sağlanmıştır. 1962 yılı içinde öğretmen okuluna 1 milyon lira tahsis edilmiş bulunmaktadır. Kız Enstitüsünün de durumu göz önünde bulundurulmuş, bir arsa alınması için teşebbüse geçilmiştir.

Vali, öğretmen konusu üzerinde sorulan bir suale cevaben ise, gerekirse kurs görmüş ilkökul öğretmenlerinden faydalanılacaktı demiştir. Valinin belirttiğine göre Hatay, Türkiye'de eğitim konusunda en çok başarı sağlayan il olmuştur.

Orman Konusu: Geçen yıl ilimizde 6 milyon 188 bin ağaç dikilmiştir. Bu yıl da 5 milyon daha dikilecektir. Habibneccar dağında başlamış olan teraslama faaliyeti devam etmekte ve buraya 500 bin ağaç dikilecektir.

Elektrik: Bütün ilçelerin elektriğe kavuşmasına çalışılmaktadır. İskenderun için iki motor satın alınmıştır ve iller bankasından İskenderun elektrik şebekesi için 6 milyon küsur lira sağlanmıştır. Samandağ ilçesi denize kadar elektrikleştirilecek ve defneye bağlanacaktır. Yayladağı'nın elektriği ihale edilmiştir. Altınözü için ise 1 milyon 100 bin lira ayrılmıştır. Harbiye'ye 770 bin lira konmuş, Hassa'nın da elektriği temin edilecektir. Özellikle Antakya'da 1962 yılı içinde susuz ve elektriksiz bir mahalle kalmayacaktır.

Spor: İskenderun stadyumu ve Antakya yüzme havuzu ile kapalı spor salonu ihale edilmiştir. İnşaata yakında başlanacaktır. Havuzun ilkbahara kadar yetiştirilmesine çalışılacaktır. Kırıkhan ve Reyhanlı'nın da birer stada kavuşturulması düşünülmüştür.

Su: Antakya'da su davası tamamen değilse de halledilmiş gibidir. İskenderun'daki ise ele alınmıştır. Samandağ sahil sitesine su getirmekte ve üç inçlik boruların döşenmesine yakında başlanacaktır.

Atatürk Anıtı: Antakya'da dikilmesi düşünülen Atatürk anıtı için proje ve maket müsabakası açılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın tesbit edeceği bir jüri projeyi tesbit edecektir. Atatürk Anıtı yaptırma derneği mesaisinden dolayı tebrik ederim.

Sulama: Amik ovasının sulama işi ele alınmıştır. Yer altı sularını tetkik için 5 artezyen makinesi çalışmaktadır. Açılan kuyulardan içme suyu olarak da istifade edilecek ve edilmektedir. Sene sonuna kadar yer altı sularının kati neticesi alınmış olacaktır. Köylerimizin içme suyu plana bağlanmış ve 1962 yılı içinde bir çok köyümüz içme suyuna kavuşacaktır.

Şehir İşleri: Bir dert halinde olan **İskenderun bataklığının kurtulmasına başlanmıştır. Bataklıktan elde edilecek arsa parsellenerek satılacak** ve belediye 25 milyon gelir sağlayacağı

¹⁰ 16 Aralık 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5174

tahmin edilmektedir. Stadyum da burada kurulacaktır. İskenderun sahil yolu Diba plajına kadar uzayacak ve Arsuz yoluna bağlanacaktır. İskenderun Sanayi sitesi garaj işine kısa zamanda başlanacaktır.

Antakya'nın ana yolları yapılmıştır, artık mahalle aralarına girilecektir. Bütün mahalleler esaslı yola kavuşacaktır. Sanayi sitesi ve garaj işi ele alınmış, projesi hazırlanmıştır. Şehir Kulübü önündeki yol ve köprü genişletilecektir. Bir de Reyhanlı yolu bu yıl ıslah edilecektir. Samandağ yolu sahile kadar asfaltlanacaktır. Altınözü'nün ise devlet yolu çalışılmaktadır. Reyhanlı gölüne ayrıca plaj tesisleri yapılacak, bu arada Yayladağı hudut kapısı ile Cilve gözü hudut kapılarına güzel birer gazino yapılacaktır.

Turizm: Turizm bakımından hükümet Hatay'a büyük önem vermektedir. İlimize gelerek tetkikler yapan Amerikalı turizm mütehasssınının planları yeni hükümetçe tetkik edilmektedir. Bu plan kabul edilirse ilk hamlede İskenderun ve Antakya'da 100 er odalı iki otel Samandağ'da bir motel yapılacaktır.

Telefon işi: İskenderun ve Antakya'nın telefon işi PTT müdürlüğü ile görülmüştür. İlk fırsatta ele alınacağı söz verilmiştir.

Pasayan işi: Suriye ile iyi münasebetler kurulmuştur, bu itibarla Hatay'da toprağı bulunan Suriyeliler, bundan böyle akaryakıt için döviz getirmek mecburiyetinden kurtarılmıştır.

Vali bu izahatı verdikten sonra Antakyalıların temizliğe riayet etmelerini istemiş, sinemalarda gürültü yapıldığından ve sigara içildiğinden üzüntü duyduğunu, halkın belediyeye yardımcı olmasını istemiştir.

Vali Ürgen izahatının sonunda Hatay halkına teminat vermiş ve sözlerini şöyle bitirmiştir:

“Kapımız vatandaşa her zaman açıktır. Hatay'da haksızlığa kimse uğrayamaz ve ben haksızlığa katiyen müsaade etmeyeceğim.”¹¹

Pamuk Müstahsilinin Ziyareti

Vilayet makamınca alınan karar gereğince Eşrefli'deki bendin yıktırıldığını ve yeniden bend inşa edildiği takdirde kanal şirketi mensulleri hakkında idari takibat açılacağını bildirmişti.

Bu konu ile ilgili olarak Demirköprü ve daha aşağı mıntıkada pamuk zıraati yapan 30 kadar çiftçi dün sabah vilayete giderek Muammer Ürgen'i makamında ziyaret etmiştir. Çiftçiler, Eşrefli'de bu yıl da bend yapıldığı takdirde aşağı mıntikalara su gelmeyeceğini ve bu sebeple pamuklarının zarar göreceğini ifade etmişlerdi.

Devlet Su İşleri Başmühendisinin de hazır bulunduğu toplantıda, Vali Ürgen, kadim su hakkı olanların akarsudan mutlaka istifade edeceklerini ve Eşrefli'deki bendin yıktırılması hakkında alınan kararın hiçbir surette bozulmayacağını, sadece kanuni imkânlar ölçüsünde bu mıntika çiftçilerinin de

nehriin sularından faydalanacağını söylemiştir. Bana hiç kimse kanunsuz bir iş yaptıramaz diyen Vali Ürgen şunları ilave etmiştir: Eşrefli'deki bendin yıktırılmasına karar verilmiştir. Orada yeniden bend yaptırılmayacaktır, müsterih olunsun.” Çiftçiler, gösterilen bu anlayışa teşekkür ederek ayrılmışlardır.¹²

Eşrefli Bendinin Yeniden Kurulması

Eşreflideki kanala su almak için Asi nehrine bend kurulamayacağı hakkında vilayetçe alınan kararın tatbikine geçilmesi üzerine, kanal şirketi mensupları da harekete geçmiş ve bend kurulmasını sağlamak amacıyla ilgili makamlarla temaslara başlamışlardı. Bu sebeple gerek kanal şirketinden gerekse kanal bölgesi dışında bulunan pamuk mühtasillerinden birer heyet, Vali Muammer Ürgen'i tekrar ziyaret ederek konu üzerinde görüşmüşler. Vali ve Belediye Başkanı Muammer Ürgen, Atayolu Gazetesi'nden bir kişiyi makamında kabul ederek Hatay'da ve özellikle Antakya'da yapılan işler üzerinde etraflı bilgi vermiştir.

Vali Ürgen'in belirttiğine göre, bu yıl içinde ilçenin sanayi sitesi, otobüs garajı, bir hal binası ve spor sahasına kavuşturulması için çalışmalar başlatılmıştır. Bunlardan Dört Yol'un spor sahası açılmıştır.

Eğitim çalışmaları cümlesinden olarak, Kırıkhan ve Reyhanlı ile Dört Yol ilçesinde birer Akşam Kız Sanat Okulu yapılması işi önümüzdeki yıl programına alınmış, ayrıca 19 köy okulu daha yapılması kararlaştırılmıştır. Şehirde yukarı mahallelerin ihtiyacı olan okul binası da gündeme alınmış ve Dut dibinde 180 bin liraya istimlak edilen yerde 10 dersaneli bir ilkokul yapılması kararlaştırılmıştır.¹³

Enerji Ve Tabii Kaynaklar Bakanına Sunulacak Rapor

14 Ağustos sabahı Vali Muammer Ürgen'in başkanlığında bir toplantı yapılmış ve toplantıya Teknik Ziraat Müdürü ile Devlet Su İşleri, Toprak su Bayındırlık temsilcileri ve Belediye Elektrik işletmesi müdürü katılmışlardır.

Toplantının yarın veya öbür gün şehrimizi ziyaret edecek olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hüdayi Oral'a bakanlığıyla ilgili bilgilerin verilmesi ve görüşme konularının tesbiti gayesiyle düzenlediği öğrenilmiştir.

Oral, şehrimize bakanlığına bağlı bütün genel müdürleri de beraberinde getirecek ve özellikle içme suları ve zirai sulama konularında tetkikler yapacak, ilgililerden bilgi alacaktır.

5 Yıl süre ile Barikan otelcilik İşletmesi tarafından kiralanmış olan Samandağ'daki turistik otel bugün törenle işletmeye açılacaktır. Törende Vali Muammer Ürgen ve diğer davetliler

¹¹ 6 Aralık 1961, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:23, Sayı:5471

¹² 6 Aralık 1961, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:23, Sayı:5471

¹³ 2 Haziran 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:25, Sayı:5616

bulunacaklardır.

33 odalı olan otel Hatay'ın en büyük turistik tesislerinden biridir ve işletmeye açılmasıyla da büyük bir ihtiyacı gidermiş olacaktır. Otelin Barikanlar gibi bu sahada isim yapmış bir işletme tarafından yapılmış olması da bir memnuniyet konusu teşkil etmiştir. Otelde, açılışla ilgili bütün hazırlıklar tamamlanmış olacaktır.¹⁴

Termik Santralin İşletmeye Açılış Töreni

Erzin termik elektrik santralının işletmeye açılması dolayısıyla yapılan törende bulunmak üzere Vali Muammer Ürgen, beraberinde Milli Eğitim ve Bayındırlık Müdürleri olduğu halde dün (7 Ekim'de) Erzine gitmiştir.

Termik santralin açılış töreninde hazır bulunan Ürgen ve beraberindekiler daha sonra plaj sistemiyle ilgili tetkik ve temaslarda bulunmuşlardır. Motel plaj sisteminin inşasından sonra, Payas'ın da turistik bir bölge haline geleceği ilgililerce belirtilmektedir. Ürgen bu arada, uğradığı bucak merkezlerinde köy ve okul durumları üzerinde de tetkikler yapmış, ilgililerden bilgi almıştır.

Vali Muammer Ürgen dün, beraberinde Milli Eğitim Müdürü olduğu halde, İnönü İlkokulunda müdür Latif Günal ve diğer öğretmenlerle bir hasbihal toplantısı yapmıştır.

Çeşitli konulara değinen Ürgen, Turizm mevzuunda bütün çırpınmalarına rağmen yalnız bırakıldığını üzülenek belirtmiştir. Bir sanayi haline gelen ve yurt kalkınmasında büyük önemi olan Turizm üzerinde özellikle duran Ürgen, Hataylıların kendisine yardımcı olmaları sayesinde bu konuda kati bir başarı elde edeceğini ve bundan büyük faydalar sağlayacağını sözlerine eklemiştir.

Ürgen, bu arada, Çocuk kütüphanesini gezerken Kütüphane Genel Müdürlüğü ile yaptığı temaslardan olumlu sonuçlar aldığını, müdürlüğün, bedava arsa temin edildiği takdirde bir Çocuk Kütüphanesi inşası için 1 Milyon liralık yardımda bulunacağını belirterek arsa temin edilir edilmez temasa geçecek ve yardımın gönderilmesini sağlayacağını ifade etmiştir.

Vali, okuldan ayrıldığı sırada tertip ve düzen mükemmeliyeti dolayısıyla, okul müdürü Latif Günal ve diğer öğretmenlere teşekkür etmiştir. Ürgen, şehirdeki Enstitü ve ilkokulların bir çoğunda da tetkiklerde bulunmuştur.¹⁵

Kültürel Faaliyeler

Okuma Yazma Seferberliği

Ailenin refah seviyesi ve saadeti, milletimizin hakiki Demokratik esaslarla idaresi ve üstün medeniyet seviyesine ulaşabilmemiz, 16 milyon yurttaşın ümmilikten kurtarılmasına bağlıdır. Hatay'da okuryazar olmayan yurttaşlarımız için merkez ve köylerimizdeki ilkokullarımızda 1 Kasım

¹⁴ 15 Ağustos 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı

1960 gününden itibaren Halk dershaneleri açılmıştır. Bu güne kadar çeşitli sebeplerle kayıtlarını yaptırmamış yurttaşlarımızın hemen buldukları çevredeki ilkokul müdürlüklerine baş vurmaları, feragat ve fedakarlıkla kendilerine okuma-yazma öğretecek öğretmenlerimizin derslerine devam etmelerini rica ederken bu hususta riayet etmeyenler hakkında herhangi bir kovuşturmaya meydan vermemeleri için en geç 21.11.1960 Pazartesi akşamına kadar kayıtlarını yaptırarak dershanelere devamları tebliğ olunur.¹⁶

Hatay Valisi bu 15 Aralık sabahı saat 9’da makamında bir basın toplantısı yaparak mahalli gazeteler ve İstanbul gazeteleri muhabirlerine Hatay’da yapılan ve yapılmakta olan hizmetler üzerinde çok geniş izahat vermiştir. Saat 9’dan 11’e kadar, iki saat devam eden toplantıda çeşitli hizmetler üzerinde durulmuş ve bu arada dikilecek olan Atatürk heykeli de mevzubahis olmuştur.¹⁷

Vali konuşmasında “Küçük Mehmetçiklerin, Ayşeciklerin, Fatmacıkların müstakbel öğretmenleri. Bugün Antakya’da açılan Kız Öğretmen ordusu subaylarına ilk ders, ordudan gelmiş ve sizden biri olan Valiniz veriyor. Bundan dolayı çok bahtiyar ve heyecanlıyım. Sizlere ilk dersinizde şunu belirtmek isterim ki, Türkiye’nin cehaletten kurtarılmasında sizlere büyük vazifeler düşmektedir. Türk vatanına feyz ve nur saçacaksınız. Bu vazifelerinizde muvaffak olabilmeniz için mücadelecî hiçbir şeyden yılmayan bir ruhla yetişeceksiniz. Ve düşüncelerinizde daima şunu gözlerinizin önüne getireceksiniz.

Çocuk ilk defa okumak için sizlerin ellerinize tevdi edilecektir. İlk terbiyeyi ona sizler vereceksiniz bir kelime ile ne ekerseniz onu biçeceksiniz.

Bilirsiniz ki, ana terbiyesi terbiyelerin en mukaddesidir. Ve terbiyelerin temelidir, çocuklar ise kültürlü bir anne ve babaya ihtiyaç gösterir. Çünkü cahil bir ana-babanın vereceği terbiye elbette tam olamaz. Eksik olursa cemiyet içinde zararlı olur.

O halde bir cemiyetin yükselmesinde ilk terbiyeyi verebilecek annelerin mevcudiyeti en mühim teminattır.

Kültürlü anne ve baba, iyi terbiye ve iyi anne ve baba, çocuğu sıhhatli yetiştiren ilgili anne istiyoruz. O halde, onları bize siz yetiştireceksiniz. Ne güzel, ne ulvi vazife bu.

Bugün, maalesef bu saydığım meziyetlerde annelerden ve babalardan çok mahrumuz. Bunlardan mahrum olduğumuz içindir ki, en mükemmel eserimizi istediğimiz gibi işleyemiyoruz.

Sizlere büyük vazifeler düşmektedir. İlk terbiyeyi verecek sizler, evvela şunu bilmelisiniz: Terbiye verecek olanlar evvela kendilerini disiplin altına almalıdırlar; kendisini disipline edemeyen öğretmen, öğrencilerinden terbiye isteyemez. Daima öğretmen öğrencilerine örnek olacaktır.

Temizlik imandandır, diyen öğretmenin kendisi evvela temiz olması, uzun tırnakların kusurundan bahseden bir öğretmenin kendi tırnaklarının uzun olması elbette öğrenciler tarafından iyi

¹⁵ 8 Ekim 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7217

¹⁶ 17 Kasım 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5149

karşılınmaz. Öğrenci ilk olarak karşısında ilk mektep öğretmenini görebildiğinden, daima onu kendisine ilk günden itibaren örnek olarak alacaktır. Onun için, öğretmenin her hal ve harekâtının öğrencilere örnek olacak şekilde olması lazımdır. Öğretmen namzetleri genç kızlar:

Sizler fedakârlıkta öncü olacaksınız. Yılmayacaksınız; bulunacağınız yerlerde birçok cahil kimse sizlerin icraatına engel olmak isteyecektir. Bunlar, kuvvetli, tecrübeli imanla olur ki, bu hazineler de, sizlerde bol-bol mevcuttur. Büyük Ata'mız, sizlerin hazinesini keşfetmiş ve sizlere "muhtaç olduğunuz kudret, damarlarınızdaki asil kanda mevcuttur" demiştir.

Onun için, öğretmen mücadelecisi olacak hiçbir suretle yılmayacaktır. O halde, bütün bu işlerin yapılabilmesi için sizin bu sıralarda çok çalışmanız, planlı çalışmanız, istikbale hazırlıklı olarak yetişmeniz lazımdır. Tarih okuyunuz, kendinizi biliniz. Sözlerime son vermeden evvel yine sizlere şunu belirtmek isterim ki, mesleğiniz mesleklerin en mukaddesi, en şerefli ve en fedakârlık isteyenidir. Türk milletini sizler yükselteceksiniz. Cehaleti sizler ortadan kaldıracaksınız ve milleti nura kavuşturacaksınız. Mesleğiniz de ve okulunuz da size uğurlu ve mutlu olsun; hepimize muvaffakiyetler dilerim.¹⁸

20-1-1962 Cumartesi günü Öğretmenler derneğinin yapılan genel kurul toplantısında; yeni seçilen idare heyetinin çalışma programı ve bütçe tasarımı tasvip edilmiştir.

Yeni idare heyeti Muzaffer Aktuğ'un başkanlığında Vali Muammer Ürgen'i makamlarında ziyaret etmiş gayelerini ve dileklerini bildirmişlerdir. İdare heyetinin dileklerini büyük bir ilgi ile dinleyen vali veciz konuşmasıyla öğretmenin ve öğretmenliğin öneminden, öğretmenlere düşen ödevin büyüklüğünden söz etmek, idare heyetinden neler beklediğini söylemiştir. Derneğin bütün yardımlarını esirgemeyeceğini ilave ettikten sonra dilekler üzerinde konuşulmuştur.

Öğretmenler derneği idare heyetinin dilekleri arasında göze çarpanlar şunlardır; Sinemaların Pazar günleri talebe matinası yapmaları ve filmlerin öğrenciye tenzilatlı gösterilmesi, şehir içi otobüslerde öğretmenler lokali, binasının arsa işi, yeni tutulan dernek binasının organizesi meselesinde yardım.¹⁹

Beş Yıllık Kalkınma Planı Tatbikatı

Beş yıllık Kalkınma planı tatbikatıyla ilgili aylık koordinasyon toplantısı 29 Ekim sabah saat 10-12 arasında Özel İdare salonunda, Vali Muammer Ürgen'in başkanlığında yapılmıştır. Toplantıya daire müdürleri ile kaymakamlar katılmıştır.

Vali Muammer Ürgen, Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla tertiplenen törende bir konuşma yapmışlardır. Ürgen'in konuşması özetle şöyledir: "Türk Milleti, kendi kendini idare için senelerce yaptığı mücadelenin neticesini 41 yıl önce bugün tahakkuk ettirmiş ve Cumhuriyet'i ilan etmiştir. Bu

¹⁷ 15 Aralık 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5173

¹⁸ 16 Nisan 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:23, Sayı:5079

büyük bayramımızı, huzur ve saadet içinde kutluyoruz. Ne mutlu bizlere Cumhuriyet, Türk milletine saadet getirmiştir. 2. beş yıllık kalkınma planı uygulama çalışmalarının başladığı şu günlerde büyük bir istikbal bizleri beklemektedir. Bu yıl sadece Hatay'da yapılmakta olan köy okulu yanında 2 yatılı bölge okulu, Kız Öğretmen Okulu, İskenderun Erkek Sanat Enstitüsü Altınözü ortaokulu da pek yakında hizmete girecektir. Ebe okulunun inşaatına devam edilmektedir. Köy yolları inşaatına da hızla devam edilmektedir. Yedi ay içinde Hatay'da 138 kilometrelik köy okulu inşa edilmiş bulunmaktadır.

Hükümetimizin tek gayesi, Türk Milletini, Atasının arzuladığı seviyeye, muasır milletler seviyesine ulaştırmaktır. Turizm davası, Türk Milletinin milli bir davasıdır. Turizm en kısa yoldan bizi hedefimize ulaştıracaktır.

Türk Gençliği, Atatürk'ün mukaddes emanetini muhafaza ve idame edeceksin. Onun ilkelerinden ayrılmayacaksın. Kahraman Ordu, cumhuriyeti ilelebet sen koruyacaksın. Sana ve Türk Gençliğine, Bütün Türk Milletine inanıyor, güveniyorum. Cumhuriyetiniz hayırlı uğurlu, bayramınız kutlu olsun.²⁰

Hatay İli Koordinasyon Kurulu bu sabah saat 10'da, Vali Muammer Ürgen'in başkanlığında Özel İdare genel meclis salonunda toplanacaktır. Toplantıya Vali muavini Nihat Tözge, ilgili daire müdürleri, kaymakamlar katılacaktır.

Koordinasyon kurulunun bugünkü toplantısına Devlet Planlama Teşkilatı uzmanlarından Amerikalı Thomas Asguit ve Turhan Ersoy da katılacak ve Toplum Kalkınması konusunda bir konferans vereceklerdir.

Öte yandan Vali Muammer Ürgen, dün sabah haberlerinde DPT uzmanları ve il Bayındırlık Müdürü Lütfullah Tosyah olduğu halde Altınözü'ndeki Köy Önderleri kampını ziyaret etmiş ve kamp çalışmaları hakkında ilgililerden bilgi alınmıştır.²¹

İdari reformlarla ilgili 5 yıllık kalkınma planlarına uygun olarak kanun tasarılarının tetkiki için 16 Kasım pazartesi günü Ankara'da bir toplantı yapılacaktır.

Ankara Polis Enstitüsü salonlarında birçok ilgilinin de katılımıyla yapılacak olan İdareciler Kongresinde anayasanın ışığı altında yeni kanun tasarıları tetkik edilecektir.

Bilindiğine göre, 13 Vali, 21 Vali muavini ve çok sayıda kaymakam kongreye iştirak edeceklerdir. Bu sebeple Vali Muammer Ürgen de toplantıya davet edilmiş bulunmaktadır. Öğrenildiğine göre İdareciler Kongresi 1968 yılında yapılmış ve bu toplantıda Belediyeler Kanunu ile ilgili kararlar alınmıştır.

Öğrencilerin Medya Kurbanı Olmaması için Okul Aile İşbirliği Yapılması

Milli Eğitim Bakanı Dr. İbrahim Öktem imzasıyla Milli Eğitim Müdürlüğüne ilköğretimle

¹⁹ 16 Nisan 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:23, Sayı:5079

²⁰ 30 Ekim 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7256

ilgili bir tamim gelmiş bulunmaktadır.

Tamim, birçok önemli konuyu kapsamakta, öğretmen, öğrenci, veli ilişkisine yeni veçhe vermektedir.

Tamimde yer alan hususlardan birinde, ilkokul öğrencilerinin seviyelerinin üstünde olacak filmler görmelerinin önüne geçilmesi istenmekte, bu konuda veli, okul-aile birliği, koruma dernekleri ve ilgili kurumlar işbirliği yapmağa davet edilmektedir.

Bu arada öğretmenlerin öğrencilere kapasitelerinin üzerini zaman alacak ev ödevleri vermeyecekleri karar tasrih edilmektedir.

Milli Eğitim Müdürlüğü, bu önemli tamimi ilgililere duyurmak üzere harekete geçmiş bulunmaktadır.²²

23 Temmuz Okuluna Yeni Kat İlavesi

Vali Muammer Ürgen 3 Kasım'da okulları ziyaretle tetkiklerde bulunmuştur. Kız ilk öğretmen Okulu inşaatını da gezen Ürgen, son durum hakkında bilgi almış, inşaatın hızlandırılması ve okulun bir an önce yeni binasına taşınmasının sağlanması hususunda ilgililere direktif vermiştir.

Okulları ziyaret cümlesinden olarak 23 Temmuz ilkokuluna da uğrayan Vali, sınıflara girmiş ve dersleri takip etmiştir. Okulda gördüğü temizlik ve intizamdan duyduğu memnuniyeti müdür Doğan Ceyhan'a belirten Ürgen, sınıfların çok kalabalık olduğunu, bu durumun öğretim için bir mahzur teşkil edeceğini ifade etmiştir.

Bildirdiğine göre Vali Ürgen, bu durumu önlemek maksadıyla okula bir kat daha ilavesi hususunda Bayındırlık Müdürlüğünce gerekli emirleri verecektir. Bayındırlık Müdürlüğünce temelin bir kat daha dayanıklı olduğu tespit edilirse kısa süre sonra ikinci katın inşasına başlanacak, böylelikle sınıflardaki sıkışık durumun önü alınmış olacaktır.²³

İdlip Muhafızı (Suriye Valisi)'nin Hatay'ı Ziyareti

Vali Muammer Ürgen'in özel davetlisi olarak Hatay'a üç günlük bir ziyarette bulunacak olan İdlip muhafızı Cemil Haddad ve beraberindekiler 1 Aralık saat 9'da Cilvegözü hudut kapısından Türk topraklarına ayak basacaktır.

Cilvegözü'nde başta Vali Muammer Ürgen olmak üzere mülki ve askeri erkân tarafından törenle karşılanacak olan Haddad için 3 günlük bir ziyaret programı düzenlenmiştir. İdlip muhafızı pazartesi günü Hatay'dan ayrılacaktır.

Cilvegözündeki karşılama merasiminden sonra kortej Reyhanlı'ya uğradıktan sonra şehrimize

²¹ 18 Haziran 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7861

²² 24 Ekim 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7251

²³ 4 Kasım 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7258

hareket edecektir. Şehrimizdeki karşılama töreni İnönü İlkokulu önünde yapılacak, bando her iki milletin milli marşlarını çalacak, bir ihtiram kıtası da selam resmini ifade edecektir. Haddad, Ürgen ve beraberindekiler daha sonra vilayete geçecek ve bahçede daire emirleri ve halk tarafından karşılanacaktır. Daha sonra valilik odasında kısa bir istirahati müteakip Haddad'a askeri ve mülki amirler ve şehrin illeri gezilerek tanıtılacaktır.

Öyle yemeğinin Harbiye'de yenmesi ve şelalelerdeki gezintiyi müteakip Antakya'ya dönülecek, Müze, belediye parkı, kapalı spor salonu ve yüzme havuzu gibi yerlerde incelemelerde bulunulacaktır. Üç günden beri Hatay Valisi Muammer Ürgen'in özel davetlisi olarak şehrimizde bulunan komşu Suriye'nin İdlip muhafızı Cemil Haddad ve beraberindeki heyet, hükümetimizin davetlisi olarak 4 Aralık sabah erken saatlerde Ankara'ya gitmek üzere şehrimizden ayrılacaktır. Misafir heyete bu seyahatlerinde Şevket Utkuman ve Vali Muammer Ürgen de refakat edecektir.

Misafir heyet, Ankara'ya 3 günlük resmi ziyarette bulunacak bu arada hükümetimizle temaslar yapacaklardır. Bu ziyaret ve temasların iki komşu ülke arasındaki münasebetleri daha olumlu bir sahaya intikal etmesi beklenmektedir.²⁴

Hatay Valisi Muammer Ürgen'in Görevden Alınması

30 Mayıs 1964'te Vali Muammer Ürgen'in Yayladağ'ı Atatürk İlkokulu'na yapmış olduğu bir ziyarette öğretmenlerinden Arif Ünal tarafından yapılan yağlıboya portresi, Ürgen'e takdim edildi.

Hatay Valisi Muammer Paşa'nın Aydın Valiliği'ne nakledileceği yolunda gazetelerde çıkan haberler, Hataylılar üzerinde şok tesiri yapmıştır. Hemde kesin haber alınmamış olmakla beraber çeşitli teşekküller harekete geçmişlerdir. Vali'nin tayinin durdurulması için Cumhurbaşkanı Gürsel'e telgraflar çekilmeğe başlamışlardır.

İlk telgraf Türkiye Kuvayı Milliye Mücahit ve Gazileri Cemiyeti Antakya Şubesinden çekilmiştir. Telgrafta şöyle denilmektedir:

“Yıllarca esarete kalan güzel Hatay'ın devrime kadar gülmeyen yüzünü güldüren, turizm yönünden dünyaya tanıtan ve yılmadan çalışıp Hatay'ın çehresini değiştiren Valimiz Muammer Ürgen'in yerinde ipkasiyle noksan kalan memleket işlerinin ikmali için yüksek emirlerinizin esirgenmemesinin derin saygılarımızla arz ve rica ederiz.”²⁵

Hatay valisi Muammer Ürgen'in Aydın valiliğine nakledilmesi tahakkuk etmiş ve keyfiyet iç işleri bakanlığı tarafından vilayete tebliğ edilmiştir. Esasen Ürgen bir süreden beri Aydın valisi Hakkı Albayrakoğlu da Hatay valisi olarak Aydın'da istihdam edilmekte idiler. Bu durumda Ürgen 5 ay önceki kararname gereğince, Aydın valisi Hakkı Albayrakoğlu da Hatay valiliğine getirilmiş olmaktadır. Haber kısa zamanda duyurulmuş ve halk arasında üzüntü ile karşılanmıştır.

²⁴ 4 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:

²⁵ 30 Mayıs 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:

Görev başında kaldığı zaman zarfında olumlu imar hareketleriyle Hatay'ın kaderini değiştiren adını sıfatını hakkıyla kazanan, turizm davasını en geniş ölçüde benimseyen, köy yolları davasından yüzünün akıyla çıkan halka inmesini bilmiş ve kendini sevdirmiş bir idareci olan Ürgen, Hatay'da en çok kalan vali olmuştur. Ürgen 10.8.1964'da Hatay valiliğine atanmıştır.

Yeni Hatay valisi Hakkı Albayrakoğlu 1921'de Erzincan'ın Kamaliye ilçesinde doğmuştur. 1964'de İskenderun Kaymakamlığı görevinde bulunmuş olan Albayrakoğlu'nun son görevi bilindiği gibi Aydın valiliği idi.²⁶

Halen, misafir Suriye heyeti ile birlikte Ankara'da bulunan Vali Muammer Ürgen, Hatay halkına hitaben bir veda mesajı yayınlamıştır.

Aydın'a tayini 7'den 70'e bütün Hatay halkını son derece teessüre gark eden Ürgen, yeni görevine başlamak üzere Pazar günü şehrimizden ayrılacaktır.

Ürgen'in yayınladığı mesajın metni aşağıdadır:

“Çok Sevgili Hatay'lı Hemşerilerim,

Dört buçuk sene bir rüzgâr gibi geçti. Bu müddet zarfında Hatay'ın kahraman evlatlarına hizmet edebilmek için çırpındım, her anım sizleri düşünmekle geçti. Gayelerimin tahakkunda sizlerden büyük yardımlar gördüm. Bundan dolayı da bütün Hataylılara ve kıymetli basın mensuplarına minnettarım. Şunu belirtmek isterim ki; Sizleri hiçbir zaman unutmayacağım. Çünkü kalbim daima sizlerle beraber olacaktır. Hatay'dan ayrılırken kalbimde bütün Hatay'ı götürüyorum.

13.12.1964 Pazar günü saat 9.00'da yeni görevime başlamak üzere Hatay'dan ayrılıyorum. Suriye'li misafirlerimizle meşgul olduğum için sizlere bizzat veda ziyaretine fırsat bulamadığımdan dolayı üzüntülüym. Veda ederken hepimize en derin sevgi ve saygılarımı sunar, mutlu günler dilerim.²⁷

Pazar günü yeni görevine başlamak üzere Hatay'dan ayrılacak olan Vali Muammer Ürgen, mesai arkadaşlarına hitaben aşağıdaki veda mesajını yayınlamıştır.

“Kıymetli Arkadaşlarım”

12.12.1964 Pazar günü saat 9'da yeni görevime hareket ediyorum. Dört buçuk senelik Valiliğim esnasında bütün arkadaşlarımla büyük yardımlarına mazhar oldum. Eğer vazifemde muvaffak olmuşsam bunda arkadaşlarımla da büyük payları vardır.

Ayrılmadan evvel her birinize ayrı ayrı veda etmeyi çok arzu ederdim. Ancak zamanın darlığı bu arzumu yerine getirmeye imkân vermedi.

Veda ederken hepimizi en derin sevgi ile selamlar, “muvaffakiyetlerinizin” devamını temenni ederim.²⁸

²⁶ 28 Kasım 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7279

²⁷ 10 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7284

Hatay'dan Ayrılış

Vali Muammer Ürgen, yeni görevine başlamak üzere 23 Aralık 1964'de saat 9'da şehrimizden ayrılacaktır. Hatay'da kaldığı 4,5 yıl zarfında başardığı muazzam işlerle bütün Hatay halkının gönlünde unutulmaz bir yer işgal eden, arkasından her idareciye nasip olmayan bir sevgi bırakan Muammer Ürgen'e, daima gönüllerde kalacaktır.

Aydın'a tayin edilen eski Hatay Valisi Muammer Ürgen, dün Hatay halkına hitaben bir mesaj yayınlanmıştır.

Mesajı aynen yayınlıyoruz: "Kadirşinas ve Asil Hataylı Hemşerilerim. Sizlere arzuladığım hizmeti yapamama rağmen yeni görevime ayrılırken bana karşı gösterdiğiniz ilgi ve sevgiye karşı minnettarlığımı nasıl ifade edebileceğimi bilemiyorum.

Gönlüm arzu ederdi ki her birinize ayrı ayrı minnettarlığımı arz edebileyim. Buna imkân bulamadığımdan dolayı özür dilerim

Bütün Hatay halkını kalbimde taşıyorum. Hiçbir zaman Hatay'ı unutmayacağım ve Hataylılara hizmet etmeyi bir ibadet sayacağım. Hepinize en derin sevgi ve saygılarımı sunarım"²⁹

Sonuç

Hatay Valisi Muammer Ürgen, şehre atandığı tarihten itibaren görevini en iyi şekilde yerine getirmek azminde bulunmuştur. Onun döneminde imar, iskan, kültürel ve sosyal faaliyetler aksamadan yürütülmüş, halkın her ihtiyacı yerinde karşılanmak suretiyle büyük memnuniyet kazanmıştır. Valinin Ankara ile olan ilişkilerindeki bazı aksaklıklar zaman zaman iş yapamaz duruma gelmesine sebep olsa da, Hatay'a kazandırdığı eserler her daim anılmasını sağlayacaktır. Hatay halkının büyük sevgisini kazanmış olması sebebiyle işten el çektirildiği dönemde dahi ahalinin büyük teveccühüne mazhar olmuş, gerek yurt içinden ve gerekse yurt dışından ve özellikle de Suriye'den yapılan övünç dolu serzenişler onun görevini azimle yerine getiresinde en büyük destekçisi olmuştur.

Kaynaklar

11 Ağustos 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl: 22, Sayı: 5065.

12 Ağustos, 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl: 22, Sayı: 5067.

9 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5091.

14 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5095.

11 Kasım 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5144.

17 Kasım 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5149.

7 Eylül 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5089.

²⁸ 10 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7284

²⁹ 22 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:7299

- 8 Haziran 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yılı:25, Sayı:5621.
28 Kasım 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:25, Sayı:5762.
1 Ekim 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7231.
12 Kasım 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7265.
10 Ağustos, 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5070.
10 Ağustos, 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5070.
16 Aralık 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5174.
27 Aralık 1960, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:5183
6 Aralık 1961, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:23, Sayı:5471
2 Haziran 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:25, Sayı:5616
4 Haziran 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:25, Sayı:5617
8 Haziran 1962, *Atayolu Gazetesi*, Yılı:25, Sayı:5621
11 Mayıs 1964, Yıl:27, Sayı:7308.
15 Ağustos 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27.
8 Ekim 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7217.
24 Ekim 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7251.
4 Kasım 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7258.
4 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27.
30 Mayıs 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27.
28 Kasım 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7279.
10 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7284.
10 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:27, Sayı:7284.
22 Aralık 1964, *Atayolu Gazetesi*, Yıl:22, Sayı:7299.

**RUSYA'NIN DEĞİŞEN AKDENİZ POLİTİKASI VE OSMANLI DEVLETİNE
YÖNELİK YENİ PLANLARI**

*Nurullah TEKATAŞ
**Sibel DOĞRUER
***Fatma ŞAHİN
****Murat KAÇIRAN
*****Gökhan KIN
*****Kamil KAYA

Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi

12. 06. 2023

Makale Kabul Tarihi

24. 07. 2023

Atıf Bilgisi

Chicago: Nurullah Tekataş, Sibel Doğruer, Fatma Şahin, Murat Kaçiran, Gökhan Kın, Kamil Kaya, “Rusya’nın Değişen Akdeniz Politikası Ve Osmanlı Devletine Yönelik Yeni Planları”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, 2023, ss. 200-213.

Apa: Tekataş, N., Doğruer, S., Şahin, F., Kaçiran, M., Kın, G., Kaya, K. (2023), “Rusya’nın Değişen Akdeniz Politikası Ve Osmanlı Devletine Yönelik Yeni Planları”, *International Journal of Eastern Mediterranean Studies*, Vol. 1, Issue: 2, ss. 200-213.

Özet

Rus Çarlığı Deli Petro zamanından itibaren Rusya’nın Akdeniz ve sıcak denizlere ulaşmasına dair geliştirdiği politika ile 1492’de başlamış olduğu Osmanlı-Rus mücadelesini on dokuzuncu yüzyılda nihayete erdirmek üzere hamlelerini yapmış ve 1878 Ayastefanos Anlaşması ile buna da muvaffak olmuştur. Ancak İngiliz faktörü bu son vuruşu akamete uğratmış olup, 1914 yılına kadar da ertelenmesini sağlamıştır. Bu yıl dünya savaşının arafesi olup, Rusya Osmanlı ile hesaplaşmasını nihayete erdirmek ve özellikle Kafkaslar ve Boğazlar politikasını neticelendirmek için son bir girişim başlatmıştır. Bu girişimde yanında bu defa İngiltere ve Fransa da müttefik olarak yer almaktadır. Rusya’nın bu hamlesi Akdeniz’deki dengelerin bir kez daha değişeceğini ve nihayetinde Rus ideallerinin bütün dünyaya kabul ettirileceği anlamına gelmekteydi.

Bu makalede Rusya’nın Akdenize inme politikalarının neticelenmesi aşamasında İngiltere ve Osmanlı ile olan son düellosunun parametreleri üzerinde durulacaktır

Anahtar Kelimeler: Akdeniz, Politika, İngiltere, Rusya, Savaş.

Abstract

With the policy developed by Russia to reach the Mediterranean and warm seas since the time of Peter the Great, the Russian Tsarist made its moves to end the Ottoman-Russian struggle that had begun in 1492 in the nineteenth century, and with the 1878 San Stefano Agreement, it succeeded. However, the British factor faltered this last hit and delayed it until 1914. This year is the eve of the world war, and Russia has started a final attempt to end its reckoning with the Ottoman Empire and especially to conclude its policy on the Caucasus and the Straits. In addition to this initiative, this time England and France are also allies. This move of Russia meant that the balances in the Mediterranean would change once again and that Russian ideals would eventually be imposed on the whole world.

* Müdür, Şahinbey Ortaokulu, nurullahtekatas23@gmail.com, Orcid No: 0009-0002-7989-2701

** Müdür Yardımcısı, İmam Çoban İlkokulu, sibeldogruer1978@gmail.com, Orcid no: 0009-0005-5415-2688

*** Öğretmen, Şahinbey Bilim Sanat Merkezi, fatmashn4633@gmail.com, Orcid no: 0009-0002-0825-1616

**** Müdür, Şehitkamil Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu, muratkaciran0308@gmail.com, Orcid no:0009-0005-7167-1367

***** Müdür, Ali İhsan Göğüş İlkokulu, gokhankin1976@gmail.com, Orcid no:0009-0003-2871-1365

**** Müdür Yardımcısı, Mehmet Akif İnan Ortaokulu, kamilkaya27272727@gmail.com, Orcid: 0009-0002-1646-2704

In this article, the parameters of Russia's last duel with England and the Ottoman Empire will be focused on in the process of concluding the policies of going to the Mediterranean.

Keywords: Mediterranean, Politics, England, Russia, War.

Giriş

Rusya'nın bugünkü konuma ulaşmasında, I. Petro(1682-1725)'nin önemli bir role sahip olduğu çoğu uzman tarafından kabul edilmektedir. İktidara geldiği dönemde Avrupa'yı örnek alan I. Petro, başta silahlı kuvvetler olmak üzere tüm devlet teşkilatını reforma tabi tutmuştur. Bunun neticesinde kendisine yönelik bölgesel tehditleri ortadan kaldıran Rusya, İmparatorluğunu ilan ederek Avrupa'nın büyük devletlerinden biri haline gelmiştir. Bu başarıdan sonra Rusya'nın küresel bir güç olabileceğine de inanan I. Petro, devletin dış politika faaliyetlerini bu hedefe ulaşmasını sağlayabilecek şekilde yönlendirmiştir¹. Doğal olarak bu tarihten itibaren Rusya'nın dış politika gündemine, Baltık Denizi ve Karadeniz'de uluslararası ekonomik sistemle bütünleşmesini engelleyen boğazlar sorunu dahil olmuştur. Bu engellerin her ne surette olursa olsun aşılması gerektiğini düşünen Rus Çarı I. Petro, ekonomik kalkınma ve gücün kaynağının da denizlerde olduğunu öngörmüştür. Ona göre, boğazları aşarak sıcak denizlere ulaşmak suretiyle büyük güç olabilmenin iki şartı bulunmaktadır. İlki, aşamalı bir şekilde güneye doğru genişleyerek Osmanlı Devleti'nin ortadan kaldırılmasıdır. Ancak Dünya Adası olarak tanımlanan Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının jeostratejik açıdan en kritik bölümünde yer alan Osmanlı Devleti'nin aşılması, istikrarlı ve sabırlı bir ilerlemeye bağlıydı. Bu amaç doğrultusunda Rusya, Osmanlı Devleti ile on üç kez savaşmış ve bu savaşların on birini kazanmış olmasına rağmen Osmanlı engelini aşmayı başaramamıştır. İkincisi ise, oluşturulacak güçlü bir donanma vasıtasıyla Rusya'nın gücünü, sadece Karadeniz ve Baltık Denizi'nde değil, tüm deniz ve okyanuslarda ya da dünyanın her yerinde gösterebilmektir². Rus Çarlığı'nın önündeki Osmanlı engelini ortadan kaldırma ve sıcak denizlere ulaşma amacıyla uygulamaya koyduğu politika, uzun süre Osmanlı-Rus rekabetine kaynaklık etmiştir. Osmanlı ile rekabetinde Çarlık Rusyası'nın niyetini en iyi anlayan uzmanlardan biri Alman Alfred Stenzel'dir. Adı geçen uzman, 1894'te basımı yapılan "İstanbul'a En Kısa Yol: Ordu ve Donanma Birlik Etkisine Bir Örnek" isimli kitapçığında, "Osmanlı ile rekabetinde Rus Çarlığı, ne yapmak istiyor veya ne yapmalı?" sorusunun cevabını bulmaya çalışmıştır. Ona göre; Rus Çarlığı, Avrupa ile ticaretini geliştirmek istiyorsa, boğazlardan serbestçe geçiş hakkına sahip olmalıdır. Bunu gerçekleştirebilmek için de, önceliğini Akdeniz'e çıkış imkanı veren Türk Boğazlarına vermelidir³. Bunun nedeni Prut, Dinyester, Buğ, Dinyeper, Don ve

¹ Mustafa Üren, Küresel Güç Olma Hedefi Bağlamında Rusya'nın Doğu Akdeniz Politikası, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 31, Sayı: 2, Elazığ 2021, s. 852.

² Üren, a.g.m., s. 852.

³ Üren, a.g.m., s. 852.

Volga gibi Rusya'nın verimli topraklarının üçte ikisini oluşturan Boğazlarla bağlantılı olmasıdır. Bu topraklarda üretilen Rus ürünleri, ancak Karadeniz üzerinden Türk boğazlarını kullanmak suretiyle ihtiyaç duyulan ülkelere ulaştırılabilmektedir. Diğer taraftan Akdeniz'in çok geniş bölgelere ulaşım imkanı sunması, onu hem siyasi hem de ticari bakımdan önemli kılmaktadır. Ayrıca Akdeniz'in dini merkezlerle olan bağlantısı, konunun önemiyle ilişkili kültürel boyutu da devreye sokmaktadır. Bunların dışında, Rus topraklarının çok geniş bir coğrafyaya yayılması, Rus donanmasının da geniş bir coğrafyada konuşlanmasını zorunlu hale getirmektedir. Böyle bir durumda Pasifik Okyanusu, Baltık Denizi, Kuzey Denizi ve Kara Deniz'de konuşlu bulunan Rus donanma unsurlarının birbirlerini destekleme yeteneği ortadan kalkmaktadır. Bu nedenle tüm Okyanuslarla irtibatı sağlayan Akdeniz'in önemi, Rusya açısından daha da artmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu ile girdiği rekabette kısa sürede üstünlüğü ele geçiren Rus Çarlığı, sıcak denizlere ulaşabilmek için kendini boğazlarla sınırlandırmamış, güneye doğru genişlemesine paralel olarak iki alternatif güzergâh daha eklemiştir. İlki, Doğu Avrupa ve Balkanlar üzerinden Ege Denizi ya da Akdeniz'e ulaşılması; diğeri, Kafkasya üzerinden İskenderun ya da Basra Körfezleri vasıtasıyla Akdeniz ile temasın sağlanmasıdır. Osmanlı-Rus rekabetinin artarak devam ettiği bu dönem içinde İngiltere, uzun süre söz konusu rekabeti sessizce izlemeyi tercih etmiştir. Ancak Çarlık Rusyası'nın sıcak denizlere ulaşma olasılığının ortaya çıkmasıyla, İngiltere tutumunu değiştirmiştir. Bu konuda Fransa'nın 1798'de Mısır'ı işgali ve Fransa'ya karşı yetersiz kalan Osmanlı Devleti'nin Rus Çarlığı ile imzaladığı İttifak Antlaşması, İngiltere'yi harekete geçirmiştir. Rus Donanmasının Akdeniz'i kullanmasını bölgesel çıkarlarına tehdit olarak algılayan ve bu nedenle devreye giren İngiltere, Fransa'yı Mısır'dan çıkarmakla kalmamış, uzun mücadele neticesinde 1841'de Londra'da topladığı konferansta, Türk boğazlarının kullanımıyla ilgili genel esasları bütün devletlere kabul ettirmiştir. Be gelişmeden sonra 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Rus Çarlığı'nın Osmanlı Devleti'ni ağır bir yenilgiye uğratması ve Kafkasya üzerinden İskenderun ve Basra Körfezlerine doğru ilerleme yönündeki niyetini açıkça ortaya koyması, İngiliz Yönetimi'nde büyük bir tedirginlik yaratmıştır⁴. Bu gelişmeleri dikkatle takip eden İngiltere, Çarlık Yönetimi'nin İskenderun ve Basra Körfezlerine ulaşma ihtimaline karşı Doğu Akdeniz ve Basra Körfezi'nde gerekli önlemleri almıştır. Çok sayıdaki girişimlerine rağmen Rus Çarlığı, sıcak denizlere ulaşma yönündeki hayalini gerçekleştiremeden I. Dünya Savaşı sonunda siyasi ömrünü tamamlayarak yerini Sovyetler Birliği'ne bırakmıştır. İktidarı ele geçiren Bolşevikler, önceliklerini ülke içi siyasi ve ekonomik gelişmelere vermiştir. Bu nedenle sıcak denizlere ulaşma politikasıyla ilgilenme fırsatını bulamamışlardır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra küresel bir güç olarak ortaya çıkan Sovyet

⁴ Üren, a.g.m., s. 852.

Yönetimi, Çarlık Rusyası'nda olduğu gibi dikkatini yeniden Orta Doğu ve Akdeniz'e çevirmiştir. Doğu Dünyasının lideri olarak, Orta Doğu ve Akdeniz'de başta ABD olmak üzere Batı dünyası ile kıyasıya rekabete girmiş, ancak Soğuk Savaş'ı kaybetmesi nedeniyle bazı kazanımlar elde ettiği her iki bölgeyi de terk etmek zorunda kalmıştır. Sovyetlerin ardılı Rusya da, tıpkı selefi gibi önceliğini ülke içi ve yakın çevresindeki konumunu güçlendirmeye vermiştir⁵. Bunu başarıyla tamamladığına inanan Rusya, Putin'in işbaşına gelmesiyle birlikte ilgisini yeniden Orta Doğu ve Akdeniz'e çevirmiştir. Dolayısıyla üç asırlık Rus tarihinin değişmeyen özelliği, sıcak denizlere ulaşma yönündeki kararlılığıdır. Bununla özdeşleşen diğer bir özelliği ise, girişimlerine rağmen bu alanda henüz başarılı olamamasıdır. Doğal olarak böyle bir durumda akla gelen ilk konu, "Bu sefer başarılı olabilecek mi?" sorusudur. Rusya'nın Doğu Akdeniz Politikasının ele alınacağı bu çalışmanın temel amacı, küresel güç olduğunu ispatlamak için yeniden geri döndüğü Doğu Akdeniz'de siyasi ve askeri varlığını devam ettirebilmek amacıyla uygulamaya koyduğu politikasının daha iyi anlaşılabilmesini sağlamaktır. Bu kapsamda; önce, Rusya'nın dahil olduğu Doğu Akdeniz'deki ortamın jeopolitik teorilere uygun bir tanımlaması yapılacaktır. Ardından, bölgedeki mevcut jeopolitik ortamda etkin olan bölgesel ve küresel dinamiklerin Rusya'nın politikasını nasıl etkileyebilir sorusunun cevabı aranacaktır. Daha sonra konunun daha iyi anlaşılabilmesi için Rusya'nın bölgeye yönelik politikasını şekillendiren temel esaslar incelenecektir. Söz konusu esasların açıklığa kavuşturulmasından sonra bölgedeki aktörlerle ilişkileri ele alınacaktır. Nihayetinde, elde edilen verilerin ışığında genel bir analiz yapılarak "Rusya bu sefer bölgede kalıcı olabilecek mi?" sorusunun cevabı aranacaktır⁶.

Rusya, Büyük Petro (Pierre le Grand) zamanından beri bu sorunun cevabını aramaktadır ve gücünün büyük bir bölümünü Baltık ve Karadeniz gibi kapalı iki bölgeden çıkararak, Akdeniz gibi açık bir denize inebilmek için harcamıştır. Bu amaç uğruna Akdeniz meselesine dâhil olan Rusya Osmanlı İmparatorluğunun yeniden diriliş çalışmalarını mümkün mertebe baltalamaya ve böylece bir gün Boğazlar meselesini tek başına ve kendi menfaatine çözmenin planlarını yapmaya devam etmiştir⁷.

Müellif Charles Veley, Petro ve haleflerinin bu hülyasının bir gün mutlaka netice vereceğine inanmaktaydı. Ona göre, bu oluşumu engelleyen tek güç İngiltere ve onun entrikalarıydı. Ancak İngiltere hariciye nezaretini oluşturan güç zaman içinde eriyip gitmiş olduğundan, Almanların Akdeniz'de yerleşmesini engelleyebilmek adına Ruslara boğazların kapısının açılmasına sıcak bakacağı günlerin de pek yakın olduğunu söylemektedir⁸.

⁵ Üren, a.g.m., s. 853.

⁶ Üren, a.g.m., s. 853.

⁷ Charles Veley, *Le Problème Méditerranéen*, Paris 1913, s.84.

⁸ Veley, *a.g.e.*, s.85.

Hindistan'a yönelik olarak İngilizlerin endişesi bugünkü Rus siyasetiyle alakalı değildi. Endişelerin daha yakın ve daha vahim sebepleri vardı. Akdeniz'le ilgili Fransa-İngiltere anlaşması sebebiyle artık Rusya'nın Karadeniz filosunun Akdeniz'in doğusunda kendisine karşı durabileceğine yönelik bir endişesi kalmamıştır⁹.

İngiltere'nin tek derdi, Almanya bir Akdeniz ülkesi olacak ise onu zararsız kılacak ve dengeleyecek yeni bir gücün Akdeniz'de bulunmasını temin etmektir. Bu sebeple Rusların Akdeniz'e inmeleri Almanya açısından ne kadar problem üretecek ise, İngilizler açısından da o derece çözümler üretecek idi¹⁰.

1900'lere uzanan dönemde, önemli bir takım uluslararası, bölgesel ve stratejik gelişmeler, İngiliz politikalarını büyük ölçüde etkilemiştir. Ortaya çıkacakları zamanda bu gelişmeler, İngiltere'nin Osmanlı İmparatorluğu'na ve Boğazlara yönelik politikalarının temel prensiplerinde önemli değişiklikleri, ya da yeniden farklı bir yorumla ele alınmasını zorunlu kılmış, olaylarla bağlantılı olarak da Boğazların öneminde göreceli bir azalmaya sebep olmuştur. Denilebilir ki, bu dönemde, İngiliz stratejik odaklarında önemli bir kayma olmuştur¹¹.

Bu yıllarda İngiliz stratejisinin ilgi alanı doğu Akdeniz'de, Osmanlı İmparatorluğu'nun doğudaki topraklarında ve doğrudan İran'a yönelebilecek tehlikeler üzerinde yoğunlaşmıştır. Özellikle 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı esnasında Anadolu'nun doğu vilayetlerindeki Rus fetihleri, birçok yönden İngiltere'ye tehlike sinyalleri vermiştir. Osmanlı'nın Avrupa toprakları üzerindeki Rus tehdidi, İngiliz çıkarları için uzak ve dolaylı bir tehlike iken, Rusya'nın Kars ve Ardahan'daki fetihleri Suriye ve Mezopotamya üzerinde olası bir Rus tehdidini gündeme getirmiştir. Bu ülkenin Türk Boğazlarını kullanarak değil de, daha doğudan, Osmanlı'nın Doğu Anadolu'daki topraklarını kullanarak İran'a ve oradan da daha güneye, İran Körfezi'ne ilerlemek isteyişi; yeni bir stratejik gelişme olarak ortaya çıkmıştır. Öte yandan Ruslar aynı yolu kullanarak, fakat bu sefer Suriye üzerinden Süveyş Kanalı'nı da tehdit edebilirlerdi. Özellikle stratejik bir hedef olarak, Bağdat'tan geçerek Bombay'a uzanan yolun Rusya'nın kontrolüne geçmesi halinde, İngiltere'nin Hindistan ticareti ve Hindistan'daki güvenliği ciddi bir tehlike ile karşılaşabilirdi¹².

Bu sırada, İmparatorluğun merkezi durumundaki İstanbul'un Rusya tarafından işgal tehdidi ile karşı karşıya bulunması da İngiltere tarafından, bu dolaylı tehlikelerin oluşumunu çabuklaştırabilecek bir unsur olarak algılandı. Bu nedenledir ki, İstanbul'a yönelik olası bir Rus saldırısını engellemek ve

⁹ Veley, *a.g.e.*, s.85.

¹⁰ Veley, *a.g.e.*, s.85.

¹¹ Esin Yurdusev, "Osmanlı İmparatorluğu, Rusya ve Hindistan Üçgeninde İngiltere'nin Boğazlar Politikası", *Bulleten* Cilt: LXIII, Sayı: 36, Ankara 1999, s. 567.

¹² Yurdusev, *a.g.m.*, s. 567.

Rusya karşısında caydırıcı bir güç oluşturmak için, dönemin başbakanı Disraeli, Kabinenin de onayını alarak, Akdeniz'de bulunan İngiliz Deniz Filosu'nun bir bölümünü Çanakkale Boğazı'ndan geçirmek suretiyle İstanbul önlerine kadar gönderdi (18 Şubat 1878). Bu Osmanlı Sultanı'nın onayı alınmadan gerçekleşen tek taraflı bir girişimdi, dolayısıyla bu hareket Osmanlılar tarafından ağır bir protesto ile karşılandı¹³.

Uluslararası ilişkiler yönünden ve konumuzla ilgili olarak önemli bir gelişme, giderek bozulan Osmanlı İngiliz dostluğudur. Bunun çeşitli sebepleri vardır. Her ne kadar teorik olarak, İngiltere "Osmanlı İmparatorluğu'nun bağımsızlığı ve toprak bütünlüğünün korunması" prensibini savunuyorsa da, Avrupa'daki gelişmelerden bir süre için kendisini uzak tuttuğu ve ülke içinde Osmanlılar aleyhine gelişen karşı eğilimler olduğu için, pratikte bu pozisyonu uzun süre sürdürmesi oldukça güçtür. Bunun dışında, özellikle Avrupa kıtasındaki yeni gelişmeler. Balkan uluslarının giderek artan hırsları ve dolayısıyla Osmanlı'ya yönelen toprak talepleri, bu prensibin İngiltere tarafından korunmasını biraz daha zorlaştırmıştır. Bu nedenlerden dolayıdır ki, bu dönemde, sözü edilen prensibin uygulanmasında, Osmanlı toprak bütünlüğü iki farklı alana bölünmüş ve Asya'daki Osmanlı toprakları; Balkanlardaki Osmanlı memleketleri şeklinde ifadesini bulan yeni bir yoruma gidilmiştir. Bir mukayese yapıldığında, Asya'daki Osmanlı topraklarının durumu daha farklıdır ve Balkanlardakinden daha önemlidir İngiltere için. Bu nedenle, Asya'da geriye kalan toprakları korumak için Balkanlar'daki kayıplara göz yumulmuş, hatta bizzat onaylanmıştır. Sonuç itibariyle bu durum, Osmanlı-İngiliz ilişkilerinin bir derece daha bozulmasına neden olmuştur. Fakat bütün bunların içinde Osmanlı için en can alıcı noktayı, düşmanlarından daha çok, geleneksel dostluğun olduğu, ya da dost namzedi bir ülkeye verdiği toprak kayıpları oluşturmuştur¹⁴. Öncelikle 1877- 1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında İngiltere yardımları karşılığında Kıbrıs'ı ve daha sonra da 1882 yılında Mısır'ı işgal etmiştir. Bu iki işgal, gerçekten de İngiltere için çok büyük bir kazanç olmuştur. Boğazlar yerine, Kıbrıs, Mısır ve 1869 yılında açılan Süveyş kanalı, Akdeniz'e çıkabilecek Rus filosunun kontrolunda kullanılacak yeni alternatifler olarak belirerek, İngiliz stratejisinin odak noktalarının bu alanlara yönelmesini sağlamıştır. Bundan da öte, bu durum Akdeniz'deki güç dengesini İngiltere lehine bozarak, hem Hindistan'a uzanan deniz yollarındaki güvenliği daha belirgin bir hale getirmiş, hem de bu ülkeyi Doğu Akdeniz'in hâkimi kılmıştır¹⁵.

Bunun karşısında kaybedilen Osmanlı dostluğudur; Sultan'ın güveninin yitirilmesiyle birlikte İngiltere, Asya'daki İmparatorluğu'nu tehlikeye sokmuştur. Çünkü Osmanlı Devleti, bu gelişmeler sonunda Çanakkale Boğazı'nın girişini, herhangi bir İngiliz hareketi ihtimaline karşı güçlendirecektir.

¹³ Yurdusev, a.g.m., s. 568.

¹⁴ Yurdusev, a.g.m., s. 569.

¹⁵ Yurdusev, a.g.m., s. 569.

Orta Asya'da yaşanan kriz sırasında bu gelişme ve buna ek olarak oluşan bağlaşıklık sistemi İngiliz stratejisini oldukça zor bir durumda bırakmıştır¹⁶.

Oysaki Boğazlar, daha çok Karadeniz'den çıkışı sağlayan noktalar olarak önem taşıdıkları ve Rus ilerlemelerini engelleyebilecek faktörler olarak görüldükleri için, Boğazların Kapalılığı kuralı İngiltere tarafından şiddetle savunulmuştur. Çok doğal olarak bu İngiltere'nin avantajıdır. Fakat daha sonraki, özellikle Orta Asya'daki önemli bir takım gelişmeler, bu durumu tersine çevirerek, bu defa Boğazları Karadeniz'e bir giriş olarak gündeme getirmiş ve bu konudaki İngiliz politikalarını büyük ölçüde etkilemiştir¹⁷.

1830'lardan itibaren Türkistan üzerindeki Rus ilerlemeleri, bu ülkeyi çoktan İran sınırlarına getirmişti, özellikle 1870'lerden sonra, Hindistan'ın stratejik sınırları (İran, Afganistan, daha sonraki yıllarda Tibet) üzerindeki Rus zorlamaları, Rusya ile Asya topraklarında, olası bir çatışma tehlikesini ortaya çıkarmıştı. Böylesi bir olasılık kar ısında, gerçekten güç bir durumda kalabilecek tek ülke vardı, o da İngiltere'ydi. Bilindiği gibi. Kolonyal bir imparatorluk ve aynı zamanda da ada devleti olmanın gereği olarak, İngiltere denizlerde güçlüdür ve bütün savunma stratejisini bu alanda yoğunlaştırmıştır. Halbuki, Asya'da yeni yeni oluşmaya başlayan Rus tehlikesi, ihtiyaç halinde, bu ülke ile karada da rekabet edebilme zorunluluğunu doğurmuştu. Fakat karada Rusya'nın güçlü ordularına karşı, İngiltere'nin Hindistan'daki mevcut potansiyeli, böylesi bir güçle baş edebilecek şekilde organize edilmemişti. Bu dönemde hazırlanan askeri raporlarda, İngiltere'nin Rusya'ya karşı başarılı olabileceği tek yerin Karadeniz olduğu belirlenmiştir¹⁸.

Orta Asya'daki bu gelişmelerle daha önce hiç öngörülmeven bir durum kendini göstermiştir ve bu Palmerston'un üzerinde önemle durduğu Boğazların savaş gemilerine kapalılığı prensibini altüst etmiştir. Hindistan'ın stratejik sınırlarındaki mevcut zorlamalar ve Hindistan'a yönelen tehlikeler, olası bir kriz durumunda, Boğazlar yolu ile Rusya'nın Karadeniz'de sıkıştırılmasını zorunlu kılıyordu. Fakat Osmanlı Devleti Rusya ile barış halindeyken ve Osmanlı'nın desteği ve izni olmadan bu olayı gerçekleştirmek oldukça zor görünüyordu. Bu nedenledir ki, Palmerston'dan farklı olarak, bu döneme imzasını atan, Lord Salisbury, bütün ülkelerin savaş gemilerinin Boğazlardan serbest geçiş hakkının olması gerektiğini savunmaya başlamıştır. Fakat hem Osmanlı Devleti'nden, hem de diğer Avrupa devletlerinden destek alamadığı için, Berlin Kongresi sırasında Salisbury, 'İngiltere açısından Boğazların kapalılığı prensibinin, artık bağlayıcı olarak görülmediği ve bunun, olası bir kriz esnasında Osmanlı Sultanı'nın kararlarını kendi özgür iradesine göre verip veremeyeceği şartına göre değerlendirileceği' yolunda bir beyanatta bulunmuştur. Aslında bu sözler, bundan sonra İngiltere'nin

¹⁶ Yurdusev, a.g.m., s. 569.

¹⁷ Yurdusev, a.g.m., s. 569.

¹⁸ Yurdusev, a.g.m., s. 570.

yorumlarında serbest olacağı ve gerektiğinde tek taraflı kararlar alabileceği anlamını taşıyordu. Gerçekten ilginçtir, bu dönemde İngiltere legal ya da illegal olsun, gerekli gördüğü zaman Türk Boğazlarından geçebilmenin yollarını aramıştır. Fakat İngiltere'nin bu çabaları sonuçsuz kalmış, 1878-1896 yılları arasında ortaya çıkan önemli uluslararası ve stratejik gelişmeler, İngiliz Donanmasının Karadeniz'e girmesini engellediği gibi, Türk Boğazlarındaki geleneksel hareket serbestisini de büsbütün yok etmiştir. Boğazların Kapalılığı prensibi bu kez, kendi aleyhine işlemiştir¹⁹.

Özellikle, Rusya'nın diğer iki Büyük Avrupa Devleti Avusturya-Macaristan ve Almanya ile yapmış olduğu 1881 Antlaşması. Boğazların kapalılığı kuralını İngiltere aleyhine güçlendirmiş ve ilk defa olarak, bu ülkenin Boğazlardaki hareket serbestisini büyük ölçüde kısıtlamıştır. Bu nedenledir ki, 1885 Penjdeh krizi esnasında çok gerekli olduğu halde, İngiltere Boğazlardan Karadeniz'e geçerek Rusya'yı tehdit etmeye cesaret edememiştir. İlk olarak burada ortaya çıkan ve İngiltere'nin Türk Boğazları'ndaki hareket serbestisini sınırlayan bu gelişmeye karşı İngiltere ilgisiz kalmamıştır ve bundan kurtulmanın yollarını aramıştır.²⁰

Bununla beraber bu devletlerin her biri karşılıklı güvensizlikler sebebiyle aralarında bu işi bitirmek yerine, her defasında bunu önce Türkiye ile ve gizlice hal yoluna koymayı denediler. Mesela, İtalya-Türkiye Muharebesi bu konuda Osmanlı hükümetine yapılabilecek baskı için pek münasip bir zamandı. 6 Aralık 1911'de İstanbul'dan çekilen bir telgraf Rus teşebbüslerini şöyle ifade ediyordu²¹:

“Rusya hükümet-i Osmaniye'ye bir nota tevdi' etti ki bundan Karadeniz Rus filosunun Bosfor ve Çanakal'a Boğazları'ndan hakk-ı murûri olması ve bu boğazların atiyen düvel-i sa'ire donanmasına mesdûd kalması taleb edilmektedir.” Bu notayı gönderen Ruslar, İtalya ile girişilen muharebeyi bir fırsat olarak değerlendirirken, aba altından sopa göstererek Kars ve Ardahan bölgelerinde de harekâta başlamak suretiyle Türkiye'yi bir oldubitti ile karşı karşıya bırakmak istemekteydiler²².

Müellife göre Ruslar bu teklif ile Türkiye'yi himayelerinde alelade bir eyalet haline sokacaklardı ki, bu Osmanlı kabinesinin hiçbir zaman kabul edemeyeceği bir beyan idi. Müellif, Bâb-ı âlînin bu tehdide boyun eğmeyeceği gibi, kesin olarak reddedeceğine de inanmaktaydı. Gerçekten de öyle olmuştur ve Osmanlı hükümeti Rusların İstanbul'da bir vesayet kurmasına asla izin vermeyeceklerini göstermiş oldular. Bu husus Rus yayın organları Le Novoie Vremia'da büyük bir yer tutmuştur. Ancak tezkir edilen kısım teklifin yapıldığı hususu olmakla beraber, Boğazlardan Rusların da istifade etme haklarının olduğu hususu resmi olarak dillendirilmiştir²³.

¹⁹ Yurdusev, a.g.m., s. 570-571.

²⁰ Yurdusev, “a.g.m., s. 572.

²¹ Veley, a.g.e., s.86.

²² Veley, a.g.e., s.86.

²³ Veley, a.g.e., s.87.

Osmanlı hükümeti kendisine yapılan bu tehdit-vari ve ahlaksız teklifi ifşa ederek, Rusları Akdeniz'de hâkimiyet kurmak emelinde olan diğer devletler nazarında suçlu duruma düşürmek ve endişeye sevk etmek ümidindeydi. Bu niyet aslında beklenen sonucu da verdi. 23 Aralık İstanbul Rusya sefiri Mösyö Çarıkof Petersburg'a çağrıldı ve yerine Rusya'nın Belgrad sefiri *Mösyö dö-Girs* (M. de Hartwig) getirildi²⁴.

Bu arada patlak veren Balkan Muharebesi boğazlar meselesini bir defa daha dünya gündemine taşıdı. 17 Kasım 1912'de *La Gazette de Samt-Petersbourg*'da yayınlanan bir haber, Doğu Meselesi'nin tasfiyesinde Rusya'nın Karadeniz Boğazı ile Çanakkale Boğaz'ının müdafaasız bir hale sokulmasını talep edeceğini bildırıyordu. Bundan dört gün sonra da 21 Kasım'da *la Frankfurter Zeitung Gazetesi'nin* Petersburg muhabiri bir telgrafında Rusya hükümeti boğazlardan serbestçe geçmek ve birkaç kömür istasyonu kurabilmek için, Osmanlı hükümetinden yer talebinde bulunmaya karar verdiğini bildirmekteydi²⁵.

Bu tarihlerde Rusya'nın bütün dikkatini Boğazlar meselesine vermiş olması, yakın zamanda gelebilecek bir tehdidin adeta habercisi gibiydi. Rusların bu takıntısı yanı başlarında cereyan eden ve yüzyıllarca Osmanlıyı silip tüketmek istedikleri topraklarda patlak veren Balkan Savaş'ını dahi, onlar için ikinci plana düşüren bir mesele haline dönüştürdü. Öyle ki bu konuda Ruslar, Avusturya ve İngiltere'ye isteyebilecekleri her müsaadeyi de vermeye hazır görünmekteydi. 26 Kasım'da *Petit Journal Gazetesi'nde* çıkan bir başka haberde, boğazlar meselesinde Rusya boğazlarda askerî açıdan kıymetli bir miktar arazinin kendi elinde veya Türklerin elinde bulunmasında fayda görmekteydi. Çünkü Ruslar her halükarda Türkler ile uyuşabilirlerdi. Bunun dışında yapılacak teklifleri ve hele hele ki İstanbul'un herkese açık bir toprak haline getirilmesini Rusya hiçbir zaman kabul etmeyecekti²⁶.

Bu tavrı ile Ruslar, Karadeniz Boğazı'nı diğer donanmalara tamamen kapamak arzusunda olduklarını göstermekteydiler. Öyleki Karadeniz sahillerinin emniyeti de bunu gerektirmekteydi. Rusya ordusu ve donanması her ne durumda olursa olsun bu hususu muhafaza için gerekirse harbe dahi girişmekten çekinmeyecekti. Bu mesele onun için tam bir hayat memmat meselesiydi²⁷.

Ruslar İstanbul boğazını bu maksatla istemekteydi ve burasını elde etmeleri halinde Çanakkale Boğazı'yla ilişkilerini keseceklerdi. Orasını ellerinde bulunduracak hükümet istediği tahkimatı yapmakta serbest olacaktı. Bununla beraber Karadeniz Filosunun Akdeniz'e istediği zaman geçmesi

²⁴ Elie Kedouri, *England and the Middle East The Destruction of the Ottoman Empire 1914-1921*, (London: Bowes and Bowes, 1956), SS.928.

²⁵ Veley, *a.g.e.*, s.88.

²⁶ Veley, *a.g.e.*, s.88-89.

²⁷ Veley, *a.g.e.*, s.89.

için gereken izin de verilmesi ayrı bir husus olup, bunun için direnmeyecekti. Rusya Karadeniz Boğazı için her şeyi göze alabilirdi. Çünkü onun ticarî menfaatleri için bu yeterliydi. Kaldı ki Çanakkale Boğazı'ndan serbest bir şekilde geçiş tamamen diğer devletlerle alakalıydı. Öyleki İtalya-Türkiye Muharebesi'nde Çanakkale Boğazı Türkler tarafından kapatıldığı zaman açılması için öncelikle itiraz eden ülkelerden biri İngiltere idi. Rusya'nın dış dünya ile yapacağı ticaret sebebiyle elbette boğazın açık olup olmaması önemliydi, ancak boğaz üzerindeki Rus ticaretinin Avrupa devletlerine ait ticaret gemileriyle yapılıyor olması Rusların elini güçlendirmekte ve Çanakkale'nin açıklığı veya kapalılığı onu çok da alakadar etmiyordu. Onun ithalatı ve ihracatı çok da hayati değilken, bu yolda özellikle İngiltere, Almanya ve İtalya'nın hayati çıkarları bulunduğu da açıktı. Bu sebeple Rusya'nın İstanbul üzerindeki emellerinin siyasî bir hırs değil, tam tersine bir zaruretin sonucu olduğu açıkça görülmektedir²⁸.

Bütün bunlar dâhilinde Rusların boğazların açılışıyla Akdeniz'e bir kapı açmaları onları Akdeniz devleti yapmaya yetmeyecekti. Bunun tam ve kesin olarak gerçekleşebilmesi için boğazların açılması kadar, **Rus donanması için Adalar Denizi'nde veya Doğu Akdeniz'de bir hareket üssü kurmaları gerekmektedir**²⁹.

İşte bundan dolayı idi ki *Gâzet Dosen Pertersburg* ile *La Gazette de Saint-Pétersbourg et de la Frankfurter Zeitung* gazeteleri bu meselenin uyandığını ilan ederlerken, Ruslar Osmanlı adalarından birini elde ederek, bu denizde bir kömür istasyonu kurmak arzusunu açıkça dile getirmekteydiler. Bunu elde etmek için her yolu deneyecek olan Rusya, Almanların da aynı şeyi istemeleri sebebiyle tek yol olarak, Türk mukavemetinin son safhalarından birini teşkil edecek olan Anadolu'nun tamamen işgalini de göz ardı etmedikleri anlaşılmaktaydı³⁰.

Ancak buna teşebbüs mümkün görünmüyor ise de bu husus herkesin aklının bir kenarında bulunmuyor da değildi. Bunu er veya geç gündeme getireceğe benzeyen Rusya Anadolu'da bu amaca ulaşmak için iki ayrı istikamet belirlemiştir. Bu istikametlerden herhangi birinin gerçekleşmesini ise zamana bırakmıştı. Buna karşılık Rusya, Osmanlı Devletine ait olan Karadeniz sahillerini ise artık kendi mirası içerisinde telakki etmekteydi. Batum'dan Trabzon, Samsun ve İstanbul boğazına kadar kendisine bir güzergâh çizmiş olan Ruslar, ikinci yol olarak ise Ermenistan içinden hareket ederek İskenderun'a, buradan da Suriye'ye doğru bir başka bir cephe açmayı düşünmekteydiler³¹.

²⁸ J.C.Hurewitz. *Diplomacy in the Near and Middle East: A Documentary Record 1535-1914*, (Princeton: D.Van Nostrand Company, 1956). Vol.1, ss. 116 vd; Veley, *a.g.e.*, s.90.

²⁹ Veley, *a.g.e.*, s.90.

³⁰ V.J. Puryear, *England, Russia and the Straits Question 1844-1856*, (Berkeley, University of California. 1931), s. 30.

³¹ Veley, *a.g.e.*, s.92.

Bu iki istikamet her ne kadar birbirine göre zıtlıklar taşıyor olsa da, Rusya'nın bu iki istikamet arasında bütün Anadolu'yu istila etmek hayaliyle hareket ettikleri de bir gerçektir. Bununla beraber Ruslar, orada Almanların da benzer ihtirasları olduğunun farkındaydı ve bunu ortadan kaldırmak için iki taraf arasında müthiş bir harbi göze almak gerektiğinin de bilincindeydiler. Bu harbi istemeyen her iki taraf da İstanbul ile İskenderun Körfezi arasında büyük bir diplomasi savaşı vererek, bir pazarlık sonucunda bu hususta hal edilebilir görünmekteydi³².

Şayet bu iki süper güç bir muharebe arifesine gelir de diplomasiye başvurmak gerekirse, Anadolu kuzey ve güney istikametinde Rusya ile Almanlar arasında iki ayrı nüfuz bölgesine bölünmesi ihtimalinin gündeme gelmesi halinde, Rusya Doğu Anadolu üzerinden hareket ederek Payas ile İskenderun Körfezi ve buradan Suriye cihetinde bir yola sahip olmayı arzu ettiğinden bunu güzel bir pazarlığın konusu yapabilecekti. Almanların bu teklifi kabul etmesi halinde Ruslar Bağdat hattına kavuşmak için İran'ın kuzeyinden geçirmeyi tasarladıkları bir yöne müsaade almaları da mümkün olabilecekti. Böyle bir anlaşmanın olması halinde Ruslar İstanbul'u elde etmekle kalmayacak boğazlar üzerinden Midilli karşılarına veya nihayet belki de İzmir'e kadar Adalar Denizi'ne de ilerleme hakkını elde etmiş olacaklardı³³.

Almanlar ise Bağdat hattı ile Üsküdar'dan İskenderun'a kadar bütün Anadolu'yu kendi nüfuz dairelerine almak arzusundaydılar. Bu sebeple Rusya'ya muhalefet etmeleri halinde Rusya bu defa Doğu Anadolu ve Suriye tarafından da tamamen atılmış olacaktı. Bu sebeple emellerini ancak Anadolu'nun batısındaki nüfuz sahalarında gerçekleştirme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktı. Ancak Ruslar Adalar Denizi cihetindeki emellerini gerçekleştirme konusunda pek emin değillerdi. Bu sebeple bütün dikkatlerini Doğu Anadolu ve Suriye üzerine yoğunlaştırmışlardı³⁴.

Rusların Kafkaslarda epey Ermeni tebaası vardı. Bunlarla bir fırsatını bularak Osmanlı İmparatorluğu'nun Ermenilerin oturduğu vilayetlere müdahale etmeyi ve bu yolla kendisine Suriye yolunu açmayı hedefliyordu. Bu sebeple daha önce 1893'te Sivas cihetine yönelmiş olan demir yoluna müdahale eden Rusya, hattın Erzurum, Harput ve Diyarbakır'a çizgisine döndürülmesini sağlayarak, Bağdat hattına müdahale etmişti ve hattın Konya, Adana-Halep istikametiyle El-Cezireden geçmesini teklif etmiş ve bunda da başarılı olmuştu³⁵.

³² Veley, *a.g.e.*, s.92.

³³ Charles Kingsley Webster, *The Foreign Policy of Palmerston 1850- 1841: Britain the Liberal Movement and the Eastern Question*, Vol. I-II (London: G. Bell and Sons Ltd., 1951), s. 619; Veley, *a.g.e.*, s.92-93.

³⁴ G.J.Alder, "The Key to India: Britain and Herat Problem 1830-1863- Part I.", *Middle Eastern Studies*, (Vol.10, No.2, 1970), s. 187.

³⁵ Veley, *a.g.e.*, s.93-94.

Bu hadiseden çok az bir zaman sonra Ermeni başkaldırması sebebiyle Ermenilerin külliyetle Rusya yönüne hicret etmeleri, Rusya ile Türkiye arasında bir mukavele yapılmasını gündeme getirmişti ki, Rusya Kafkasya'ya göçen Ermenilerin Türkiye'ye dönmesini reddetmeyi, Türkiye ise buna karşılık Anadolu'da verilecek bazı şimendifer imtiyazlarını Rus sermayedarlarına vermeyi taahhüt etmişti. Bu mukavele ile Doğu Anadolu'daki harekât alanını tahkim eden Rusya, bölgede fitne çıkarmaktan da asla geri durmadı. **1908 İnkılabı sırasında Osmanlı İmparatorluğu'nun Ermenilerle meskûn vilayetlerinde büyük mitingler düzenlenmesini temin ederken, Adana'da baş gösteren Ermeni ayaklanması da Rus propagandasının başka bir yönü idi**³⁶.

Rusların bu propagandaları sayesinde 1912 Kasım'da Ermeni Patriği açığa İstanbul'un Rus sefirinden Rusya'nın himayesini ve Ermenistan ve Kürdistan'ın bu devlet tarafından işgalini rica eder hale gelmişti. Bu propagandalar sayesinde Ermeni ahalisi artık bir Rus müdahalesini veya Ermenilerin meskûn olduğu topraklarda Ruslar tarafından desteklenmeleri yönünde Ruslar, Ermenileri kazanmayı başarmış oldu. Böylece Ermeniler gibi Rusya da Ermeni ıslahatı meselesini Londra'daki konferansa taşıyabilme hakkına sahip olmuşlardı³⁷.

Rusların bu meseleye yoğun mesai harcamaları, Osmanlı Devleti'nin Rus nüfuzuna girmesini istemeyen Fransa'yı harekete geçirdi. Bunun üzerine Avrupa devletlerinin itirazları çoğaldı ve Ruslar bu projeden vaz geçmek zorunda kaldılar. Tan (*Temps*) *Gazetesi*'nin Petersburg muhabiri **Rusların bu manevraları sayesinde Ermeni meselesinin uluslararası bir mesele haline dönüştüğünü, şayet harp ortamı son bulursa, bu defa da Ermeni meselesinin dünya gündemini oluşturan yeni bir buhran haline geleceğine işaret etmesi** manidardır demektedir³⁸.

Buna mukabil Ermenilerin bu tarihten sonra Rusya tarafından daima desteklenecekleri bilinen bir hususun başka bir şekilde ifadesiydi. Bu itibarla Ruslar Ermeniler ile yakından alakadar olmaya devam edeceği bir yana daha önce Kürdistan'da meydana gelen hadiselerde olduğu gibi Rusya'nın kendi sınır bölgelerinde bu tür hadiselerle sebep olacak durumlara zamanında müdahale edilmesini Osmanlı hükümetinden istediğini belirtmektedir³⁹.

Ruslar Ermenilerle ilgili projelerinden asla vazgeçmeyeceklerdi. Ruslar Ermenilerle ilgili olarak Türkiye tarafından yapılacak ıslahatın sonuna kadar takip edileceğini Ermeni ahalinin

³⁶ Veley, *a.g.e.*, s.94.

³⁷ J.F. Standish, "British Maritime Policy in the Persian Gulf", *Middle Eastern Studies*, (Vol.3. No.4, 1967), s. 340.

³⁸ Veley, *a.g.e.*, s.95.

³⁹ Kenneth Bourne, *The Foreign Policy of Victorian England 1830-1902*, (Oxford: Clarendon Press, 1970), s. 413.

menfaatlerinin temin edilmemesi halinde, Rusya'nın bu ıslahatı asla tastik etmeyeceği garantisini vermektedir⁴⁰.

Rusların bu Ermeni sevdası, aslında İskenderun Körfezi'ne ve buradan da Suriye'ye ulaşmak emeline hizmet eden bir araçtan başka bir şey değildi. Bu sebeple Ruslar *Berlin Muahedesi*'nin 61'inci maddesiyle Türkiye tarafından vad edilen ıslahatın sadece Ermenilerle meskûn yerlerle sınırlı kalmamasını, Ermeni cemaatlerin bulunduğu bütün yerlerde tatbikinde ısrar etmiştir. Rusların bundan maksadı onlara göre ekserisini Ermenilerin oluşturduğu Adana'ya kadar bu sayede ulaşmak ve oradan Akdeniz'e nüfuz etmenin yolunu açacak bir güzergâh oluşturmaktı⁴¹.

Bu sayede Suriye ve Filistin'e de bu yoldan ulaşılmış olacaktı ki, bu isteklerinin hiçbiri gerçekte kabul görmeyecekti. Zira önüne başka ülkelerin menfaatleri, ihtirasları ve maddi engelleri çıkacaktı. Şayet Rusya bunların hepsinden kurtulur ve kendisini denizlerden ayıran setleri ortadan kaldırabilir ise bu plan ve projelerin bir sonuca ulaşma ihtimali olabilecekti⁴².

Bütün bu çıkar çatışmalarını birbirinden ayırarak değerlendirmek mümkün görünmemektedir. Gerçekte Akdeniz'de cereyan eden bu çatışma devletleri birbirleriyle mücadeleye sevk ederken, mesele kendi içinde taraftarı olmayan bir şekilde de bürünmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun hayatını sürdürmesini sağlayan bu kanun, pek çok noktada Akdeniz düzenini ve şimdiki durumunu da korumaktadır. Devletlerin gösterdiği hırs, tamahkârlık ve rekabet, birbirlerine eşit kuvvetlerin doğmasına sebep olacak ve düzenin devamı mümkün olacaktır.

Ancak bu düzen o kadar imkânsızdır ki, ortaya çıkacak yeni bir unsurun müdahalesi onu yok edecek şekilde tahrip etmekle tehdit edecektir.

Sonuç

Balkan müttefik heyetlerinin kazandığı zaferler, Akdeniz noktasında doğu meselesini alt üst etmiş ve Avrupa devletlerinin harici siyasetlerini yeniden kurmaya zorlamıştır. Eğer zafer kazanılması halinde Balkan müttefikleri çökmek yerine kuvvetlerini birleştirerek Avrupa'nın güney doğusunda faal ve kuvvetli bir imparatorluk tesis etme imkânına sahip olurlarsa Akdeniz düzeni de tehdit altına girecektir. O zaman mecburi olarak bu düzen başka bir plan üzerine tesis edilecek ve tamamen yok olmamak için biraz tadilata muhtaç kalacaktır. Yarın Rusya'nın, Almanya ve hatta Yunanistan'ın rolü bu duruma göre bugünkünden daha farklı olabilecektir.

⁴⁰ Veley, *a.g.e.*, s.96.

⁴¹ L.C. Brown, *International Politics and Middle East: Old Rules and Dangerous Game*, (London: I.B.Taurus, 1984), s.108; Veley, *a.g.e.*, s.96-97.

⁴² Veley, *a.g.e.*, s.97.

Akdeniz meselesine bir bakmak gerekirse, bu mesele durgunlaşmak yerine giderek daha hareketli ve kargaşa içinde kalmaya meyillidir. Akdeniz üzerinde kurulması düşünülen yeni ve büyük yol, Ümit Burnu'ndan Kahire'ye, Üsküdar'dan Basra (Bassorah)'ya, İskenderiye'den Basra'ya ve Kalküta (Calcutta)'ya kadar uzanmakta ve bu merkezler arasında kurulacak ticarî yol daha büyük bir ehemmiyet kazanmaktaydı.

Akdeniz'in bugün hangi noktada eski ehemmiyetini muhafaza ettiğini tayin etmek gerçekten büyük önem arz etmektedir. Bu deniz sadece üç âlemin ortak noktasını teşkil etmekle kalmıyor, orada başlayan ve oraya uzanan yolların arz ettiği önem, bu yollara sahip olanların nüfuzunu Asya ve Afrika'nın bütün parçalarına kadar taşımasını sağlayacaktır.

Kaynaklar

Üren, Mustafa, Küresel Güç Olma Hedefi Bağlamında Rusya'nın Doğu Akdeniz Politikası, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 31, Sayı: 2, Elazığ 2021.

Veley, Charles, *Le Problème Méditerranéen*, Paris 1913.

Yurdusev, Esin, "Osmanlı İmparatorluğu, Rusya ve Hindistan Üçgeninde İngiltere'nin Boğazlar Politikası", *Bellekten* Cilt: LXIII, Sayı: 36, Ankara 1999.

Kedouri, Elie, *England and the Middle East The Destruction of the Ottoman Empire 1914-1921*, London: Bowes and Bowes, 1956.

Hurewitz, J.C., *Diplomacy in the Near and Middle East: A Documentary Record 1535-1914*, Princeton: D.Van Nostrand Company, 1956, Vol.1.

Puryear, V.J., *England, Russia and the Straits Question 1844-1856*, Berkeley, University of California. 1931.

Webster, Charles Kingsley, *The Foreign Policy of Palmerston 1850- 1841: Britain the Liberal Movement and the Eastern Question*, Vol. I-II, London: G. Bell and Sons Ltd.. 1951.

Alder, G.J., "The Key to Indiaç: Britain and Herat Problem 1830-1863- Part I.", *Middle Eastern Studies*, Vol.10, No.2, 1970.

Standish, J.F., "British Maritime Policy in the Persian Gulf", *Middle Eastern Studies*, Vol. 3. No.4, 1967.

Bourne, Kenneth, *The Foreign Policy of Victorian England 1830-1902*, (Oxford: Clarendon Press, 1970), s. 413.

L.C. Brown, *International Politics and Middle East: Old Rules and Dangerous Game*, London: I.B.Taurus, 1984.